

UNIUNEA EUROPEANĂ
Fondul Social European

GUVERNUL ROMÂNIEI

Ministerul Administrației și Internelor

Inovație în administrație

Programul Operațional
"Dezvoltarea Capacității
Administrative"

„Prevenirea corupției în educație prin informare, formare și responsabilizare”
- Proiect cofinanțat din Fondul Social European, prin Programul Operațional „Dezvoltarea Capacității Administrative” -
Cod SMIS 30342

Modulul 2: Legislație

Titlul cursului:
Aplicarea legislației din domeniul educației
în fiecare unitate școlară

Formatori:

Cârstoiu Alin Florin

Dinu Mădălina

Slavu Paraschiva Violeta

Gabriel Liviu Ispas

**Titlul cursului: APLICAREA LEGISLAȚIEI DIN DOMENIUL EDUCAȚIEI ÎN FIECARE
UNITATE ȘCOLARĂ**

Grup țintă: Directori, inspectori școlari, cadre didactice, funcționari publici din administrația publică locală, cu rol în domeniul educației, în domeniul prevenirii și combaterii corupției.

Definiția operațională a corupției în proiect: Corupția reprezintă un ansamblu de activități imorale, ilicite, ilegale realizate de indivizi care exercită un rol public și care abuzează de puterea publică pe care o exercită pentru a-și promova anumite interese personale, interese ale altora sau pentru a obține pentru sine beneficii materiale sau financiare.

Rezumat: Cursul este necesar și util la nivelul grupului țintă, întrucât are în vedere informarea și responsabilizarea resursei umane selectate din MECTS, inspectorate școlare și administrația publică locală cu rol în domeniul educației și în domeniul prevenirii și combaterii corupției. De asemenea cunoașterea legislației din domeniul educației și corecta aplicare a acesteia constituie o condiție *sine qua non* a prevenirii faptelor de corupție. Pornind de la această necesitate sunt prezentate dispoziții cu caracter general (principiile procesului de învățământ astfel cum sunt ele reglementate în Legea Educației Naționale precum și în Declarația Universală a Drepturilor Omului și Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului) trecându-se apoi la norme juridice aplicabile fiecărei forme de învățământ preuniversitar și universitar. Apoi sunt analizate aspecte privind conduita personalului didactic – factor important în prevenirea faptelor de corupție precum și norme deontologice aplicabile funcționarilor publici și personalului contractual din sistemul de învățământ precum și prevederile legislative referitoare la Agenția Națională de Integritate. Ultimul capitol tratează drepturile și obligațiile personalului didactic și personalului didactic auxiliar, astfel cum sunt ele reglementate în Legea 53/3003 - Codul muncii, Legea nr.188/1999 privind statutul funcționarului public și Legea Educației Naționale, nr. 1/2011.

Cuvinte cheie: lege, principii, conduită, norme deontologice, integritate, incompatibilitate, drepturi, obligații.

Obiectivele cursului:

- Cunoașterea legislației din domeniul educației;
- Aplicarea corectă a legii;
- Îmbunătățirea legislației prin măsuri de prevenire a corupției în sistemul de învățământ;
- Pregătirea și perfecționarea cadrelor didactice în scopul prevenirii corupției (plagiat, conflicte de interese, etc.)
- Necesitatea adoptării de Coduri etice la nivelul fiecărei unități de învățământ;
- Creșterea transparenței în serviciile publice din domeniul învățământului

Cuprins

I.	Aspecte introductive	4
	I.1. Necesitatea cunoașterii legislației din domeniul educației și aplicarea corectă a acesteia – condiție <i>sine qua non</i> pentru prevenirea faptelor de corupție.....	4
II.	Organizarea generală a sistemului educațional și administrarea educației în România.....	6
III.	Aplicarea legislației din domeniul educației.....	13
IV.	Principiile procesului de învățământ.....	37
V.	Conduita personalului didactic.....	39
VI.	Norme deontologice aplicabile personalului din sistemul de învățământ.....	41
VII.	Drepturile și obligațiile personalului didactic și personalului didactic auxiliar.....	47
	Bibliografie.....	61

I. Aspecte introductive

I.1. Necesitatea cunoașterii legislației din domeniul educației și aplicarea corectă a acesteia – condiție sine qua non pentru prevenirea faptelor de corupție.

Delimitări conceptuale:

- *Legea în sens larg și în sens restrâns*
- *Norme juridice generale și norme juridice speciale*
- *Realizarea și aplicarea normelor juridice*

Legea în sens larg reprezintă toate actele normative a căror respectare este asigurată prin forța de constrângere a statului.

Legea în sens restrâns reprezintă actele normative emise de Autoritatea legislativă din stat (Parlamentul).

Norma juridică reprezintă o regulă de conduită generală, impersonală, obligatorie, edictată de organele competente ale statului având ca scop asigurarea ordinii sociale, ce poate fi impusă, la nevoie prin forța de constrângere a statului

În funcție de întinderea sferei de aplicare, normele juridice se împart în norme generale și norme speciale.

Prin **norme juridice generale** desemnăm acele norme care se aplică în toate cazurile și în orice materie, dacă nu se prevede altfel printr-o dispoziție legală [Gabriel Boroi, 2001, p.17].

Normele juridice speciale sunt acelea care se aplică numai la cazurile expres stabilite de lege [Gabriel Boroi, 2001, p.17].

Această clasificare prezintă importanță practică deosebită, deoarece norma generală reprezintă situația de drept comun, iar norma specială constituie excepția, astfel încât trebuie respectate două reguli :

- norma specială derogă de la norma generală - *specialia generalibus derogant* ;
- norma generală nu derogă de la norma specială - *generalia specialibus non derogant*.

Altfel spus ori de câte ori pentru o situație de fapt dată devin incidente o normă generală și o normă specială, se va aplica cu întâietate norma specială. Norma generală se aplică numai în cazul în care nu există o normă specială.

Realizarea normelor juridice reprezintă un proces complex ce constă în activitatea de îndeplinire a dispozițiilor și opreliștilor cuprinse în norma juridică.

Formele juridice de realizare sunt :

- respectarea și executarea prescripției normei juridice de către destinatarii săi ;

aplicarea normei de către organele de stat competente [Iosif R.Urs, 2006, p.51].

Aplicarea normelor de drept constă în activitatea desfășurată de organele de stat investite prin lege cu atribuții și competențe speciale pentru transpunerea în practică a dispozițiilor și sancțiunilor normelor juridice [Iosif R.Urs, 2006, p.51].

Aplicarea în acest sens, intervine ori de câte ori norma juridică a fost încălcată.

Prin prisma prevenirii faptelor de corupție în educație un rol important revine cunoașterii legislației din acest domeniu pe de o parte și pe de altă parte corecta aplicare a acesteia. Prin urmare un factor decisiv în prevenirea faptelor de corupție îl reprezintă nu doar o temeinică cunoaștere a legislației în sensul că nimeni nu se poate prevala de necunoașterea legii pentru a fi exonerat de răspundere (*nu știam că fapta mea contravine legii*)- respectiv prin cunoașterea sancțiunilor aplicate în cazul încălcării unei norme juridice, presupusul faptuitor este oprit să săvârșească o faptă ce contravine legii și o corectă aplicare a acesteia, pornind de la identificarea corectă a normelor juridice aplicabile la o situație de fapt.

II. Organizarea generală a sistemului educațional și administrarea educației în România.

Sistemul educațional în integralitatea sa este guvernat de anumite principii care constituie pilonii mecanismului de educație și formare a individului prin intermediul instituției de învățământ din care face parte. Cu alte cuvinte, întreaga activitate educativă trebuie să se desfășoare în conformitate cu aceste principii și să vizeze datele esențiale privind procesele educative și experiențele de învățare pe care școala le oferă elevului, în conformitate cu legislația educațională primară și secundară în vigoare.

II.1.Principii fundamentale și legislația de bază în sistemul educațional românesc

Finalitățile pe niveluri de școlarizare (primar, gimnazial și liceal) sunt o concretizare a finalităților sistemului de învățământ pentru diversele niveluri ale acestuia. Ele descriu specificul fiecărui nivel de școlaritate din perspectiva politicii educaționale, reprezentând un sistem de referință atât pentru elaborarea programelor școlare, cât și pentru orientarea demersului didactic la clasă, aceste principii fiind idei diriguitoare în întreg procesul educațional.

Sediul materiei sub aspectul regulilor de bază ale organizării sistemului educațional și al procesului de învățământ în genere îl constituie Legea Educației Naționale (Legea nr.1/2011 publicată în M.O.F. al României nr.18 din 10 ianuarie 2011), act normativ care constituie cadrul general în materie și care se completează cu dispoziții prevăzute în Curriculum-ul Național, Ordine ale Ministrului Învățământului. De asemenea, Legea

nr.1/2011 a fost elaborată în sensul creării unei compatibilități între aceasta și legislația europeană, mai exact cu Directiva nr.89/48/CEE privind sistemul general de recunoaștere a diplomelor din învățământul superior acordate pentru formarea profesională cu durată minimă de 3 ani, Directiva 92/51/CEE privind cel de-al doilea sistem general de recunoaștere a formării profesionale, de completare a Directivei nr.89/48/CEE, Directiva 2005/36/CE privind recunoașterea calificărilor profesionale, precum și cu Protocolul de extindere la România și Bulgaria a Acordului privind libera circulație a persoanelor dintre Uniunea Europeană și Confederația Elvețiană, protocol care a intrat în vigoare la data de 01 iunie 2009.

Legea învățământului are ca scop promovarea învățământului centrat pe valori, creativitate, capacitate cognitivă și volitivă, capacitate acțională, deziderate care necesită a fi respectate de întreg procesul educațional. Aceste valori trebuie avute în vedere pe toate etajele de organizare și funcționare a sistemului de învățământ preuniversitar și în toate formele de predare.

Atât învățământul preuniversitar cât și cel superior au ca fundament o serie de principii în acord cu realitățile sociale ale timpului prezent, astfel:

1. principiul echității

Principiul echității reiterează unul dintre fundamentele dreptului constituțional și anume faptul că accesul individului la procesul de învățământ se realizează fără nici o discriminare.

2. principiul calității

Potrivit acestui principiu, activitățile ce se derulează în cadrul procesului de învățământ au ca pion central calitatea activităților derulate, precum și calitatea cadrelor didactice care direcționează, coordonează și evaluează activitățile didactice.

3. principiul relevanței

Principiul relevanței presupune că educația ar trebui să corespundă nevoilor de dezvoltare în zona personală și social-economică. Sistemul național de educație trebuie să se afle într-o strânsă interdependență și intercondiționare cu realitățile sociale.

4. principiul eficienței

În raport de acest principiu, orice proces educațional trebuie să asigure o folosire rațională a resurselor existente în sensul obținerii unor rezultate educaționale maxime prin raportare la sursele materiale disponibile într-un anumit interval de timp.

5. principiul descentralizării

Prin raportare la acest principiu, deciziile în derularea activității educaționale trebuie să urmărească principiile descentralizării administrației publice. Pentru a se respecta întocmai și

celelate principii care guvernează învățământul preuniversitar sau universitar este foarte important ca principalele decizii să se ia la nivel local, la nivelul de bază, de către entitățile implicate în mod direct în procesul de învățământ. În consecință, este dezirabil să se obțină o descentralizare a deciziei prin creșterea importanței factorului local.

6. principiul răspunderii publice

Învățământul, deși viziează beneficiar privați, totuși are o puternică componentă publică, depășind cu mult sfera interesului particular. Nu poate fi conceput un sistem de învățământ performant fără o responsabilizare a actorilor implicați și fără o răspundere publică reală în raport de performanțele sau lipsurile înregistrate pe parcursul procesului de învățare. Responsabilitatea publică este un factor decisiv în formarea unui învățământ performant.

7. principiul garantării identității culturale a tuturor cetățenilor români și dialogului intercultural

Învățământul trebuie să fie o punte culturală între diferitele entități conlocuitoare ale statului român. Cultura, a fost sau poate fi un limbaj comun al tuturor minorităților cât și al majorității.

8. principiul asumării, promovării și păstrării identității naționale și ale valorilor culturale ale poporului român

Valorizarea și garantarea valorilor culturale minoritare nu trebuie privită în antiteză cu identitatea națională și cu valorile culturale ale poporului român. Procesul de învățare trebuie să-și asume, să promoveze și să păstreze identitatea națională, identitate care poate fi văzută ca un liant între diferitele grupuri minoritare ce trăiesc pe teritoriul statului român. Procesul de învățământ are o menire necuantificabilă, și anume aceea de a-l ajuta pe beneficiar în vederea identificării cu un sistem de valori naționale comune.

9. principiul recunoașterii și garantării drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale, dreptul la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase

Minoritățile care trăiesc în statul român se bucură, ca și majoritatea, de o serie de drepturi și libertăți fundamentale consacrate în Constituția României. Constituția României consacră o serie de drepturi specifice minorităților naționale iar unul dintre aceste drepturi se referă întocmai la păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identităților etnice, lingvistice, culturale și religioase. Sistemul educațional nu poate decât să transpună în planul procesului de învățământ respectarea acestui drept.

10. principiul asigurării egalității de șanse

Învățământul vizează în mare parte realizarea unui interes național. Oamenii, deși se nasc egali, au vocație la aceleași drepturi și libertăți, totuși constrângerile impuse de viață social-economică pot atenua sau uneori restrânge această egalitate fundamentală a oamenilor.

11. principiul transparenței

Procesul de învățământ trebuie să asigure o transparență totală întrucât se adresează unei sfere largi de beneficiari.

12. principiul libertății de gândire și al independenței față de ideologii, dogme religioase și doctrine politice

Învățământul trebuie să creeze o bază, un fond la care beneficiarul să poată afăuga potrivit aptitudinilor sale. În primul rând învățământul nu trebuie să limiteze cunoașterea, ci să realizeze o libertate de gândire care să permită pe viitor autoperfecționarea.

13. principiul incluziunii sociale

Scopul oricărui proces de învățământ este crearea unui caracter sau unei tipologii care să-și găsească locul în societate. Întreg procesul trebuie centrat pe incluziunea socială a beneficiarilor, pe integrarea lor într-o zonă a societății în care trăiesc

14. principiul centrării educației pe beneficiarii acesteia

Orice sistem educațional presupune inevitabil beneficiari. Scopul final al acestui proces nu poate fi decât performanța. Întrucât fără beneficiari nu ar exista procesul în sine, întreaga activitate de învățare trebuie să fie axată pe acești beneficiari.

15. principiul organizării învățământului confesional potrivit cerințelor specifice fiecărui cult recunoscut

Atât Constituția cât și legislația în materie din România permit o manifestare liberă a oricărui cult atâta timp cât această manifestare nu intră în contradicție cu ordinea publică și bunele moravuri. Cetățenii se bucură de o libertate consacrată la nivel constituțional și anume libertatea de gândire și opinie, libertatea de apartenență la un anumit grup. Culte sunt recunoscute în România dacă îndeplinesc condițiile legale. Odată recunoscute aceste culte, este inerent ca și învățământul confesional să-și găsească locul firesc în mozaicul educațional general. Diversitatea confesională trebuie respectată, trebuie încurajată și trebuie valorizată prin recunoașterea învățământului confesional.

16. principiul respectării dreptului la opinie al elevului/studentului ca beneficiar direct al sistemului de învățământ

O adevărată centrare a procesului de învățământ pe beneficiar nu se poate realiza în realitate decât în baza unui raport de reciprocitate. Cu alte cuvinte, procesul educațional poate

fi privit ca un acord social între beneficiari și entitățile implicate în procesul de învățământ, cu drepturi și obligații reciproce. În acest context, dreptul beneficiarului la opinie devine un corolar. Din moment ce sistemul educațional lansează o serie de reguli de formă sau de fond adresate beneficiarului, este firesc ca beneficiarul să ofere un feed-back cu privire la aceste provocări, și astfel dreptul la opinie al beneficiarului este mai mult decât necesar pentru a asigura un învățământ performant.

II.2. Învățământul obligatoriu

În cadrul învățământului preuniversitar, învățământul obligatoriu este cel de 10 clase în sfera de cuprindere a căruia intră învățământul primar și cel gimnazial.

Potrivit dispozițiilor din Legea 1/2011, cu titlu de noutate, învățământul primar are o durată de 5 ani, fiind format din clasa pregătitoare și clasele I-IV. Rațiunea instituirii clasei pregătitoare și astfel a măririi duratei învățământului primar rezidă în dezvoltarea personalității copilului prin socializarea timpurie într-un mediu organizat. Cu alte cuvinte, prin instituirea clasei pregătitoare s-a urmărit, pe de o parte, trecerea treptată a copiilor de la educația preșcolară pentru aceia dintre ei care au urmat-o la educația școlară, precum și pentru familiarizarea cu mediul școlar pentru acei copii care anterior nu au avut parte de educația preșcolară și pentru care socializarea și integrarea într-un colectiv se va realiza mai greu. Pe de altă parte, prin includerea clasei pregătitoare s-a urmărit eliminarea dezavantajelor educaționale pentru acei copii care provin din grupuri cu deficiențe socio-economice.

Durata învățământului gimnazial este de 5 ani, cuprinzând clasele V-IX. Prin instituirea învățământului gimnazial de 5 clase s-a urmărit asigurarea unui parcurs educațional continuu, în aceeași unitate de învățământ și care permite încheierea învățământului obligatoriu odată cu încheierea gimnaziului. Avantajul instituirii învățământului obligatoriu de 10 clase este legat de posibilitatea proiectării și realizării unei educații efective. Absolvenții învățământului gimnazial care nu optează pentru continuarea studiilor în învățământul liceal au posibilitatea de a finaliza până la vârsta de 18 ani un program de pregătire profesională care îi va permite dobândirea unei calificări corespunzătoare Cadrului național al calificărilor.

III. Aplicarea legislației din domeniul educațional. Aspecte generale

III.1. Identificarea legislației din domeniul educației

Cadrul legal general pentru organizarea, administrarea și funcționarea educației în România este stabilit prin Constituție, Legea Educației Naționale și ordonanțe de Guvern. Procedurile și regulamentele specifice sunt stabilite prin Hotărâri ale Guvernului și Ordine ale Ministrului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului.

Implementarea legislației, administrarea și conducerea generală a sistemului educațional și de formare profesională sunt asigurate la nivel național de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului. În exercitarea atribuțiilor sale specifice, Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului cooperează la nivel central cu alte ministere și structuri instituționale subordonate Guvernului.

Universitățile și celelalte instituții de învățământ superior sunt autonome și le este garantat prin lege dreptul de a stabili propriile lor politici de dezvoltare, conform prevederilor legale în vigoare. Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului coordonează activitatea universităților și a celorlalte instituții de învățământ superior, cu respectarea autonomiei universitare.

Instituțiile din învățământul preuniversitar de stat (preșcolar, primar, secundar și postsecundar non-terțiar) sunt subordonate Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului prin inspectoratele școlare județene. Acestea asigură respectarea legislației și evaluarea sistemului și procesului educațional, precum și implementarea la nivelul județului a politicilor educaționale stabilite la nivel central.

III.2. Învățământul preșcolar. Cadru legislativ specific

Dezvoltarea învățământului preșcolar este urmărită în două dintre prioritățile strategice ale stadiului actual al reformei învățământului în România.

- asigurarea accesului tuturor la educație și îmbunătățirea calității educației;
- dezvoltarea resurselor umane pentru societatea cunoașterii.

În scopul de a asigura oportunități egale de acces la educație de calitate, a fost lansat în anul 2008 proiectul „**Acces la educație pentru grupuri dezavantajate, cu focalizare pe populația Rromă**”. Obiectivul general al proiectului îl constituie combaterea marginalizării și excluderii sociale, prin îmbunătățirea accesului la educație pentru grupuri dezavantajate, în special pentru populația Rromă. În mod specific, proiectul vizează creșterea ofertei și îmbunătățirea condițiilor învățământului preșcolar pentru a stimula înscrierea timpurie și asigurarea finalizării învățământului obligatoriu de către copii.

Proiectul este structurat în două componente:

- Dezvoltarea capacității instituționale;
- Formarea cadrelor didactice și a mediatorilor școlari, dezvoltarea de curriculum local, elaborarea de materiale educaționale legate de specificul comunităților dezavantajate, în special Rromă;

În ultimii ani, interesul și preocuparea pentru educația timpurie a crescut simțitor, fapt demonstrat de existența unei Strategii Naționale pentru Educație Timpurie, a Proiectului de

Reformă a Educației Timpurii 2006-2011, a Proiectului pentru Educație Timpurie Incluzivă 2006-2011, precum și a elaborării cu sprijinul UNICEF a Reperelor fundamentale privind învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani (2007-2009), un document de politică publică ce promovează abordarea integrată a serviciilor de educație, îngrijire și protecție a copiilor mai mici de 7 ani și dezvoltarea globală a copilului. Toate aceste eforturi au avut ca principal scop:

- creșterea accesului la serviciile de educație a copiilor mai mici de 7 ani, îndeosebi al celor din mediul rural și celor aparținând categoriilor dezavantajate social;
- creșterea calității serviciilor de educație pentru copiii mai mici de 7 ani și familiile acestora;
- promovarea abordării globale a dezvoltării copilului și perspective integrate a serviciilor de educație, îngrijire și protecție.

Cadru legislativ specific general pentru organizarea și funcționarea învățământului preuniversitar, inclusiv a celui preșcolar, este asigurat de Legea Educației Naționale. Aplicarea legii este asigurată prin hotărâri de guvern, prin ordine ale Ministrului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului și a altor autorități publice centrale.

III.3. Învățământul primar. Cadru legislativ specific

Învățământul primar face parte din învățământul obligatoriu și poate fi organizat în școli de stat și private. Conform Legii educației naționale, învățământul primar este organizat pentru elevi cu vârsta cuprinsă între 6 și 10 ani și include clasele I-IV. O clasă din învățământul primar lucrează cu un singur cadru didactic și cuprinde în medie 20 de elevi, dar nu mai puțin de 10 și nu mai mult de 25. Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului poate aproba funcționarea unor clase sub numărul minim sau peste numărul maxim de elevi pe clasă, conform condițiilor specifice existente. Manualele școlare pentru învățământul primar de stat sunt asigurate gratuit.

Dezvoltarea învățământului primar este urmărită în două dintre prioritățile strategice ale stadiului actual al reformei învățământului în România:

- Asigurarea accesului tuturor la educație și îmbunătățirea calității educației;
- Dezvoltarea resurselor umane pentru societatea cunoașterii.

Cadrul legislativ specific referitor la învățământul primar, într-o descriere succintă, ar include:

- Legea nr. 61/1993 privind alocația de stat pentru copii, Hotărârea Guvernului nr. 859/1995 privind acordarea de burse și alte facilități financiare și materiale pentru copii, elevii, studenții și cursanții din învățământul de stat; Ordinul ministrului sănătății și familiei nr.

1955/1995 pentru aprobarea Normelor de igienă privind unitățile pentru ocrotirea, educarea și instruirea copiilor și tinerilor; Hotărârea Guvernului nr. 445/1997 privind stabilirea Criteriilor generale de acordare a burselor și a altor forme de sprijin material pentru elevii, studenții și cursanții din învățământul de stat, cursuri de zi; Legea nr. 109/1999 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 103/1998 privind modificarea structurii normei didactice în învățământul preuniversitar; Legea nr. 196/1999 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 87/1998 privind înființarea Comisiei de Evaluare și Acreditare a Învățământului Preuniversitar; Hotărârea Guvernului nr. 231/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea Centrului Național pentru Curriculum și Evaluare în Învățământul Preuniversitar; Legea nr. 719/2001 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 138/2000 privind măsuri de susținere a învățământului privat; Legea nr. 116/2002 privind prevenirea și combaterea marginalizării sociale.

Cadrul organizatoric specific pentru întreaga activitate a unităților de învățământ preuniversitar este stabilit prin Regulamentul de Organizare și Funcționare a Unităților de Învățământ Preuniversitar (Ordinul ministrului educației nr. 4925/2005).

A. Aplicație practică identificarea obiectivelor generale prevăzute de legea educației naționale care vizează dezvoltarea liberă a individualității umane și dezvoltarea personalității autonome și creative („ideal educațional”)

B. Aplicație practică. Identificați din curriculumul pentru învățământul primar finalitățile generale ale învățământului primar și principalele tipuri de obiective educaționale

C. Aplicație practică. Prezentarea obiectivelor cadru din învățământul primar pentru fiecare disciplină.

III. 4 Învățământul secundar și postsecundar non-terțiar. Cadru legislativ specific

Cadrul legislativ general pentru organizarea și funcționarea învățământului secundar și postsecundar nonterțiar, este asigurat de Legea Educației Naționale. Aplicarea legii este asigurată prin Hotărâri de Guvern, prin ordine ale Ministrului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului și ale altor autorități publice centrale.

O selecție a actelor legislative referitoare la învățământul secundar și postsecundar non-terțiar ar putea include:

- Legea 61/1993 privind alocația de stat pentru copii (republicată pe baza Legii 261/1998); Hotărârea Guvernului 859/1995 privind acordarea de burse și alte facilități financiare și materiale pentru copii, elevii, studenții și cursanții din învățământul de stat (republicată); Hotărârea Guvernului 525/1996 pentru aprobarea Regulamentului general de

urbanism(republicată); Hotărarea Guvernului 445/1997 privind stabilirea Criteriilor generale de acordare a bursei și a altor forme de sprijin material pentru elevii, studenții și cursanții din învățământul de stat, cursuri de zi; Hotărarea Guvernului 855/1998 privind înființarea Centrului Național pentru Dezvoltarea Invățământului Profesional și Tehnic; Legea 109/1999 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului 103/1998 privind modificarea structurii normei didactice în învățământul preuniversitar; Hotărarea Guvernului 127/2000 privind aprobarea standardelor naționale de evaluare a instituțiilor de învățământ preuniversitar; Legea 719/2001 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului 138/2000 privind măsuri de susținere a învățământului privat; Hotărarea Guvernului 1246/2001 privind sistemul de certificare a nivelurilor de calificare prin învățământul profesional, liceal – filiera tehnologică și vocațională – și postliceal; Hotărarea Guvernului 508/2001 privind accesul la învățământul obligatoriu din România al copiilor lucrătorilor migranți proveniți din statele membre ale Uniunii Europene; Legea 116/2002 privind prevenirea și combaterea marginalizării sociale; Legea 519/2002 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului 102/1999 privind protecția specială și încadrarea în muncă a persoanelor cu handicap; Hotărarea Guvernului 844/2002 privind aprobarea nomenclatoarelor ocupațiilor, meseriilor și specializărilor pentru care se asigură pregătirea profesională prin învățământul preuniversitar, precum și durata de școlarizare; Hotărarea Guvernului 1149/2002 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Legii 116/2002 privind prevenirea și combaterea marginalizării sociale; Hotărarea Guvernului 1420/2002 pentru modificarea și completarea Hotărării Guvernului 508/2001 privind accesul la învățământul obligatoriu din România al copiilor lucrătorilor migranți proveniți din statele membre ale Uniunii Europene.

A. Aplicație practică - învățământul secundar – prezentarea unor date statistice

Învățământul Secundar Inferior-Gimnaziu

Datele statistice pentru gimnaziu în anul școlar 2008/2009 au fost următoarele:

Numărul unităților școlare și al elevilor înscriși

	Unități	Elevi
Urban	1337	453668
Rural	3245	429970
Total	4582	883638

Numărul elevilor înscriși în gimnaziu în funcție de limba de predare

	Total	%
Romană	834481	94.4

Maghiară	44177	5.0
Germană	4474	0,5
Altă limbă*	506	0.1
Total	883638	100

*Sarbă, ucraineană, slovacă, cehă, croată, turcă, romanes

Numărul cadrelor didactice in învățământul primar și gimnaziu

	Cadre didactice	Normă întreagă		Personal calificat	
Urban	60130	49996	83.1%	59137	98.3%
Rural	72247	56374	78.0%	68517	94.8%
Total	132377	106370	80.4%	127654	96.4%

* in gimnaziu, revin 11 elevi la un cadru didactic

Baza materială a învățământului primar și gimnaziu

	Săli de clasă	Laboratoare	Săli de gimnastică	Ateliere
Urban	29221	3616	1259	438
Rural	47660	4529	1693	469
Total	76881	8145	2952	907

Ciclul Inferior al liceului

Datele statistice pentru intregul învățământ liceal (ciclul inferior și ciclul superior), in anul școlar 2008/2009 au fost următoarele:

Numărul liceelor și al elevilor in funcție de filieră și forma de organizare

Filiera	Unități	Total	Elevi /Zi	Elevi /Seral	Frecvență redusă
Teoretică	570	353416	302227	10626	40563
Tehnologică	691	386503	290540	38734	57229
Vocațională	183	44442	44149	90	203
Total	1444	784361	636916	49450	97995

Numărul cadrelor didactice in funcție de filieră

Filiera	Cadre didactice				
	Total	Normă întreagă		Personal calificat	
Teoretică	22175	19003	85.7%	22099	99.3%
Tehnologică	32736	28205	86.2%	32371	98.9%

Vocațională	5736	4688	81.7%	5697	99.3%
Total	60647	51896	87.7%	60077	99.1%

Școala de Arte și Meserii

Datele statistice pentru școala de arte și meserii și anul de complementare, în anul școlar 2008/2009 au fost următoarele:

Numărul de unități școlare și al elevilor înscriși

Total	Total	Unități școlare Independente	Grupuri școlare	Sectii în cadrul grupurilor școlare	Total elevi înscriși
1312	147	58	89	1165	189254

Numărul de unități și elevi în funcție de forma de proprietate

Total		Publică		Privată		Cooperatistă	
Unități independente	Elevi	Unități	Elevi	Unități	Elevi	Unități	Elevi
147	189254	140	187258	3	398	4	1598

Numărul cadrelor didactice

Cadre didactice	Normă întreagă		Personal calificat	
	Total	%	Total	%
	5993	4561	76.1	5598

Baza materială

Săli de clasă	Laboratoare	Săli de gimnastică	Ateliere
2708	353	84	669

Învățământ Secundar Superior

Școala Postliceală

Datele statistice pentru școala postliceală, în anul școlar 2008/2009 au fost următoarele:

Numărul de unități școlare și al elevilor înscriși

Total	Total	Unități școlare Independente	Grupuri școlare	Sectii in cadrul grupurilor școlare	Total elevii nscriși
451	79	76	3	372	55089

Numărul de unități și elevi in funcție de forma de proprietate

Total		Public + Cooperatistă		Privată	
Unități Independente	Cursanți	Unități	Cursanți	Unități	Cursanți
79	55089	29	32559	50	22530

Numărul cadrelor didactice

Cadre didactice	Normă întreagă		Personal calificat	
	Total	%	Total	%
864	567	65.6	855	99.0

Baza materială

Săli de clasă	Laboratoare	Săli de gimnastică	Ateliere
600	185	10	35

III.5 Învățământul superior. Cadru legislativ specific

- Hotărârea Guvernului 57/1992 privind unele măsuri pentru desfășurarea activităților de cercetare științifică, proiectare, expertiză și consultanță în instituțiile de învățământ superior; Legea 88/1993 privind acreditarea instituțiilor de învățământ superior și recunoașterea diplomelor; Hotărârea Guvernului 528/1994 privind aprobarea regulamentelor de desfășurare a activității Consiliului Național de Evaluare Academică și Acreditare și a comisiilor de evaluare (modificată și completată prin Hotărârea Guvernului 243/1999); Hotărârea Guvernului 689/1994 privind acordarea unor burse de studii, doctorat și

specializare, a altor forme de sprijin pentru tineri de origine etnica romană sau pentru cetățeni romani cu domiciliul în străinătate (modificată și completată prin Hotărârea Guvernului 630/1998 și 968/2000); Legea 71/1995 privind dreptul absolvenților învățământului privat liceal, postliceal și superior de a susține examenul de finalizare a studiilor la unități și instituții similare din învățământul de stat (modificată și completată prin Legea 64/1997, 60/2000 și 131/2000); Hotărârea Guvernului 859/1995 privind acordarea de burse și alte facilități financiare și materiale pentru copii, elevii, studenții și cursanții din învățământul de stat (republicată); Hotărârea Guvernului 445/1997 privind stabilirea Criteriilor generale de acordare a bursei și a altor forme de sprijin material pentru elevii, studenții și cursanții din învățământul de stat, cursuri de zi; Hotărârea Guvernului 997/1998 pentru înființarea Oficiului Național al Burselor de Studii în Străinătate; Hotărârea Guvernului 49/1999 privind înființarea Centrului Național de Recunoaștere și Echivalare a Diplomelor; Hotărârea Guvernului 120/1999 privind înființarea Agenției Sociale a Studenților; Ordonanța de urgență a Guvernului 174/2001 privind unele măsuri pentru îmbunătățirea finanțării învățământului superior; Hotărârea Guvernului 1011/2001 privind organizarea și funcționarea învățământului la distanță și a învățământului cu frecvență redusă în instituțiile de învățământ superior; Hotărârea Guvernului 1020/2001 privind acordarea unor burse de studii unor studenți cu domiciliul în mediul rural; Hotărârea Guvernului 1070/2001 privind acordarea unor burse de studiu lunare tinerilor romani aflați la studii în străinătate; Hotărârea Guvernului 1338/2001 privind înființarea Agenției Naționale pentru Parteneriatul Universităților cu Mediul Economico-Social (APART) și participarea României la Programul TEMPUS III (modificată și completată și republicată pe baza Hotărârii Guvernului 1620/2003).

III.5.1 Obiective Generale

În etapa actuală a reformei învățământului în România, prioritatea strategică a dezvoltării învățământului superior este considerată "îmbunătățirea structurală a învățământului superior". Conform "Strategiei pentru dezvoltarea învățământului superior în perioada 2002-2010", această prioritate strategică este vizată prin următoarele obiective majore:

- *Optimizarea rețelei naționale a instituțiilor de învățământ superior.*
- *Consolidarea autonomiei universitare.*
- *Noi performanțe în activitatea studenților și a personalului didactic.*
- *Îmbunătățirea infrastructurii universitare.*
- *Corelație mai bună a învățământului superior cu piața forței de muncă*
- *Reorganizarea procesului didactic.*

Aplicație practică învățământul superior – prezentarea unor date statistice

Datele statistice pentru învățământul terțiar, în anul universitar 2008/2009 au fost următoarele:

Învățământ superior public		Învățământ superior privat	
Instituții	Facultăți	Instituții	Facultăți
56	420	50	197

Numărul de studenți în anul universitar 2008/2009 comparativ cu anul universitar 2007/2008

	Învățământ superior public		Învățământ superior privat	
	2008/2009	2007/2008	2008/2009	2007/2008
Total	480239	526844	410859	380509
Învățământ de zi	394102	428563	122366	127412
Învățământ seral	138	1132	279	-
Învățământ frecvență redusă	7036	20101	73334	69234
Învățământ deschis la distanță	37611	77048	214880	183863
Din total:				
Studenți în colegii	573	1426	-	59

Numărul de studenți în funcție de domeniile de pregătire în anul universitar 2008/2009 comparativ cu anul universitar 2007/2008

	Învățământ superior public		Învățământ superior privat	
	2008/2009	2007/2008	2008/2009	2007/2008
Total	480239	526844	410859	380509
Tehnic	157211	148337	13373	10833
Agricol	17221	18436	855	652
Economic	102405	125795	179016	168622
Juridic	104166	93696	23233	22842
Medico-farmaceutic	42182	37251	5576	4147
Universitar	130208	165203	105435	100098

Artistic	7779	8980	2438	2461
Din care in colegii:				
Total	573	1426	-	59
Tehnic	81	304	-	-
Agricol	-	114	-	-
Economic	-	26	-	-
Medicină	492	820	-	59
Universitar	-	123	-	-
Artistic	-	39	-	-

Numărul de cadre didactice

	Cadre didactice
Invățământ superior public	27089
Invățământ superior privat	4884
Total	31973

Baza materială

	Amfiteatre (săli de curs)	Săli de seminar (lucrări practice)	Săli de educatie fizica si sport	Laboratoare	Ateliere
Invățământ superior public	2565	3048	157	8008	564
Invățământ superior privat	667	1602	45	534	19

Sursa: Invățământul Superior la Inceputul Anului Academic 2008/2009; Institutul Național de Statistică

III.6 Învățământul particular. Cadru legislativ specific

III.6.1. Învățământul particular în învățământul primar

Conform prevederilor Legii Educației Naționale, agenții economici, persoane fizice sau juridice pot înființa școli de învățământ primar cu acordul inspectoratelor școlare județene, conform unei proceduri de acreditare. Unitățile de învățământ privat acreditate fac parte din sistemul național de învățământ și pot beneficia de sprijinul statului. Invățământul privat funcționează potrivit legii dacă:

- Este organizat și funcționează pe principiul nonprofit;

- Este organizat pe principii nediscriminatorii și respinge ideile, curente și atitudinile antidemocratice, xenofobe, șovine și rasiste;

- Respectă standardele naționale.

Criteriile de evaluare pentru învățământul privat preuniversitar se referă la domeniile fundamentale de organizare și de funcționare: personal didactic, conținut, bază materială și activitate financiară. Standardele naționale pentru fiecare criteriu sunt diferențiate în funcție de nivelul de învățământ și sunt stabilite de Agenția Română de Asigurare a Calității Învățământului Preuniversitar (ARACIP). Procesul de acreditare a unităților de învățământ preuniversitar cuprinde două faze:

- Autorizarea de funcționare provizorie, care acordă dreptul de organizare și funcționare provizorie a unității respective;

- Acreditarea, care acordă unității respective toate drepturile prevăzute de lege. Organizațiile furnizoare de educație autorizate să funcționeze provizoriu au obligația de a solicita acreditarea după încheierea unui ciclu de școlarizare, în termen de maximum 2 ani de la data absolvirii primei promoții, sub sancțiunea ridicării autorizației de funcționare provizorie.

La organizarea unei școli private de învățământ primar, inițiatorii trebuie să satisfacă următoarele standarde stabilite prin Legea Învățământului (Legea 84/1995 republicată, cu modificările și completările ulterioare):

- Numărul de elevi pe clasă nu poate depăși limită maximă stabilită de lege (25);

- Cadrele didactice și de conducere trebuie să fie angajate cu norma de bază în unitatea respectivă și să îndeplinească condițiile prevăzute de Statutul personalului didactic (Legea 128/1997);

- Baza materială a instituțiilor și unităților de învățământ privat trebuie să corespundă standardelor desfășurării unui proces instructiv-educativ de calitate: spații adecvate procesului de învățământ, în proprietate sau închiriate; laboratoare proprii, cu dotare corespunzătoare pentru un an în avans față de anul școlarizat; bibliotecă dotată cu fond de carte propriu, adecvat conținutului disciplinelor și nivelului acestora;

- După două cicluri de școlarizare ulterioare acreditării unitatea de învățământ trebuie să facă dovada că deține în proprietate cel puțin 50% din spațiile de învățământ și că în toată perioada anterioară a utilizat cel puțin 25% din venituri pentru investiții în baza materială proprie.

III.6.2. Cadru legislativ specific.

- Legea Educației Naționale nr. 1/2011, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 75/2005 privind asigurarea calității educației, aprobată cu modificări prin Legea nr. 87/2006; Hotărârea Guvernului nr. 1258/2005 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare al Agenției Române de Asigurare a Calității în Invățământul Preuniversitar (ARACIP), cu modificările ulterioare; Hotărârea Guvernului nr. 21/2007 privind aprobarea Standardelor de autorizare de funcționare provizorie a unităților de învățământ preuniversitar, precum și a Standardelor de acreditare și de evaluare periodică a unităților de învățământ preuniversitar; Hotărârea Guvernului nr. 22/2007 pentru aprobarea Metodologiei de evaluare instituțională în vederea autorizării, acreditării și evaluării periodice a organizațiilor furnizoare de educație

III.6.3. Invățământ Particular în învățământul superior

Apariția învățământului privat în România a fost posibilă începând cu 1990. Numărul de instituții de învățământ superior (inclusiv cele de tip privat) și cifrele de școlarizare au crescut rapid, o dată cu o largă diversificare a specializărilor oferite. În urma acestei dezvoltări, în 1993 a fost stabilit cadrul legal pentru acreditarea instituțiilor de învățământ superior și recunoașterea diplomelor (Legea 88/1993 revizuită și completată prin Legea 144/1999). Cadrul legal instituie standardele naționale de calitate pentru furnizorii de învățământ superior, asigurând un control de calitate asupra dezvoltării rapide, atât a învățământului superior de stat, cât și a celui privat. Pentru a fi recunoscute ca parte a sistemului național de învățământ, instituțiile de învățământ privat trebuie să fie acreditate conform procedurilor stabilite prin lege. Înființarea instituțiilor de învățământ superior de stat sau private este posibilă numai prin legi speciale. Diplomele și certificatele emise de instituțiile de învățământ privat acreditate produc aceleași efecte ca și cele emise de instituțiile de învățământ de stat. Organizatorii învățământului privat sunt în întregime responsabili de administrarea și finanțarea activităților, în conformitate cu prevederile legale în vigoare. Invățământul privat funcționează potrivit legii dacă:

- Este organizat și funcționează pe principiul nonprofit;
- Este organizat pe principii nediscriminatorii și respinge ideile, curentele și atitudinile antidemocratice, xenofobe, șovine și rasiste;
- Respectă standardele naționale.

Procesul de acreditare a instituțiilor de învățământ superior cuprinde două faze:

- Autorizarea de funcționare provizorie, care acordă dreptul de organizare a admiterii și de desfășurare a procesului de învățământ. Autorizarea de funcționare provizorie este emisă prin hotărâre a Guvernului;

- Acreditarea, care acordă și dreptul de a organiza examen de licență, de diplomă sau, după caz, de absolvire și de a emite diplome recunoscute de Ministerul Educației, Cercetării și Inovării. Acreditarea trebuie solicitată nu mai târziu de 2 ani de la data absolvirii celei de-a treia promoții, după obținerea autorizației de funcționare provizorie. Acreditarea este emisă prin legi speciale.

Toate prevederile legii privind autorizarea, acreditarea și evaluarea periodică se aplică în mod egal instituțiilor de învățământ de stat și private.

Asigurarea calității procesului educațional este realizată prin evaluări periodice. Evaluarea este realizată la nivelul specializărilor universitare și/sau la nivelul structurilor instituționale. Evaluarea la nivelul structurilor instituționale se desfășoară pentru departamente, colegii, facultăți și/sau instituții de învățământ superior.

Procesul de evaluare se bazează pe evaluarea internă, realizată în cadrul fiecărei instituții de învățământ superior, și pe evaluarea externă realizată de Agenția Română de Asigurare a Calității în Invățământul Superior

Criteriile generale și standardele de bază obligatorii sunt stabilite prin lege în timp ce criteriile specifice pe domenii de referință și specializare sunt stabilite de comisiile de evaluare subordonate ARACIS

Autorizația pentru funcționare provizorie este retrasă prin hotărâre a Guvernului pentru acele facultăți, colegii și specializări care sunt considerate sub standardele naționale în rapoartele ARACIS. Facultățile, colegiile și specializările respective intră în lichidare începând cu primul an de studiu. În cazul instituțiilor de învățământ superior acreditate, un raport negativ din partea ARACIS pentru anumite facultăți, colegii și specializări determină mai întâi un avertisment din partea Ministerului Educației, Cercetării și Inovării. În cazul în care după un an este emis un nou raport negativ în urma unei a doua evaluări, facultatea, colegiul sau specializarea respectivă intră prin Ordin Ministerial în procedură de lichidare începând cu primul an de studiu.

III.7 Educația și formarea continuă a tinerilor ieșiți din sistemul educațional precum și a adulților

Conform prevederilor Legii Invățământului (Legea 84/1995 republicată, cu modificările și completările ulterioare), Ministerul Educației, Cercetării și Inovării cooperează cu Ministerul Culturii și Cultelor și alte ministere interesate, precum și cu mijloacele de

informare în masă, cultele religioase, universitățile populare, fundațiile culturale, alte societăți și instituții, pentru a facilita accesul la știință și cultură al tuturor cetățenilor, indiferent de vârstă. Învățarea pe parcursul întregii vieți (referită ca "educație permanentă") face parte din sistemul național de învățământ și este considerată ca o modalitate de a facilita adaptarea cetățenilor la mutațiile majore care survin în viața socială. Legea Învățământului (Legea 84/1995 republicată, cu modificările și completările ulterioare) stabilește de asemenea condițiile pentru "a doua șansă" prin educație, învățământul seral, cu frecvență redusă și la distanță.

Legea 133/2000 (pentru aprobarea Ordonanței Guvernului 102/1998) stabilește cadrul legal pentru furnizarea educației și formării adulților prin sistemul educațional. Educația și formarea profesională a adulților prin sistemul educațional asigură completarea educației de bază, formarea profesională și educația civică - inclusiv educația pentru cetățenie activă. Criteriile și metodologia de acreditare a instituțiilor care furnizează educație și formare profesională pentru adulți, precum și examenele finale, certificatele emise și procedurile de certificare sunt stabilite de Ministerul Educației, Cercetării și Inovării, Ministerul Muncii, Solidarității Sociale și Familiei și/sau de Ministerul Culturii și Cultelor - în funcție de tipul de program oferit.

Formarea profesională a adulților este reglementată prin Legea 375/2002 pentru aprobarea Ordonanța Guvernului 129/2000. Legea se referă la măsuri privind educația permanentă specifice formării profesionale continue (FPC) - cum ar fi: garantarea accesului la FPC pentru toți salariații prin includerea dreptului la FPC în contractul colectiv de muncă, încurajarea angajatorilor să investească în resursele umane și să evalueze și să recunoască competențele dobândite în medii de învățare informale și non-formale etc. Legea se concentrează în continuare asupra calității învățării adulților, specificând tipurile de programe și certificate, cerințele pentru acreditarea furnizorilor de programe de FPC etc. Consiliul Național de Formare Profesională a Adulților (CNFPA), autoritate autonomă tripartită care are în componența sa reprezentanți ai administrației publice centrale, ai organizațiilor sindicale și ai asociațiilor patronale reprezentative la nivel național, a fost înființat ca organism care are rol consultativ în fundamentarea și promovarea politicilor și strategiilor de formare profesională a adulților. Pe lângă acest rol acordat inițial, CNFPA coordonează și controlează la nivel național următoarele activități: autorizarea furnizorilor de formare profesională prin comisiile de autorizare județene, respectiv a municipiului București, elaborarea standardelor ocupaționale, evaluarea și certificarea competențelor profesionale

dobandite de adulți prin formarea profesională continuă. Incepand cu anul 2004, CNFPA indeplinește rolul de autoritate națională pentru calificări.

Consiliul pentru Standarde Ocupaționale și Atestare (COSA) a fost inființat la mijlocul anilor 90 pentru a coordona elaborarea standardelor ocupaționale și acreditarea instituțiilor care pot să efectueze evaluarea competențelor profesionale pe baza standardelor ocupaționale. Prin Legea 253/2003, COSA a fost integrat in CNFPA - aducand astfel sarcinile legate de elaborarea standardelor ocupaționale și de evaluarea și certificarea competențelor dobandite in sistem non-formal și informal.

Formarea profesională a șomerilor este finanțată de la bugetul asigurărilor pentru șomaj și este organizată de Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM), fiind parțial furnizată prin centrele proprii acesteia. FPC pentru acest grup țintă este in mod specific reglementată prin Legea 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă (modificată și completată prin Legea 107/2004). Legea acordă o importanță mai mare măsurilor privind piața muncii și întărește abilitatea serviciilor publice de angajare să utilizeze eficient astfel de măsuri.

Legea privind egalitatea de șanse între femei și bărbați (Legea 202/2002) subliniază dreptul egal pentru ambele sexe de a participa la programe de formare profesională, precum și de a beneficia de consiliere și orientare profesională. Accesul adulților (angajați sau șomeri) la formarea profesională este un drept garantat de Codul muncii (Legea 53/2003). Angajatorii trebuie să ia toate măsurile necesare pentru a asigura accesul angajaților lor la programe de formare profesională; drepturile și obligațiile angajatorilor și angajaților pentru perioada in care angajații participă la programe de formare profesională sunt stipulate in contractele colective și/sau individuale de muncă. Codul muncii prevede de asemenea că angajatorii trebuie să consulte reprezentanții sindicatelor sau salariaților pentru a elabora planuri de formare in conformitate cu programele de dezvoltare și strategiile sectoriale și teritoriale.

III.7.1. Obiective Generale

Educația și formarea profesională a adulților prin sistemul educațional este realizată prin programe specifice inițiate și organizate de instituții de stat și private in spiritul parteneriatului social și utilizand metode care se concentrează pe o abordare multimedia: învățământ la distanță, video-conferințe, instruire asistată de calculator etc. Educația și formarea adulților prin sistemul educațional vizează asigurarea accesului la cultură și știință al tuturor cetățenilor, indiferent de varstă, in scopul de a facilita adaptarea lor la schimbările majore care se produc in viața socială. Obiectivele generale ale educației și formării adulților prin sistemul educațional sunt următoarele:

- Completarea educației de bază prin învățământ recurent sau compensatoriu (inclusiv "a doua șansă" prin educație) - adresat tinerilor care au părăsit prematur școala și anumitor segmente de populație considerate în risc;

- Formarea profesională continuă prin: perfecționarea pregătirii profesionale și dobândirea unor noi calificări profesionale - adresată salariaților, persoanelor în căutarea unui loc de muncă, tineri absolvenți fără o calificare etc.;

- Educația civică prin dobândirea competențelor și a atitudinilor necesare exercitării drepturilor și asumării responsabilităților sociale ale fiecărui cetățean - adresată întregii populații adulte;

- Educarea, cultivarea aptitudinilor și a intereselor individuale ale cetățeanului pentru îndeplinirea unui rol social activ - adresată întregii populații adulte.

Obiectivele principale ale formării profesionale a adulților sunt următoarele:

- Facilitarea integrării sociale a indivizilor în concordanță cu aspirațiile lor profesionale și cu necesitățile pieței muncii;

- Pregătirea resurselor umane capabile să contribuie la creșterea competitivității forței de muncă;

- Actualizarea cunoștințelor și perfecționarea pregătirii profesionale în ocupația de bază, precum și în ocupații înrudite;

- Schimbarea calificării, determinată de restructurarea economică, de mobilitatea socială sau de modificări ale capacității de muncă;

- Însușirea unor cunoștințe avansate, metode și procedee moderne necesare pentru îndeplinirea sarcinilor de serviciu.

Aplicație practică prezentarea unor date statistice referitoare la formarea profesională

Numărul persoanelor cuprinse în cursuri de formare continuă, în 2008.

Total persoane	59703
din care:	
Șomeri	50622
Au încheiat pregătirea în cursuri organizate	44490
Șomeri care au urmat cursuri finanțate din bugetul asigurărilor pentru șomaj	25241
Persoane care beneficiază de servicii gratuite de formare profesională finanțate din bugetul asigurărilor pentru șomaj	3504

Persoane care au inceput cursurile in anul anterior	11643
La cererea persoanelor fizice interesate	1513
La cererea operatorilor economici	331
Șomeri care urmează cursuri organizate din alte fonduri	2258
Persoane aflate in pregătire (cursuri in derulare)	9912
Persoane care au intrerupt cursurile	3681

IV. Principiile procesului de învățământ

IV.1. Declarația Universală a Drepturilor Omului

Declarația Universală a Drepturilor Omului adoptată de Adunarea Generală a ONU la 10 septembrie 1948, garantează în corpusul art.26 dreptul la învățătură al tuturor persoanelor, precizând expres faptul că *”învățământul trebuie să fie gratuit, cel puțin în ceea ce privește învățământul elementar și general; învățământul tehnic și profesional trebuie să fie la îndemâna tuturor, iar învățământul superior trebuie să fie de asemenea egal, accesibil tuturor, pe bază de merit. Învățământul trebuie să urmărească dezvoltarea deplină a personalității umane și întărirea respectului față de drepturile omului și libertățile fundamentale. El trebuie să promoveze înțelegerea, toleranța prietenia între toate popoarele și toate grupurile rasiale sau religioase, precum și dezvoltarea activității Organizației Națiunilor Unite pentru menținerea păcii. Părinții au dreptul de prioritate în alegerea felului de învățământ pentru copiii lor minori.”*

Ca atare din reglementarea dreptului la învățătură, putem deduce principiile care stau la baza realizării acestui drept și anume: educația trebuie să aibă ca scop dezvoltarea deplină a personalității umane și întărirea respectului față de drepturile omului și libertățile fundamentale; gratuitatea învățământului, în ceea ce privește învățământul primar și gimnazial; accesul la învățământul superior a celor care au merite deosebite; asigurarea dreptului persoanelor aparținând minorităților naționale de a învăța sau de a fi instruite în limba lor maternă; conlucrarea pe bază de înțelegere a tuturor popoarelor și a tuturor grupurilor rasiale sau religioase-libertatea de alegere a formei de învățământ de către părinți pentru copiii lor. Reglementările constituționale în România referitoare la dreptul la învățământ și a garanțiilor asociate acestuia sunt pe deplin armonizate cu reglementările internaționale cuprinse în Declarația Universală a Drepturilor Omului.

IV.2. Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului

În conformitate cu art.2 al Protocolului nr.1 la Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului, *”nimănuui nu i se poate refuza dreptul la educație. Statul, în exercitarea funcțiilor pe care și le va asuma în domeniul educației și al învățământului, va respecta dreptul părinților de a asigura această educație și acest învățământ conform convingerilor lor religioase și filosofice”*

Ca atare, în sensul Convenției, dreptul la educație constă într-o diversitate de drepturi și libertăți ale părinților și copiilor, cărora le corespund o serie de obligații ale statului. Dreptul la educație este considerat atât un drept economic, social, cultural, cât și un drept de natură civilă și politică. Statul are obligația de a asigura pluralismul în educație, dar poate impune unele obligații în sarcina instituțiilor de învățământ sau chiar a indivizilor [Muraru & Tănăsescu, 2008, p.310].Principiile care se desprind din analiza art 2 al Protocolului se referă la: principiul accesului la instituțiile de învățământ existente la un moment dat; principiul educației efective; principiul recunoașterii oficiale a studiilor incheiate; principiul instruirii și formării copiilor în raport de convingerile părinților. În legătură cu acest ultim principiu, aceasta ar trebui nuanțat, în sensul că statul are posibilitatea de a institui în sarcina părinților obligația de a asigura instruirea copiilor lor fie într-un mediu școlar, fie la domiciliu, întrucât, în ipoteza în care statul nu ar avea posibilitatea de a interzice părinților învățământul la domiciliu al copiilor lor, s-ar pierde controlul asupra educației copiilor și astfel, scopul statului de integrare a acestora în comunitate nu ar mai putea fi realizat. Apreciem util de menționat faptul că, Curtea Europeană a decis ca art.2 din Protocol nu garantează părinților dreptul absolut de a asigura educația copiilor în raport de convingerile lor, ci doar dreptul la respectarea acestor convingeri. [Muraru & Tănăsescu, 2008, p.311].

V. Conduita personalului didactic

V.1. Conduita personalului didactic reglementată de Legea Educației Naționale și Statutul personalului didactic

Corupție înseamnă și decădere și deteriorare morală. Pornind de la această accepțiune se relevă importanța normelor de conduită a căror respectare asigură prevenirea faptelor de corupție.

Conduita semnifică modul de a se purta, manieră, ținută, comportament.

Educația împotriva corupției poate fi realizată prin implementarea în curricula școlară a unor discipline socio-umane, cum ar fi educația civică, etică etc.Atingerea acestui scop se

realizează prin promovarea unui sistem de valori și dezvoltarea capacității necesare pentru a forma poziția civică a elevilor împotriva corupției.

Art. 2. alin 1 din Legea Educației Naționale vine în sprijinul celor mai sus arătate în sensul promovării unui învățământ orientat pe **valori**, creativitate, capacitate cognitive, capacitate volitive și capacitate acționale, cunoștințe fundamentale și cunoștințe competente și abilități de utilitate directă, în profesie și în societate.

Ideea este reluată și în dispozițiile art.4 potrivit cu care [Educația și formarea profesională a copiilor, a tinerilor și a adulților au ca finalitate principală formarea competențelor, înțelese ca ansamblu multifuncțional și transferabil de cunoștințe, deprinderi/abilitati și aptitudini, necesare pentru:

- a) împlinirea și dezvoltarea personală, prin realizarea propriilor obiective în viață, conform intereselor și aspirațiilor fiecăruia și dorinței de a învăța pe tot parcursul vieții;
- b) integrarea socială și participarea cetățenească activă în societate;
- c) ocuparea unui loc de muncă și participarea la funcționarea și dezvoltarea unei economii durabile;
- d) formarea unei concepții de viață, bazate pe **valorile umaniste** și științifice, pe cultura națională și universală și pe stimularea dialogului intercultural;
- e) educarea în **spiritul demnității**, toleranței și respectării drepturilor și libertatilor fundamentale ale omului;
- f) cultivarea sensibilității față de problematica umană, față de **valorile moral-civice** și a respectului pentru natura și mediul înconjurător natural, social și cultural.

(3) Idealul educațional al școlii românești constă în dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, în formarea personalității autonome și în asumarea **unui sistem de valori** care sunt necesare pentru împlinirea și dezvoltarea personală, pentru dezvoltarea spiritului antreprenorial, pentru participarea cetățenească activă în societate, pentru incluziune socială și pentru angajare pe piața muncii].

Aplicația practică. Identificați norme de conduită în Legea Educației Naționale și Statutul personalului didactic.

V.2. Conduita personalului didactic reglementată de Regulamentele interne

Ordinul privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Consiliului național de etică din învățământul preuniversitar nr.5550 din 6 octombrie 2011 prin dispozițiile sale stabilește:

- Constituirea Consiliului național de etică, organism consultativ fără personalitate juridică;

- Atribuțiile Consiliului național de etică, Comisiilor de etică, conducerii Consiliului național de etică;
- Funcționarea comisiei de etică.

Una din atribuțiile Consiliului național de etică privește elaborarea codului de etică din învățământul preuniversitar.

Aplicație practică. Ce ar trebui să cuprindă codul de etică din învățământul preuniversitar?

VI. Norme deontologice aplicabile personalului din sistemul de învățământ

VI.1. Norme deontologice aplicabile funcționarilor publici și personalului contractual din sistemul de învățământ

Personalul care funcționează în sistemul național de învățământ este format din profesori și personal TESSA, cu atribuții directe în procesul de educație. Aceștia sunt **personal contractual**, având statut special. Alături de aceștia funcționează, cu atribuții organizatorice și logistice, **funcționari publici și personal contractual**.

Sediul materiei pentru normele de deontologie profesională aplicabile funcționarilor publici îl constituie Legea nr. 7/2004 privind Codul de conduită al funcționarilor publici, republicată, iar pentru cele aplicabile personalului contractual din administrația publică, Legea nr. 477/2004 privind Codul de conduită a personalului contractual din autoritățile și instituțiile publice și Legea nr. 53/2003 – Codul muncii. Apariția Legii nr. 477/2004 a fost determinată de necesitatea ca și alte categorii de personal să beneficieze de prevederi similare celor din Legea nr. 7/2004 privind Codul de conduită a funcționarilor publici, având în vedere că ambele categorii de personal – funcționari publici și personal contractual – își desfășoară activitatea în cadrul acelorași instituții. Din rațiuni legate de identitate de tratament pentru ambele categorii de personal, Legea nr. 477/2004 a reluat dispozițiile Codului de conduită a funcționarilor publici, particularizându-le acolo unde a fost necesar.

Având în vedere aceste aspecte, secțiunile următoare detaliază dispozițiile legilor, indicând expres acolo unde acestea sunt aplicabile numai uneia dintre categoriile de personal.

Conform dispozițiilor legale, *principiile care guvernează conduita profesională a personalului sunt următoarele:*

- *prioritatea interesului public , asigurarea egalității de tratament al cetățenilor în fața autorităților și instituțiilor publice; profesionalismul; imparțialitatea și nediscriminarea; integritatea morală; libertatea gândirii și a exprimării; cinstea și corectitudinea; deschiderea și transparența.*

VI.1.1 Domeniul de aplicare a codurilor și principiile generale

Normele de conduită profesională prevăzute de cele două coduri de conduită sunt obligatorii, în funcție de legea care le conține, pe de o parte pentru persoanele care ocupă o funcție publică în cadrul autorităților administrative autonome, denumite în continuare autorități și instituții publice, iar pe de altă parte pentru personalul contractual din cadrul autorităților și instituțiilor publice, încadrat în baza prevederilor Legii nr. 53/2003 – Codul muncii, cu modificările și completările ulterioare, cu excepția persoanelor alese sau numite politic.

Obiectivele codurilor de conduită, așa cum rezultă din lege urmăresc să asigure creșterea calității serviciului public, o bună administrare în realizarea interesului public, precum și reducerea birocrăției și a faptelor de corupție din administrația publică, prin:

- Reglementarea normelor de conduită profesională necesare realizării unor raporturi sociale și profesionale corespunzătoare creării și menținerii la nivel înalt a prestigiului instituției publice și al personalului; Informarea publicului cu privire la conduita profesională la care este îndreptățit să se aștepte din partea personalului în exercitarea funcției; Crearea unui climat de încredere și respect reciproc între cetățeni și personalul din administrația publică, pe de o parte, și între cetățeni și autoritățile publice, pe de altă parte.

VI.1.2. Înțelesul legal al unor termeni

- ***funcționar public*** - persoana numită într-o funcție publică în condițiile Legii nr. 188/1999 privind Statutul funcționarilor publici;

- ***personal contractual ori angajat contractual*** - persoana numită într-o funcție în autoritățile și instituțiile publice în condițiile Legii nr. 53/2003, cu modificările ulterioare;

- ***funcție publică*** - ansamblul atribuțiilor și responsabilităților stabilite de autoritatea sau instituția publică, în temeiul legii, în scopul realizării competențelor sale;

- ***funcție*** - ansamblul atribuțiilor și responsabilităților stabilite de autoritatea sau instituția publică, în temeiul legii, în fișa postului;

- ***interes public*** - acel interes care implică garantarea și respectarea de către instituțiile și autoritățile publice a drepturilor, a libertăților și a intereselor legitime ale cetățenilor, recunoscute de Constituție, de legislația internă și de tratatele internaționale la care România este parte, precum și îndeplinirea atribuțiilor de serviciu, cu respectarea principiilor eficienței, eficacității și economicității cheltuirii resurselor;

- ***interes personal*** – orice avantaj material sau de altă natură, urmărit ori obținut, de către personal, în mod direct sau indirect, pentru sine ori pentru alții, prin folosirea reputației, influenței, facilităților, relațiilor, informațiilor la care are acces, ca urmare a atribuțiilor funcției;

- **conflict de interes** – acea situație sau împrejurare în care interesul privat, direct ori indirect, al personalului, contravine interesului public, astfel încât afectează sau ar putea afecta independența și imparțialitatea sa în luarea deciziilor ori îndeplinirea la timp și cu obiectivitate a îndatoririlor care îi revin în exercitarea funcției deținute;

- **informație de interes public** – orice informație care privește activitățile sau rezultă din activitățile unei autorități publice ori instituții publice indiferent de suportul ei;

- **informație cu privire la date personale** – orice informație privind o persoană identificată sau identificabilă. Prin persoană identificabilă înțelegem acea persoană care poate fi identificată, direct sau indirect, în special prin referire la un număr de identificare sau unul ori mai multe elemente specifice identității sale fizice, fiziologice, psihice, economice, culturale sau sociale.

VI.1.3. Norme generale de conduită profesională a personalului din administrația publică și sistemul de învățământ

1. Asigurarea unui serviciu public de calitate. 2. Respectarea Constituției și a legilor. 3. Loialitatea față de autoritățile și instituțiile publice. 4. Libertatea opiniilor. 5. Activitatea publică. 6. Activitatea politică. 7. Folosirea imaginii proprii. 8. Cadrul relațiilor în exercitarea atribuțiilor funcției. 9. Conduita în cadrul relațiilor internaționale. 10. Interdicția privind acceptarea cadourilor, serviciilor și avantajelor. 11. Participarea la procesul de luare a deciziilor. 12. Obiectivitate în evaluare. 13. Folosirea abuzivă a atribuțiilor funcției deținute. 14. Utilizarea resurselor publice. 15. Limitarea participării la achiziții, concesiuni sau închirieri. 16. Norme deontologice aplicabile în sistemul de învățământ universitar.

VI.2 Integritate și incompatibilitate în sistemul de învățământ – prevederi legislative referitoare la Agenția Națională de Integritate

O condiție esențială pentru o bună și corectă activitate a administrației publice este cea privitoare la integritatea personalului care lucrează în acest sistem.

Integritatea, în principal, presupune conformarea față de dispozițiile legale cu caracter imperativ, atât față de cele prohibitive (*ce impun abținerea de la săvârșirea unei acțiuni de către funcționarii publici*), cât și față de cele cu caracter onerativ (*ce obligă pe funcționar să realizeze o acțiune*).

Principalele reglementări în această materie sunt prevăzute în Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, completate de dispozițiile Legii nr. 144/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Integritate, cu modificările ulterioare.

În domeniul educației au fost identificate, pe baza unei analize (Note și chestionare transmise structurilor MECTS și instituțiilor din subordine privind identificarea vulnerabilităților în domeniul specific de activitate din cadrul sistemului educațional, Campania Națională Anti-corupție ”Fără Șpagă”, raport de cercetare – Centrul Educația 2000+ “Administrare și practici lipsite de integritate în școală”, dezbateri publice cu sindicatele din educație, asociații, ONG-uri ocazionate de elaborarea pachetului legislativ privind învățământul preuniversitar și statutul cadrelor didactice, rapoartele corpului de control al ministrului educației, cercetării și tineretului) a nivelului corupției, în sistemul educațional (atât pentru învățământul preuniversitar cât și pentru cel superior) o serie de **factori de risc** precum:

- instabilitate legislativă (lipsa corelării actelor normative ce reglementează acest domeniu); ineficiența unora dintre structurile de cooperare locale și naționale; absența canalelor de informare continuă și eficientă ; nivel scăzut al competiției intra și interinstituționale; salarizarea inadecvată; un sistem deficitar de selecție, evaluare și promovare a personalului; insuficiența controalelor interne (audit, corp de control); preocupare redusă a conducerilor unităților de învățământ în legătură cu procesul de achiziții publice privind materialele didactice; insuficiența campaniilor de prevenție, informare și conștientizare; lipsa unor proceduri obiective și transparente pentru evaluarea activității elevilor și studenților (testele naționale).

Probleme identificate:

- administrarea deficitară a școlilor cu referire la procesul decizional; comunicare ineficientă atât la nivelul unităților de învățământ, cu beneficiarii serviciilor educaționale precum și între structurile reprezentative ale elevilor, profesorilor și părinților și autoritățile locale; un proces de selecție, evaluare și promovare viciat (evaluarea diferențiată a resurselor umane în învățământul preuniversitar – accentul pe decalajul rural-urban, în învățământul superior - sistemul de evaluare și promovare lipsit de transparență); proceduri și formalități administrative greoaie (procesele de achiziție publică); insuficiența fundamentare a deciziilor; necunoașterea sau interpretarea eronată a prevederilor legale; insuficiența datelor/informațiilor deținute de către cadrele didactice precum și de beneficiarii serviciilor educaționale; instruire deficitară pe problematicile specifice anticorupției.

O analiză a fenomenului corupției efectuată de către structurile asociative reprezentative ale administrației publice locale a condus la identificarea următorilor factori de risc precum și a problemelor generate de materializarea acestora.

În contextul respectării prevederilor legii privind incompatibilitățile și conflictele de interese, Agenția Națională de Integritate este instituția căreia îi revine sarcina legală de evaluare a prezumtivelor situații de incompatibilitate și conflicte de interese. Aceasta, urmare a procedurii prevăzute de Legea 176/2010, întocmește un raport de evaluare privind existența unei stări de incompatibilitate sau a unui conflict de interese, după caz.

Acest raport poate fi contestat în instanță în termen de 15 zile, iar în caz de necontestare rămâne definitiv.

VII. Drepturile și obligațiile personalului didactic și personalului didactic auxiliar

VII.1 Dispoziții generale prevăzute în Legea 53/2003 -Codul muncii, cu modificările și completările ulterioare și în Legea 188/1999 privind statutul funcționarului public, cu modificările și completările ulterioare

A. Potrivit Legii nr. 53/2003 privind Codul muncii, republicată:

Orice salariat are dreptul de a munci la angajatori diferiți sau la același angajator, în baza unor contracte individuale de muncă, beneficiind de salariul corespunzător pentru fiecare dintre acestea.

Drepturile și obligațiile privind relațiile de muncă dintre angajator și salariat se stabilesc potrivit legii, prin negociere, în cadrul contractelor colective de muncă și al contractelor individuale de muncă.

Salariații nu pot renunța la drepturile ce le sunt recunoscute prin lege. Orice tranzacție prin care se urmărește renunțarea la drepturile recunoscute de lege salariaților sau limitarea acestor drepturi este lovită de nulitate.

Salariatul are, în principal, următoarele drepturi:

- dreptul la salarizare pentru munca depusă; dreptul la repaus zilnic și săptămânal; dreptul la concediu de odihnă anual; dreptul la egalitate de șanse și de tratament; dreptul la demnitate în muncă; dreptul la securitate și sănătate în muncă; dreptul la acces la formarea profesională; dreptul la informare și consultare; dreptul de a lua parte la determinarea și ameliorarea condițiilor de muncă și a mediului de muncă; dreptul la protecție în caz de concediere; dreptul la negociere colectivă și individuală; dreptul de a participa la acțiuni colective; dreptul de a constitui sau de a adera la un sindicat; alte drepturi prevăzute de lege sau de contractele colective de muncă aplicabile.

Salariatului îi revin, în principal, următoarele obligații:

- obligația de a realiza norma de muncă sau, după caz, de a îndeplini atribuțiile ce îi revin conform fișei postului; obligația de a respecta disciplina muncii; obligația de a respecta prevederile cuprinse în regulamentul intern, în contractul colectiv de muncă aplicabil, precum și în contractul individual de muncă; obligația de fidelitate față de angajator în executarea atribuțiilor de serviciu; obligația de a respecta măsurile de securitate și sănătate a muncii în unitate; obligația de a respecta secretul de serviciu; alte obligații prevăzute de lege sau de contractele colective de muncă aplicabile.

Drepturile cuvenite salariatului detașat se acordă de angajatorul la care s-a dispus detașarea.

Pe durata detașării salariatul beneficiază de drepturile care îi sunt mai favorabile, fie de drepturile de la angajatorul care a dispus detașarea, fie de drepturile de la angajatorul la care este detașat.

Salariații concediați pentru motive care nu țin de persoana lor beneficiază de măsuri active de combatere a șomajului și pot beneficia de compensații în condițiile prevăzute de lege și de contractul colectiv de muncă aplicabil.

Salariatul are dreptul de a nu motiva demisia. Salariatul poate demisiona fără preaviz dacă angajatorul nu își îndeplinește obligațiile asumate prin contractul individual de muncă.

În cazul contractul individual de muncă cu timp parțial:

Drepturile salariale se acordă proporțional cu timpul efectiv lucrat, raportat la drepturile stabilite pentru programul normal de lucru.

Munca la domiciliu:

Salariatul cu munca la domiciliu se bucură de toate drepturile recunoscute prin lege și prin contractele colective de muncă aplicabile salariaților al căror loc de muncă este la sediul angajatorului.

Munca de noapte:

Salariații de noapte beneficiază:

- fie de program de lucru redus cu o oră față de durata normală a zilei de muncă, pentru zilele în care efectuează cel puțin 3 ore de muncă de noapte, fără ca aceasta să ducă la scăderea salariului de bază;

- fie de un spor pentru munca prestată în timpul nopții de 25% din salariul de bază, dacă timpul astfel lucrat reprezintă cel puțin 3 ore de noapte din timpul normal de lucru.

Repausuri periodice:

1. Pauza de masă și repausul zilnic;
2. Repausul săptămânal ;

Concediile:

1. Concediul de odihnă anual și alte concedii ale salariaților ;

Situații excepționale:

În cazul unor evenimente familiale deosebite, salariații au dreptul la zile libere plătite, care nu se includ în durata concediului de odihnă. Evenimentele familiale deosebite și numărul zilelor libere plătite sunt stabilite prin lege, prin contractul colectiv de muncă aplicabil sau prin regulamentul intern.

Pentru rezolvarea unor situații personale salariații au dreptul la concedii fără plată. Durata concediului fără plată se stabilește prin contractul colectiv de muncă aplicabil sau prin regulamentul intern.

2. Concediile pentru formare profesională ;

Salarizarea:

Pentru munca prestată în baza contractului individual de muncă fiecare salariat are dreptul la un salariu exprimat în bani.

Protecția drepturilor salariaților în cazul transferului întreprinderii, al unității sau al unor părți ale acesteia.

Sănătatea și securitatea în muncă.

Protecția salariaților prin servicii medicale.

Angajatorii au obligația să asigure accesul salariaților la serviciul medical de medicină a muncii.

Formarea profesională.

B. Potrivit Legii nr. 188/1999 privind Statutul funcționarilor publici:

Drepturile funcționarilor publici

- Dreptul la opinie al funcționarilor publici este garantat. Este interzisă orice discriminare între funcționarii publici pe criterii politice, de apartenență sindicală, convingeri religioase, etnice, de sex, orientare sexuală, stare materială, origine socială sau de orice altă asemenea natură; Funcționarul public are dreptul de a fi informat cu privire la deciziile care se iau în aplicarea prezentului statut și care îl vizează în mod direct; Dreptul de asociere sindicală este garantat funcționarilor publici; Funcționarii publici pot, în mod liber, să înființeze organizații sindicale, să adere la ele și să exercite orice mandat în cadrul acestora.

În situația în care înalții funcționari publici sau funcționarii publici care au calitatea de ordonatori de credite sunt aleși în organele de conducere a organizațiilor sindicale, aceștia au obligația ca în termen de 15 zile de la alegerea în organele de conducere ale organizațiilor sindicale să opteze pentru una dintre cele două funcții. În cazul în care funcționarul public

optează pentru desfășurarea activității în funcția de conducere în organizațiile sindicale, raporturile de serviciu ale acestuia se suspendă pe o perioadă egală cu cea a mandatului în funcția de conducere din organizația sindicală.

Funcționarii publici, cu excepția celor care dețin calitatea de ordonatori de credite și sunt aleși în organele de conducere a organizațiilor sindicale, pot deține simultan funcția publică și funcția în organele de conducere ale organizațiilor sindicale, cu obligația respectării regimului incompatibilităților și al conflictelor de interese care le este aplicabil.

- Funcționarii publici se pot asocia în organizații profesionale sau în alte organizații având ca scop protejarea intereselor profesionale;Funcționarilor publici le este recunoscut dreptul la grevă, în condițiile legii. Funcționarii publici care se află în grevă nu beneficiază de salariu și alte drepturi salariale pe durata grevei;Pentru activitatea desfășurată, funcționarii publici au dreptul la un salariu compus din: **a)** salariul de bază;

b) sporul pentru vechime în muncă;

- Funcționarii publici beneficiază de prime și alte drepturi salariale, în condițiile Legii ;Funcționarii publici care, potrivit legii, sunt obligați să poarte uniformă în timpul serviciului o primesc gratuit ;Pentru orele lucrate din dispoziția conducătorului autorității sau instituției publice peste durata normală a timpului de lucru sau în zilele de sărbători legale ori declarate zile nelucrătoare funcționarii publici de execuție au dreptul la recuperare sau la plata majorată cu un spor de 100% din salariul de bază. Numărul orelor plătite cu sporul de 100% nu poate depăși 360 într-un an ;Funcționarii publici pot fi aleși sau numiți într-o funcție de demnitate publică, în condițiile legii ;Înălții funcționari publici și funcționarii publici de conducere pot fi numiți în funcții de demnitate publică numai după încetarea, în condițiile legii, a raporturilor de serviciu ;Înălții funcționari publici și funcționarii publici de conducere pot candida pentru funcții de demnitate publică numai după încetarea, în condițiile legii, a raporturilor de serviciu ;Funcționarii publici au dreptul, în condițiile legii, la concediu de odihnă, la concedii medicale și la alte concedii ;În perioada concediilor de boală, a concediilor de maternitate și a celor pentru creșterea și îngrijirea copiilor, raporturile de serviciu nu pot înceta și nu pot fi modificate decât din inițiativa funcționarului public în cauză ;Autoritățile și instituțiile publice au obligația să asigure funcționarilor publici condiții normale de muncă și igienă, de natură să le ocrotească sănătatea și integritatea fizică și psihică ;Funcționarii publici beneficiază de asistență medicală, proteze și medicamente, în condițiile legii ;Funcționarii publici beneficiază de pensii, precum și de celelalte drepturi de asigurări sociale de stat, potrivit legii ;În caz de deces al funcționarului public, membrii familiei, care au, potrivit legii, dreptul la pensie de urmaș, primesc pe o perioadă de 3 luni echivalentul salariului de bază din

ultima lună de activitate a funcționarului public decedat ;Autoritatea sau instituția publică este obligată să îl despăgubească pe funcționarul public în situația în care acesta a suferit, din culpa autorității sau instituției publice, un prejudiciu material în timpul îndeplinirii atribuțiilor de serviciu.

Îndatoririle funcționarilor publici

Funcționarii publici au obligația :

- să își îndeplinească cu profesionalism, imparțialitate și în conformitate cu legea îndatoririle de serviciu și să se abțină de la orice faptă care ar putea aduce prejudicii persoanelor fizice sau juridice ori prestigiului corpului funcționarilor publici.
- să sprijine propunerile și inițiativele motivate ale personalului din subordine, în vederea îmbunătățirii activității autorității sau instituției publice în care își desfășoară activitatea, precum și a calității serviciilor publice oferite cetățenilor.
- de a respecta normele de conduită profesională și civică prevăzute de lege.

Funcționarilor publici le este interzis să ocupe funcții de conducere în structurile sau organele de conducere, alese sau numite, ale partidelor politice, definite conform statutului acestora, ale organizațiilor cărora le este aplicabil același regim juridic ca și partidelor politice sau ale fundațiilor ori asociațiilor care funcționează pe lângă partidele politice.

Înalților funcționari publici le este interzis să facă parte din partide politice, organizații cărora le este aplicabil același regim juridic ca și partidelor politice sau din fundațiile ori asociațiile care funcționează pe lângă partidele politice.

Funcționarii publici au obligația ca, în exercitarea atribuțiilor ce le revin, să se abțină de la exprimarea sau manifestarea publică a convingerilor și preferințelor lor politice, să nu favorizeze vreun partid politic sau vreo organizație căreia îi este aplicabil același regim juridic ca și partidelor politice.

Funcționarii publici răspund, potrivit legii, de îndeplinirea atribuțiilor ce le revin din funcția publică pe care o dețin, precum și a atribuțiilor ce le sunt delegate.

Funcționarul public este obligat să se conformeze dispozițiilor primite de la superiorii ierarhici.

Funcționarul public are dreptul să refuze, în scris și motivat, îndeplinirea dispozițiilor primite de la superiorul ierarhic, dacă le consideră ilegale. Dacă cel care a emis dispoziția o formulează în scris, funcționarul public este obligat să o execute, cu excepția cazului în care aceasta este vădit ilegală. Funcționarul public are îndatorirea să aducă la cunoștință superiorului ierarhic al persoanei care a emis dispoziția astfel de situații.

Funcționarii publici au obligația să păstreze secretul de stat, secretul de serviciu, precum și confidențialitatea în legătură cu faptele, informațiile sau documentele de care iau cunoștință în exercitarea funcției publice, în condițiile legii, cu excepția informațiilor de interes public. Funcționarilor publici le este interzis să solicite sau să accepte, direct sau indirect, pentru ei sau pentru alții, în considerarea funcției lor publice, daruri sau alte avantaje.

La numirea într-o funcție publică, precum și la încetarea raportului de serviciu, funcționarii publici sunt obligați să prezinte, în condițiile legii, conducătorului autorității sau instituției publice declarația de avere care se actualizează anual.

Funcționarii publici au obligația de a rezolva, în termenele stabilite de către superiorii ierarhici, lucrările repartizate.

Funcționarilor publici le este interzis să primească direct cereri a căror rezolvare intră în competența lor sau să discute direct cu petenții, cu excepția celor cărora le sunt stabilite asemenea atribuții, precum și să intervină pentru soluționarea acestor cereri.

Funcționarii publici au dreptul și obligația de a-și îmbunătăți în mod continuu abilitățile și pregătirea profesională. Funcționarii publici care urmează forme de perfecționare profesională, a căror durată este mai mare de 90 de zile într-un an calendaristic, organizate în țară sau în străinătate, finanțate din bugetul de stat sau bugetul local, sunt obligați să se angajeze în scris că vor lucra în administrația publică între 2 și 5 ani de la terminarea programelor, proporțional cu numărul zilelor de perfecționare profesională, dacă pentru programul respectiv nu este prevăzută o altă perioadă.

Funcționarii publici care au urmat forme de perfecționare profesională și ale căror raporturi de serviciu încetează, înainte de împlinirea termenului prevăzut sunt obligați să restituie contravaloarea cheltuielilor efectuate pentru perfecționare, precum și, după caz, drepturile salariale primite pe perioada perfecționării, calculate în condițiile legii proporțional cu perioada rămasă până la împlinirea termenului. În cazul în care persoanele care au urmat o formă de perfecționare, dar nu au absolvit-o din vina lor, sunt obligate să restituie instituției sau autorității publice contravaloarea cheltuielilor efectuate pentru perfecționare, precum și drepturile salariale primite în perioada perfecționării, calculate în condițiile legii, dacă acestea au fost suportate de autoritatea sau instituția publică.

VII.2 Dispoziții speciale prevăzute în Legea Educației Naționale

Personalul din învățământul preuniversitar are drepturi și obligații care decurg din legislația în vigoare, din regulamente specifice și din prevederile contractului individual de muncă.

- Cadrele didactice beneficiază de concediu anual cu plată, în perioada

vacanțelor școlare, cu o durată de 62 de zile lucrătoare;

- În situația desființării unei unități de învățământ de stat, salariații disponibilizați primesc salarii compensatorii, conform legii.
- Personalul de conducere, de îndrumare și de control din inspectoratele școlare și casele corpului didactic beneficiază de concediu de odihnă, conform Codului muncii.
- Dreptul la inițiativă profesională constă în:
 - Personalul didactic beneficiază de pensie în condițiile prevăzute de legislația de asigurări sociale și pensii care reglementează sistemul public de pensii.
 - Personalul didactic pensionat din învățământ beneficiază de asistență medicală și de acces la casele de odihnă și la bazele de tratament ale cadrelor didactice.
 - Dreptul la securitate al personalului didactic
 - Dreptul de participare la viața socială
 - Personalul didactic beneficiază, în limita fondurilor alocate prin buget, din fonduri extrabugetare sau sponsorizări, de acoperirea integrală ori parțială a cheltuielilor de deplasare și de participare la manifestări științifice organizate în străinătate, cu aprobarea consiliului de administrație al unității de învățământ.
 - Personalului didactic din unitățile de învățământ conexe, care nu dispune de locuință în localitatea unde are postul, i se decontează cheltuielile de transport, conform legii.
 - Copiii personalului didactic aflat în activitate sunt scutiți de plata taxelor de înscriere la concursurile de admitere în învățământul superior și beneficiază de gratuitate la cazare în cămine și internate.
 - Personalul didactic și didactic auxiliar din învățământ beneficiază de o compensație de la bugetul asigurărilor sociale de stat de 50% din valoarea cazării, mesei și a tratamentului în bazele de odihnă și tratament.
 - Personalul didactic titular care din proprie inițiativă solicită să se specializeze/să continue studiile are dreptul la concediu fără plată. Durata totală a acestuia nu poate depăși 3 ani într-un interval de 7 ani. Aprobările în aceste situații sunt de competența unității școlare prin consiliul de administrație, dacă se face dovada activității respective.
 - Personalul didactic din unitățile de învățământ preuniversitar din sistemul militar de apărare, ordine publică și securitate națională are drepturile și îndatoririle care decurg din prezenta lege și din calitatea de cadru militar în activitate, respectiv de funcționar public cu statut special.

Drepturi personalului didactic din învățământul superior

- Personalul din învățământul superior are drepturi și îndatoriri care decurg din

Carta universitară, din Codul de etică universitară, din contractul individual de muncă, precum și din legislația în vigoare.

- Protecția drepturilor salariaților, precum și a drepturilor de proprietate intelectuală asupra creației științifice, culturale sau artistice este garantată și se asigură în conformitate cu prevederile Cartei universitare și cu legislația specifică în vigoare.

- Membriilor comunității universitare le este garantată libertatea academică. În baza acesteia, ei pot exprima liber opinii academice în spațiul universitar și au libertatea de predare, de cercetare și de creație, în conformitate cu criteriile de calitate academică.

- Personalul didactic și de cercetare are dreptul de a publica studii, articole, volume sau opere de artă, de a candida la obținerea de granturi naționale și internaționale, fără restricții ale libertății academice.

- Personalul didactic și de cercetare are dreptul să facă parte din asociații și organizații sindicale, profesionale și culturale, naționale și internaționale, precum și din organizații politice legal constituite.

- Cadrele didactice titulare pe un post didactic din învățământ, alese în Parlament, numite în Guvern sau îndeplinind funcții de specialitate specifice din aparatul Parlamentului, al Consiliului Legislativ, al Curții Constituționale, al Avocatului Poporului, al Administrației Prezidențiale, al Guvernului sau în Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, precum și cele alese de Parlament în organismele centrale ale statului, au drept de rezervare a postului didactic pe perioada în care îndeplinesc aceste funcții. Pe toată durata mandatului sau a numirii, cadrele didactice pot cumula aceste funcții cu activitatea didactică și de cercetare.

Prevederile de mai sus se aplică și cadrelor didactice titulare pe un post didactic din învățământ, care îndeplinesc funcția de prefect, subprefect, președinte și vicepreședinte al consiliului județean, primar, viceprimar, precum și cadrelor didactice trecute în funcții de conducere, de îndrumare și de control în sistemul de învățământ, de cultură, de tineret și de sport. De aceleași drepturi beneficiază și personalul de conducere și de specialitate de la casa corpului didactic, precum și cadrele didactice titulare pe un post didactic din învățământ numite ca personal de conducere sau în funcții de specialitate specifice din cadrul autorităților și instituțiilor publice, comisiilor și agențiilor din subordinea Administrației Prezidențiale, Parlamentului sau Guvernului.

De aceleași prevederi beneficiază și personalul didactic trimis în străinătate cu misiuni de stat, cel care lucrează în organisme internaționale, precum și însoțitorii acestora, dacă sunt cadre didactice titulare pe un post didactic din învățământ.

- Personalului didactic titular pe un post didactic din învățământ, solicitat în străinătate pentru predare, cercetare, activitate artistică sau sportivă, pe bază de contract, ca urmare a unor acorduri, convenții guvernamentale, interuniversitare sau interinstituționale, ori trimis pentru specializare, i se rezervă postul didactic pentru perioada respectivă.

- Personalul didactic titular pe un post didactic din învățământ, care din proprie inițiativă solicită să se specializeze sau să participe la cercetare științifică în țară sau în străinătate, are dreptul la concedii fără plată. Durata totală a acestora nu poate depăși 3 ani într-un interval de 7 ani. Aprobările în aceste situații sunt de competența conducerii instituției de învățământ superior sau, după caz, a consiliului de administrație, dacă se face dovada activității respective.

- Personalul didactic titular pe un post didactic din învățământ poate beneficia de concediu fără plată pe timp de un an universitar, o dată la 10 ani, cu aprobarea instituției de învățământ superior, cu rezervarea catedrei pe perioada respectivă. Perioada de rezervare a postului didactic se consideră vechime în învățământ.

- Cadrele didactice beneficiază de dreptul la concediu astfel:

- Cadrele didactice care domiciliază în alte localități beneficiază integral sau parțial de transport și cazare.

- Personalul din învățământ beneficiază de asistență medicală în cabinete medicale și psihologice, în policlinici și unități spitalicești stabilite prin protocol încheiat între Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului și Ministerul Sănătății.

- Personalul didactic are dreptul la întreruperea activității didactice, cu rezervarea postului sau a catedrei, pentru creșterea și îngrijirea copilului în vârstă de până la 2 ani, respectiv 3 ani în cazul copiilor cu handicap, conform prevederilor legale. De acest drept poate beneficia numai unul dintre părinți sau susținătorii legali.

- Cadrele didactice sunt protejate în spațiul universitar de autoritățile responsabile cu ordinea publică.

Obligații

- Cadrele didactice au obligația morală să își acorde respect reciproc și sprijin în îndeplinirea obligațiilor profesionale.

- Personalul didactic de conducere, de îndrumare și de control, precum și personalul didactic auxiliar au obligația de a respecta atribuțiile prevăzute în fișa postului.

- Personalul didactic de conducere, de îndrumare și de control, precum și

personalul didactic auxiliar au obligația de a participa la activități de formare continuă, în condițiile legii.

Întrebări de evaluare a cunoștințelor

1. De ce necunoașterea legii este o condiție sine qua non pentru prevenirea faptelor de corupție?
2. Cum se aplică în activitatea practică principiile procesului de învățământ? Există derogări de la aceste principii?
3. Care considerați că sunt vulnerabilitățile din sistemul educațional românesc în ceea ce privește integritatea și incompatibilitatea în sistemul de învățământ?
4. Identificați drepturile prevăzute în Legea nr. 188/1999 aplicabile personalului din sistemul educațional.
5. Care este accepțiunea pe care o dați obligației prevăzute în Codul Muncii referitoare la pastrarea secretului de serviciu?

Sistemul de evaluare: Eficiența procesului de instruire va fi evaluată prin observarea participanților pe parcursul desfășurării activităților în grup, evaluarea produselor activităților desfășurate, feedback la finalul cursului.

Bibliografie:

- Legea Educației Naționale ;
- Legea 61/1993 privind alocația de stat pentru copii, republicată pe baza Legii nr. 261/1998;
- Legea nr. 109/1999 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr.103/1998 privind modificarea structurii normei didactice în învățământul preuniversitar;
- Legea nr. 196/1999 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 87/1998 privind înființarea Comisiei de Evaluare și Acreditare a Învățământului Preuniversitar;
- Legea nr. 719/2001 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 138/2000 privind măsuri de susținere a învățământului privat;
- Legea nr. 116/2002 privind prevenirea și combaterea marginalizării Sociale;
- Legea nr. 519/2002 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 102/1999 privind protecția specială și încadrarea în muncă a persoanelor cu handicap;
- Legea 88/1993 privind acreditarea instituțiilor de învățământ superior și recunoașterea diplomelor (modificată și completată prin Legea 144/1999);

- Legea 71/1995 privind dreptul absolvenților învățământului privat liceal, postliceal și superior de a susține examenul de finalizare a studiilor la unități și instituții similare din învățământul de stat (modificată și completată prin Legea 64/1997, 60/2000 și 131/2000);
- Legea 171/1999 privind dreptul senatelor universitare de a stabili cuantumul taxelor pentru susținerea examenelor de finalizare a studiilor de către absolvenții învățământului superior privat;
- Legea 193/1999 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului 105/1998 privind acordarea de credite bancare pentru studenții din învățământul de stat;
- Legea 150/2000 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului 62/1999 privind înființarea Centrului de Management pentru Finanțarea Învățământului Superior și a Cercetării Științifice Universitare;
- Legea 719/2001 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului 138/2000 privind măsuri de susținere a învățământului privat;
- Legea 50/2003 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului 14/2002 privind constituirea și funcționarea parcurilor științifice și tehnologice;
- Legea 319/2003 privind Statutul personalului de cercetare-dezvoltare;
- Legea 288/2004 privind organizarea studiilor universitare;
- Legea Nr. 346/2005 privind aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului Nr. 78/2005 pentru modificarea și completarea Legii 288/2004 privind organizarea studiilor universitare;
- Legea Nr. 87/2005 pentru aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului Nr. 75/2005 privind asigurarea calității educației;
- Hotărârea Guvernului nr. 360/1991 privind organizarea și funcționarea activității creșelor și grădinițelor și stabilirea contribuției părinților la întreținerea copiilor din aceste unități;
- Hotărârea Guvernului nr. 859/1995 privind acordarea de burse și alte facilități financiare și materiale pentru copii, elevii, studenții și cursanții din învățământul de stat, republicată;
- Hotărârea Guvernului nr. 1258/2005 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare al Agenției Române de Asigurare a Calității Învățământului Preuniversitar, cu modificările ulterioare;
- Hotărârea Guvernului nr. 21/2007 privind aprobarea standardelor de autorizare și de funcționare provizorie a unităților de învățământ preuniversitar, precum și a Standardelor de acreditare și de evaluare periodică a unităților de învățământ preuniversitar;

- Hotărârea Guvernului nr. 22/2007 pentru aprobarea Metodologiei de evaluare instituțională în vederea autorizării, acreditării și evaluării periodice a organizațiilor furnizoare de educație;

- Hotărârea Guvernului nr. 445/1997 privind stabilirea Criteriilor generale de acordare a bursei și a altor forme de sprijin material pentru elevii, studenții și cursanții din învățământul de stat, cursuri de zi;

- Hotărârea Guvernului nr. 231/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea Centrului Național pentru Curriculum și Evaluare în Învățământul Preuniversitar;

- Hotărârea Guvernului 57/1992 privind unele măsuri pentru desfășurarea activităților de cercetare științifică, proiectare, expertiză și consultanță în instituțiile de învățământ superior;

- Hotărârea Guvernului 528/1994 privind aprobarea regulamentelor de desfășurare a activității Consiliului Național de Evaluare Academică și Acreditare și a comisiilor de evaluare (modificată și completată prin Hotărârea Guvernului 243/1999);

- Hotărârea Guvernului 689/1994 privind acordarea unor burse de studii, doctorat și specializare, a altor forme de sprijin pentru tineri de origine etnică română sau pentru cetățeni români cu domiciliul în străinătate (modificată și completată prin Hotărârea Guvernului 630/1998 și 968/2000);

- Hotărârea Guvernului 859/1995 privind acordarea de burse și alte facilități financiare și materiale pentru copii, elevii, studenții și cursanții din învățământul de stat (republicată);

- Hotărârea Guvernului 309/1996 privind acordarea de reduceri cu 50% ale tarifelor pentru transport de care beneficiază elevii și studenții din învățământ (modificată și completată prin Hotărârea Guvernului 1187/2000 și 1367/2003);

- Hotărârea Guvernului 445/1997 privind stabilirea Criteriilor generale de acordare a bursei și a altor forme de sprijin material pentru elevii, studenții și cursanții din învățământul de stat, cursuri de zi;

- Hotărârea Guvernului 997/1998 pentru înființarea Oficiului Național al Burselor de Studii în Străinătate;

- Hotărârea Guvernului 49/1999 privind înființarea Centrului Național de Recunoaștere și Echivalare a Diplomelor;

- Hotărârea Guvernului 120/1999 privind înființarea Agenției Sociale a Studenților;

- Hotărarea Guvernului 238/2000 privind aprobarea Normelor metodologice pentru evaluarea performanțelor profesionale individuale ale personalului didactic din învățământul superior;

- Hotărarea Guvernului 1011/2001 privind organizarea și funcționarea învățământului la distanță și a învățământului cu frecvență redusă în instituțiile de învățământ superior;

- Hotărarea Guvernului 1020/2001 privind acordarea unor burse de studii unor studenți cu domiciliul în mediul rural;

- Hotărarea Guvernului 1070/2001 privind acordarea unor burse de studiu lunare tinerilor romani aflați la studii în străinătate;

- Hotărarea Guvernului 1338/2001 privind înființarea Agenției Naționale pentru Parteneriatul Universităților cu Mediul Economic-Social (APART) și participarea României la Programul TEMPUS III (modificată și completată și republicată pe baza Hotărării Guvernului 1620/2003);

- Hotărarea de Guvern Nr. 88/2005 privind organizarea studiilor universitare de licență;

- Hotărarea de Guvern Nr. 567/2005 privind organizarea studiilor de doctorat;

- Hotărarea de Guvern Nr. 1169/2005 pentru modificarea Hotărării de Guvern Nr. 567/2005 privind organizarea studiilor de doctorat;

- Hotărarea de Guvern 1357/2005 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Calificări din Învățământul Superior și Parteneriat cu Mediul Economic și Social – ACPART;

- Ordonanța de urgență a Guvernului 174/2001 privind unele măsuri pentru îmbunătățirea finanțării învățământului superior;

- Ordonanța de Urgență Guvernamentală Nr. 75/2005 privind asigurarea calității educației;

- Ordonanța de Urgență Guvernamentală Nr. 78/2005 pentru modificarea și completarea Legii 288/2004 privind organizarea studiilor universitare;

- Ordinul Ministrului Sănătății și Familiei nr. 1955/1995 pentru aprobarea Normelor de igienă privind unitățile pentru ocrotirea, educarea și instruirea copiilor și tinerilor;

- Ordinul Ministrului Nr. 3617/2005 privind aplicarea generalizată a Sistemului European de Credite Transferabile;

- Ordin MECTS nr.5550/2011 privind aprobarea Regulamentului de organizare

și funcționare a Consiliului de etică din învățământul preuniversitar, publicat în M.Of.Parte I nr.724/13.X.2011;

- Curricula Națională;
- Directiva nr.89/48/CEE privind sistemul general de recunoaștere a diplomelor din învățământul superior acordate pentru formarea profesională cu durata minimă de 3 ani;
- Directiva 92/51/CEE privind cel de-al doilea sistem general de recunoaștere a formării profesionale, de completare a Directivei nr.89/48/CEE;
- Directiva 2005/36/CE privind recunoașterea calificărilor profesionale, precum și cu Protocolul de extindere la România și Bulgaria a Acordului privind libera circulație a persoanelor dintre Uniunea Europeană și Confederația Elvețiană, protocol care a intrat în vigoare la data de 01 iunie 2009;
- Declarația Universală a Drepturilor Omului;
- Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului;
- *Drept civil.Teoria generală.Persoanele*, Iosif R. Urs, editura Universității Titu Maiorescu, București, 2006;
- *Drept civil.Parte generală.Persoanele*, Gabriel Boroi, Editura All Beck, București, 2001;
- *Constituția României, Comentariu pe articole*, Coord. I.Muraru, E.S.Tănăsescu, Ed.CH Beck, București, 2008.

Titlul cursului:

**Răspunderea personalului de conducere și
îndrumare din domeniul educațional**

Formatori:

Carmen Paraschiv

Constantin Sima

Petruța-Elena Ispas

Titlul cursului: Răspunderea personalului de conducere și îndrumare din domeniul educațional

Grup țintă: Directori, inspectori școlari, cadre didactice, funcționari publici din administrația publică locală, cu rol în domeniul educației, în domeniul prevenirii și combaterii corupției.

Definiția operațională a corupției în proiect: Corupția reprezintă un ansamblu de activități imorale, ilicite, ilegale realizate de indivizi care exercită un rol public și care abuzează de puterea publică pe care o exercită pentru a-și promova anumite interese personale, interese ale altora sau pentru a obține pentru sine beneficii materiale sau financiare.

Rezumat: Educația în societatea contemporană, trebuie analizată atât din prisma recunoșterii acesteia ca factor determinant al progresului societății, cât și prin expunerea consecințelor juridice al unor acțiuni ori inacțiuni săvârșite de persoanele chemate să își aducă propria contribuție la dezvoltarea societății prin educație. Prin studiul de față se va face prezentarea succintă a funcțiilor de conducere, îndrumare și control din învățământul preuniversitar, astfel cum aceste funcții au fost reglementate prin Legea 1/2011 privind Educația națională. Totodată, vor fi expuse pe scurt condițiile în care persoanele care ocupă funcții de conducere și îndrumare răspund disciplinar, care sunt condițiile în care răspunderea civilă delictuală pentru fapta altuia se angajează față de aceste categorii de persoane. Răspunderea penală, ca cea mai gravă formă a răspunderii juridice, va fi prezentată ca o introducere pentru infracțiunile de corupție din legislația noastră penală. Prin prezentul studiu, se va analiza prin prisma dreptului procesual penal competența organelor în efectuarea urmăririi penale și competența instanțelor de judecată în soluționarea cauzelor penale având ca obiect infracțiunile de corupție, precum și aspecte generale privind Direcția Națională Anticorupție.

Cuvinte cheie: răspundere civilă delictuală, răspundere penală, infracțiuni de corupție, competența de urmărire penală, competența instanțelor de judecată.

Obiective generale: înțelegerea termenilor juridici, aplicarea corectă a normelor de drept;

Obiective specifice: înțelegerea aplicării normelor referitoare la răspunderea juridică; condițiile în care fiecare formă a răspunderii juridice se angajează, corelarea formelor răspunderii juridice.

Cuprins

Capitolul I

Secțiunea I Educația, principalul factor de progres în societatea contemporană	4
Secțiunea a II-a Statutul personalului didactic din învățământul preuniversitar.....	6
Secțiunea a III-a Funcțiile de conducere din învățământul preuniversitar.....	7
Secțiunea a IV-a Funcțiile de îndrumare și control din învățământul preuniversitar.....	10

Capitolul II

Secțiunea I Răspunderea disciplinară și patrimonială a personalului didactic de conducere și a personalului de îndrumare	12
Secțiunea a II-a Răspunderea civilă delictuală	15
Secțiunea a III-a Răspunderea penală.....	24

Capitolul III

Secțiunea I Luarea de mită.....	27
Secțiunea a II-a Darea de mită	39
Secțiunea a III-a Traficul de influență	48
Secțiunea a IV-a Primirea de foloase necuvenite	57

Capitolul IV

Secțiunea I Conflictul de interese	62
Secțiunea a II-a Abuzul în serviciu	68

Capitolul V

Secțiunea I Aspecte procesuale privind prevenirea și combaterea corupției	69
Secțiunea a II-a Direcția Națională Anticorupție	72
Secțiunea a III-a Studiu de caz	75
Evaluare.....	78
Bibliografie.....	79

Capitolul I

Secțiunea I

Educația, principalul factor de progres în societatea contemporană

Societatea contemporană este tot mai mult definită în literatura de specialitate ca fiind o societate educativă. Analizele comparative ale sistemelor educaționale actuale evidențiază convergența existentă între gradul de dezvoltare socială, economică și culturală al unei societăți și viabilitatea sistemului de învățământ pe care aceasta îl promovează. Acest fapt impune necesitatea unei cât mai bune reflectări la nivelul fenomenului educațional a schimbărilor survenite sau anticipate a surveni în sfera socio-economică și întreprinderea unor cercetări riguroase cu privire la posibilitățile de optimizare a sistemelor educaționale contemporane.

În prezent se observă tot mai mult manifestarea unui interes lărgit în direcția analizei economice a educației, odată cu recunoșterea educației ca factor determinant al progresului societății. Analizând conceptul de educație, putem regăsi, pe de o parte, o latură formală identificată cu școala și procesul de învățământ și, pe de altă parte, o latură non-formală reprezentată de educația dobândită în cadrul familiei, prin intermediul mass-mediei, bisericii sau altor instituții sociale.

Educația este un proces de învățare care se desfășoară în întreaga viață, nu numai în școli, ci și în toate celelalte sfere ale vieții. Când copilul se joacă, sau își ascultă părinții sau prietenii, sau citește ziarul, sau muncește, el se educă. Învățământul formal reprezintă numai o mică parte din procesul educațional; el este cu adevărat potrivit numai pentru subiectele de studiu formale, în particular pentru subiectele mai avansate și mai sistematice.

Transformarea prin educație a omului din entitate biologică în ființă culturală prezintă finalități care vizează nu doar nivelul particular al indivizilor izolați, ci și acela al societății în care aceștia își desfășoară existența. Orice ideal educațional exprimă, în esență, un anumit model cultural iar acțiunea educativă urmărește nu doar dezvoltarea culturii individuale ca ansamblu de particularități spirituale diferențiatore ci și dezvoltarea culturii colective, specifică comunității sau societății respective. Din această perspectivă, cultura colectivă promovată prin educație reprezintă o placă turnantă ce leagă individul de comunitate și asigură acesteia consistența internă necesară evitării disoluției.

Felul în care va arăta societatea viitorului depinde în mare măsura de eficiența și calitatea acțiunii educaționale desfășurate la momentul prezent. Caracterul prospectiv al fenomenului educational presupune astfel existența unei duble acțiuni de modelare: a educației de către societate și a societății prin educație.

În fapt, anticiparea producerii unor schimbări și pregătirea în raport cu acestea echivalează adeseori cu favorizarea mai mult sau mai puțin voluntară a apariției lor. Concomitent cu adecvarea acțiunii educaționale prezente la anumite condiții, presupuse a caracteriza tendința de evoluție a societății, are loc și orientarea implicită a acesteia spre direcția respectivă. Datorită caracterului său prospectiv, educația nu numai că se adaptează la specificul schimbărilor anticipate a se produce ci și pregătește condițiile de apariție a acestor schimbări și modelează prin acțiunile prezente specificul societății viitoare.

Secțiunea a II-a

Statutul personalului didactic din învățământul preuniversitar- art. 232 și următoarele din Legea 1/2011

Legea educației naționale nr. 1/2011 reglementează statutul personalului didactic din învățământul preuniversitar în Titlul IV.

Potrivit prevederilor legale, statutul personalului didactic reglementează funcțiile, competențele, drepturile și obligațiile specifice personalului didactic și didactic auxiliar, precum și ale personalului de conducerea, îndrumare și control. De asemenea, statutul personalului didactic stabilește formarea inițială și continuă a personalului didactic și a personalului de conducere, îndrumare și control, condițiile și modalitățile de ocupare a posturilor și a funcțiilor didactice, a funcțiilor de conducere, de îndrumare și control, condițiile și modalitățile de eliberare din aceste funcții, de încetare a activității și de pensionare a personalului didactic, dar și condițiile în care se angajează răspunderea disciplinară a personalului didactic.

Secțiunea a III-a

Funcțiile de conducere din învățământul preuniversitar

Potrivit art. 256 alin. (1) și (2) din Legea nr. 1/2011 a educației naționale, funcțiile de conducere din unitățile de învățământ sunt funcția de director și funcția de director adjunct,

iar funcțiile de conducere din inspectoratele școlare sunt funcția de inspector școlar general și inspector școlar general adjunct.

Conform prevederilor legale, funcția de director și aceea de director adjunct se ocupă printr-un concurs public. Pentru a ocupa o funcție de conducere în învățământul preuniversitar se cere ca persoana care intenționează să ocupe această funcție să fie cadru didactic titular membru al corpului național de experți în management educațional.

În conformitate cu Metodologia din 06.10.2011, Anexă la Ordinul nr. 5549 al Ministrului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, publicat în Monitorul Oficial al României nr. 742/21.10.2011, calitatea de membru al corpului național de experți în management educațional se dobândește prin înscrierea în Registrul național al experților în management educațional, în urma promovării concursului de selecție organizat în conformitate cu prevederile metodologiei.

La concursul de selecție pentru dobândirea calității de membru al corpului național de experți în management educațional poate participa orice cadru didactic care îndeplinește cumulativ condițiile prevăzute de Metodologia mai sus amintită, respectiv: dacă se face dovada acumulării a 60 de credite transferabile în cadrul unor programe acreditate de formare în domeniul managementului educațional, dacă persoana care dorește să dobândească calitatea de membru al corpului național de experți în management educațional este titulară în învățământul preuniversitar sau într-o unitate de învățământ și are cel puțin gradul didactic II, dacă a obținut calificativul "foarte bine" în ultimii 4 ani și nu a fost sancționat disciplinar în anul școlar în care dorește să participe la concursul de selecție, dacă nu a fost lipsit de dreptul de a ocupa o funcție de conducere sau de îndrumare și control în învățământ prin hotărâre judecătorească definitivă de condamnare penală, dacă nu a fost exclus, conform prevederilor art. 21 din Metodologie, din Registrul național al experților în management educațional.

Art. 21 din Metodologie stabilește faptul că în situația constatării unei situații de incompatibilitate nedeclarate de către candidat odată cu înscrierea la concurs, persoana respectivă va fi exclusă din Registrul național al experților în management educațional, fără drept de reînscrisere. Aceeași sancțiune va interveni și în cazul în care persoana a fost condamnată pentru săvârșirea unei infracțiuni sau i-a fost interzis dreptul de a ocupa un post didactic prin hotărâre judecătorească definitivă de condamnare.

Art. 257 din Legea 1/2011 prevede modalitatea ocupării funcțiilor de conducere, respectiv prin concurs public organizat de Consiliul de administrație al unității de învățământ. Din comisia de examinare vor face parte, în mod obligatoriu, cadre didactice, un reprezentant

al inspectoratului școlar și un reprezentant al consiliului local, respectiv al consiliului județean.

Rezultatele concursului urmează a fi validate de către Consiliul de administrație al unității de învățământ, care emite și decizia de numire în funcție. Directorul va încheia un contract de management cu primarul sau primarul de sector, respectiv președintele Consiliului județean în raza căruia se află unitatea de învățământ.

Funcțiile de conducere din inspectoratele școlare se ocupă, prin concurs, de cadre didactice titulare, cu diplomă de licență, membre ale corpului național de experți în management educațional, care îndeplinesc anumite criterii de competență profesională, managerială și de prestigiu moral ce vor fi evaluate conform prevederilor art. 260 alin.(1) lit. a-e.

Concursul se organizează și se desfășoară la sediul Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului. Comisia este numită prin ordin al ministrului educației și este formată din 5 membri.

La concursul organizat pentru funcția de inspector școlar general, comisia va fi alcătuită din secretarul de stat pentru învățământul preuniversitar, care este și președintele comisiei, 3 inspectori școlari generali și un director din cadrul Ministerului Educației, care deține competențe în domeniu.

Pentru ocuparea funcției de inspector general adjunct, comisia va fi alcătuită din secretarul de stat pentru învățământul preuniversitar, care este și președintele comisiei, doi inspectori școlari din teritoriu, inspectorul școlar general al inspectoratului pentru care se organizează concursul pentru ocuparea funcției de inspector general adjunct, și un director din cadrul Ministerului Educației care are competențe în domeniu.

Atât în comisia pentru ocuparea funcției de inspector general, cât și în cea pentru ocuparea funcției de inspector general adjunct participă, cu statut de observator, reprezentanții organizațiilor sindicale reprezentative la nivel de ramură a învățământului.

Secțiunea a IV-a

Funcțiile de îndrumare și control din învățământul preuniversitar

Conform art. 256 alin. (4) din Legea educației naționale, funcțiile de îndrumare și de control din învățământul preuniversitar sunt: la inspectoratele școlare- inspector școlar, iar la Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului: inspector general, inspector principal de specialitate și alte funcții stabilite prin hotărâre a Guvernului.

Potrivit art. 261 din Legea 1/2011, funcțiile de îndrumare și control din inspectoratele școlare se ocupă, prin concurs, de cadre didactice din cadrul corpului național de experți, iar

funcțiile de îndrumare și control din Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului se ocupă prin concurs, în timp ce funcțiile de îndrumare și control din Ministerul Educației se ocupă prin concurs.

Posturile corespunzătoare funcțiilor de îndrumare și control se vacantează, în condițiile legii, de către Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului sau, după caz, de inspectoratele școlare cu cel puțin 30 de zile înainte de organizarea concursului.

Regulile de organizare a concursului pentru funcțiile de îndrumare și control sunt stabilite în art. 261 alin.(4) din Legea 1/2011, concursul constând în următoarele: curriculum vitae, analiza și evaluarea acestuia, inspecție specială la clasă, probă practică, constând din asistență la ore, analiză de lecții și întocmirea procesului-verbal de inspecție, interviu susținut în fața unei comisii de concurs privind managementul educațional și deontologia profesională, precum și proba scrisă în profilul postului pentru care se depune candidatura.

Comisia pentru concursul de ocupare a funcțiilor de îndrumare și de control din inspectoratul școlar este formată din: inspectorul școlar general - în calitate de președinte; un reprezentant al Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului; un profesor sau un conferențiar universitar din profilul postului pentru care candidează.

Comisia pentru concursul de ocupare a funcțiilor de îndrumare și de control din Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului este formată din: secretarul de stat al departamentului în care se află postul scos la concurs - în calitate de președinte; directorul general din departamentul respectiv; un profesor sau un conferențiar universitar din profilul postului, stabilit de ministrul educației, cercetării, tineretului și sportului.

Numirea personalului didactic admis la concurs, în funcțiile de îndrumare și de control din inspectoratele școlare, se face de către inspectorul școlar general, cu avizul Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, iar în funcțiile de îndrumare și control din cadrul ministerului, prin ordin al ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului.

Inspectorii școlari vor încheia cu inspectorul școlar general un contract de management. Contractul de management poate fi prelungit, cu acordul părților, în urma evaluării performanțelor manageriale.

Capitolul II

Răspunderea personalului din domeniul educațional

Secțiunea I

Răspunderea disciplinară și patrimonială a personalului didactic de conducere și a personalului de îndrumare

Răspunderea disciplinară și patrimonială a personalului didactic din învățământul preuniversitar este reglementată în Statul personalului didactic, astfel cum a fost reglementat prin Legea 1/2011 privind educația națională, în art. 280 și următoarele din Lege.

Potrivit art. 280 din Lege, personalul de conducere și îndrumare din învățământul preuniversitar răspund disciplinar pentru încălcarea cu vinovăție a îndatoririlor stabilite în contractul individual de muncă, precum și pentru încălcarea normelor comportamentale ce vatamă interesul învățământului și prestigiul unității sau instituției de învățământ în cauză.

Cu privire la persoanele care pot sesiza săvârșirea abaterii, alin. (2) al art. 280 din Legea 1/2011, cu modificările și completările ulterioare, prevede faptul că orice persoană poate sesiza unitatea de învățământ cu privire la săvârșirea unei fapte care poate constitui abatere disciplinară. Persoană care face sesizarea trebuie să o depună în scris la registratura unității sau instituției de învățământ.

La cercetarea abaterilor care sunt prezumate a fi fost săvârșite, se vor constitui comisii de cercetare disciplinară în conformitate cu prevederile legale, aceste comisii având o componență diferită, după cum este vorba de personal didactic, de personal de conducere sau de personal de îndrumare.

Pentru cercetarea abaterilor disciplinare care sunt prezumate a fi săvârșite de personalul de conducere al unităților de învățământ preuniversitar, comisia de cercetare disciplinară va fi constituită din 3-5 membri. Din comisie vor face parte: un reprezentant al salariaților, un inspector din cadrul inspectoratului școlar județean sau al municipiului București, iar ceilalți membri vor avea în mod necesar o funcție cel puțin egală cu a persoanei care este prezumată a fi săvârșit abaterea disciplinară care este supusă cercetării.

La constituirea comisiei disciplinare pentru abaterile săvârșite de personalul de îndrumare din cadrul Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, se va ține cont de prevederile legale, în sensul că din comisie vor face parte 3-5 membri. Membrii comisiei vor fi: un reprezentant al organizației sindicale din care face parte persoana cercetată disciplinar sau un reprezentant al salariaților, iar ceilalți membri vor avea funcția cel puțin egală cu a persoanei anchetate disciplinar, ca și în cazul personalului de conducere.

În privința personalului de conducere al inspectoratelor școlare județene sau al inspectoratului școlar al municipiului București, comisia de disciplină va fi formată din 3-5 membri, iar din comisie va trebui să facă parte un reprezentant al salariaților, în privința celorlalți membri cerându-se numai condiția de a avea cel puțin aceeași funcție cu persoana cercetată disciplinar.

Comisia disciplinară pentru cercetarea abaterilor săvârșite de personalul de conducere al unităților de învățământ preuniversitar va fi numită de Consiliul de administrație al respectivei unități de învățământ în cazul cercetării abaterilor săvârșite de personalul de conducere al unității de învățământ, în timp ce pentru anchetarea abaterilor săvârșite de persoanele care ocupă funcții de îndrumare în cadrul Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, precum și pentru personalul de conducere din inspectoratele județene sau al municipiului București, comisia va fi numită de ministrul Educației.

În cadrul procedurii cercetării disciplinare sunt stabilite faptele săvârșite, urmările acestora, împrejurările în care fapta a fost săvârșită, precum și dacă fapta a fost sau nu săvârșită cu vinovăție.

Cel cercetat disciplinar va fi în mod obligatoriu înștiințat despre efectuarea cercetării disciplinare și va fi chemat la audiere cu cel puțin 48 ore înainte de data și ora stabilite pentru ascultare. În cazul în care persoana cercetată disciplinar refuză să se prezinte la audiere, precum și refuzul de a da declarații scrise, vor fi consemnate într-un proces-verbal, fără a împiedica finalizarea cercetării.

Cercetarea disciplinară și comunicarea deciziei Comisiei de disciplină se efectuează în termen de maximum 30 de zile de la data constatării faptei. În cazul în care se constată că fapta nu există, persoanei nevinovate i se comunică în scris concluzia Comisiei.

Persoanele sancționate disciplinar care au funcții de conducere, respectiv de îndrumare, au posibilitatea și dreptul de a contesta decizia Comisiei de disciplină în termen de 15 zile de la comunicare la Colegiul central de disciplină al Ministerului Educației, Tineretului și Sportului.

Sanctiunile disciplinare care pot fi aplicate persoanelor care ocupă de conducere, respectiv acelor care ocupă funcții de îndrumare sunt următoarele: observația scrisă, avertismentul, diminuarea salariului de bază cu indemnizația de conducere sau, după caz, de îndrumare, cu până la 15% pe o perioadă cuprinsă între o lună și 6 luni, destituirea din funcția de conducere sau de îndrumare, după caz sau, cea mai gravă sancțiune disciplinare care poate fi aplicată, desfacerea contractului individual de muncă.

Propunerea de sancționare diferă după cum este vorba de personalul de conducere al unei unități de învățământ (caz în care propunerea se face de către Consiliul de administrație al respectivei unități de învățământ, propunerea comunicându-se prin decizie a inspectorului școlar general), de personalul de conducere din inspectoratele școlare (propunerea făcându-se în acest caz de către ministrul educației și fiind comunicată prin ordin de ministru) sau de personal de îndrumare din Ministerul Educației (propunerea se face de ministrul educației și se comunică prin ordin).

Legea nr. 1/2011 prevede faptul că răspunderea patrimonială a personalului de conducere și a personalului de îndrumare se stabilește în conformitate cu legislația muncii.

Secțiunea a II-a

Răspunderea civilă delictuală

Înainte de a trece la analiza răspunderii civile delictuale și a răspunderii penale, se impun anumite precizări referitoare la corelația dintre cele două forme de răspundere juridică.

Răspunderea civilă delictuală se angajează ori de câte ori, prin săvârșirea unei fapte juridice ilicite de către o persoană se produce un prejudiciu unei alte persoane.

Există posibilitatea ca fapta ilicită săvârșită să fie prevăzută și de legea penală ca infracțiune, caz în care se va angaja și răspunderea penală a autorului. Răspunderea civilă și răspunderea penală, ca forme ale răspunderii juridice, nu se exclud una pe cealaltă, putând acționa în același timp, deci putând fi cumulate.

Cumulul celor două răspunderi este posibil având în vedere diferențele existente între răspunderea civilă și răspunderea penală.

Astfel, în timp ce răspunderea civilă se întemeiază pe ideea reparării unui prejudiciu cauzat, răspunderea penală se întemeiază pe ideea pedepsirii celui care a săvârșit o infracțiune. În același sens, răspunderea civilă se întemeiază pe orice faptă ilicită cauzatoare de prejudicii săvârșită, legislația civilă nefăcând o descriere concretă a unei fapte ilicite, în timp ce răspunderea penală este întemeiată pe principiul legalității incriminării, potrivit căruia această formă de răspundere se angajează numai pentru acele fapte expres prevăzute în legislația penală ca fiind infracțiuni.

Ca principiu general, ambele forme de răspundere analizate se întemeiază pe vinovăția autorului, indiferenta de forma acesteia, intenția sau culpa. În ceea ce privește răspunderea penală, forma de vinovăție cu care a fost săvârșită fapta este deosebit de importantă deoarece poate caracteriza fapta ilicită ca infracțiune dar și deoarece reprezintă un element esențial pentru individualizarea pedepsei aplicabile unui infractor.

În cadrul răspunderii civile delictuale, ca principiu, nu interesează forma de vinovăție cu care autorul a acționat, ceea ce interesează este faptul că odată prejudiciul cauzat, acesta trebuie reparat integral.

Angajarea răspunderii penale nu presupune producerea unui prejudiciu, în timp ce răspunderea civilă delictuală nu poate fi angajată dacă nu există un prejudiciu, întrucât ar lipsi un element esențial al răspunderii, în lipsa căruia aceasta nu poate opera.

În cazul în care fapta ilicită cauzatoare de prejudicii constituie, în același timp și infracțiune, pe lângă răspunderea penală și cumulativ cu aceasta va fi angajată și răspunderea civilă, însă cele două forme ale răspunderii juridice își vor păstra autonomia în sensul că răspunderea penală se va supune dispozițiilor legii penale, în timp ce răspunderea civilă va fi supusă regulilor Codului civil.

Pentru analizarea răspunderii civile delictuale, trebuie făcută referire și la dispozițiile Codului civil de la 1864, dispoziții care nu mai sunt vigoare, cu excepția cauzurilor în care fapta ilicită a fost săvârșită înainte de 01.10.2011, data intrării în vigoare a noului Cod civil român.

Răspunderea civilă delictuală reprezintă o sancțiune specifică dreptului civil aplicabilă pentru săvârșirea faptei ilicite cauzatoare de prejudicii. Cu alte cuvinte, răspunderea civilă delictuală reprezintă acea sancțiunea de drept civil cu caracter reparator, fără a avea însă și caracter de pedeapsă.

Această formă a răspunderii juridice se aplică nu atât în considerarea persoanei care săvârșește fapta ilicită, cât în considerarea patrimoniului său. Dacă autorul prejudiciului decedează înainte să îi fie stabilită întinderea reparației, obligația de dezdăunare se va transmite moștenitorilor săi. În măsura în care s-ar admite că răspunderea civilă delictuală reprezintă o pedeapsă, atunci răspunderea nu ar putea să se transmită moștenitorilor autorului faptei ilicite, din moment ce pedeapsa poate fi executată doar de condamnat [Stătescu, Bârsan, 1997, p. 117].

Având caracter de sancțiune fără a avea și caracter de pedeapsă, nu există nicio reglementare legală de natură să înlăture posibilitatea ca această sancțiune de drept civil să se asocieze cu o pedeapsă, aplicată în cazul în care fapta ilicită cauzatoare de prejudicii întrunește și elementele constitutive ale unei infracțiuni. Astfel, autorul faptei ilicite poate răspunde și în conformitate cu legea penală, dacă sunt îndeplinite condițiile cerute de aceasta.

În cazul în care delictul civil reprezintă în același timp și infracțiune și înainte de condamnare inculpatul decedează, procesul penal va înceta și nu va mai fi aplicată pedeapsa prevăzută de Codul penal pentru infracțiunea săvârșită. În schimb, moartea inculpatului nu va

avea nicio influență asupra judecării acțiunii civile și aplicării sancțiunii de drept civil pentru fapta ilicită săvârșită. Așa cum am arătat și mai sus, sub aspectul răspunderii civile delictuale, procesul se va desfășura în contradictoriu cu moștenitorii autorului faptei ilicite cauzatoare de prejudicii.

Răspunderea civilă delictuală îndeplinește două funcții și anume: funcția educativ-preventivă și funcția reparatorie.

Prima funcție constă în faptul că fapta ilicită cauzatoare de prejudicii nu rămâne nesancționată, ci atrage după sine obligația de dezdăunare. Astfel, obligația de dezdăunare de de natură a îndeplini o funcție educativă și o funcție socială de prevenire a producerii unor asemenea fapte.

În ceea ce privește funcția reparatorie, întrucât răspunderea civilă delictuală se concretizează într-o obligație de dezdăunare, care se stabilește în sarcina autorului faptei ilicite sau a altei persoane care, în temeiul legii răspunde de fapta altuia, aceasta își găsește justificarea tocmai în faptul că din momentul producerii faptei ilicite, autorul se poate aștepta să fie obligat la plata de despăgubiri către victima faptei ilicite. Așadar, răspunderea civilă delictuală poate fi privită ca un mijloc de apărare a drepturilor subiective civile.

Pentru a proceda la analizarea răspunderii civile delictuale pentru fapta altuia, aceasta fiind forma de răspundere ce va fi dezbătută, trebuie analizate condițiile angajării răspunderii civile delictuale în general, pentru ca ulterior să fie analizate condițiile speciale cerute pentru angajarea răspunderii delictuale pentru fapta altuia.

Așa cum am arătat, vom analiza atât dispozițiile Codului civil de la 1864 referitoare la răspunderea civilă, cât și dispozițiile noului Cod civil referitoare la condițiile angajării răspunderii civile delictuale.

În virtutea dispozițiilor Codului civil anterior, în art. 1000 alin. (4) se reglementa răspunderea institutorilor și a artizanilor pentru fapta ilicită a elevilor și ucenicilor aflați sub a lor supraveghere, pentru ca în alin. (5) al aceluiași articol să se prevadă posibilitatea exonerării de răspundere a institutorilor și a artizanilor, dacă aceștia puteau face dovada faptului că nu au putut împiedica faptul prejudiciabil.

Având în vedere terminologia vechiului Cod civil, se impune definirea anumitor termeni, respectiv institutor, artizan, elev și ucenic.

Inițial, prin noțiunea de institutor s-a avut în vedere învățătorul de la clasele primare. Odată cu dezvoltarea învățământului, sfera noțiunii de institutor s-a extins, putând fi chemat să răspundă pe tărâm delictual educatorul din învățământul preșcolar, învățătorul, profesorul

din învățământul gimnazial, liceal sau profesional, dar și pedagogii din internatele de elevi și persoanele care îi supraveghează pe elevi în taberele școlare [Urs, Todiciă, 2007, p. 288].

Astfel, în reglementarea Codului civil anterior, în calitate de institutor putea răspunde în temeiul răspunderii civile delictuale orice cadru didactic, indiferent de gradul deținut, cu excepția personalului didactic universitar, având în vedere faptul că studenții sunt majori, astfel încât dacă săvârșesc o faptă ilicită cauzatoare de prejudicii vor răspunde în temeiul răspunderii civile delictuale pentru fapta proprie. Răspunderea civilă delictuală a institutorilor se angaja ca persoană fizică, fiind exclusă răspunderea unității de învățământ, a inspectoratelor școlare sau a Ministerului Educației.

Prin termenul artizan, Codul civil anterior făcea referire la meșteșugarul care îi pregătește pe ucenicii săi în vederea învățării unei arte sau a unei meserii. Și în cazul angajării răspunderii artizanului, răspunderea se angaja pentru artizan ca persoană fizică, fiind exclusă răspunderea unității unde acesta își desfășura activitatea.

Calitatea de elev o avea, în concepția Codului civil de la 1864, orice tânăr care studia într-o unitate școlară, în timp ce ucenic era persoana care învăța o meserie sau o artă sub îndrumarea unui artizan.

Fundamentul juridic al răspunderii profesorilor și meșteșugarilor pentru fapta elevilor și ucenicilor săvârșită în timpul în care aceștia din urmă se aflau sub supravegherea profesorilor sau meșteșugarilor îl constituie neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare a îndatoririi de supraveghere a persoanelor chemate să răspundă în temeiul răspunderii civile delictuale.

În cazul în care era săvârșită o faptă ilicită de către elev sau ucenic, art. 1000 alin. (4) institua trei prezumții [Urs, Todiciă, 2007, p. 290].

Prima prezumție era aceea că îndatorirea de supraveghere a profesorilor și meșteșugarilor nu a fost îndeplinită sau a fost îndeplinită în mod necorespunzător; a doua prezumție era o prezumție de culpă care consta în îndeplinirea necorespunzătoare a îndatoririi ce le revenea în virtutea atribuțiilor lor; a treia prezumție instituită de Cod era aceea a legăturii de cauzalitate între neîndeplinirea obligației profesorilor și săvârșirea faptei ilicite cauzatoare de prejudicii.

Prezumțiile enumerate mai sus puteau fi înlăturate în condițiile art. 1000 alin. (5) din Cod, prin dovedirea faptului că fapta prejudiciabilă nu putea fi împiedicată.

Pentru angajarea răspunderii profesorilor pentru fapta elevilor lor, se cerea a fi îndeplinite condițiile generale ale răspunderii civile delictuale și condițiile speciale impuse de această formă a răspunderii.

Condițiile generale care trebuie îndeplinite pentru angajarea răspunderii profesorilor sunt următoarele: fapta ilicită să fi fost săvârșită de elev sau ucenic, să se fi produs un prejudiciu, precum și raportul de cauzalitate dintre fapta ilicită și prejudiciu.

În ceea ce privește condițiile speciale, în primul rând autorul prejudiciului trebuia să aibă calitatea de elev sau de ucenic și să fie minor. Asupra calității de elev nu au existat controverse doctrinare, în timp ce condiția minorității a fost amplu dezbătută. Într-o primă opinie exprimată în acest sens [Anghel, Deak, Popa, 1970, 161-162], s-a considerat că art. 1000 alin. (4) trebuie aplicat indiferent de vârsta autorului, deoarece, spre deosebire de art. 1000 alin. (2) care prevedea în mod expres că autorul trebuie să fie minor în cazul răspunderii părinților, nu se prevede vreo condiție referitoare la vârsta autorului, în concluzie prevederile art. 1000 alin. (4) ar fi trebuit să se aplice în general elevilor și ucenicilor, fără a ține cont de vârsta acestora.

A doua opinie exprimată în doctrină [C. Stătescu, C. Bîrsan, 1997, p. 221], aceasta fiind și doctrina majoritară, a fost în sensul că răspunderea profesorilor și a meșteșugarilor se angaja numai pentru fapta elevului sau ucenicului minor, cu precizarea că prezumția de răspundere a acestora se întemeiază pe obligația de supraveghere și numai minorii sunt susceptibili de a fi supravegheați. Majorii, având discernământ în majoritatea cazurilor, nu au nevoie de supraveghere.

A doua condiție specială cerută pentru a se angaja răspunderea profesorilor pentru fapta elevilor lor, este aceea ca fapta ilicită cauzatoare de prejudicii să fi fost săvârșită în timp ce elevul sau ucenicul se afla sau trebuia să se afle sub supravegherea profesorului sau a meșteșugarului.

Răspunderea profesorilor sau a meșteșugarilor urma a fi angajată, așadar, și în cazul în care elevul sau ucenicul nu se afla sub supravegherea profesorului sau a meșteșugarului ca urmare a unor împrejurări contrare îndatoririlor legale care au făcut posibilă sustragerea de sub supraveghere.

Profesorii sau meșteșugarii nu răspundeau în schimb dacă elevii sau ucenicii nu se aflau la ore sau la programul de instruire. În acest caz, profesorii urmau a fi exonerati de răspundere făcând dovada faptului că nu au putut împiedica producerea faptei ilicite deoarece, ca urmare a lipsei elevilor, nu și-au putut exercita obligația de supraveghere a acestora.

În ceea ce privește efectele răspunderii civile delictuale în reglementarea anterioară, victima prejudiciată de fapta ilicită săvârșită de elev sau de ucenic se putea îndrepta, la alegere, fie împotriva elevului, dacă aceasta acționase cu discernământ, fie împotriva profesorului sau meșteșugarului alături de elev sau ucenic. În eventualitatea în care profesorul

plătea victimei despăgubirea stabilită, acesta avea drept de regres împotriva elevului în temeiul răspunderii civile delictuale pentru fapta proprie, formă a răspunderii civile delictuale reglementată anterior în art. 998-999 Cod civil.

În ceea ce privește corelația dintre răspunderea părinților pentru copiii lor minori și răspunderea profesorilor, se pune întrebarea cine va răspunde pe tărâm delictual în eventualitatea în care copilul minor, având și calitatea de elev, săvârșește o faptă ilicită cauzatoare de prejudicii în timp ce se afla sub supravegherea cadrelor didactice? Părinții, în temeiul art. 1000 alin. (2) din Codul civil anterior sau profesorii, în temeiul art. 1000 alin. (4) din același Cod?

Răspunsul la această întrebare s-a dat în doctrină [Urs, Todică, 2007, p. 294-295], apreciindu-se în acest sens că răspunderea părinților avea caracter general și subsidiar față de răspunderea specială a cadrelor didactice. Datorită caracterului special, răspunderea profesorilor înlătura răspunderea părinților, bineînțeles dacă erau îndeplinite condițiile cerute de lege pentru angajarea acestei forme a răspunderii delictuale.

Noua reglementare a Codului civil intrat în vigoare la data de 01.10.2011 cu referire la răspunderea civilă delictuală pentru fapta altuia este în sensul că cel care în temeiul legii (inclusiv profesorul) este obligat să supravegheze un minor sau o persoană pusă sub interdicție, răspunde de prejudiciul cauzat altuia de către aceste din urmă persoane.

Răspunderea profesorilor va fi angajată dacă se va face dovada faptului că s-a produs un prejudiciu, a fost săvârșită o faptă ilicită cauzatoare de prejudicii, există raport de cauzalitate între fapta ilicită și prejudiciu, minorul se afla sau trebuia să se afle sub supravegherea celui care este chemat să răspundă la data săvârșirii faptei ilicite.

În cadrul acțiunii în răspundere civilă delictuală, se vor cerceta motivele pentru care minorul care trebuia să se afle sub supravegherea profesorului nu se afla în fapt sub supraveghere, iar în cazul în care se constată o acțiune sau omisiune a celui care avea obligația de supraveghere, permițând săvârșirea faptei ilicite, răspunderea civilă delictuală pentru fapta altuia va fi angajată. În schimb, în cazul în care se va face dovada faptului că sustragerea se sub supraveghere nu este imputabilă persoanei care avea obligația de a-l supraveghe pe elev, răspunderea civilă delictuală nu va fi angajată.

Dacă nu este îndeplinită condiția specială arătată mai sus referitoare la săvârșirea faptei în timp ce minorul se afla sau trebuia să se afle sub supravegherea unei anumite persoane, va deveni incidentă răspunderea părinților pentru fapta copiilor minori, în măsura în care condițiile angajării acesteia sunt îndeplinite.

Dacă fapta ilicită a fost săvârșită în timpul în care minorul se afla sau trebuia să se afle sub o altă supraveghere decât cea a părinților, părinții vor răspunde numai cu titlu subsidiar, adică numai atunci când persoana însărcinată cu supravegherea minorului dovedește faptul că, deși a exercitat o supraveghere corespunzătoare, nu a putut împiedica săvârșirea faptei prejudiciabile.

Principiile răspunderii civile delictuale nu s-au modificat, cu toate că noua reglementare este formulată în termeni diferiți față de reglementarea Codului civil de la 1864.

În esență, răspunderea civilă delictuală se angajează față de profesori în momentul în care condițiile generale ale răspunderii delictuale dar și condițiile specifice acestei forme sunt întrunite, termenii de formulare a normelor juridice neavând vreo influență în angajarea răspunderii sau asupra exonerării de răspundere în cazurile expres prevăzute de lege.

Secțiunea a III-a

Răspunderea penală

Răspunderea penală, ca formă a răspunderii juridice, intervine din momentul săvârșirii faptei calificate drept infracțiune de legea penală, și constă în obligația celui care a săvârșit infracțiunea de a suporta consecințele penale ale comiterii infracțiunii.

Raportul juridic penal de conformare apare în momentul în care normele de drept penal care îl reglementează intră în vigoare. Atunci când legea penală cere pentru participanții la raportul juridic penal o anumită calitate, spre exemplu, calitatea de funcționar necesară în cazul infracțiunilor de serviciu, raportul juridic penal se naște în momentul în care persoana a dobândit acea calitate.

În schimb, raportul juridic penal de conflict ia naștere în momentul săvârșirii infracțiunii. Prin săvârșirea unei infracțiuni se înțelege comiterea unei fapte pe care legea o pedepsește ca infracțiune consumată sau ca tentativă, precum și participarea la comiterea unei atare fapte ca autor, instigator sau complice.

Fapta comisă, pentru a antrena răspunderea penală, trebuie să îndeplinească toate cerințele cerute de lege pentru o infracțiune, sau altfel spus trebuie să îndeplinească elementele constitutive ale unei infracțiuni. În cazul în care fapta nu constituie infracțiune, există posibilitatea angajării unei alte forme de răspundere juridică, dar nu răspunderea penală.

Răspunderea penală reprezintă instituția juridică fundamentală a dreptului penal care alături de instituția infracțiunii și instituția sancțiunilor formează pilonii oricărui sistem de drept penal.

Răspunderea penală reprezintă, așa cum am arătat și mai sus, o formă a răspunderii juridice și reprezintă consecința nesocotirii dispoziției normei juridice penale. Realizarea ordinii de drept presupune din partea tuturor destinatarilor legii, o conduită conformă cu dispozițiile acesteia, pentru normala desfășurare a relațiilor sociale.

Răspunderea penală apare ca fiind însuși raportul juridic de conflict, de constrângere, raport juridic complex, cu drepturi și obligații pentru subiectele participante.

Această formă a răspunderii juridice a fost definită în doctrina penală ca fiind raportul juridic penal de constrângere, născut ca urmare a săvârșirii infracțiunii între stat, pe de o parte, și infractor pe de altă parte, raport complex al cărui conținut îl formează dreptul statului, ca reprezentant al societății, de a-l trage la răspundere pe infractor, de a-i aplica sancțiunea prevăzută pentru infracțiunea săvârșită și de a-l constrânge să o execute, precum și obligația infractorului de a răspunde pentru fapta sa și de a se supune sancțiunii aplicate, în vederea restabilirii ordinii de drept și restaurării autorității legii [C. Mitrache, 1994, p. 240].

Răspunderea penală presupune anumite principii, respectiv: principiul legalității, infracțiunea reprezintă unicul temei al răspunderii penale, principiul umanismului, principiul răspunderii penale personale, principiul unicității răspunderii penale, principiul inevitabilității răspunderii penale, principiul individualizării răspunderii penale și principiul prescriptibilității răspunderii penale.

Capitolul III

Corupția și infracțiunile de corupție în legislația penală a României

La un moment dat în timp, cuvântul „corupție” a însemnat decădere și deteriorare morală. Azi, definiția scurtă este abuzarea puterii publice pentru caștiguri personale. Corupția a mai fost definită ca fiind „orice comportament al unui funcționar public sau al unui individ cu statut echivalent care nu este în concordanță cu puterea atribuită lui sau cu standardele etice sau promovarea unui astfel de comportament, încercând să obțină beneficii pentru sine sau pentru alte persoane și astfel subminând interesele persoanelor sau ale statului.”

Există multe definiții ale corupției și ele sunt în mod constant subiect al schimbării ca urmare a percepțiilor schimbătoare asupra fenomenului. De aceea, este mai ușor să identificăm corupția prin caracteristicile sale mai degrabă decât încercând să o definim. Compararea diverselor concepte despre corupție ne arată că acțiunile care se califică drept corupție în general includ următoarele elemente:

1. o persoană cu autoritatea (puterea) de a adopta decizii cu relevanță pentru societate;
2. prevederi legale care reglementează luarea de decizii (legislație, principii, criterii, proceduri);

3. o persoană sau persoane care doresc o decizie favorabilă lor;
4. schimb reciproc avantajos între persoana care ia decizia și persoana sau persoanele care doresc decizia;
5. norme violate de luare a deciziilor, daune cauzate societății [Van Duyne, 2001, p. 74-76]

Cu alte cuvinte, corupția înseamnă cumpărarea sau vânzarea de decizii care violează justiția. Justiția poate lua o formă legală (în cazurile în care se violează o normă scrisă) sau una morală (în cazurile în care nu există standarde de comportament însă bunul simț sugerează că actul este nejust).

Urmând definițiile de mai sus, deciziile corupte sunt doar acelea care se „vând” de către funcționari publici, politicieni sau persoane cu anumite funcții, în timp ce corupția însăși poate fi publică sau politică. De fapt, corupția poate să apară și în sectorul neguvernamental și este considerată o acțiune ilegală atunci când afectează interesul public.

Din punct de vedere juridic, corupția reprezintă, în fapt, folosirea abuzivă a puterii încredințate, în scopul satisfacerii unor interese personale.

În cele ce urmează vom prezenta infracțiunile de corupție prevăzute și pedepsite de legea penală română, precum și alte infracțiuni de serviciu sau în legătură cu serviciul care pot fi săvârșite de personalul de conducere și îndrumare din domeniul educațional.

Secțiunea I

Luarea de mită

Concept și caracterizare. Luarea de mită este fapta funcționarului care – în scopul de a îndeplini, a nu îndeplini, ori a întârzia îndeplinirea unui act privitor la îndatoririle sale de serviciu, sau în scopul de a face un act contrar acestor îndatoriri — pretinde ori primește bani sau alte foloase necuvenite, ori acceptă promisiunea unor astfel de foloase sau nu o respinge.

Această faptă constituie o manifestare antisocială; ea prezintă pericol social și aduce atingere relațiilor sociale a căror normală formare, desfășurare și dezvoltare nu sunt posibile fără apărarea bunului mers al activității autorităților publice, instituțiilor publice, persoanelor juridice de interes public, altor persoane juridice, prin asigurarea exercitării cu probitate de către funcționari (sau alți salariați) a atribuțiilor ce le sunt încredințate și prin combaterea faptelor de venalitate ale acestora. Această faptă este incriminată în grupul infracțiunilor care aduc atingere activității autorităților publice, instituțiilor publice, persoanelor juridice de interes public, altor persoane juridice sau altor activități reglementate de lege, prin dispozițiile arfe. 254 C. pen.

Obiectul juridic și obiectul material

Obiectul juridic generic al infracțiunii de luare de mită este constituit din relațiile sociale care formează obiectul juridic comun al tuturor infracțiunilor care aduc atingere activității autorităților publice, instituțiilor publice, persoanelor juridice de interes public, altor persoane juridice sau altor activități reglementate de lege.

Obiectul juridic special al infracțiunii de luare de mită îl constituie — cum am arătat mai sus — grupul de relații sociale a căror normală formare, desfășurare și dezvoltare nu ar fi posibile fără a asigura exercitarea cu probitate de către funcționari a atribuțiilor de serviciu încredințate lor și fără a combate faptele de venalitate prin care se aduce atingere bunului mers al organizațiilor de stat și obștești și se lezează implicit interesele legale ale persoanelor particulare. Este vorba deci de o dublă garanție, pe de o parte, prin asigurarea probității în comportarea funcționarilor (sau altor salariați), probitate care constituie o valoare socială indispensabilă pentru bunul mers al activității organizațiilor de stat și obștești, iar pe de altă parte, prin apărarea intereselor legale ale persoanelor particulare.

Obiectul material. La infracțiunea de luare de mită lipsește de regulă obiectul material, totuși atunci când funcționarul a efectuat actul pentru a cărui îndeplinire a primit mita, dacă acest act privește un obiect material acesta va fi în același timp și obiectul material al infracțiunii (de ex. un funcționar poștal care acordă prioritate în remiterea caietelor, celor care îi oferă mită).

De asemenea, atunci când folosul necuvenit constă în prestarea unei munci, obiectul asupra căruia se prestează munca devine obiect material al infracțiunii.

Subiecții infracțiunii

Subiectul activ nemijlocit (autor) este calificat, neputând fi decât un funcționar public sau un funcționar, ori una din persoanele indicate în art. 1, 8, 8¹ din Legea nr. 78/2000.

Prin funcționar public, în sensul legii penale – art. 147 alin. (1) C.p. se înțelege orice persoană care exercită permanent sau temporar, cu orice titlu, indiferent cum a fost investită, o însărcinare de orice natură, retribuită sau nu, în serviciul unei unități din cele la care se referă art. 145 C. pen.: autoritățile publice, instituțiile publice, instituțiile sau alte persoane juridice de interes public.

În dreptul penal termenul de funcționar public are un înțeles specific, diferit de cel folosit în alte ramuri de drept.

Sunt asimilate funcționarilor publici și cei care îndeplinesc „în fapt” o însărcinare în serviciul unei persoane juridice de drept public. Aceeași soluție se impune și în situația în care

funcționarul public a fost angajat cu încălcarea dispozițiilor legale (nu are studii) ori urmează a fi investit, fiind pe cale de a fi angajat.

Nu poate fi considerat funcționar public persoana care, în mod sporadic, ține locul unuia dintre aceștia fără consimțământul organelor de conducere, căci într-o asemenea situație nu există un raport de serviciu între această persoană și unitatea în care activează[Dărăngă, Lucinescu, 1977, p. 54].

Are această calitate orice persoană particulară care exercită o profesie de interes public (cum ar fi notar, avocat, medic, executor judecătoresc etc.) pentru care este nevoie de o abilitare specială a autorităților publice și care este supusă controlului acestora.

În varianta agravată prevăzută de art. 254 alin. (2) C.p. și art. 7 din Legea nr. 78/2000, subiect activ nemijlocit nu poate fi decât un funcționar cu atribuții de control ori de persoană care are atribuții de constatare sau de sancționare a contravențiilor ori de constatare, urmărire sau judecare a infracțiunilor.

Prin sintagma „atribuții de control” se înțelege o activitate complexă de verificare permanentă sau inopinantă într-un domeniu, cu scopul de a cunoaște realitățile și modul cum se desfășoară activitatea în domeniul respectiv spre a preîntâmpina sau a lichida eventuale lipsuri și a îmbunătăți activitatea[Dumitru, 1994, p. 61].

Directorul general al unei societăți comerciale are calitatea de funcționar cu atribuții de control prevăzute de art. 254 alin. (2) [I.C.C.J., 2005, p. 806] .

Infracțiunea de luare de mită mai poate fi comisă și de către una din persoanele indicate în art. 1 din Legea nr. 78/2000 privind prevenirea, descoperirea și sancționarea infracțiunilor de corupție:

- care exercită o funcție publică, indiferent de modul în care a fost investită
- care îndeplinesc, permanent sau temporar, potrivit legii, o funcție sau o însărcinare, în măsura în care participă la luarea deciziilor sau dacă le pot influența, în cadrul serviciilor publice, regiilor autonome, societăților comerciale, companiilor naționale, entităților corporatiste sau al altor agenți economici.
- care exercită atribuții de control potrivit legii;
- care acordă asistența specializată unităților prevăzute la lit. a) și b) în măsura în care participă la luarea deciziilor sau le pot influența;
- care indiferent de calitatea lor, realizează, controlează sau acordă asistența specializată, în măsura în care participă la luarea deciziilor sau le pot influența cu privire la: operațiuni care antrenează circulația de capital, operațiuni de bancă, de schimb valutar sau de credit etc.

- care dețin o funcție de conducere într-un partid sau o formațiune politică, într-un sindicat, într-o organizație patronală ori într-o asociație fără scop lucrativ sau fundație.

- alte persoane fizice decât cele prevăzute mai sus, în condițiile prevăzute de lege.

Mai pot fi autori ai infracțiunii de luare de mită, potrivit art. 8 din Legea nr. 78/2000, managerii, directorii, administratorii, cenzorii sau alte persoane cu atribuții de control la societățile comerciale, companiile și societățile naționale, regiile autonome și orice alți agenți economici.

Infracțiunea de luare de mită mai poate fi comisă, potrivit art. 8¹ din Legea nr. 78/2000 de una din următoarele categorii de persoane:

a) funcționarii sau persoanele care își desfășoară activitatea pe baza unui contract de muncă ori alte persoane care exercită atribuții similare în cadrul unei organizații publice internaționale la care România este parte;

b) membrii administrațiilor parlamentare ale organizațiilor parlamentare internaționale la care România este parte;

c) funcționarii sau persoanele care își desfășoară activitatea pe baza unui contract de muncă ori alte persoane care exercită atribuții similare în cadrul Comunităților Europene;

d) persoanele care exercită atribuții judiciare în cadrul instanțelor naționale;

e) funcționarii unui stat străin;

f) membrii adunărilor parlamentare sau administrative ale unui stat străin.

Subiect activ al infracțiunii de luare de mită poate fi și o persoană juridică. Răspunderea penală a persoanei juridice nu exclude răspunderea penală a persoanei fizice care a contribuit, în orice mod, la săvârșirea infracțiunii de luare de mită.

Jurisprudența a statuat că săvârșește această infracțiune: cadrul didactic care primește o sumă de bani pentru a favoriza un candidat la examen, ori pentru a le procura elevilor proiectul de diplomă întocmit de alte persoane [T. S., 1976, p. 69; T. S., 1985, p. 185, T. S., 1982, p. 65]; revizorul contabil care se înțelege cu gestionarul să nu înregistreze plusurile, urmând să împartă între ei banii rezultați [T. S., 1988, p. 75]; expertul însărcinat de instanță, care primește un folos pentru a întocmi un raport favorabil uneia din părți [T.M.B., 1986, p. 78].

Conducătorul de bilete CFR care pretinde și primește bani pentru a nu încheia acte de contravenție călătorilor fără bilete [T. J. Dolj, 1987, p. 61]; medicul salariat al unei instituții sanitare care a pretins și acceptat bani ori diferite bunuri, în șapte cazuri, pentru a-și exercita atribuțiile de serviciu, de a acorda asistență medicală copiilor născuți prematur sau

distrofici[C.S.J., 1993, p. 165-166;]; directorul unei bănci care pretinde sume de bani în scopul acordării unui credit bancar[C.S.J., 2004, p. 238-239];

Poate fi subiect activ al infracțiunii de luare de mită administratorul unei societăți comerciale[C.S.J., 1998, p. 169]. De asemenea, persoana având calitate de asociat unic și administrator al unei societăți comerciale are, în sensul art. 147 alin. (2) C. pen. calitatea de funcționar și, deci poate fi subiect activ al infracțiunii de luare de mită[ICCJ, 2004, p. 55].

Nu poate fi subiect activ al infracțiunii de luare de mită angajatul care primește foloase materiale pentru a nu-și îndeplini obligația generală de a asigura paza împotriva sustragerilor de la locul de muncă, obligație prevăzută în contractul de muncă prin care fusese angajat în funcția de electrician[Diaconescu, Duvac, 2006, p. 373].

Nu comite infracțiunea de luare de mită paznicul unei societăți comerciale care a participat nemijlocit la comiterea infracțiunii de furt calificat de către coinaltat, dacă banii promiși de acesta reprezenta partea ce-i revenea paznicului din valorificarea bunurilor sustrate[C.S.J., 2002, p. 498-500].

Calitatea subiectului activ trebuie să existe la momentul săvârșirii faptei.

Așadar, la infracțiunea de luare de mită, subiectul activ nemijlocit este calificat. Fapta poate fi săvârșită de mai mulți autori (având calitatea de funcționari sau alți salariați), care au contribuit nemijlocit în mod simultan (comisie, colectiv, echipă) sau succesiv la săvârșirea luării de mită. La săvârșirea acestei infracțiuni pot exista, însă, și alți subiecți activi în afară de autori sau coautori (instigatori, complici) ; pentru acești subiecți nu este necesară calitatea de funcționar (sau alt salariat). Cu alte cuvinte, infracțiunea de luare de mită este imputabilă instigătorilor și complicilor chiar atunci când aceștia nu au calitatea de funcționar (sau alt salariat); în acest caz, este vorba nu de răsfrângerea circumstanței personale de funcționar (sau alt salariat); în acest caz, este vorba nu de răsfrângerea circumstanței personale de funcționar (sau alt salariat) la ceilalți participanți, ci de încadrarea contribuției lor în dispoziția care prevede *erga omnes* fapta comisă de subiectul activ nemijlocit.

Menționăm că — în sistemul Codului penal român — mituitorul nu este considerat participant la infracțiunea de luare de mită, ci este autor al unei infracțiuni de sine stătătoare, darea de mită (art. 255 C. pen.).

Subiect pasiv special este autoritatea publică, instituția publică în al cărei serviciu se găsește funcționarul (sau alt salariat) care se face vinovat de luare de mită. Dacă obținerea mitei este rezultatul constrângerii exercitate de funcționar asupra unei persoane, aceasta este și ea subiect pasiv special al infracțiunii de luare de mită.

Subiect pasiv general este statul ca titular al valorii sociale care este probitatea funcționarilor și celorlalți salariați din organizațiile de stat sau obștești, valoare căreia i se aduce atingere prin săvârșirea luării de mită.

Structura și conținutul juridic al infracțiunii

În structura infracțiunii de luare de mită, deci în conținutul ei juridic, intră ca și componente situația premisă și conținutul constitutiv al faptei.

Situația premisă în structura infracțiunii de luare de mită constă în prealabila existență a unui serviciu funcționând la o autoritate sau instituție publică având competența de a efectua acte de felul aceluia care ocazional săvârșirea luării de mită. În cadrul acestui serviciu care constituie situația premisă își exercită atribuțiile funcționarul (sau alt salariat) care comite luarea de mită. Infracțiunea nu poate fi concepută fără această situație premisă, care se răsfrânge deci asupra calității făptuitorului, atribuindu-i anumite îndatoriri de serviciu.

Prin îndatorire de serviciu se înțelege tot ce cade în sarcina unui funcționar, potrivit normelor care reglementează serviciul respectiv ori care sunt inerente naturii aceluia serviciu; respectarea acestor norme de către funcționari constituie obligație de serviciu.

Dacă funcționarul (sau alt salariat) pretinde ori primește bani sau alte foloase (ori acceptă promisiunea sau nu o respinge) pentru îndeplinirea, neîndeplinirea ori întârzierea îndeplinirii unui act care nu intră în îndatoririle sale de serviciu, fapta nu constituie luare de mită, ci eventual altă infracțiune (trafic de influență, înșelăciune etc.).

Conținutul constitutiv, constă în ceea ce ***obiectiv*** și ***subiectiv*** trebuie să realizeze făptuitorul pentru existența infracțiunii.

Latura obiectivă a infracțiunii de luare de mită este alcătuită dintr-un element material însoțit de anumite cerințe esențiale, o urmare imediată și o legătură de cauzalitate.

Elementul material constă în acțiunea de ***luare*** de mită care se poate realiza alternativ fie printr-o acțiune (comisiune), fie printr-o inacțiune (omisiune) și anume: ***pretinderea*** (acțiune) sau ***primirea*** (acțiune) de către un funcționar (ori de către alt salariat) a unei sume de bani sau a altor foloase, ***acceptarea (acțiune)*** ori ***nerespingerea (inacțiune)*** promisiunii unor astfel de foloase, în scopul îndeplinirii, neîndeplinirii sau întârzierii în îndeplinirea unui act privitor la îndatoririle sale de serviciu, ori în vederea săvârșirii unui act contrar acestor îndatoriri. Acceptarea de promisiuni și nerespingerea acestora nu realizează elementul material al infracțiunii dacă funcționarul denunță de îndată celor în drept că i s-au făcut promisiuni de dare de mită.

Banii sau alte foloase pot fi pretinse sau primite de funcționar (ori de alt salariat) atât direct, cât și indirect, adică prin persoană interpusă (de ex. un dar făcut soției funcționarului și

nerestituit); la fel, în ceea ce privește acceptarea sau respingerea promisiunii de foloase. Persoana interpusă poate fi, după caz, complice sau instigator.

Pentru existența elementului material, al infracțiunii nu este necesar ca pretinderea banilor sau foloaselor, ori înțelegerea în privința primirii acestora să fi fost urmată de executare; este suficient faptul pretinderii sau al înțelegerii.

Acțiunea sau inacțiunea care constituie elementul material al infracțiunii de luare de mită poate privi, de asemenea alternativ, fie efectuarea unui act licit (atunci când e vorba de îndeplinirea unui act privitor la îndatoririle de serviciu ale făptuitorului), fie efectuarea unor acte ilicite (atunci când e vorba de neîndeplinirea sau întârzierea în îndeplinire a unui act privitor la îndatoririle de serviciu, ori îndeplinirea unui act contrar îndatoririlor de serviciu).

Legiuitorul a așezat nerespingerea de către funcționar (sau alt salariat) a promisiunii de foloase necuvenite pe același plan cu acceptarea promisiunii, deoarece a considerat că nerespingerea promisiunii de foloase echivalează cu o acceptare tacită. Funcționarul (sau alt salariat) este astfel stimulat a lua o poziție activă (de refuz sau denunțare) față de persoana oare desfășoară o activitate de corupere.

Urmarea imediată. Pentru existența laturii obiective este necesar ca elementul material să fie întregit de o urmare imediată. În cazul infracțiunii de luare de mită, pretinderea sau primirea de foloase necuvenite de către un funcționar (sau alt salariat), ori acceptarea sau nerespingerea de asemenea foloase, au ca urmare imediată crearea unei stări de pericol care aduce atingere bunului mers al activității serviciului prin atitudinea lipsită de probitate a făptuitorului. Când elementul material constă în primirea de mită care a fost pretinsă în scopul îndeplinirii unui act licit privitor la îndatoririle de serviciu — urmarea imediată constă și în vătămarea patrimonială adusă persoanei constrânse a da mită.

Legătura de cauzalitate. Pentru întregirea laturii obiective a infracțiunii de luare de mită este necesar să existe o legătură de cauzalitate între acțiunea sau inacțiunea care constituie elementul material și urmarea imediată. Această legătură — în cazul infracțiunii de luare de mită — rezultă din însăși materialitatea activității desfășurate de făptuitor (*ex re*).

Latura subiectivă. Pentru a constitui infracțiunea de luare de mită este necesar ca acțiunea sau inacțiunea care constituie elementul material să fie săvârșită cu vinovăție, și anume cu intenție directă, adică făptuitorul cu voință să pretindă ori să primească bani sau alte foloase ori să accepte sau să nu refuze promisiunea de bani ori alte foloase, știind că banii sau foloasele sunt necuvenite și au drept scop îndeplinirea sau neîndeplinirea ori întârzierea îndeplinirii unui act privitor la îndatoririle sale de serviciu, sau efectuarea unui act contrar acestor îndatoriri. Legea condiționează existența infracțiunii de luare de mită de urmărirea

unui anumit scop; ca altare, intenția indirectă nu este suficientă, ci este necesară o intenție calificată.

Infrațiunea de luare de mită constituie o așa-zisă infrațiune cu consumare anticipată, întrucât simplul act cu caracter preparator al „pretinderii” sau al „acceptării” ori „nerespingerii”⁴ de promisiuni consumă infrațiunea.

De aceea legea nu prevede pedepsirea tentativei.

Modalitățile infrațiunii

a) Dispozițiile art. 254 C. pen., referitoare la infrațiunea de luare de mită, cuprind modalitățile normative ale acestei infrațiuni.

Prima modalitate normativă constă în pretinderea ori primirea de către un funcționar (sau alt salariat) de foloase necuvenite.

A doua modalitate normativă constă în acceptarea ori respingerea de către un funcționar (sau alt salariat) a promisiunii de foloase, necuvenite.

b) Pe lângă modalitățile normative arătate mai sus, infrațiunea de luare de mită poate prezenta diferite modalități faptice determinate de circumstanțele concrete ale faptei (de ex. cine a avut inițiativa; comitere directă sau indirectă) sau de aspectele subiective (în special în raport cu scopul urmărit). De aceste modalități va trebui să se țină seama la evaluarea gradului de pericol social al faptei și la individualizarea pedepsei.

Sanțiuni: Infrațiunea de luare de mită este sancționată de la 3 la 12 ani și interzicerea unor drepturi, dacă infractorul este funcționar; dacă infractorul este funcționar cu atribuții de control, pedeapsa principală este de la 3 la 15 ani.

În cazul când se constată existența unor circumstanțe atenuante, pedeapsa se coboară sub minimul special, dar nu mai jos de 3 luni (art. 76 alin. 1 lit. c C. pen.); dacă pedeapsa principală stabilită este mai mică de 2 ani, nu se poate aplica pedeapsa complementară a interzicerii unor drepturi (art. 65 alin. 3 C. pen.).

Dacă se constată existența unor împrejurări reținute ca circumstanțe agravante, se poate aplica o pedeapsă până la maximul special (art. 78 alin. 1 C. pen.); iar dacă maximul special este neîndestulător, se poate adăuga un spor până la 5 ani. În caz de concurs între cauzele de agravare și cauzele de atenuare, se va ține seama de dispozițiile art. 80 C. pen.

b) Pe lângă dispoziția din alin. 1 care prevede pedeapsa (principală) cu închisoare și pedeapsa complementară a interzicerii unor drepturi, art. 254 C. pen. cuprinde o dispoziție (alin. 2) care prevede confiscarea banilor, valorilor sau oricăror alte bunuri care au făcut obiectul luării de mită; este măsura de siguranță a confiscării speciale (art. 118 C. pen.). în cazul când bunurile care au format obiectul luării de mită nu se găsesc, condamnatul este

obligat la plata echivalentului lor în bani; natura juridică a acestei măsuri este aceea de formă de executare a confiscării speciale. Cu alte cuvinte, de regulă, se aplică măsura confiscării bunurilor care au format obiectul luării de mită; obligarea condamnatului la plata unui echivalent în bani are loc numai dacă — datorită împrejurării că bunurile nu se găsesc — nu se poate efectua confiscarea acestora.

Dacă mita a fost obținută prin constrângerea mituitorului de către cel care a luat mita, nu se va proceda la confiscare, ci — potrivit dispoziției din alin. ultim al art. 255 C. pen. — bunurile care au format obiectul luării de mită vor fi restituite persoanei care le-a dat. Dispoziția este pe deplin justificată : confiscarea — într-o asemenea situație — a bunurilor care au făcut obiectul mitei ar leza patrimoniul unei persoane nevinovate.

Atunci când făptuitorul a pretins bani, valori sau alte bunuri, dar **pretenția** sa **nu** a fost **urmată** de acceptare (și, în consecință, persoana care a pretins mită nu a primit nimic)? În acest caz nu se va putea proceda la confiscare, aceasta fiind lipsită de obiect.

De asemenea, nu se va putea proceda la confiscare atunci când folosul care a format obiectul luării de mită a constat într-un avantaj nepatrimonial sau neevaluabil în bani (ex. acordarea unui titlu, unei distincțiuni, avansări); se va putea însă, când este cazul, restabili situația anterioară (art. 170 C. proc. pen.).

Secțiunea a II-a

Darea de mită

Concept. Darea de mită este fapta persoanei care promite, oferă sau dă bani ori alte foloase necuvenite unui funcționar, în scopul ca acesta să îndeplinească, să nu îndeplinească ori să întârzie îndeplinirea unui act privitor la îndatoririle sale de serviciu, sau să îndeplinească un act contrar acestor îndatoriri.

Obiectul juridic și obiectul material

Obiectul juridic *generic* al infracțiunii de dare de mită este constituit din aceleași relații sociale care formează obiectul juridic comun al tuturor infracțiunilor care aduc atingere activității autorităților publice, instituțiilor publice sau altor activități reglementate de lege.

Obiectul juridic *special* al infracțiunii de dare de mită îl constituie — cum am arătat mai sus — mănunchiul de relații sociale a căror normală formare, desfășurare și dezvoltare nu ar fi posibile fără asigurarea în activitatea autorităților publice, instituțiilor publice a unei permanente probități din partea funcționarilor în exercitarea atribuțiilor pe care le au și fără combaterea acțiunilor de corupere încercate sau săvârșite de persoane rău intenționate, acțiuni care pun în pericol bunul mers al activității autorităților publice și instituțiilor publice.

Intimidarea și sancționarea corupătorilor este de natură să contribuie la micșorarea numărului ofertelor sau promisiunilor de mită, deci la o diminuare a sferei corupției active, iar diminuarea sferei corupției active atrage și diminuarea și a sferei corupției pasive.

Obiectul material. La infracțiunea de dare de mită lipsește în genere obiectul material; totuși atunci când oferirea de mită a fost respinsă banii sau foloasele care trebuiau să aibă rolul de mijloace de săvârșire a faptei devin obiecte materiale ale acesteia.

De asemenea, atunci când folosul oferit constă în prestarea unei munci, obiectul asupra căruia se efectuează munca devine obiect material al infracțiunii.

Subiecții infracțiunii

a) **Subiect activ** nemijlocit (autor) al infracțiunii de dare de mită poate fi orice persoană fizică, deci chiar și un funcționar care corupe pe un funcționar. Subiectul activ nemijlocit este așadar nedeterminat. Fapta poate fi săvârșită de mai mulți autori care au contribuit nemijlocit, în mod simultan sau succesiv la săvârșirea dării de mită.

La săvârșirea infracțiunii de dare de mită pot exista și alți subiecți activi în afară de autor și coautori (instigatori, complici).

Contribuția mai multor persoane la constituirea obiectului de luare, respectiv dare de mită, este irelevantă, atâta timp cât a existat o singură înțelegere, iar bunurile care formau o entitate unică, au fost predate de o singură persoană, nefiind aplicabile dispozițiile referitoare la concursul de infracțiuni [Mrejeru, Safta, Andreiu, Florescu, Safta, 2000, p. 201].

Subiect pasiv special este autoritatea publică, instituția publică, persoana juridică de interes public sau persoana juridică privată în al cărei serviciu se găsește funcționarul căruia i se dă, oferă sau promite mită.

Subiect pasiv general este statul, ca titular al valorii sociale care este probitatea funcționarilor din autoritățile publice și instituțiile publice, valoare căreia i se aduce atingere prin săvârșirea dării de mită.

Structura și conținutul juridic al infracțiunii

În structura infracțiunii de dare de mită, deci în conținutul ei juridic, intră ca componente: situația premisă și conținutul constitutiv al faptei.

Situația premisă în structura infracțiunii de dare de mită constă în prealabila existență a unui serviciu funcționând la o autoritate publică, instituție publică și având competența de a efectua acte de felul aceluia care ocazional săvârșirea dării de mită în cadrul acestui serviciu care constituie situația premisă își exercită atribuțiile funcționarul față de care se săvârșește darea de mită. Infracțiunea nu poate fi concepută fără această situație premisă.

Conținutul constitutiv constă în ceea ce **obiectiv** și **subiectiv** trebuie să realizeze făptuitorul pentru existența infracțiunii.

Latura obiectivă a infracțiunii de dare de mită este alcătuită dintr-un element material însoțit de anumite cerințe esențiale, o urmare imediată și o legătură de cauzalitate.

Elementul material constă în acțiunea de corupere (de dare de mită) care se poate realiza fie prin **promisiunea**, fie prin **oferirea**, fie prin **darea** către un funcționar (sau alt salariat) a unei **sume de bani sau a altor foloase**, în scopul îndeplinirii, neîndeplinirii sau întârzierii în îndeplinirea unui **act privitor la îndatoririle sale de serviciu**, ori în vederea săvârșirii unui act contrar acestor îndatoriri. Elementul material al infracțiunii de dare de mită poate avea ca obiectiv fie efectuarea unui act licit (atunci când e vorba de îndeplinirea unui act privitor la îndatoririle de serviciu ale unui funcționar), fie efectuarea unor acte ilicite (atunci când e vorba de neîndeplinirea sau întârzierea în îndeplinire a unui act privitor la îndatoririle de serviciu, ori de îndeplinirea unui act contrar îndatoririlor de serviciu).

Pentru înțelesul expresiei „alte foloase” folosită în textul art. 255 C. pen., trimitem la explicațiile date la infracțiunea de luare de mită.

Cerințe esențiale. Pentru întregirea laturii obiective a infracțiunii de dare de mită este necesară îndeplinirea anumitor cerințe esențiale:

1) Bani sau celelalte foloase promise, oferite sau date, să fie necuvenite, deci să aibă **un caracter de retribuție**, adică să constituie plata (sau răsplata) în vederea efectuării unui act **determinat**, un act arătat în mod explicit. Cu alte cuvinte, promisiunea, oferirea sau darea de bani ori alte foloase unui funcționar trebuie să fie făcută fie în scopul ca acesta să îndeplinească, să nu îndeplinească sau să întârzie îndeplinirea unui anumit act privitor la îndatoririle sale de serviciu, fie în scopul ca acesta să facă un anumit act contrar acestor îndatoriri.

Fapta inculpatului de a oferi unui ofițer de poliție un inel da aur pentru ca acesta să-i pună în libertate prietenul, constituie infracțiunea de dare de mită, fiind fără relevanță faptul că ordonanța de reținere a fost întocmită de un alt ofițer de poliție, atâta timp cât cel căruia i s-a înmănat inelul în scopul arătat, a efectuat acte de cercetare penală în dosarul respectiv și avea posibilitatea eliberării inculpatului [T. J. Constanța, 1993, p. 104].

Banii sau foloasele promise, oferite ori date cu privire la un act ilicit sunt întotdeauna necuvenite.

Banii sau alte foloase pot fi promise, oferite sau date funcționarului atât direct, cât și indirect, adică prin persoană interpusă. Persoana interpusă poate fi, după caz, instigator sau complice.

2) Promiterea, oferirea sau darea de bani sau alte foloase trebuie să fie **anterioară** îndeplinirii, neîndeplinirii ori întârzierii în îndeplinirea actului determinat, altfel nu există infracțiunea de dare de mită.

Pentru existența infracțiunii de dare de mită este fără relevanță faptul că organul de cercetare penală căruia inculpatul i-a oferit o sumă de bani, nu putea să dea soluția, așa cum pretindea mituitorul, câtă vreme putea denatura probele pentru a se ajunge la soluția cerută de mituitor.

Dare semnifică înmânare, predare efectivă, remitere a banilor sau a oricărui alt folos celui mituit[Diaconescu, Duvac, 2006, p. 384].

Fapta de a da o sumă de bani unui funcționar ca să falsifice un înscris oficial constituie atât dare de mită, cât și instigare la infracțiunea de fals, în concurs ideal[Antoniou, Bulai, Stănoiu, Filipaș, Mitrache, Stănoiu, Papadopol, Filișanu, 1992, p. 220].

Darea de mită există și în situația în care mituitorul este îndreptățit să i se rezolve favorabil cererea pentru a cărei soluționare a dat mită[T. reg. Neamț, 1967, p. 154].

Urmarea imediată. Pentru existența laturii obiective este necesar ca acțiunea care constituie elementul material să fi produs o anumită urmare imediată în cazul infracțiunii de dare de mită, promisiunea, oferirea sau darea de bani ori alte foloase necuvenite unui funcționar are ca urmare imediată crearea unei stări de pericol pentru buna desfășurare a activității unei organizații de stat sau obștești prin acțiuni îndreptate împotriva acelei valori sociale speciale a **probității** pe care funcționarii sau alți salariați trebuie să o practice și să o apere.

Legătura de cauzalitate. Pentru întregirea laturii obiective a infracțiunii de dare de mită este necesar să existe o legătură de cauzalitate între activitatea prin care a fost realizat elementul material și urmarea imediată întrucât urmarea imediată constă în producerea unei stări de pericol, această legătură — în cazul infracțiunii de dare de mită — rezultă din însăși materialitatea activității desfășurate de făptuitor (**ex re**).

Latura subiectivă. Pentru existența infracțiunii de dare de mită este necesar ca acțiunea care constituie elementul material să fie săvârșită cu vinovăție și anume cu intenție directă, adică făptuitorul cu voință să promită, să ofere sau să dea bani ori alte foloase unui funcționar și să-și fi dat seama că banii sau foloasele sunt promise, oferite ori date cu scopul ca funcționarul să îndeplinească, să nu îndeplinească ori să întârzie îndeplinirea unui act

privitor la îndatoririle sale de serviciu, ori în scopul de a face un act contrar acestor îndatoriri. Scopul având caracter ilicit, urmărirea sa implică prevederea de către făptuitor a rezultatului acțiunii sale. Existența infracțiunii fiind condiționată prin lege de un anumit scop, intenția indirectă nu este suficientă: este necesară o intenție calificată.

Lipsește intenția necesară pentru existența infracțiunii de dare de mită atunci când făptuitorul nu are conștiința că promite „oferă sau dă o retribuție”.

Cauză care exclude existența infracțiunii. Dacă promisiunea, oferirea sau darea de bani ori alte foloase necuvenite unui funcționar a avut loc din cauză că mituitorul a fost constrâns la aceasta de către cel care a luat mita, această împrejurare prevăzută în dispoziția din alin. 2 al art. 255 C. pen. constituie o cauză de înlăturare a caracterului penal al faptei, o negație a existenței infracțiunii.

Forme, modalități, sancțiuni

Formele infracțiunii. Infracțiunea de dare de mită este o infracțiune de acțiune (comisivă) și instantanee, consumându-se în momentul când făptuitorul promite, oferă sau dă bani ori alte foloase necuvenite unui funcționar (sau altui salariat). Astfel cum am arătat, nu are importanță dacă actul privitor la îndatoririle de serviciu a fost sau nu ulterior îndeplinit, ori îndeplinit cu întârziere.

Infracțiunea de dare de mită, ca și infracțiunea de luare de mită, este o infracțiune cu consumare anticipată, tentativa fiind asimilată faptei consumate. Oferirea și promisiunea care: constituie în fapt un început de executare a hotărârii infracționale sunt suficiente pentru a consuma infracțiunea.

Modalitățile infracțiunii

a) Dispozițiile art. 255 C. pen., referitoare la infracțiunea de dare de mită, cuprind modalitățile **normative** ale acestei infracțiuni.

Prima modalitate: normativă constă în **promisiunea** de bani ori alte foloase necuvenite unui funcționar (sau altui salariat), a doua modalitate normativă constă în **oferirea** de bani sau alte foloase necuvenite unui funcționar (ori altui salariat), a treia modalitate normativă constă în **darea** de bani sau alte foloase necuvenite unui funcționar (ori altui salariat).

b) Pe lângă modalitățile normative arătate mai sus, infracțiunea de dare de mită poate prezenta diferite modalități **factice** determinate de circumstanțele concrete ale faptei (ex : calitatea celui căruia i s-a dat mită, importanța sumei sau foloaselor, acceptarea sau refuzarea mitei) ori de aspectele subiective (felul și importanța scopului urmărit). De aceste modalități

va trebui să se țină seama la evaluarea gradului de pericol social al faptei și la individualizarea pedepsei.

Sanctiuni

a) Infracțiunea de dare de mită este sancționată cu pedeapsa închisorii de la 6 luni la 5 ani; dacă promisiunea, oferirea sau darea de bani ori alte foloase este făcută unui funcționar, iar dacă este făcută unui alt salariat, maximul pedepsei se reduce cu o treime conform dispoziției art. 258 alin. 2 C. pen. în cazul când se constată existența vreunei circumstanțe atenuante, pedeapsa se coboară sub minimul special, până la minimul general, sau se poate aplica amenda care nu poate fi mai mică de 1000 lei (art. 76 alin. 1 lit. c) C. pen.).

Dacă se constată existența vreunei împrejurări reținute ca circumstanță agravantă, se poate aplica o pedeapsă până la maximul special (art. 78 alin. 10. pen.). Dacă maximul special este neîndestulător, se poate adăuga un spor.

În ipoteza unui concurs între cauzele de agravare și de atenuare, la stabilirea în concret a pedepsei se va ține seama de dispozițiile art. 80 C. : pen.

b) Pe lângă dispoziția din alin. 1 care prevede pedeapsa (principală) cu închisoare, art. 255 C. pen. cuprinde o dispoziție (alin. 4) care prevede luarea măsurii de siguranță a confiscării banilor, valorilor sau a oricăror alte bunuri care au făcut obiectul mituirii, chiar și atunci când oferta făcută de mituitor nu a fost urmată de acceptare;

Am arătat mai sus că nu constituie infracțiune fapta de a primi, oferi sau da bani și alte foloase necuvenite unui funcționar, dacă mituitorul a fost constrâns la aceasta de către cel care a luat mita într-o asemenea situație, adică dacă mita a fost promisă, oferită sau dată ca urmare a constrângerii mituitorului, nu se va proceda la confiscare, ci — potrivit dispoziției din alin. ultim al art. 255 C. pen. — bunurile care au format obiectul dării de mită vor fi restituite persoanei care le-a dat. Dispoziția este pe deplin justificată: confiscarea — în acest caz — a bunurilor care au făcut obiectul mitei ar leza patrimoniul unei persoane nevinovate.

Alin. 3 al art. 255 C. pen. prevede un caz special de impunitate : nu se pedepsește mituitorul dacă denunță autorității fapta mai înainte ca organul de urmărire să fi fost sesizat pentru acea infracțiune. Impunitatea acordată autodenunțătorului faptei de dare de mită este menită să înlesnească și să accelereze represiunea, prin prompta descoperire a faptelor de luare de mită și identificarea persoanelor care au primit mita; în același timp, impunitatea acordată autodenunțătorului faptei de dare de mită este de natură să prevină săvârșirea infracțiunii de luare de mită prin insuflarea — pentru cel care ar fi ispitit să ia mită — a temerii de a fi denunțat.

Impunitatea de care vorbim este acordată numai autodenunțatorului. Ca atare, nu este apărât de pedeapsă mituitorul care denunță faptele săvârșite de alte persoane, fără să menționeze participarea sa la săvârșirea infracțiunii de dare de mită.

Autodenunțul poate fi făcut oricărei autorități, chiar dacă nu este competentă să efectueze urmărirea penală în această materie; bineînțeles, în acest din urmă caz autoritatea care a primit denunțul are obligația de a încunoștința de îndată organul de urmărire competent. Denunțul poate fi făcut în orice formă, esențial fiind numai ca să fi avut loc înainte ca organul de urmărire să fi fost sesizat cu privire la fapta de mituire. Denunțul făcut după acest moment nu exonerează de pedeapsă; aceasta este firesc, deoarece arătările tardive nu sunt de natură să realizeze scopul urmărit de legiuitor' prin acordarea impunității.

Întrucât beneficiul impunității este — după cum am arătat — condiționat de producerea autodenunțului înainte ca organul de urmărire să fi fost sesizat pentru infracțiunea respectivă, înseamnă că mituitorul beneficiază de impunitate și atunci când autodenunțul s-a produs în timpul în care se efectuau actele premergătoare potrivit art. 224 C. proc. pen. sau în perioada când se încheiau acte de constatare potrivit art. 214 și 215 C. proc. pen., atât actele premergătoare, rit și menționatele acte de constatare fiind anterioare sesizării organelor de urmărire.

În cazul când denunțul a fost făcut în termen, el are ca efect nu numai exonerarea de pedeapsă a mituitorului, ci și restituirea banilor, valorilor și a celorlalte bunuri confiscate.

Secțiunea a III-a

Traficul de influență

Concept și caracterizare. Traficul de influență este fapta persoanei care — având influență sau lăsând să se creadă că are influență asupra unui funcționar — primește sau pretinde bani ori alte foloase, sau acceptă promisiuni ori daruri, direct sau indirect, pentru sine ori pentru altul, pentru a determina pe acel funcționar să facă ori să nu facă un act ce intră în atribuțiile sale de serviciu.

Această faptă prezintă pericol social și constituie deci o manifestare antisocială; ea aduce atingere relațiilor sociale a căror normală formare, desfășurare și dezvoltare nu sunt posibile fără asigurarea bunului mers al activității organizațiilor de stat și obștești și punerea acestora la adăpost de suspiciunea că funcționarii sau alți salariați aflați în serviciul lor ar putea acționa sub înrâurirea intervenției unor persoane real sau presupus influente.

Traficul de influență este incriminat în grupul infracțiunilor care aduc atingere activității autorităților publice, instituțiilor publice, instituțiilor sau altor persoane juridice de interes public, prin dispozițiile art. 257 C. pen. 1.

Obiectul juridic și obiectul material

Obiectul juridic ***generic*** al infracțiunii de trafic de influență este constituit din relațiile sociale care formează obiectul juridic comun al tuturor infracțiunilor care aduc atingere activității autorităților publice, instituțiilor publice, instituțiilor și altor persoane juridice de interes public.

Obiectul juridic ***special*** al infracțiunii de trafic de influență îl constituie mănunchiul de relații sociale a căror normală formare, desfășurare și dezvoltare nu ar fi posibile fără a asigura bunul mers al autorităților publice și instituțiilor publice, al altor instituții și persoane juridice de interes public, prin combaterea oricăror acțiuni care speculând o reală sau pretinsă influență pe lângă un funcționar creează suspiciuni asupra corectei activități a acestuia, a autorității sau instituției din care face parte.

Este vorba deci de a feri autoritățile publice și instituțiile publice de discreditarea care poate rezulta pentru acestea, cât și pentru un funcționar din serviciul acestora din faptul că o persoană — care urmărește să-și creeze o sursă ilicită de venituri — se laudă cu reala sau pretinsa influență asupra acelui funcționar sau alt salariat, făcându-l astfel să apară ca un element coruptibil sau în alt mod influențabil. Interesul proteguit este în principal buna reputație a autorităților publice și instituțiilor publice și a funcțiilor exercitate în cadrul acestora. Incriminarea traficului de influență apără, de asemenea, de denigrare și suspiciune pe funcționari, după cum — în anumite situații și într-o oarecare măsură — ferește de daune materiale persoanele credule care s-ar putea lăsa induse în eroare.

Obiectul material. La infracțiunea de trafic de influență lipsește în genere obiectul material. Totuși, atunci când folosul primit de făptuitor constă în prestarea unei munci de către cumpărătorul de influență (ex. repararea unui automobil, efectuarea unei instalații, legarea unei colecții de cărți) obiectul muncii prestate devine și obiect material al infracțiunii.

Subiecții infracțiunii, a) ***Subiectul activ*** nemijlocit (autor) al infracțiunii de trafic de influență poate fi orice persoană fizică, chiar și un funcționar. Subiectul activ nemijlocit este așadar nedeterminat.

Cerința esențială. Pentru a putea fi subiect activ nemijlocit (autor) al infracțiunii de trafic de influență se cere însă ca făptuitorul să aibă influență sau să lase să se creadă că are influență asupra unui funcționar.

Prin expresia „lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar” se înțelege în genere că o persoană se laudă că are trecere pe lângă un funcționar (afirmând de exemplu că datorită încrederii de care se bucură sau datorită rudeniei ori relațiilor personale pe care le întreține cu acel funcționar poate determina la acesta o anumită atitudine ori poate obține o anumită rezolvare). A lăsa să se creadă că are influență există și atunci când o persoană fără a se lauda că are trecere nu dezmente afirmațiile altora cu privire la existența acesteia.

Prin expresia „are influență” se înțelege că acea persoană se bucură în mod real de încrederea funcționarului, ori că bunele relații personale cu acesta corespund realității.

La săvârșirea infracțiunii de trafic de influență pot contribui și alți subiecți activi în afară de autor (instigatori, complici).

În cazul infracțiunii de cumpărare de influență săvârșite prin intermediar, cumpărătorul este autor iar nu instigator la infracțiune. Deși înfăptuiește acțiunea tipică prevăzută în textul incriminator, nu poate fi considerat decât un complice la infracțiune, deoarece a efectuat un act de înlesnire a activității cumpărătorului [Dobrinou, Conea, Romițan, Tănăsescu, Neagu, Dobrinou, 2004, p. 73].

Persoana care cumpără influența reală sau presupusă nu este subiect activ și deci nu răspunde penal.

Subiect pasiv special este în principal autoritatea publică ori instituția publică în al cărei serviciu se găsește funcționarul pentru a cărui influențare făptuitorul primește sau pretinde foloase, ori acceptă daruri; subiect pasiv special secundar este și funcționarul asupra căruia fapta aruncă suspiciune.

Subiect pasiv secundar este și funcționarul public sau funcționarul asupra căruia fapta creează suspiciune.

Prin funcționar public se înțelege orice persoană care exercită permanent sau temporar, cu orice titlu, indiferent cum a fost investită, o însărcinare de orice natură, retribuită sau nu, în serviciul unei unități din cele la care se referă art. 145 Cod penal.

Subiect pasiv general este statul ca titular al valorii sociale care este buna reputație a autorităților publice și instituțiilor publice, valoare căreia i se aduce atingere prin săvârșirea traficului de influență.

Structura și conținutul juridic al infracțiunii

În structura infracțiunii de trafic de influență, deci în conținutul ei juridic, intră ca componente: situația premisă și conținutul constitutiv al faptei.

Situația premisă în structura infracțiunii de trafic de influență constă în preexistența unui serviciu funcționând la o organizație de stat sau obștească având competența de a efectua acte de felul aceluia în vederea căruia se săvârșește traficul de influență; în cadrul acestui serviciu își exercită atribuțiile funcționarul (sau alt salariat) asupra căruia făptuitorul are (sau lasă să se creadă că are) influență; Infracțiunea nu poate fi concepută fără această situație premisă.

Pentru existența situației premisă nu este necesar ca persoana funcționarului să fie anume determinată; este suficientă precizarea actului în vederea căruia se va interveni și deci o referire - chiar în general la un funcționar sau de referire implicită, ori o aluzie.

Conținutul constitutiv constă în ceea ce **obiectiv** și **subiectiv** trebuie să realizeze făptuitorul pentru existența infracțiunii

Latura obiectivă a infracțiunii de trafic de influență este alcătuită dintr-un element material, o urmare imediată și o legătură de cauzalitate.

Elementul material constă în acțiunea de traficare a influenței de către o persoană (care are influență sau lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar); acțiune care se poate realiza prin **primirea** sau **pretinderea** unei sume de bani ori a altor foloase, sau prin acceptarea **promisiunii** unor astfel de foloase ori **acceptarea de daruri** pentru a determina pe acel funcționar să facă ori să nu facă un act ce intră în atribuțiile sale de serviciu.

Foloasele pot fi primite sau pretinse atât direct, cât și indirect, prin persoană interpusă; de asemenea, promisiunile de foloase și darurile pot fi acceptate direct sau indirect; persoana interpusă este instigator sau, după caz, complice.

Și cumpărătorul de influență poate recurge la serviciile unei persoane interpuse, pentru a oferi sau promite daruri ori alte foloase, acest intermediar nu este însă subiect activ al infracțiunii, la fel ca și persoana pentru care lucrează.

Pentru existența elementului material și deci al infracțiunii de trafic de influență nu este necesar ca pretinderea banilor sau folosului, sau acceptarea promisiunii de foloase, ori a darurilor să fi fost urmată de executare, adică de satisfacerea pretenției sau de respectarea promisiunii, este suficient faptul pretinderii folosului sau al acceptării promisiunii de foloase. De asemenea, nu este necesar ca actul ce intră în atribuțiile funcționarului să fi fost ori nu

efectuat; este suficient că s-au primit ori pretins foloase sau că s-au acceptat promisiuni de foloase ori daruri în vederea determinării funcționarului sau altui salariat.

Elementul material, al infracțiunii de trafic de influență este realizat și atunci când făptuitorul (care are sau lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar) primește sau pretinde foloase, acceptă promisiuni de foloase ori acceptă daruri nu pentru sine, ci pentru altul (de ex. pentru soțul său ori pentru o rudă, sau prieten și chiar pentru o asociație). Cu alte cuvinte, este subiect activ nemijlocit (autor) al infracțiunii de trafic de influență nu numai acela care — având trecere sau lăsând să se creadă că are trecere pe lângă un funcționar— primește, pretinde sau acceptă foloase ori daruri în propriul său profit, ci și acela oare primește, pretinde sau acceptă foloase ori daruri în profitul altei persoane.

Dacă persoana căreia i se promite intervenția nu are un interes real, legitim sau nelegitim în legătură cu actul ce intră în atribuțiile de serviciu ale funcționarului public sau privat, fapta va fi încadrată datorită lipsei unuia din elementele constitutive ale traficului de influență în dispozițiile referitoare la șantaj sau înșelăciune, dacă sunt întrunite și celelalte condiții de incriminare prevăzute de lege [T.S., 1970, p. 159].

Nu se poate reține infracțiunea de trafic de influență atunci când inculpatul a pretins banii sau foloasele după ce funcționarul pe lângă care a intervenit a îndeplinit actul ce intră în atribuțiile sale de serviciu. Câtă vreme pretinderea nu a avut loc anterior sau concomitent cu intervenția, elementele constitutive ale traficului de influență nu sunt întrunite [T.S., 1970, p. 181].

Urmarea imediată. Pentru existența laturii obiective este necesar ca acțiunea care constituie elementul material să aibă o anumită urmare imediată. În cazul infracțiunii de trafic de influență, realizarea elementului material are ca urmare imediată crearea unei stări de pericol pentru bunul mers al activității autorităților publice și instituțiilor publice în serviciul căreia se află funcționarul, starea de pericol decurgând din atingerea adusă prin expunerea reputației acestora la neîncredere și suspiciuni.

Legătura de cauzalitate. Pentru întregirea laturii obiective a infracțiunii de trafic de influență este necesar să existe o legătură de cauzalitate între activitatea prin care s-a realizat elementul material și urmarea imediată. Urmarea imediată constând într-o stare de pericol, legătura de cauzalitate în cazul infracțiunii de trafic de influență rezultă din însăși materialitatea activității desfășurate de făptuitor (*ex re*).

Latura subiectivă. Infracțiunea de trafic de influență se săvârșește cu vinovăție și anume cu intenție directă, adică este necesară voința făptuitorului de a săvârși acțiunea de primire ori pretindere a unei sume de bani sau alte foloase, ori de acceptare a promisiunii unor

astfel de foloase, sau de acceptare de daruri, pentru a determina pe un funcționar sau alt salariat să facă ori să nu facă un act ce intră în atribuțiile sale de serviciu, și știința că prin săvârșirea acestei acțiuni aduce atingere reputației organizației și salariatului respectiv, adică a prevăzut rezultatul faptei sale.

Legea condiționează existența infracțiunii de urmărirea unui anumit scop; ca atare, pentru realizarea laturii subiective intenția indirectă nu este suficientă, fiind necesară o intenție calificată, și este suficient să se constate că această finalitate a fost urmărită (sau măcar afirmată) de către făptuitor, pentru ca — indiferent dacă s-a realizat ori nu — să existe **intenție** calificată și deci să existe infracțiunea de trafic de influență.

Formele infracțiunii. Infracțiunea de trafic de influență este o infracțiune de acțiune (comisivă) și instantanee, consumându-se în momentul când persoana (care are influență sau lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar) primește ori pretinde bani sau alte foloase, ori acceptă promisiunea unor astfel de foloase, sau acceptă daruri, direct sau indirect, pentru sine ori pentru altul, pentru a determina pe un funcționar să facă ori să nu facă un act ce intră în atribuțiile sale de serviciu. Pentru consumarea infracțiunii nu are importanță dacă s-a produs ori nu intervenția pe lângă funcționar, dacă s-a efectuat ori nu actul ce intră în atribuțiile de serviciu ale funcționarului sau altui salariat. De asemenea, este fără eficiență juridică — în cazul pretinderii de foloase ori acceptării promisiunii de foloase — împrejurarea că pretenția a fost sau nu satisfăcută, ori că promisiunea de foloase a fost sau nu respectată.

Infracțiunea de trafic de influență aparține și ea categoriei infracțiunilor cu consumare anticipată, deoarece simpla pretindere de bani sau foloase și simpla acceptare de promisiuni, care constituie un început de punere în executare a hotărârii infracționale, sunt totuși suficiente pentru a consuma infracțiunea. Tentativa este deci asimilată cu fapta consumată.

Modalitățile infracțiunii, a) Potrivit dispozițiilor art. 257 C. pen., infracțiunea de trafic de influență poate fi săvârșită în vreuna din următoarele modalități normative:

- prin primirea ori pretinderea de foloase necuvenite,
- prin acceptarea de promisiuni de foloase necuvenite,
- prin acceptarea de daruri.

b) Pe lângă modalitățile normative arătate mai sus privind latura obiectivă, infracțiunea de trafic de influență poate prezenta și diferite modalități faptice determinate de circumstanțele concrete ale faptei (de ex. săvârșire directă sau indirectă, în profit propriu sau pentru altul, influență reală sau presupusă, exercitarea sau nu a influenței), de care va trebui să se țină seama la evaluarea gradului de pericol social al faptei și la individualizarea pedepsei.

Sanctiuni. Infrațiunea de trafic de influență este sancționată cu pedeapsa închisorii de la doi la 10 ani. În cazul când se constată existența vreunei circumstanțe atenuante, pedeapsa se coboară sub minimul special, până la minimul general — 15 zile (art. 76 alin. 1 lit. d C. pen.).

Dacă se constată existența vreunei împrejurări reținute ca circumstanță agravantă, se poate aplica o pedeapsă până la maximul special (art. 78 alin. 1 C. pen.). Dacă maximul special este neîndestulător, se poate adăuga un spor.

În caz de concurs între cauzele de agravare și cauzele de atenuare, se va ține seama de dispozițiile art. 80 C. pen.

Pe lângă dispoziția din alin. 1 care prevede pedeapsa (principală) cu închisoare, art. 257 C. pen. cuprinde o dispoziție (alin. 2) care prevede confiscarea banilor, valorilor sau oricăror alte bunuri care au făcut obiectul traficului de influență ; trimitem, în această privință, la explicațiile date mai sus Sect. IX, nr. 3, C. b. Această sancțiune se răsfrânge indirect și asupra cumpărătorului de influență, creându-se prin aceasta un obstacol la o eventuală acțiune de restituire a banilor sau darurilor plătite traficantului de influență.

Secțiunea a IV-a

Primirea de foloase necuvenite

Concept. Primirea de foloase necuvenite este fapta funcționarului care, după ce a îndeplinit un act în virtutea funcției sale și la care era obligat în temeiul acestei funcții, primește bani sau alte foloase care nu i se cuvin.

Obiectul juridic și obiectul material:

a) Obiectul juridic **generic** al infracțiunii de primire de foloase necuvenite este constituit din relațiile sociale care formează obiectul juridic comun al tuturor infracțiunilor care aduc atingere activității organizațiilor de stat, organizațiilor obștești sau altor activități reglementate de lege.

Obiectul juridic **special** al infracțiunii de primire de foloase necuvenite îl constituie — cum am arătat mai sus — grupul de relații sociale a căror normală formare, desfășurare și dezvoltare nu ar fi posibile fără a asigura în activitatea autorităților și instituțiilor publice, realizarea și menținerea unei constante probități din partea funcționarilor aflați în serviciul acestora.

b) ***Obiectul material.*** La infracțiunea de primire de foloase necuvenite lipsește de regulă obiectul material. Totuși, atunci când foloasele necuvenite constau în prestarea unor munci (ex. repararea unui imobil, zugrăvirea unor încăperi, efectuarea unei instalații etc.), obiectul asupra cărora se efectuează aceste prestații devine obiectul material al infracțiunii.

Subiecții infracțiunii

a) ***Subiect activ*** nemijlocit (autor) al infracțiunii de primire de foloase necuvenite poate fi numai un funcționar (art. 147 C. pen.).

Așadar, la infracțiunea de primire de foloase necuvenite, subiectul activ nemijlocit este calificat. Fapta poate fi săvârșită de mai mulți autori care au contribuit nemijlocit, în mod simultan (comisie, colectiv, echipă) sau succesiv la săvârșirea primirii de foloase necuvenite. La săvârșirea acestei infracțiuni pot contribui însă și alți subiecți activi în afară, de autor sau coautor (instigatori, complici); pentru acești subiecți nu este necesară calitatea de funcționar; în acest caz nu este vorba de răsfrângerea circumstanței personale de funcționar la ceilalți participanți, ci de încadrarea contribuției lor în dispoziția care prevede *erga omnes* fapta comisă de subiectul activ nemijlocit.

b) ***Subiect pasiv*** special este autoritatea publică sau instituția publică în al cărei serviciu se găsește funcționarul care se face vinovat de primirea de foloase necuvenite.

Subiect pasiv general este statul ca titular al valorii sociale care este probitatea. funcționarilor și celorlalți salariați din organizațiile de stat sau obștești, valoare căreia i se aduce atingere prin săvârșirea primirii de foloase necuvenite.

Persoana care dă folosul necuvenit nu este participant la infracțiunea de primire de foloase necuvenite și nu se pedepsește [Gh. Diaconescu, C. Duvac, op. cit., p. 391].

Subiect activ poate fi și o persoană juridică iar răspunderea penală a persoanei juridice nu exclude răspunderea penală a persoanei fizice care a contribuit în orice mod la săvârșirea infracțiunii.

Structura și conținutul juridic al infracțiunii

În structura infracțiunii de primire de foloase necuvenite, deci în conținutul ei juridic, intră componentele: situația premisă și conținutul constitutiv al faptei.

Situația premisă în structura infracțiunii de primire de foloase necuvenite constă în preexistenta unui serviciu funcționând la o autoritate sau instituție publică având competența de a efectua acte de felul aceluia care ar putea, după îndeplinirea sa, ocaziona săvârșirea primirii de foloase necuvenite. În cadrul acestui serviciu care constituie situația premisă își exercită atribuțiile funcționarul oare săvârșește primirea de foloase necuvenite. Infracțiunea nu poate fi concepută fără această situație premisă care se răsfrânge deci asupra calității făptuitorului, atribuindu-i anumite îndatoriri de serviciu.

Conținutul constitutiv constă în ceea ce ***obiectiv*** și ***subiectiv*** trebuie să realizeze făptuitorul pentru existența infracțiunii.

Latura obiectivă a infracțiunii de primire de foloase necuvenite este alcătuită dintr-un element material însoțit de unele cerințe esențiale, o urmare imediată și o legătură de cauzalitate.

Elementul material constă în acțiunea de primire de către un funcționar a unei sume de bani sau a altor foloase, după ce a îndeplinit un act în virtutea funcției sale și la care era obligat în temeiul acesteia.

b) **Cerințe esențiale.** Pentru întregirea laturii obiective a infracțiunii incriminate prin art. 256 C.pen., este necesară îndeplinirea anumitor cerințe esențiale.

1) Bani sau celelalte foloase primite să fie necuvenite, deci să aibă un caracter de **retribuție**, adică de răsplată pentru **un act determinat**, un act arătat în mod explicit. Cu alte cuvinte, primirea foloaselor de către un funcționar — deci oferirea foloaselor — este determinată de faptul că funcționarul a îndeplinit un act privitor la îndatoririle sale de serviciu.

Banii sau alte foloase sunt necuvenite nu numai atunci când după îndeplinirea unui act gratuit se primește o retribuție, ci și atunci când după îndeplinirea unui act care nu este gratuit se primește mai mult decât era legalmente datorat.

Pretinderea unor foloase de către funcționar și primirea lor după efectuarea actului referitor la îndatoririle sale de serviciu pentru care foloasele au fost pretinse, nu constituie primire de foloase necuvenite, ci luare de mită [C.S.J., 2000, p. 410].

Banii sau alte foloase pot fi primite de funcționar atât direct, cât și indirect, adică prin persoană interpusă (de ex. un dar făcut soției funcționarului și nerestituit). Persoana interpusă poate fi, după caz, complice sau instigator.

2) Primirea banilor sau altor foloase să fie **ulterioară** îndeplinirii actului determinat și să nu fi existat anterior o înțelegere sau o acceptare a unei promisiuni de bani sau alte foloase; dacă primirea banilor sau altor foloase este anterioară îndeplinirii actului determinat, ori dacă anterior îndeplinirii actului determinat a existat o înțelegere sau a fost acceptată o promisiune, fapta constituie infracțiunea de luare de mită, art. 254 C. pen.

Pretinderea de foloase necuvenite în cazul infracțiunii de primire de foloase necuvenite ar putea constitui o tentativă, dar tentativa la această infracțiune nu se pedepsește; va putea, totuși, să fie sancționată disciplinar.

Urmarea imediată. Pentru întregirea laturii obiective este necesar ca săvârșirea acțiunii care constituie elementul material să aibă o anumită urmare imediată. În cazul infracțiunii de primire de foloase necuvenite, acțiunea de primire de către un funcționar de asemenea foloase are ca urmare imediată crearea unei stări de pericol pentru bunul mers al

activității autorității publice sau instituției publice în serviciul căreia se află făptuitorul actului de improbitate.

Legătura de cauzalitate. Pentru întregirea laturii obiective a infracțiunii de primire de foloase necuvenite este necesar să existe o legătură de cauzalitate între activitatea prin care s-a realizat elementul material și urmarea imediată. Cum urmarea imediată constă într-o stare de pericol, legătura de cauzalitate în cazul infracțiunii de primire de foloase necuvenite rezultă din însăși materialitatea activității desfășurate de făptuitor (*ex re*).

Latura subiectivă. Pentru existența infracțiunii de primire de foloase necuvenite este necesar ca acțiunea care constituie elementul material să fie săvârșită cu vinovăție și anume cu intenție directă.

Formele infracțiunii. Infracțiunea de primire de foloase necuvenite este o infracțiune de acțiune (comisivă) și instantanee, tentativa este posibilă, dar nu se pedepsește.

Modalitățile infracțiunii. Infracțiunea de primire de foloase necuvenite poate prezenta diferite modalități *faptice* determinate de circumstanțele concrete ale faptei (natura și importanța actului îndeplinit anterior, felul și quantumul foloaselor, primirea directă sau indirectă etc.) de care va trebui să se țină seama la evaluarea gradului de pericol social al faptei și la individualizarea pedepsei.

Sanctiuni

a) Infracțiunea de primire de foloase necuvenite este sancționată cu pedeapsa închisorii de la 6 luni la 5 ani.

Dacă se constată existența vreunei împrejurări reținute ca circumstanță agravantă, se poate aplica o pedeapsă până la maximumul special (art. 78 alin. 1 C. pen.). Dacă maximumul special este neîndestulător, în cazul închisorii se poate adăuga un spor care nu poate depăși o treime din maximumul special.

În caz de concurs între cauzele de agravare și cauzele de atenuare, se va ține seama — la stabilirea în concret a pedepsei — de dispozițiile art. 80 C. pen.

b) Pe lângă dispoziția din alin. 1 care prevede pedeapsa cu închisoare sau amendă, art. 256 C; pen. cuprinde o dispoziție (alin. 2) care prevede luarea măsurii de siguranță a confiscării banilor, valorilor sau a oricăror alte bunuri primite de infractor.

Capitolul IV
Alte infracțiuni
Secțiunea I
Conflictul de interese

Prin **conflict de interese**, se înțelege situația în care persoana ce exercită o demnitate publică sau o funcție publică are un interes personal de natură patrimonială, care ar putea influența îndeplinirea cu obiectivitate a atribuțiilor care îi revin potrivit Constituției și altor acte normative (art. 70 din Legea nr. 161/2003).

Principiile care stau la baza prevenirii conflictului de interese în exercitarea demnităților și funcțiilor publice sunt imparțialitatea, integritatea, transparența deciziei și supremația interesului public (art. 71 din Legea nr. 161/2003).

Prin aceasta nu am făcut decât să definim obiectul juridic specific al infracțiunii de conflict de interese, respectiv protejarea relațiilor sociale privind imparțialitatea, integritatea, transparența deciziei și supremația interesului public în exercitarea demnităților și funcțiilor publice.

Obiectul material. Infracțiunea nu are obiect material; în măsura în care actul sau dispoziția dată de funcționarul public se concretizează într-un înscris, acesta este produsul infracțiunii. Obiectul material al infracțiunii nu se confundă cu produsul infracțiunii, respectiv cu înscrisul care atestă un drept ori cu bunul sau bunurile care constituie folosul material realizat în urma infracțiunii.

Subiect activ al infracțiunii este **funcționarul public**, așa cum este el definit de art. 147 alin. 1).

Participația penală este posibilă sub forma complicității și a instigării în măsura în care beneficiarul folosului material l-a determinat pe funcționarul public să comită activitățile incriminate prin art. 253¹, oferindu-i bani sau alte foloase materiale, acesta este atât instigator la infracțiunea de conflict de interese, cât și autor al infracțiunii de dare de mită, iar funcționarul public va comite atât infracțiunea de conflict de interese prevăzută de art. 253¹, cât și infracțiunea de luare de mită prevăzută de art. 254, dacă a primit sau nu a respins oferta ce i-a fost făcută. Soțul sau rudele apropiate care beneficiază de folosul material pot fi instigatori sau complici cu funcționarul public, în măsura în care aceștia îl determină sau îl îndeamnă să acționeze prin încălcarea obligațiilor sale de serviciu.

În măsura în care această legătură subiectivă între participanți nu este anterioară sau concomitentă cu îndeplinirea actului sau luarea deciziei, soțul și rudele apropiate până la

gradul al II-lea, luând cunoștință doar ulterior de folosul material, nu sunt pedepsiți pentru infracțiunea de tănuire, câtă vreme ceilalți beneficiari ai folosului material (afinii, persoanele care prestează servicii pentru funcționar sau care au fost în raporturi comerciale cu acesta) pot fi trași la răspundere pentru infracțiunea de tănuire dacă folosul material este un bun și sunt îndeplinite celelalte condiții prevăzute de art. 221.

Subiect pasiv este autoritatea publică în care își desfășoară activitatea funcționarul care a acționat contrar obligației de a nu intra în conflict de interese, perturbând activitatea acesteia. Subiect pasiv secundar poate fi persoana fizică sau juridică prejudiciată prin actul sau decizia autorității publice de la care emană aceste acte, dispuse cu încălcarea obligației de abținere a funcționarului aflat în conflict de interese.

Conținutul constitutiv al infracțiunii

Latura obiectivă

Elementul material se poate comite în mod alternativ fie prin îndeplinirea unui act, fie prin participarea la luarea unor decizii. În ambele cazuri, acțiunile amintite trebuie să se săvârșească **în exercitarea atribuțiilor de serviciu**, ceea ce înseamnă că îndeplinirea actului sau participarea la luarea deciziei intră în competențele funcției. Pentru existența infracțiunii este indiferent dacă funcționarul public a depus sau nu declarația de interese sau de avere.

În timp ce îndeplinirea unui act este o acțiune exclusiv personală a funcționarului public, participarea la luarea unei decizii, care este de regulă un act colectiv, este incriminată în măsura în care prin aceasta se urmărește obținerea unui folos material, tocmai pentru faptul că Legea nr. 161/2003 instituie obligația pentru funcționarul public ca în exercițiul atribuțiilor sale să nu ia sau să nu participe la luarea unei decizii care produce un folos material pentru sine sau pentru soțul ori rudele sale până la gradul I.

Nu este suficient ca funcționarul public în exercițiul atribuțiilor de serviciu să îndeplinească un act ori să participe la luarea unei decizii pentru ca infracțiunea să se consume. Mai este necesar ca în urma acestor acte sau decizii să se realizeze, direct sau indirect, un folos material pentru sine sau pentru celelalte persoane enumerate în cuprinsul art. 253¹.

Folosul material poate fi orice beneficiu de natură economică, precum cumpărarea sau concesiunea unui bun la un preț subevaluat, atribuirea în condiții avantajoase a unor contracte pentru lucrări publice, plata unor excursii sau servicii etc. Acest folos material poate fi realizat direct de funcționarul aflat în conflict de interese sau de persoanele enumerate în textul incriminator în calitate de complici, cunoscând existența conflictului de interese și acceptând rolul de „paravan”, „de om de paie” al celor care obțin în mod real folosul material.

Raportul de cauzalitate între actul sau decizia la adoptarea căreia a luat parte funcționarul public și folosul material realizat trebuie să existe un raport de cauzalitate. Din acest punct de vedere, incriminarea infracțiunii ca o infracțiune de rezultat credem că va genera confuzii în practică, având în vedere că tentativa la această infracțiune nu este incriminată, iar între realizarea actului și obținerea folosului material poate trece uneori un interval destul de mare de timp în care actul ilicit este descoperit, dar infracțiunea nu s-a consumat, deoarece nu s-a obținut folosul material, iar tentativa nu este pedepsită.

Folosul material trebuie să profite, direct sau indirect, unei categorii de persoane enumerate în norma de incriminare. În primul rând, folosul material poate reveni, direct sau indirect, făptuitorului, apoi soțului său ori unei rude sau unui afîn până la gradul al II-lea inclusiv, fiind incluși astfel în această categorie doar ascendenții (părinții și bunicii) acestuia și ai soțului său.

În ce privește beneficiile folosului material atunci când beneficiarul este altcineva decât funcționarul public sau soțul său, considerăm că interdicția trebuie să privească rudele apropiate astfel cum sunt definite ele în cuprinsul art. 149, nu numai pentru a păstra caracterul unitar al reglementării penale care, referindu-se la rude, a folosit noțiunea de rude apropiate, și nu rude în grad mai mic de gradul IV, iar, pe de altă parte, este evident că legătura de rudenie îl face interesat pe funcționarul public în adoptarea unor acte favorabile rudelor sale apropiate, nu numai celor de gradul al II-lea.

Urmează o categorie de persoane destul de imprecis determinată, dar care se prezumă că au fost sau sunt încă în relații de cooperare cu funcționarul în cauză, relații care ar putea influența luarea deciziei sau emiterea actului. În privința acestora, funcționarul public nu este însă în conflict de interese potrivit art. 79 din Legea nr. 161/2003, neavând obligația legală de a se abține de la rezolvarea cererii, luarea deciziei sau participarea la luarea unei decizii, deoarece legea se referă la persoanele cu care funcționarul are relații patrimoniale, nu la cele cu care a avut.

În acest caz, incriminarea nu mai sancționează încălcarea unei obligații de abținere, ci pur și simplu creează direct obligația de abținere, în afara Legii nr. 161/2003.

O primă categorie o constituie persoanele cu care funcționarul s-a aflat în raporturi comerciale sau de muncă în ultimii 5 ani. Considerăm că nu orice raporturi comerciale sau de muncă ar putea duce la un conflict de interese. Astfel, cumpărarea de produse de către funcționar sau de o societate la care acesta, soțul său ori rudele sau afinii până la gradul al II-lea sunt acționari majoritari nu are aceeași semnificație ca și asocierea aceluiași persoane în cadrul unor societăți ori relațiile comerciale preferențiale.

La fel, faptul că o persoană a fost angajată a unei societăți cu un personal numeros, fără a avea vreo atribuție aparte în cadrul acesteia, nu are aceeași semnificație cu faptul de a face parte din organismele de conducere ale acesteia.

O altă categorie o constituie persoanele din partea cărora funcționarul a beneficiat sau beneficiază de servicii sau foloase de orice natură. A beneficia de servicii sau foloase de orice natură înseamnă că acestea au fost oferite în mod gratuit ori la prețuri preferențiale. Folosul de orice natură, spre deosebire de cel material cerut de legiuitor în cuprinsul aceleiași norme, poate fi și moral (de exemplu, obținerea unei funcții, a unei demnități etc.).

Considerăm că ar fi fost mult mai eficientă incriminarea faptei indiferent de obținerea folosului material, fiind suficient ca fapta funcționarului public în exercițiul atribuțiilor de serviciu să conștie în îndeplinirea unui act sau participarea la luarea unei decizii **în scopul de a obține, direct sau indirect, pentru sine sau pentru celelalte persoane, un folos material.**

Intenția delictuoasă și actul delictuos ar fi pedepsite astfel indiferent dacă s-a obținut sau nu folosul material urmărit, funcționarul public încălcându-și atribuțiile de serviciu în momentul îndeplinirii actului sau participării la luarea unei decizii, deoarece, având un interes personal, trebuia să se abțină, potrivit legii.

Latura subiectivă. Infracțiunea de conflict de interese poate fi comisă atât cu **intenție** directă, cât și cu intenție indirectă, făptuitorul având reprezentarea folosului material pentru sine sau persoanele arătate în textul incriminator și urmărind realizarea lui sau acceptând acest fapt.

Tentativa și consumarea infracțiunii. Tentativa, deși este posibilă, nu este pedepsită. Infractionea se consumă doar în momentul realizării folosului material în lipsa folosului material, funcționarul care a participat la luarea unei decizii sau a îndeplinit un act, deși era în situație de conflict de interese, nu se face vinovat de săvârșirea vreunei infracțiuni (de exemplu, decizia sau actul îi sunt chiar defavorabile).

Secțiunea a II-a

Abuzul în serviciu

Art 13² din Legea nr. 78/2000 stabilește că sunt fapte de corupție infracțiunea de abuz în serviciu contra intereselor publice, infracțiunea de abuz în serviciu contra intereselor persoanelor și infracțiunea de abuz în serviciu prin îngrădirea unor drepturi, dacă funcționarul public a obținut pentru sine sau pentru altul un avantaj patrimonial sau nepatrimonial.

a) Abuzul în serviciu contra intereselor persoanei – art. 246 din Codul Penal

Este fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor sale de serviciu, cu știință, nu îndeplinește un act sau îl îndeplinește în mod defectuos și prin aceasta produce o vătămare a intereselor legale ale unei persoane. (Studiu de caz: Secretarul care eliberează adeverințele echivalente diplomei de bacalaureat, refuză să elibereze o astfel de adeverință pentru unul dintre elevi.

b) Abuzul în serviciu prin îngrădirea unor drepturi - art. 247 din Codul Penal

Reprezintă fapta funcționarului public care îngrădește folosința sau exercițiul drepturilor unui cetățean, ori creează pentru acesta situații de inferioritate pe temei de naționalitate, rasă, sex sau religie. (Studiu de caz: Directorul unui liceu refuză angajarea unui paznic pe motiv că este de etnie rromă.)

c) Abuzul în serviciu contra intereselor publice - art. 248 din Codul Penal

Constă în fapta funcționarului public, care, în exercițiul atribuțiilor sale de serviciu, cu știință, nu îndeplinește un act ori îl îndeplinește în mod defectuos și prin aceasta cauzează o tulburare însemnată bunului mers al unui organ sau al unei instituții de stat ori al unei alte unități din cele la care se referă art. 145 Cod penal sau o pagubă patrimoniului acesteia.

Modalități juridice: îndeplinirea în mod defectuos a unui act privitor la datoriile de serviciu - îndeplinirea lui în alte condiții, împrejurări, modalități, termene decât cele reglementate de lege, neîndeplinirea unui act, în exercițiul atribuțiilor sale de serviciu - omisiunea din partea făptuitorului, rămânerea în pasivitate, neefectuarea unui act, pe care el era obligat să-l îndeplinească în virtutea îndatoririlor de serviciu.

Abuzul în serviciu contra intereselor publice, săvârșit în realizarea scopului urmărit printr-o infracțiune prevăzută de secțiunile II și III din Legea 78/2000 se asimilează de lege cu faptele de corupție și se sancționează ca atare.

Pentru ca abuzul în serviciu să poată fi asimilat infracțiunilor de corupție, este strict necesar să fie săvârșit cu intenția sau prin modalitățile descrise în legea 78/2000, în caz contrar nu poate fi vorba de o infracțiune de corupție, ci eventual de un concurs de infracțiuni cu o faptă de corupție.

Capitolul V

Secțiunea I

Aspecte procesuale privind prevenirea și combaterea corupției

În cele ce urmează, vom prezenta aspectele legate de competența de urmărire penală și judecată a infracțiunilor de corupție.

Aspecte procesuale privitoare la infracțiunea de luare de mită

a) Acțiunea penală pentru infracțiunea de luare de mită se pune în mișcare din oficiu. Urmărirea și judecarea se fac potrivit regulilor de procedură obișnuite.

Sub raportul competenței :

Urmărirea penală se efectuează, în mod obligatoriu, de către procuror și anume de către procurorul competent să exercite supravegherea (art. 209 alin. 4 C. proc. pen.), adică procurorul de la unitatea de parchet corespunzătoare instanței care judecă în prima instanță (art. 209 alin. 2 C. proc. pen.); acesta este procurorul de la unitatea de parchet corespunzătoare tribunalului;

Competența de a judeca în primă instanță infracțiunea de luare de mită o are tribunalul (art. 27 pct. 1 lit. a C. proc. pen.).

b) Din punctul de vedere al dreptului procesual, situația persoanei mituite este independentă de situația persoanei mituitorului. Achitarea mituitorului nu împiedică condamnarea mituitului și viceversa, cu excepția cazului când achitarea a fost pronunțată pentru că fapta nu există (art. 10 alin. 1 lit. a C. proc. pen.).

Aspecte procesuale referitoare la infracțiunea de dare de mită

a) Acțiunea penală pentru infracțiunea de dare de mită se pune în mișcare din oficiu. Urmărirea și judecarea se fac potrivit regulilor de procedură obișnuită.

În ceea ce privește competența, urmărirea penală se efectuează, în mod obligatoriu, de către procuror și anume de către procurorul competent să exercite supravegherea (art. 209 alin. 4 C. proc. pen.), adică procurorul de la unitatea de parchet corespunzătoare instanței care judecă în primă instanță cauza (art. 209 alin. 2 C. proc. pen.); acesta este procurorul de la unitatea de parchet corespunzătoare tribunalului județean;

Competența de a judeca în primă instanță infracțiunea de dare de mită o are tribunalul (art. 27 pct. 1 lit. a C. proc. pen.).

b) Din punctul de vedere al dreptului procesual, situația persoanei mituitorului este independentă de situația persoanei mituite. Achitarea mituitorului nu împiedică condamnarea mituitorului și viceversa, cu excepția cazului când achitarea a fost pronunțată pentru că fapta nu există art. 10 alin. 1 lit. a C. proc. pen.). Menționăm că achitarea mituitorului trebuie să fie pronunțată și în cazul când se stabilește că acesta a fost constrâns să dea mita (art. 255 alin. 2 C. pen. comb. cu art. 10 alin. 1 lit. e și art. 11 pct. 2 lit. a C. proc. pen.). Achitarea mituitorului, în acest caz, nu împiedică condamnarea mituitului.

Condiționarea beneficiului impunității prevăzute în art. 255 alin. 3 C. pen. de producerea denunțului până la un anumit moment procesual impune o precisă constatare a momentelor desfășurării activității procedurale, în sensul că din actele încheiate de către

organele judiciare trebuie să reiasă în mod precis, pe de o parte, data la care mituitorul a făcut denunțul cu privire la persoana oare a primit mita și, pe de altă parte, data la oare a fost sesizat organul de urmărire.

Constatarea că mituitorul a denunțat fapta înainte ca organul de urmărire să fi fost sesizat are ca urmare fie încetarea urmăririi penale (art. 11 pct. 1 lit. c C. proc. pen.), fie încetarea procesului penal (art. 11 pct. 2 lit. b C. proc. pen.).

Aspecte procesuale referitoare la infracțiunea de trafic de influență

Acțiunea penală pentru infracțiunea de trafic de influență se pune în mișcare din oficiu. Urmărirea și judecarea se fac potrivit regulilor de procedură obișnuite.

În ceea ce privește competența, urmărirea penală se efectuează, în mod obligatoriu, de către procuror și anume de către procurorul competent să exercite supravegherea (art. 209 alin. 4 C. proc. pen.), adică procurorul de la unitatea corespunzătoare instanței care judecă în primă instanță (art. 209 alin. 2 C. proc. pen.); acesta este procurorul de la unitatea corespunzătoare tribunalului;

Aspecte procesuale privitoare la infracțiunea de primire de foloase necuvenite.

Acțiunea penală pentru infracțiunea de primire de foloase necuvenite se pune în mișcare din oficiu. Regulile de competență și de procedură sunt cele obișnuite. Competența de a judeca în primă instanță infracțiunea de primire de foloase necuvenite o are judecătoria (art. 25 C. proc. pen.).

Aspecte procesuale și regimul sancționator în cazul infracțiunii de conflict de interese Conflictul de interese este evident o **infracțiune de corupție**, deși art. 5 din Legea nr. 78/2000 nu a fost corelat cu prevederile Legii nr. 278/2006, după cum nici O.U.G. nr. 43/2002 privind Direcția Națională Anticorupție nu a fost modificată pentru a da în competența acestei structuri cercetarea infracțiunii, fapt pentru care se impune modificarea prevederilor legale amintite, cu atât mai mult cu cât O.U.G. nr. 60/2006 a modificat art. 209 alin. (3) C. proc. pen., dând în competența procurorului cercetarea acestei infracțiuni. *De lege ferenda*, se impun modificările legislative amintite.

Secțiunea a II-a

Direcția Națională Anticorupție, structură specializată în combaterea fenomenului corupției

Direcția Națională Anticorupție este organizată ca o structură, cu personalitate juridică și buget propriu, în cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, în baza prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr.43/2002, cu modificările și completările

ulterioare. Direcția Națională Anticorupție este condusă de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție prin intermediul procurorului șef al direcției, are un colegiu de conducere și un regulament de ordine interioară, este independentă în raport cu instanțele judecătorești și cu parchetele de pe lângă acestea, precum și în relațiile cu celelalte autorități publice, exercitându-și atribuțiile numai în temeiul legii și pentru asigurarea respectării acesteia. Aceste dispoziții legale îi asigură independența efectivă, funcțională și financiară, specifică pentru exercitarea eficientă a funcției de luptă împotriva corupției. Competența materială a DNA vizează combaterea faptelor de corupție de nivel înalt și mediu, prevăzute de Legea nr.78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, cu modificările și completările ulterioare, dar și alte infracțiuni grave, considerate a fi în strânsă legătură cu corupția ca fenomen complex, precizate expres la art.13 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.43/2002.

Sfera competenței materiale a Direcției Naționale Anticorupție, după obiect, se referă în primul rând la *infracțiunile de corupție, asimilate ori în legătură directă cu corupția cuprinse în Legea nr.78/2000, considerate ca depășind nivelul corupției mici*, prin întinderea pagubei (mai mare decât echivalentul în lei a 200.000 euro) ori prin valoarea sumei/bunului care a format obiectul faptei de corupție (mai mare decât echivalentul în lei a 10.000 euro).

De asemenea, Direcția Națională Anticorupție are competența exclusivă de cercetare a infracțiunilor îndreptate împotriva intereselor financiare ale Comunităților Europene, indiferent de cuantumul prejudiciului.

În al treilea rând, competența materială a direcției vizează infracțiunile de înșelăciune, abuz în serviciu, evaziune fiscală și anumite infracțiuni din Codul vamal, dacă s-a cauzat o pagubă materială mai mare decât echivalentul în lei a 1.000.000 euro.

Sfera competenței direcției, după calitatea persoanei, vizează corupția la nivel înalt și mediu. Pentru infracțiunile prevăzute de Legea nr.78/2000, cu modificările și completările ulterioare, Direcția Națională Anticorupție este singura structură abilitată să desfășoare urmărirea penală a membrilor Parlamentului ori Guvernului și are competența de a investiga și alte persoane cu funcții importante sau cu atribuții de decizie, conducere ori control, la un anumit nivel, prevăzute expres și limitativ în Ordonanța de urgență a Guvernului nr.43/2002.

În cadrul direcției își desfășoară activitatea ofițeri și agenți de poliție, care constituie poliția judiciară a Direcției Naționale Anticorupție, precum și specialiști în domeniul

economic, financiar, bancar, vamal, informatic și în alte domenii, astfel încât se asigure desfășurarea anchetelor în echipe multidisciplinare.

Organizarea și funcționarea diferitelor compartimente din cadrul direcției sunt stabilite prin Regulamentul de ordine interioară al Direcției Naționale Anticorupție, aprobat prin Ordinul ministrului justiției nr.2.184/C/2006, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.852 din 17 octombrie 2006, cu modificările și completările ulterioare.

Secțiunea a III-a Studiu de caz

a) Elevul E tocmai a terminat clasa a VIII-a. La capacitate nu a obținut o notă foarte mare motiv pentru care nu a fost distribuit la un liceu cunoscut. Cu toate acestea, părinții doresc ca E să meargă la un liceu de renume, așa că după începerea anului școlar încep să caute o soluție. Bibliotecara de la liceul de renume le solicită părinților o sumă de bani, spunându-le că în schimb va vorbi cu un inspector școlar pentru ca acesta să intervină.

În această situație, fapta săvârșită de bibliotecară poate fi calificată drept trafic de influență.

b) După câteva zile directorul liceului primește un telefon de la inspector și i se spune că trebuie să-l primească pe E în liceul respectiv. Directorul încearcă să explice că toate clasele au deja numărul maxim de elevi și că în clasa a IX-a se pot face transferuri abia în semestrul al doilea, însă domnul inspector nu se lasă convins.

Sunându-l pe directorul liceului, dl. inspector tocmai a săvârșit fapta de abuz în serviciu.

c) Peste alte câteva zile bibliotecara le spune părinților lui E că problema ar fi fost rezolvată dar domnul director nu este convins că poate aproba transferul. Părinții, dornici să rezolve cât mai repede problema, se duc la director cu un pachet voluminos. După o jumătate de oră de discuții, părinții ies din biroul acestuia cu zâmbetul pe buze, mulțumiți că au rezolvat problema, dar fără pachetul cu care au intrat.

În acest caz, părinții lui E sunt vinovați de săvârșirea faptei de dare de mită. Directorul liceului tocmai a luat mită, iar dna. bibliotecară este complice, ca urmare a faptului că darea-luarea de mită s-a săvârșit prin intermediar.

Dacă înainte de a exista alte sesizări cu privire la acest caz, părinții lui E denunță fapta, acestia nu vor fi pedepsiți.

d) O săptămână după aceea E este deja elev la liceul mult dorit. Secretara a făcut tot ce i-a stat în putere pentru a rezolva cât mai repede partea birocratică. Drept mulțumire, mama

lui E trece să o salute și la plecare îi lasă pe birou un pachetel de cafea, pe care secretara îl pune repede în geantă, mulțumind.

Doamna secretară, probabil fără să știe, a primit un folos necuvenit, întrucât nu exista înțelegere prealabilă în acest sens.

e) E nu este însă un elev suficient de silitor și curând încep să apară notele mici și absențe multe. Ca să nu afle părinții de atâtea absențe, Ionică se duce la cabinetul medical și, în schimbul unei cutii mari de bomboane, asistenta îi face rost de o scutire medicală. E o multiplică și apoi modifică datele, așa încât atunci când o prezintă dirigintei, toate absențele sunt motivate.

Aici putem vorbi de un adevărat concurs de infracțiuni: asistenta se face vinovată de luare de mită și fals intelectual, iar E de dare de mită, fals intelectual – prin multiplicarea scutirilor - și uz de fals – prin utilizarea scutirilor false.

f) La sedința cu părinții, mama lui E află că la fizică acesta nu are note prea mari, ba chiar este în situație de corigență. După sedință, mama se duce să vorbească cu domnul profesor și îi propune acestuia să facă meditații cu E, bineînțeles plătite, că poate așa va aprofunda și băiatul materia. Pentru teză, E nu a învățat nimic, însă surprinzător în catalog primește cea mai mare notă din clasă. Când să le arate elevilor lucrările, lui E îi spune că pe a lui nu o găsește. Probabil că s-a amestecat cu cele de la o altă clasă.

Mama lui E dă mită în modalitatea promiterii unor foloase materiale, iar domnul profesor ia mită în modalitatea acceptării promisiunii unor asemenea foloase.

Luarea și darea de mită au avut drept scop îndeplinirea defectuoasă a îndatoririlor de serviciu ale profesorului, respectiv aceea de evaluare obiectivă a tuturor elevilor.

g) La sfârșitul semestrului, în cadrul consiliului profesoral, se constată că E are un număr surprinzător de mare de absențe motivate medical. Când mama lui E este chemată și întrebată dacă băiatul a fost bolnav atâta timp, aceasta ridică din umeri. Concluzia firească este că scutirile au fost fabricate și nicidecum obținute pentru vreo problemă reală.

h) Se pune problema exmatriculării lui E. Dar și de această dată are noroc. Tatăl lui E vorbește cu directorul, spunându-i că lucrează la o firmă de construcții și se oferă să monteze termopane în tot liceul, numai să nu fie exmatriculat băiatul. Sigur, ca să nu poată cineva să spună că nu a fost sancționat în niciun fel, E urmează să fie mutat din clasa a IX-a H, în clasa a IX-a A (care este și cea mai bună clasă din liceu). Poate exemplul colegilor îl va determina și pe E să se apuce de învățat.

i) Se apropie bacalaureatul și E tot nu s-a apucat de învățat. Așa că părinții au o nouă problemă acum. Cum să îl ajute pe E să obțină diploma. O soluție este să îi convingă pe

ceilalți părinți să participe cu fonduri pentru a le oferi profesorilor un protocol cât mai generos, poate chiar și niste amintiri, ca să fie mai indulgenți la supraveghere. Însă marea problemă a lui E este limba italiană, la care va susține și examen oral. După multe străduințe află că soția profesorului de fizică, care îl mai ajutase pe E și cu alte ocazii, este profesoară de limba italiană și va face parte din comisia de examinare tocmai la acest liceu. Firește, aceasta nu este doar problema lui E. Și alți părinți dornici de note mari se gândesc ce să facă. Așa că în ziua examenului doamna profesoară, președinte de comisie, primește o listă de nume. Dacă acești elevi iau note mari, după examen doamna profesoară va merge împreună cu câțiva părinți la un magazin de bijuterii, pentru că tocmai i s-a stricat ceasul și ar avea nevoie de altul.

Acceptarea promisiunii unor cadouri reprezintă luare de mită, deoarece există o înțelegere prealabilă în acest sens. Nu poate fi deci vorba de primire de foloase necuvenite.

j) Cu tot ajutorul, la fizică E nu reușește să promoveze examenul. Însă numai peste o lună va fi admiterea la facultate și băiatul are nevoie de diplomă. Așa că merge la doamna secretară și o roagă să îl ajute. Aceasta ia la sfârșitul programului diplomele nescrise și listele cu notele fiecărui elev și până a doua zi îi pregătește lui E o diplomă, ca pentru un șef de promoție. Mulțumit de rezultat, acesta îi lasă secretarei un plic cu bani pe birou.

Cu siguranță în acest moment E este deja major, așa încât va răspunde singur pentru faptele sale. Folosirea unei diplome false constituie uz de fals. Iar secretara binevoitoare poate fi acuzată pentru trei fapte: sustragere de înscrisuri oficiale, fals și primire de foloase necuvenite.

Împotriva tuturor ipotezelor prezentate mai sus pot fi folosite mijloacele de plangere penală.

Întrebări de evaluare a cunoștințelor

1. În ce condiții se angajează răspunderea civilă a profesorilor?
2. Apreciați asupra cumulului între răspunderea civilă și răspunderea penală.
3. Stabiliți care sunt elementele constitutive ale infracțiunilor prezentate.
4. Care credeți că este infracțiunea întâlnită cel mai des în domeniul educațional?
5. Care este competența Direcției Naționale Anticorupție?
6. Apreciați asupra incidenței diverselor infracțiuni în studiul de caz prezentat.

Sistemul de evaluare: Eficiența instruirii va fi evaluată atât printr-o grilă de evaluare cât și printr-un chestionar de feedback.

Bibliografie

1. C. Stătescu, C. Bîrsan, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, ed. All, București, 1997;
2. I.R. Urs, C. Todică, *Obligații civile*, ed. Universității Titu Maiorescu, București, 2007;
3. I.M. Anghel, F. Deak, M.F. Popa, *Răspunderea civilă*, ed. Științifică, București, 1970;
4. Gh. Dărăngă, D. Lucinescu în Teodor Vasiliu și colab., *Codul penal român, comentat și adnotat, Partea specială, vol. II*, Editura științifică și enciclopedică, București, 1977;
5. I. Dumitru, *Funcționarul cu atribuții de control, subiect activ calificat al infracțiunii de luare de mită*, Dreptul nr. 8/1994;
6. Cristiana Filișanu în George Antoniu, Constantin Bulai, Rodica Mihaela Stănoiu, Avram Filipaș, Constantin Mitrache, Șerban Stănoiu, Vasile Papadopol, Cristiana Filișanu, *Practica judiciară penală, partea specială, vol. III*, Editura Academiei Române, București, 1992;
7. V. Dobrinoiu, N. Conea, R. Romișan, C. Tănăsescu, N. Neagu, M. Dobrinoiu, *Drept penal, partea specială, vol. II*, Lumina Lex, București 2004;
8. T. Mrejeru, D. Safta, D. Andreiu, P. Florescu, M. Safta, *Infracțiunile de corupție, aspecte teoretice și practice*, Editura All Beck, 2000;
9. Gabriel Ionescu, Iosif Ionescu, *Probleme de drept din jurisprudența Curții Supreme de Justiție în materie penală 1990-2000*, Editura Juris Argesis 2002.
10. I.C.C.J., s.p., decizia nr. 6860/2004, *Culegere de decizii pe anul 2004*, Ed. All Beck, București, 2005;
11. T. S., s.p., decizia nr. 372/1975, RRD nr. 2/1976, p. 69; T. S., s.p., decizia nr. 1485/1985, R III, p. 185, T. S., s.p., decizia nr. 1785/1982, RRD nr. 8/1983;
12. T. S., s.p., decizia nr. 1027/1988, RRD nr. 3/1989;
13. T. J. Dolj, d. p. nr. 370/1987, RRD nr. 2/1988 p. 61 cu note de T. Sîmbrian, II H. Diaconescu, III G. Antoniu;
14. C.S.J., C7, decizia nr. 78/1993, RDP nr. 2/1994;
15. C.S.J., s.p., decizia nr. 744/2004, Dreptul nr. 2/2005;
16. C.S.J., s.p., decizia nr. 1117/1998, RDP nr. 3/2000;
17. ICCJ, s.p., decizia nr. 6351/2004, Buletinul Casației, nr. 2/2005;
18. C.S.J., s.p., decizia nr. 1266/1998, în Gh. Diaconescu, C. Duvac, *Drept penal, partea specială, vol. I*, Editura Fundației Române de Măine, București, 2006, p. 373

19. C.S.J., s.p., decizia nr. 2706/2002, Buletinul Jurisprudenței, Culegere de decizii pe anul 2002, Editura All Beck, București, 2004, p. 498-500
20. C.A. Bacău, d.p. nr. 131/1994, cit. de T. J. Constanța, d.p. nr. 272/1993, Dreptul nr. 1/1994;
21. T.S., s.p., d. nr. 2287/1970, RRD nr. 9/1970;
22. T.S., s.p., d. nr. 309/1970, RRD nr. 12/1970;

Titlul cursului:

Norme europene și bune practici în domeniul prevenirii și combaterii corupției

Formatori:

Nicolae Voiculescu

Felicia Maxim

Alexandra Mânea

Titlul cursului: Norme europene și bune practici în domeniul prevenirii și combaterii corupției

Grup tinta: Directori, inspectori scolari, functionari publici din administratia publica locala, cu rol in domeniul educatiei, in domeniul prevenirii si combaterii coruptiei.

Definiția operațională a corupției în proiect: Corupția reprezintă un ansamblu de activități imorale, ilicite, ilegale realizate de indivizi care exercită un rol public și care abuzează de puterea publică pe care o exercită pentru a-și promova anumite interese personale, interese ale altora sau pentru a obține pentru sine beneficii materiale sau financiare.

Rezumat : Întrucât impactul negativ al corupției în educație reduce în mod evident eficiența și calitatea serviciilor, distorsionează procesul de luare a deciziilor și subminează valorile sociale, preocupările existente în ceea ce privește prevenirea și combaterea acestui fenomen s-au intensificat în ultimul deceniu. Astfel, începând cu anii 2000, au fost elaborate o serie de principii și norme legale, sistematizate în convenții internaționale și europene relevante în abordarea problemei corupției în sistemul educațional.

Primul capitol al cursului prezintă principalele convenții internaționale utile în stabilirea unui sistem de standarde anticorupție la nivel european, elaborate sub auspiciile Organizației Națiunilor Unite, Consiliului Europei și a Uniunii Europene și analizează principiile europene de bază ale funcționării corecte a procesului educațional - promovarea unei bune conduite etice, nediscriminarea, educarea și informarea publicului privind faptele de corupție și consecințele acestora, evitarea conflictului de interese și asigurarea transparenței și accesului la informațiile de interes public. Al doilea capitol abordează dimensiunea pragmatică a eforturilor de prevenire și combatere a corupției în sistemul educațional prin identificarea cauzelor comportamentelor corupte pe de o parte și, pe de altă parte, prin prezentarea unor bune-practici dezvoltate la nivel european. Născute și promovate din dorința de a stabiliza societatea europeană și de a-i asigura progresul către un spațiu de libertate, securitate și justiție, bunele-practici europene sunt utile în prevenirea și combaterea corupției la nivel național, servind ca model pentru pentru structurarea politicilor naționale în materie.

Cuvinte cheie: *convenții ,principii europene, anticorupție, bune-practici europene, educație.*

Obiective generale :

1. Identificarea principalelor norme internaționale și europene din domeniul prevenirii și combaterii corupției ;
2. Recunoașterea principiilor și bunelor-practici europene relevante pentru eforturile de prevenire și combatere a corupției în sistemul educațional ;
3. Evaluarea impactului normelor și practicilor europene în materia prevenirii corupției în sistemul educațional românesc.

Obiective specifice :

1. Cunoașterea prevederilor legale europene utile în abordarea fenomenului corupției în sistemul educațional și temeiurilor legale internaționale și europene eficiente pentru structurarea politicilor naționale în materie;
2. Analizarea principiilor europene de bază ale funcționării corecte a procesului educațional și lămurirea semnificației acestora, precum și a unor terminologii în materie, pentru o asimilare cât mai productivă a aspectelor teoretice din domeniul abordat ;
3. Abordarea aspectelor pragmatice în domeniul prevenirii și combaterii fenomenului corupției în sistemul educațional prin identificarea comportamentelor corupte comune

și a cauzelor acestora pe de o parte și, pe de altă parte, prin prezentarea unor bune-practici existente la nivel european, utile în prevenirea și combaterea corupției la nivel național.

Cuprins

I. Norme internaționale și europene privind prevenirea și combaterea corupției.....	5
1. Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva corupției.....	5
2. Entități europene implicate în activitatea de prevenirea și combatere a corupției.....	14
2.1 . Consiliul Europei.....	28
2.2 . Uniunea Europeană.....	28
3. Principii și clarificări terminologice din domeniul prevenirii și combaterii corupției.....	35
3.1.Promovarea unei conduite etice pentru toate categoriile de persoane implicate în activitatea educațională.....	36
3.2.Cresterea gradului de educare și informare a publicului privind faptele de corupție și consecințele acestora.....	37
3.3.Principiul nediscriminării.....	41
3.4.Evitarea conflictului de interese.....	45
3.5.Asigurarea transparenței și a accesului la informații de interes public în domeniul educațional.....	50
II. Bune practici europene în domeniul prevenirii corupției în educație....	52
1. Promovarea conștientizării efectelor negative ale fenomenului corupției.....	52
2. Cooperarea cu țările vecine și țările membre ale Uniunii Europene.....	64
Bibliografie.....	70

I. Norme internaționale și europene privind prevenirea și combaterea corupției

Preocupările existente la nivel internațional în ceea ce privește prevenirea și combaterea corupției s-au intensificat îndeosebi începând cu anii 2000. În prezent putem constata deja existența unui adevărat sistem de standarde relevante și care pot constitui temeiuri eficiente pentru structurarea politicilor naționale în materie.

Ne propunem, în cele ce urmează să trecem în revistă aceste norme, urmând să accentuăm asupra acelor prevederi utile în abordarea fenomenului corupției în sistemul educațional.

1.1 Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva corupției (2003)

Convenția, care reprezintă este primul tratat cu vocație universală în domeniul combaterii corupției, a fost ratificată de către România prin Legea nr.365-15 septembrie 2004(publicată în M.Of. nr. 903/5.10.2004) .

În Preambulul său se reține preocuparea pe care statele părți o manifestă față de gravitatea problemelor pe care le pune corupția și de amenințarea pe care aceasta o constituie pentru stabilitatea și siguranța societăților, subminând instituțiile și valorile democratice, valorile etice și justiția și compromițând dezvoltarea durabilă și statul de drept, preocupate în egală măsură de legăturile existente între corupție și celelalte forme ale criminalității, în special criminalitatea organizată și criminalitatea economică, inclusiv spălarea banilor.

Se precizează totodată că fenomenul corupției nu mai este o problemă locală, ci un fenomen transnațional care lovește toate societățile și toate economiile, ceea ce face esențială cooperarea internațională, pentru a o preveni și pentru a o opri, exprimându-se convingerea că o abordare globală și multidisciplinară este necesară pentru a preveni și combate eficient corupția.

Tot în preambul se reține ideea importantă conform căreia dobândirea ilicită a bogățiilor personale poate fi îndeosebi dăunătoare instituțiilor democratice, economiilor naționale și statului de drept, prin prevederile convenției urmărindu-se să se prevină, să se descopere și să se descurajeze în mod eficient transferurile internaționale de bunuri dobândite ilicit și să se consolideze cooperarea internațională în recuperarea de bunuri, recunoscându-se principiile fundamentale ale respectării garanțiilor prevăzute de lege în procedurile penale și în procedurile civile sau administrative privind recunoașterea drepturilor de proprietate.

De aceea, statelor le revine responsabilitatea de a eradica acest flagel și de a să coopere între ele, cu sprijinul și participarea persoanelor și grupurilor care nu aparțin sectorului public, cum ar fi societatea civilă, organizațiile neguvernamentale și comunitățile

de persoane, pentru ca eforturile lor în acest domeniu să fie eficiente, având în egală măsură conștiința principiilor bunei gestiuni a afacerilor publice și a bunurilor publice, de echitate, de responsabilitate și de egalitate în fața legii, precum și de necesitate a păstrării integrității și favorizării unei culturi de refuz al corupției.

Vom observa, însă, că în textul Convenției nu este definit în mod expres termenul generic de "Corupție", făcându-se însă trimitere, după cum vom vedea, la o serie de manifestări concrete ale acesteia. În schimb, la art. 2 sunt definiți, o serie de termeni, unii având relevanță pentru cursul nostru cum sunt:

a) prin *agent public* se înțelege: (i) orice persoană care deține un mandat legislativ, executiv, administrativ sau judiciar al unui stat parte, care a fost numită ori aleasă, cu titlu permanent sau temporar, care este remunerată ori neremunerată, și oricare ar fi nivelul său ierarhic; (ii) orice persoană care exercită o funcție publică, inclusiv pentru un organism public sau o întreprindere publică, ori care prestează un serviciu public, așa cum acești termeni sunt definiți în dreptul intern al statului parte și aplicați în domeniul pertinent al dreptului acestui stat; (iii) orice persoană definită ca "agent public" în dreptul intern al unui stat parte. Totuși, în scopurile anumitor măsuri specifice prevăzute în cap. II al prezentei convenții, prin agent public se poate înțelege orice persoană care exercită o funcție publică sau care prestează un serviciu public (*deci inclusiv personalul din sistemul de educație*), așa cum acești termeni sunt definiți în dreptul intern al statului parte și aplicați în domeniul pertinent al dreptului acestui stat;

b) prin *bunuri* se înțelege orice tip de bun, corporal sau incorporeal, mobil ori imobil, tangibil sau intangibil, precum și actele juridice ori documentele atestând proprietatea acestor bunuri sau drepturile referitoare la acestea;

c) prin produs al infracțiunii se înțelege orice bun provenit direct sau indirect din săvârșirea unei infracțiuni ori obținut direct sau indirect din săvârșirea unei infracțiuni;

d) prin blocare sau sechestrul se înțelege interdicția temporară a transferului, conversiei, dispoziției ori circulației bunurilor sau faptul de a fi asumat temporar paza ori controlul de bunuri pe baza unei hotărâri a unei instanțe judecătorești sau a unei alte autorități competente;

e) prin confiscare se înțelege deposedarea permanentă de bunuri pe baza unei hotărâri a unei instanțe judecătorești sau a unei alte autorități competente;

f) prin infracțiune principală se înțelege orice infracțiune în urma căreia rezultă un produs care este susceptibil de a deveni obiectul unei infracțiuni definite la art. 23 din prezenta convenție;

g) prin livrare supravegheată se înțelege metoda care constă în permiterea ieșirii de pe teritoriul, trecerii prin teritoriul sau intrării pe teritoriul unuia ori mai multor state, a unor expedierii ilicite sau suspecte de a fi ilicite, sub controlul autorităților competente ale acestor state, în vederea anchetării unei infracțiuni și identificării persoanelor implicate în săvârșirea acesteia.

Convenția se aplică, în conformitate cu dispozițiile sale, prevenirii corupției, anchetelor și urmărilor privind corupția, precum și blocării, sechestrului, confiscării și restituirii produsului provenind din infracțiunile prevăzute în conformitate cu prezenta convenție.

Nu este necesar, în afara dispozițiilor contrare, ca infracțiunile stabilite conform acesteia să cauzeze o daună sau un prejudiciu patrimonial statului (art.3).

Articolul 5 impune structurarea unor politici și practici coerente de prevenire a corupției. Astfel, fiecare stat parte elaborează și aplică sau are în vedere, conform principiilor fundamentale ale sistemului său juridic, politici de prevenire a corupției eficiente și coordonate care favorizează participarea societății și care reflectă principiile de stat de drept, buna gestiune a problemelor politice și bunurile publice, de integritate, transparență și responsabilitate.

De asemenea, fiecare stat parte se străduiește să pună la punct și să promoveze practici eficiente pentru prevenirea corupției și trebuie să evalueze periodic instrumentele juridice și măsurile administrative pertinente pentru a determina dacă acestea sunt corespunzătoare pentru a preveni și combate corupția.

Referitor la aspectele specifice sectorului public, conform art. 7 fiecare stat parte se străduiește, dacă este cazul și conform principiilor fundamentale ale sistemului său juridic, să adopte, să mențină și să consolideze sisteme de recrutare, de angajare, de încurajare a fidelității, de promovare și de pensionare a funcționarilor și, dacă este cazul, a altor agenți publici nenumiți, care:

a) se bazează pe principiile de eficiență și de transparență și pe criterii obiective, precum meritul, echitatea și aptitudinea;

b) cuprind proceduri corespunzătoare pentru a selecționa și pentru a forma persoanele numite să ocupe posturi publice considerate ca fiind în mod special expuse la corupție și, dacă este cazul, pentru a asigura o rotație pe aceste posturi;

c) favorizează o remunerație corespunzătoare și bareme de tratament echitabil, ținând seama de nivelul de dezvoltare economică a statului parte;

d) favorizează oferta de programe de educare și de formare care să le permită să-și îndeplinească corect, onorabil și adecvat funcțiile și să beneficieze de o formare specializată corespunzătoare care să-i sensibilizeze mai mult la riscurile corupției inerente exercițiului funcțiilor lor. Aceste programe pot face referire la codurile și normele de conduită aplicabile.

O importanță particulară o au **Codurile de conduită ale agenților publici**, la care fac referire prevederile articolului 8.

În text se subliniază că pentru a lupta împotriva corupției, fiecare stat parte încurajează în mod special integritatea, cinstea și răspunderea agenților publici, conform principiilor fundamentale ale sistemului său juridic.

În particular, fiecare stat parte se străduiește să aplice, în cadrul propriilor sisteme instituționale și juridice, coduri sau norme de conduită pentru exercitarea corectă, onorabilă și corespunzătoare a funcțiilor publice.

Fiecare stat parte are în vedere, de asemenea, conform principiilor fundamentale ale dreptului său intern, să aplice măsuri și sisteme de natură să înlesnească semnalarea prin agenții publici ai autorităților competente a actelor de corupție despre care au luat cunoștință în exercițiul funcțiilor lor.

Fiecare stat parte se străduiește, dacă este cazul și conform principiilor fundamentale ale dreptului său intern, să aplice măsuri și sisteme care să-i oblige pe agenții publici să declare autorităților competente toate activitățile exterioare, orice ocupație, orice plasamente, orice bunuri și orice dar sau avantaj substanțial din care ar putea rezulta un conflict de interese cu funcțiile lor de agent public.

Fiecare stat parte are în vedere să ia, conform principiilor fundamentale ale dreptului său intern, măsuri disciplinare sau alte măsuri care se dovedesc a fi necesare împotriva agenților publici care încalcă codurile ori normele instituite în baza prezentului articol.

Ținând seama de necesitatea luptei împotriva corupției, fiecare stat parte ia, conform principiilor fundamentale ale dreptului său intern, măsurile necesare pentru a spori transparența administrației sale publice, inclusiv în ceea ce privește organizarea, funcționarea și procesele decizionale, dacă este cazul. Aceste măsuri pot include, conform art. 10, în special:

a) adoptarea de proceduri sau de reglementări care să permită publicului obținerea, dacă este cazul, a informațiilor asupra organizării, funcționării și proceselor decizionale de administrație publică, precum și, ținând seama de protecția vieții private și a datelor personale, asupra deciziilor și actelor juridice care îi privesc;

b) simplificarea, dacă este cazul, a procedurilor administrative, cu scopul de a facilita accesul publicului la autoritățile de decizie competente; și

c) publicarea informațiilor, inclusiv a eventualelor rapoarte periodice, despre riscurile de corupție în cadrul administrației publice.

Prevenirea corupției în **sectorul privat** este și ea de o deosebită importanță și face obiectul art. 12, care statuează că:

1. Fiecare stat parte ia, conform principiilor fundamentale ale dreptului său intern, măsuri pentru prevenirea corupției implicând sectorul privat, întărirea normelor de contabilitate și audit în sectorul privat și, dacă este cazul, prevederea de sancțiuni civile, administrative sau penale eficiente, proporționate și punitive, în caz de nerespectare a acestor măsuri.

2. Măsurile care permit atingerea acestor obiective pot include, în special:

a) promovarea cooperării între serviciile de investigații și de reprimare și instituțiile private vizate;

b) promovarea elaborării de norme și proceduri pentru apărarea integrității instituțiilor private vizate, inclusiv coduri de conduită pentru ca întreprinderile și toate profesiile interesate să-și exercite activitățile în mod corect, onorabil și adecvat, pentru a preveni conflictele de interese și pentru a încuraja aplicarea bunelor practici comerciale de către întreprinderi între ele, precum și în relațiile lor contractuale cu statul;

c) promovarea transparenței între entitățile private, inclusiv, dacă este cazul, a măsurilor privind identitatea persoanelor fizice și juridice implicate în înființarea și în gestiunea societăților;

d) prevenirea folosirii improprie a procedurilor de reglementare a entităților private, inclusiv a procedurilor privind subvențiile și licențele acordate de către autoritățile publice pentru activități comerciale;

e) prevenirea conflictelor de interes prin impunerea, după caz, și pentru o perioadă rezonabilă, de restricții în exercitarea activităților profesionale de către foștii agenți publici sau la angajarea de către sectorul privat a agenților publici după demisia sau pensionarea acestora, atunci când respectivele activități și respectiva angajare sunt direct legate de funcțiile pe care acești foști agenți publici le exercitau sau le supervizau când erau în funcție;

f) aplicarea la întreprinderile private, ținând seama de structura și de mărimea lor, de norme de audit intern suficiente pentru a facilita prevenirea și descoperirea actelor de corupție și supunerea evidențelor și declarațiilor financiare solicitate de aceste întreprinderi private la proceduri corespunzătoare de audit și de certificare.

În temeiul art. 13 un stat parte la Convenție trebuie să ia măsurile corespunzătoare, în limita mijloacelor sale și conform principiilor fundamentale ale dreptului său intern, pentru a favoriza participarea activă a persoanelor și a grupurilor care nu aparțin sectorului public, cum ar fi societatea civilă, organizațiile neguvernamentale și comunitățile de persoane, la prevenirea corupției și la lupta împotriva acestui fenomen, precum și pentru a sensibiliza mai mult publicul cu privire la existența, la cauzele și la gravitatea corupției și la amenințarea pe care acest fenomen o reprezintă. Această participare ar trebui consolidată prin măsuri constând în:

a) sporirea transparenței proceselor de decizie și promovarea participării publicului la aceste procese;

b) asigurarea accesului efectiv al publicului la informație;

c) întreprinderea de activități de informare a publicului pentru a-l provoca să nu tolereze corupția, precum și de programe de educare a publicului, în special în școli și universități;

d) respectarea, promovarea și protejarea libertății de cercetare, primire, publicare și difuzare a informațiilor privind corupția. Această libertate poate fi supusă la anumite restricții, care trebuie totuși să fie prevăzute de lege și necesare:

(i) respectului drepturilor sau reputației altuia;

(ii) protecției, securității naționale sau a ordinii publice ori a sănătății sau moralei publice.

2. Fiecare stat parte ia măsurile corespunzătoare pentru a veghea ca organismele de prevenire a corupției, competente, menționate în prezenta convenție, să fie cunoscute publicului și face ca ele să fie accesibile, astfel încât orice fapt susceptibil de a fi considerat o infracțiune, stabilită conform prezentei convenții, să le poată fi semnalat, inclusiv sub acoperirea anonimatului.

Capitolul III al Convenției, intitulat Incriminare, investigare și reprimare, enumeră și definește o serie de infracțiuni corelative corupției, din rândul cărora reținem: Corupția agenților publici naționali (art.15); Corupția agenților publici străini și a funcționarilor organizațiilor publice internaționale (art. 16) ; Sustragerea, deturnarea sau altă folosire ilicită de bunuri de către un agent public (art. 17) ;Traficul de influență (art. 18) ;Abuzul de funcții (art. 19) ; Îmbogățirea ilicită (art. 20) ; Corupția în sectorul privat (art. 21) ;Sustragerea de bunuri în sectorul privat (art. 22) ;Spălarea produsului infracțiunii (art. 23) ;Tănuirea (art. 24);Obstrucționarea bunei funcționări a justiției (art. 25)

Capitolul IV al Convenției, detaliază prevederi importante referitoare la cooperarea

internațională în materie, cu deosebire cele privind extradarea, transferul persoanelor condamnae, asistența judiciară și cooperarea între serviciile de investigații și de reprimare.

Capitolul V se referă la aspectele privind recuperarea de bunuri, iar Capitolul VI la asistența tehnică și schimbul de informații.

1.2. Norme adoptate de Consiliul Europei:

- **Convenția penală privind corupția (1999) și Protocolul adițional ; Grupul Statelor împotriva Corupției (GRECO)**

Ratificată de România prin Legea nr. 27/2002, Convenția penală privind corupția adoptată de Consiliul Europei la 27 ianuarie 1999, preia la nivel regional tematica din convenția corespondentă a Organizației Națiunilor Unite.

În cadrul convenției ținta principală o reprezintă crearea normelor comune referitoare la anumite infracțiuni de corupție, nici în acest document nefiind definit în mod expres termenul de corupție, și vizează, totodată, ameliorarea cooperării internaționale.

Convenția penală privind corupția ia în considerare măsurile ce trebuie adoptate la nivel națională în vederea prevenirii corupției ce se manifestă în domenii cum sunt: Corupția activă a agenților publici naționali (art. 2); Corupția pasivă a agenților publici naționali (art. 3); Corupția membrilor adunărilor publice naționale (art.4); Corupția agenților publici străini (art. 5); Corupția membrilor adunărilor publice străine (art.6); Corupția activă în sectorul privat (art. 7); Corupția pasivă în sectorul privat (art. 8); Corupția funcționarilor internaționali (art. 9); Corupția membrilor adunărilor parlamentare internaționale (art. 10); Corupția judecătorilor și a agenților curților internaționale (art. 11); Traficul de influență (art. 12); Spălarea produselor obținute din infracțiunile de corupție Infracțiuni contabile(art. 13).

Convenția prevede, deasemenea cooperarea consolidată internațională (asistența reciprocă, extrădarea și furnizarea de informații), în cadrul anchetei și a urmăririi penale a infracțiunilor de corupție. În legătură cu asistența reciprocă, aceasta prevede că părțile vor crea autorități centrale speciale desemnate pentru a face față cererilor într-un mod prompt.

Convenția Penală privind corupția are o serie de caracteristici ce asigură o importanță deosebită în rândul instrumentelor internaționale în materie. Astfel, Convenția:

- reprezintă un acord regional privind importanța abordării corupției, stabilind standarde comune pentru incriminarea acesteia;

- prevede gamă largă de infracțiuni penale, pe care le-ar putea comite agenții publici interni, externi și internaționali, precum și pe cei din sectorul privat;

- oferă un cadru regional de cooperare îmbunătățit care prevede asistența reciprocă în materie de aplicare a legii, inclusiv în extrădare, investigații, precum și confiscarea sumelor provenite din corupție;

- include restricții în ceea ce privește posibilitatea utilizării secretului bancar pentru a bloca cooperarea;

- solicită sancțiuni eficiente, proporționale și disuasive, iar pentru persoanele juridice cel puțin sancțiuni non - penale eficiente;

- cerințe de creare a autorităților anticorupție specializate;

- dispoziții privind protecția avertizorilor de integritate și a martorilor;

- proces de monitorizare funcțional.

În schimb, Convenția nu accentuează asupra necesității luării de măsuri preventive.

• **Protocolul adițional la Convenția penală a Consiliului Europei privind corupția**, adoptat la Strasbourg la 15 mai 2003, ratificat de România prin Legea nr. 260/2004 (Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 612 din 7 iulie 2004) a adăugat dispoziții referitoare la prevenirea actelor de corupție din partea arbitrilor naționali și străini. În context (art.1), termenul *arbitru* este înțeles prin referire la dreptul național al statului parte la protocol, dar în orice caz trebuie să includă o persoană care, având în vedere un acord de arbitraj, este chemată să ia o decizie care obligă din punct de vedere juridic cu privire la un litigiu care îi este prezentat chiar de către părțile acestui acord.

În mod complementar, termenul *acord de arbitraj* înseamnă un acord recunoscut de dreptul național și prin care părțile convin să supună un litigiu unui arbitru pentru a decide.

• **Grupul de State împotriva Corupției (GRECO)**

Articolul 24 al *Convenției Penale privind corupția* prevede că Grupul Statelor împotriva Corupției (GRECO) asigură urmărirea punerii în aplicare a acesteia de către părțile contractante.

GRECO are rolul de a controla prin intermediul unui mecanism dinamic de evaluări și presiuni reciproce, aplicarea în practică a instrumentelor juridice ale Consiliului Europei. GRECO funcționează în cicluri sau runde de evaluare, fiecare acoperind teme specifice. Până în acest moment s-au desfășurat 3 runde de evaluare pe diferite teme.

Prima rundă de evaluare GRECO, desfășurată în perioada 2000-2002, s-a ocupat de trei principii din cadrul Celor 20 de principii directoare privind lupta împotriva corupției: asigurarea independenței, promovarea specializării și furnizarea de mijloace adecvate

autorităților cu atribuții în combaterea corupției, limitarea imunității privind ancheta, urmărirea sau judecarea privind infracțiunile de corupție.

A doua rundă de evaluare desfășurată în perioada 2003-2006, s-a axat pe monitorizarea reglementărilor și procedurilor legate de identificarea, sechestrarea și confiscarea sumelor rezultate corupției, prevenirea și detectarea corupției în administrația publică și prevenirea posibilității ca persoanele juridice (societăți, companii etc.) să fie folosite ca scuturi pentru corupție.

Rundă a treia de evaluare, desfășurată în perioada 2007-2011, a avut în vedere incriminările prevăzute în Convenția penală privind corupția și transparența finanțării partidelor.

A patra rundă de evaluare, începută la 1 ianuarie 2012, este dedicată corupției parlamentarilor, judecătorilor și procurorilor.

- **Convenția civilă privind corupția (1999)**

Adoptată la 4 noiembrie 1999 și ratificată de către România prin Legea nr. /23.04.2002 (M.Of. /), Convenția civilă privind corupția are ca scop ca fiecare parte la convenție să prevadă în dreptul său intern căile de atac eficiente pentru persoanele, fizice sau juridice, care au suferit un prejudiciu ca urmare a corupției, în scopul de a le permite acestora să-și apere drepturile și interesele lor, inclusiv posibilitatea de a obține repararea prejudiciului.

În acest document vom găsi o definiție a corupției, înțelegând ca fiind faptul de a solicita, de a oferi, de a da sau de a accepta, direct ori indirect, un comision ilicit sau un alt avantaj necuvenit ori promisiunea unui astfel de avantaj necuvenit care afectează exercițiul normal al unei funcțiuni sau comportamentul cerut beneficiarului comisionului ilicit sau avantajului necuvenit ori promisiunii unui astfel de avantaj necuvenit (art.2).

Referitor la repararea prejudiciilor, fiecare parte trebuie să prevadă că în dreptul său intern că persoanele care au suferit un prejudiciu rezultând dintr-un act de corupție dispun de o acțiune în vederea obținerii reparației integrale a acestui prejudiciu.

Această reparație se poate referi la pagubele patrimoniale deja suferite, câștigul nerealizat și prejudiciile nepatrimoniale. “Pagubele patrimoniale deja produse (*damnum emergens*) reprezintă degradarea efectivă a situației economice a persoanei lezate. “Pierderea profiturilor” (*lucrum cessans*) reprezintă beneficiul pe care ea ar fi putut în mod rezonabil să-l obțină, dar care nu a fost obținut ca urmare a actului de corupție. În sfârșit, “prejudiciile nepatrimoniale” reprezintă pierderi care nu pot fi calculate imediat, deoarece ele nu reprezintă o pierdere economică tangibilă sau materială. Cel mai frecvent caz de pierdere nepecuniară

este atingerea adusă reputației unui concurent care poate fi despăgubit financiar sau prin publicarea unei decizii judecătorești pe cheltuiala pârâtului.

Responsabilitatea este antrenată în condițiile art. 4. Astfel, pentru ca prejudiciul să poată fi reparat trebuie să fie îndeplinite următoarele condiții:

I. pârâtul a săvârșit sau a autorizat actul de corupție ori a omis să ia măsurile potrivite pentru prevenirea actului de corupție;

II. reclamantul a suferit o pagubă; și

III. există o legătură de cauzalitate între actul de corupție și prejudiciu.

Responsabilitatea statului constă în obligativitatea de a se include în dreptul intern proceduri corespunzătoare care să permită persoanelor care au suferit un prejudiciu rezultând dintr-un act de corupție comis de unul dintre funcționarii săi publici în exercițiul funcțiilor sale să ceară să fie despăgubiți de către stat sau, în cazul în care partea nu este un stat, de către autoritățile competente ale acestei părți (art.5).

Fiecare parte prevede în dreptul său intern că acțiunea în repararea prejudiciului se prescrie la expirarea unui *termen* de cel puțin 3 ani socotiți din ziua în care persoana care a suferit un prejudiciu a avut cunoștință sau ar fi trebuit în mod normal să aibă cunoștință de prejudiciu ori de actul de corupție sau de identitatea persoanei responsabile. Totuși această acțiune nu va putea fi exercitată după expirarea unui termen de cel puțin 10 ani socotiți de la data la care actul de corupție a fost comis(art.7).

Referitor la valabilitatea contractelor, art.8 statuează obligația ca fiecare parte să prevadă în dreptul său intern că orice contract sau orice clauză a unui contract al cărui obiect este un act de corupție este lovită de nulitate.

De asemenea, trebuie să se prevadă în dreptul intern că orice contractant al cărui consimțământ a fost viciat de un act de corupție poate cere tribunalului anularea acestui contract, fără prejudicierea dreptului său de a cere daune-interese.

O *protecție* adecvată împotriva oricărei sancțiuni nejustificate față de salariații care, de bună-credință și pe bază de suspiciuni legitime, denunță faptele de corupție persoanelor sau autorităților responsabile trebuie asigurată în condițiile art. 9. În ce privește măsurile de protecție ce trebuie luate în conformitate cu articolul 9, dreptul intern ar putea să prevadă, de exemplu, că un angajator poate fi condamnat la plata unor despăgubiri în favoarea angajatului său care a fost victima unor sancțiuni nejustificate.

“Protecția adecvată împotriva oricărei sancțiuni nejustificate” implică, în virtutea acestei Convenții, că orice sancțiune împotriva angajaților bazată pe faptul că aceștia au raportat persoanelor sau autorităților competente să primească informațiile referitoare la un

asemenea act, nu va fi justificată. În schimb, raportarea actelor de corupție nu va fi considerată în sine ca o violare a obligației de confidențialitate. Aceste sancțiuni nejustificate pot include, de exemplu, concedierea sau retrogradarea, ca și orice altă măsură care prejudiciază evoluția carierei angajatului.

Fiecare parte prevede în dreptul său intern proceduri eficiente pentru culegerea de probe în cadrul unei proceduri civile consecutive unui act de corupție (art.11). Corupția este, prin natura sa, disimulată, iar reclamantii pot întâlni dificultăți mari pentru a obține probele necesare susținerii acțiunii lor. Diferite mijloace pot fi utilizate pentru rezolvarea acestei dificultăți. De exemplu, anumite sisteme juridice prevăd sesizarea tribunalului pentru o procedură de obținere a documentelor, pe când în altele judecătorul poate desemna o persoană particulară pentru obținerea informațiilor necesare.

Măsurile conservatorii

Fiecare parte prevede în dreptul său intern măsuri judiciare conservatorii în vederea apărării drepturilor și intereselor părților în cursul procedurii civile consecutive unui act de corupție(art.12). Articolul solicită statelor să permită particularilor să sesizeze tribunalele pentru ca acestea să ia măsurile necesare de conservare pentru păstrarea drepturilor și intereselor (de exemplu conservarea sau custodia unei proprietăți în timpul procedurii civile) fie ale reclamantului, fie ale pârâtului. Este vorba de păstrarea situației părților în așteptarea ca justiția să se pronunțe în afacerea în cauză. Este la latitudinea statelor să decidă maniera de atingere a acestui obiectiv. Ele ar putea să prevadă posibilitatea de a adopta măsuri conservatoare înainte ca procedura să fie antamată în mod formal, la începutul sau în timpul derulării procedurii sau, în fine, combinând aceste posibilități.

Statele părți cooperează eficiente în problemele referitoare la procedurile civile în cauzele de corupție, mai ales în ceea ce privește notificarea actelor, obținerea de probe în străinătate, competența, recunoașterea și executarea hotărârilor străine și cheltuielile, în conformitate cu dispozițiile instrumentelor internaționale pertinente referitoare la cooperarea internațională în materie civilă și comercială la care ele sunt părți, precum și cu cele din dreptul lor intern. De fapt, articolul 13 solicită statelor părți să coopereze, când acest lucru este posibil, conform instrumentelor juridice internaționale existente și aplicabile în aceste domenii, cum ar fi: Convenția de la Bruxelles și de la Lugano privind competența judiciară și executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială din anul 1968 și respectiv 1988, Convenția de la Haga din 1965 referitoare la semnificația și notificarea în străinătate a actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă sau comercială , Convenția de la Haga din

1970 privind obținerea de probe în străinătate în materie civilă și comercială, Convențiile de la Haga privind procedura civilă din 1954 și 1980 ș.a.

Grupul de state împotriva corupției (GRECO) este desemnat și în cazul acestei Convenții să asigure continuitatea punerii în aplicare de către părți.

- **Cele 20 principii directe privind corupția (Rezoluția (97) 24)**

Adoptată de către Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la 6 noiembrie 1997, Rezoluția (97) 24 a Comitetului de Miniștri privind cele 20 de principii directe pentru lupta împotriva corupției s-a constituit într-un document la pus dispoziția statelor europene înaintea convențiilor cu putere obligatorie prin care acestea au putut încă de la momentul respectiv să-și adapteze legislația și practicile pentru prevenirea și limitarea efectelor corupției. Aceste principii constituie un vademecum ce trebuie luat în considerare de toate instituțiile și de toți actorii implicați în diminuarea fenomenului corupției. Cele **20 de principii** sunt formulate astfel :

1. să luăm măsurile cele mai efective pentru prevenirea corupției și, în acest sens, să contribuim la educația publică și la promovarea bunei conduite (etice);
2. să asigurăm o incriminare adecvată a corupției naționale și internaționale;
3. să asigurăm ca toți cei responsabili de prevenirea, investigarea, urmărirea și adjudecarea cazurilor de corupție să se bucure de gradul necesar de autonomie și independență, pentru a-și putea îndeplini funcțiile lor corespunzătoare, vor fi feriți de orice imixtiuni și influențe nepotrivite și vor avea la dispoziție mijloace efective pentru colectarea probelor necesare, protejând persoanele care vor ajuta autorităților în vederea combaterii corupției și păstrării confidențialității investigațiilor;
4. vor asigura măsuri potrivite pentru identificarea și confiscarea produselor actelor de corupție;
5. vor asigura măsuri adecvate pentru prevenirea utilizării persoanelor juridice în scopul acoperirii contravențiilor legate de corupție;
6. vor limita imunitatea, în cazul investigațiilor inițiate, urmărirea ori adjudecarea contravențiilor legate de corupție până la nivelul considerat a fi drept minim pentru o societate democratică;
7. vor promova specializarea persoanelor sau a organelor responsabile de lupta împotriva corupției și le vor asigura cu mijloacele adecvate și instruirea corespunzătoare, pentru a-și îndeplini sarcinile statutare;

8. vor asigura ca legislatia fiscală și autoritățile responsabile de implementarea acesteia să contribuie la combaterea corupției într-un mod cât mai eficient și coordonat, în special prin neacordarea facilităților fiscale, prin legi sau practici administrative, care ar putea fi utilizate pentru extragerea de mită și alte avantaje nelocale și contravenționale;
9. vor asigura ca organizarea, funcționarea și procesul de luare a deciziilor în administrația publică să țină cont de necesitatea stringentă a combaterii corupției, în special prin stabilirea unei cât mai mari transparențe consistente cu nevoia de a asigura mai multă eficiență instituțională;
10. vor asigura ca regulamentele care privesc drepturile și responsabilitățile funcționarilor publici să se inspire și să ia în considerație cerințele generale cunoscute pentru lupta împotriva corupției, asigurând o serie de măsuri disciplinare adecvate și efective; vor promova o dezvoltare a încadrărilor juridice foarte specifice în ceea ce privește comportamentul care se așteaptă din partea funcționarilor publici prin mijloacele cele mai potrivite, după cum ar fi Codurile de conduită;
11. vor asigura folosirea pe scară largă a procedurilor corespunzătoare de audit, aplicabile tuturor activităților din domeniul administrației publice și al sectorului public;
12. vor susține rolul esențial pe care-l au procedurile de audit în ceea ce privește prevenirea și depistarea corupției în afara organelor administrației publice;
13. vor asigura ca sistemul răspunderii publice sau de responsabilitate a funcționarilor publici să țină cont de consecințele comportamentului corupt al oficialilor publici;
14. vor adopta procedurile cele mai potrivite pentru asigurarea transparenței procedurilor la achizițiile publice, necesare să asigure o concurență cât mai cinstită și să prevină tentația pentru corupție;
15. vor încuraja adoptarea, de către reprezentanții aleși, a diferitor coduri de conduită și vor promova reguli stricte pentru finanțarea partidelor politice și de organizare a campaniilor electorale, care să prevină corupția;
16. vor asigura ca presa să aibă libertatea de a obține și de a difuza informație relevantă asupra chestiunilor legate de corupție în societate, fiind posibilă de anumite restricții sau limitări numai în cazurile care sunt acceptabile pentru o societate democratică;
17. vor asigura ca legislația civilă să ia în considerație necesitatea luptei împotriva corupției și, în particular să ofere remedii eficiente pentru a proteja drepturile și interesele care sunt afectate de corupție;
18. vor încuraja cercetarea fenomenului corupției;

19. vor asigura ca în orice aspect al luptei împotriva corupției, orice conexiuni posibile cu crima organizată și spălarea de bani să fie luate în considerație;

20. vor dezvolta cât mai mult posibil cooperarea internațională în toate domeniile care au tangență cu obiectivele de luptă împotriva corupției.

- **Recomandarea privind codurile de conduită privind agenții publici (nr.2000(10))**

Documentul recomandă guvernelor statelor membre ale Consiliului Europei să promoveze, respectând legislația națională și principiile de dirijare a administrării publice, adoptarea codurilor naționale de conduită pentru agenții publici inspirându-se dintr-un Codul model de conduită pentru agenții publici anexat la acestuia.

Scopul acestui cod este de a preciza normele în materie de integritate și de conduită cărora agenții publici trebuie să se conformeze, să-i ajute să respecte aceste norme și să informeze publicul despre conduita care este în drept să o aștepte din partea agenților publici.

Agentul public trebuie să evite ca interesele proprii să intre în conflict cu funcțiile sale publice. Agentul public are responsabilitatea sa evite asemenea conflicte fie că sunt reale, potențiale sau susceptibile să apară. În nici un caz, agentul public nu trebuie să obțină în interesul personal vreun avantaj datorită poziției sale oficial (art. 8 din Codul model). Agentul public care consideră că i se cere să acționeze ilegal, contrar legii sau eticii, fapt care ar duce la înfăptuirea unor crime sau să acționeze contrar prezentului cod, trebuie să semnaleze despre aceasta conform legii.

Conform legii, agentul public trebuie să semnaleze agenților competenți orice încălcare a codului de către alți agenți publici despre care el sau ea știe.

Agentul public care a semnalat, în conformitate cu legea, un caz prevăzut mai sus, și care consideră că nu a fost primit un răspuns satisfăcător, poate informa în scris despre aceasta șeful competent de funcția publică.

Dacă un caz nu poate fi reglementat într-un mod acceptabil pentru agentul vizat de către procedurile și căile de recurs prevăzute în legislația privind funcția publică, agentul trebuie să execute instrucțiunile legale pe care el sau ea le-a primit.

Agentul public trebuie să semnaleze autorităților competente orice dovadă, alegație sau bănuială de activitate ilegală sau criminală referitoare la funcția publică pe care el sau ea o cunoaște în exercițiul sau cu ocazia exercitării funcțiilor sale publice. Anchetarea faptelor raportate revine autorităților competente .

Administrația publică trebuie să vegheze ca agentul public care semnalează un caz prevăzut mai sus în baza unor bănuieli rezonabile și de bună credință să nu sufere nici un prejudiciu (art. 12 din Codul model).

Modelul de Cod de conduită mai conține dispoziții utile cum ar cele referitoare la:

Conflictele de interese. Un conflict de interese apare dintr-o situație în care un agent public are un interes personal de natură să influențeze sau să pară că influențează asupra exercitării imparțiale și obiective a funcțiilor sale oficiale.

Interesul personal al agentului public include orice avantaj pentru el-însuși sau ea-însăși fie în favoarea familiei sale, părinților, prietenilor sau persoanelor apropiate, fie persoanelor sau organizațiilor cu care el sau ea are sau a avut relații de afaceri sau politice. El include de asemenea orice obligație financiară sau civilă la care agentul public este constrâns.

Atunci când i se cere, agentul public trebuie să declare dacă el sau ea are sau nu are un conflict de interese.

Orice conflict de interese declarat de un candidat al administrației sau la un nou post în funcția publică trebuie să fie rezolvat înainte de numire (art.13).

Reacția față de ofertele de avantaje nedatorate. Dacă agentului public i s-a propus un avantaj nedatorat, pentru a-și asigura protecția sa, el sau ea trebuie să întreprindă următoarele măsuri(art.19):

- să refuze avantajul nedatorat; nu este necesar să-l accepte pentru a-l folosi ca dovadă;
- să încerce să identifice persoana care a făcut oferta;
- să evite contactele îndelungate, deși cunoașterea motivului ofertei poate fi utilizată la o depoziție;
- în cazul când cadoul nu poate fi nici refuzat, nici întors expeditorului, el trebuie păstrat fiind manipulat cât mai puțin posibil;
- să încerce să aibă martori, de exemplu, colegii de lucru din preajmă;
- să alcătuiască în termeni optimi un proces verbal scris privind această tentativă, de preferință într-un registru oficial;
- cât mai repede să semnaleze această tentativa superiorului său ierarhic sau direct autorității competente pentru a aplica legea;
- să continue să lucreze normal, în special asupra cazului în care i-a fost oferit avantajul nedatorat.

Abuzul de poziție oficială. Agentul public nu trebuie să ofere avantaje ce decurg din situația de agent public, cel puțin din situația autorizată legal.

Agentul public nu trebuie să încerce să influențeze în scopuri private vreo persoană sau entitate oricare nu ar fi, inclusiv alți agenți publici, servindu-se de poziția sa oficială, sau propunându-le avantaje personale (art.21).

Responsabilitatea superiorilor ierarhici (art.25) Agentul public împuternicit să controleze sau să dirijeze alți agenți publici trebuie s-o facă în conformitate cu politicile și obiectivele autorității publice de care el sau ea depinde. El sau ea va trebui să răspundă pentru acțiunile sau omisiunile personalului său contrare acestor politici și obiective dacă el sau ea n-a luat măsurile cu promptitudinea firească cerută de la o persoană în poziția sa pentru a împiedica asemenea acțiuni sau omisiuni.

Agentul public împuternicit să controleze sau să dirijeze alți agenți publici trebuie să ia măsurile necesare pentru a împiedica personalul său de a se implica în acte de corupție legate de locul său de lucru. Aceste măsuri pot fi: de a atrage atenția și a aplica legile și regulamentele, de a asigura o instruire adecvată împotriva corupției, de a fi atent la dificultățile financiare sau altele pe care le poate întâlni personalul său și de a demonstra, datorită comportamentului său personal, un exemplu de integritate.

Trebuie să amintim că prin Legea nr. 7 din 18 februarie 2004 privind Codul de conduită a funcționarilor publici, republicată în [M.Of. nr. 525/2 aug. 2007](#), a fost adoptat în dreptul intern un document inspirat din standardul Consiliului Europei.

1.3. Standarde ale Uniunii Europene

- **Principalele linii directoare dezvoltate de Uniunea Europeană în domeniul anticorupție**

Practic, obiectivul politicii Uniunii Europene împotriva corupției este acela de a stabili o abordare comună, la nivel european, care să cuprindă diferite aspecte precum comerțul internațional și concurența, cheltuielile externe ale UE, resursele UE și dezvoltarea cooperării.

La data de 10 decembrie 2009, Consiliul European a adoptat Programul Stockholm – O Europă mai deschisă și mai sigură, în serviciul și pentru protecția cetățeanului. În cuprinsul acestuia, Consiliul European invită Comisia să stabilească indicatori, pe baza sistemelor existente și criteriilor comune, cu scopul de a măsura eforturile anticorupție (în special în aria acquis-ului - achizițiilor publice, controlul financiar, etc.) și să elaboreze o politică anticorupție cuprinzătoare, în cooperare cu GRECO. De asemenea, Comisia trebuie să elaboreze un raport privind modalitatea în care Uniunea Europeană poate deveni membru al GRECO.

1.3.1 Cadrul normativ pentru protejarea intereselor financiare ale Comunităților Europene

- **Convenția pentru protejarea intereselor financiare ale Comunităților Europene din 26 iulie 1995 (Jurnalul Oficial C 316 din 27.11.1995).**

Prin acest act, Consiliul Uniunii Europene a elaborat o convenție pentru a combate fraudă care aduce atingere intereselor financiare ale Comunităților Europene. În temeiul convenției, fraudă în materie de cheltuieli și venituri trebuie să fie pasibilă de sancțiuni penale efective, proporționale și disuasive în fiecare țară a Uniunii Europene.

În baza convenției, fiecare stat membru trebuie să ia măsurile necesare pentru a se asigura că astfel de acțiuni, precum și participarea, instigarea sau tentativa de comitere a unor astfel de acțiuni sunt pasibile de sancțiuni penale efective, proporționale și disuasive. În caz de fraudare gravă, aceste sancțiuni penale trebuie să includă pedepse privative de libertate care pot duce la extrădare.

De asemenea, fiecare țară a UE trebuie să ia măsurile necesare pentru a permite ca conducătorii de întreprinderi sau orice persoană care are putere de decizie sau de control în cadrul unei întreprinderi să poată fi declarați răspunzători în temeiul dreptului penal, în conformitate cu principiile definite de dreptul intern, în cazul unor fraude care afectează interesele financiare ale Comunităților Europene.

Ulterior, două Protocoale au completat textul de bază.

- ***Primul Protocol la Convenția privind protecția intereselor financiare ale Comunităților Europene*** a fost adoptat în 1996, ca un instrument suplimentar pentru completarea Convenției și pentru sporirea protecției intereselor financiare ale Comunității. Protocolul are ca scop prevenirea și combaterea actelor de corupție care implică funcționarii naționali sau ai comunității și prejudiciile susceptibile a atinge interesele financiare ale Comunităților Europene.

- ***Al doilea Protocol la Convenția pentru Protecția intereselor financiare ale Comunităților Europene*** adoptat în 1997, este direcționat în special pe responsabilizarea persoanelor juridice, spălarea banilor, confiscarea bunurilor provenite din fapte de corupție și cooperarea între Statele Membre și Comisia Comunităților Europene cu scopul de a proteja interesele financiare ale Comunităților Europene și pentru protecția informațiilor cu caracter personal aferente.

- **Convenția cu privire la lupta împotriva corupției în care sunt implicați oficiali ai Comunităților Europene sau oficiali ai statelor membre UE**

Prin Decizia din 26 mai 1997, Consiliul European instituie o Convenție concepută pentru a lupta împotriva corupției care implică funcționari europeni sau funcționari naționali ale statelor membre ai Uniunii Europene (UE), care a intrat în vigoare la 28 septembrie 2005. Convenția a fost adoptată pentru a asigura incriminarea conduitei corupte a oficialilor comunitari din țările membre. Convenția sancționează corupția activă și pasivă a oficialilor comunitari și naționali, precum și participația și instigarea la astfel de acte. România aderat la această Convenție prin Decizia 2007/751/CE a Consiliului din 8 noiembrie 2007.

- **Decizia cadru nr. 2003/568/JAI a Consiliului Uniunii Europene referitoare la combaterea corupției în sectorul privat**

Consiliul Uniunii Europene a adoptat Decizia-cadru nr. 2003/568/JAI din 22 iulie 2003 privind combaterea corupției în sectorul privat pentru a se asigura că atât corupția activă, cât și cea pasivă din sectorul privat sunt infracțiuni penale în toate statele membre, că persoanele juridice pot fi, de asemenea, responsabile pentru astfel de infracțiuni, și că aceste infracțiuni determină sancțiuni eficiente, proporționale și disuasive.

Statele membre sunt obligate să incrimineze actele efectuate cu intenție în cadrul activităților profesionale: coruperea unei persoane: să promită, să dea sau să ofere, direct sau prin intermediul unei terțe persoane, unei persoane care exercită o funcție de conducere sau o activitate pentru o entitate din sectorul privat, un avantaj pentru persoana sa sau pentru un terț, în scopul de faptul că persoana să facă sau să se abțină să îndeplinească un act încălcându-și obligațiile sale solicitarea unui avantaj: o persoană solicită sau primește, în exercițiul unei funcții de conducere sau al unei activități pentru o entitate din sectorul privat, direct sau prin intermediul unei terțe persoane, un avantaj pentru persoana sa sau pentru un terț, sau acceptând o promisiune în acest sens, cu scopul ca ea să facă sau să se abțină să îndeplinească un act încălcându-și obligațiile sale.

În ceea ce privește răspunderea persoanelor fizice, statele membre se asigură că documentele menționate sunt supuse unor sancțiuni penale. Actele trebuie să fie pasibile de o pedeapsă maximă de cel puțin unu la trei ani de închisoare. Dreptul de a practica poate fi suspendat temporar. Faptul de a instiga la comiterea unuia din actele de corupție menționate sau complicitatea la producerea acestora constituie de asemenea o infracțiune.

Persoanele juridice pot fi răspunzătoare pentru acte de corupție, dacă sunt comise în beneficiul lor de orice persoană fizică, acționând fie individual, fie ca parte a unui organism al societății, în următoarele condiții: să aibă o putere de reprezentare a persoanei juridice; să aibă autoritatea de a lua decizii în numele persoanei juridice; să aibă autoritatea de a exercita un control intern.

Sanctiunile pentru persoanele juridice pot include amenzi penale sau administrative. În plus, statele membre pot lua în considerare măsuri de excludere de la avantaja sau ajutoare publice, măsuri de interdicție temporară sau permanentă de a exercita activități comerciale, etc.

- **Comunicarea Comisiei din 28 mai 2003 privind o politică globală a UE împotriva corupției [COM (2003) 317 finală - nepublicată în Jurnalul Oficial]**

Documentul folosește definiția de corupție cuprinsă în programul mondial împotriva corupției, al ONU care o definește ca un "abuz de putere în favoarea unui câștig personal." În concluzia sa, se conturează elementele cheie ale unei politici viitoare a UE împotriva corupției, și anume:

- un puternic angajament politic la cel mai înalt nivel;
- monitorizarea și consolidarea punerii în aplicare a instrumentelor anti-corupție. Comisia recomandă Comunității Europene (CE), să adere la Convenția împotriva Corupției a Consiliului Europei și de a participa la Grupul de state împotriva corupției (GRECO);
- dezvoltarea și îmbunătățirea instrumentelor de investigație și alocarea de mai mult personal de specialitate;
- eforturi sporite în lupta împotriva corupției care aduce atingere intereselor financiare ale CE;
- elaborarea unor standarde comune de integritate pentru administrațiile publice;
- sprijinirea sectorului privat pentru consolidarea integrității și a responsabilității;
- consolidarea luptei împotriva corupției politice și finanțarea ilicită a partenerilor sociali și a altor grupuri de interese;
- abordarea problemelor legate de corupție în dialogurile cu țările terțe, aderente și candidate;
- menținerea luptei împotriva corupției, ca parte a politicii externe și comerciale a UE

Pentru Comisie, cu toate acestea, principala problemă continuă să fie punerea în aplicare a legislației, deoarece ar trebui să se acorde mai multă importanță în prevenirea, investigarea, urmărirea penală și judecarea actelor de corupție. De aceea Comisia a făcut un apel la statele membre să introducă standarde comune pentru colectarea de probe, confiscarea de produse, tehnici speciale de investigație și protecție a avertizorilor, victimelor și martorilor. În plus, invită statele membre să introducă, dacă este cazul, linii directe clare pentru personalul din administrațiile publice.

În scopul de a spori integritatea în sectorul privat, Comisia invită asociațiile profesionale ale notarilor, avocaților, contabililor, auditorilor și consultanților fiscali să continue să-și consolideze regimurile lor deontologice. În plus, în scopul de a consolida, de

asemenea, responsabilitatea corporativă, fie victima sau autorul de fapte de corupție, companiile sunt încurajate , pe de o parte, să pună în aplicare standarde moderne de contabilitate și să adopte sisteme interne de audit și codurile de conduită corespunzătoare, și pe de altă parte, de a avea norme clare de denunțare. Gradul de conștientizare trebuie să fie crescut în sectorul privat, iar Comisia înțelege să continue să stimuleze dialogul între sectoarele public și privat, prin intermediul unor inițiative, cum ar fi Forumul European privind prevenirea criminalității organizate.

- **Rețeaua Europeană a punctelor de contact anticorupție**

Rețeaua Europeană a Punctelor de Contact Anticorupție a fost creată prin *Decizia Consiliului European nr. 852/JHA/24.10.2008*. Rețeaua este alcătuită din autorități și agenții cu atribuții în prevenirea și combaterea corupției din cadrul statelor membre Uniunii Europene.

Fiecare stat membru desemnează una până la trei organizații în calitate de membri ai rețelei. De asemenea, Comisia participă la activitățile legate de rețea și numește proprii săi reprezentanți. Totodată, Europol și Eurojust pot participa la activitățile rețelei.

Rețeaua are în special, următoarele sarcini:

- constituie un forum pentru realizarea schimbului de informații despre măsurile efective și experiența în prevenirea și combaterea corupției în cadrul Uniunii Europene;
- facilitează stabilirea și menținerea activă a contactelor dintre membrii săi.

- **Oficiul European de luptă Antifraudă - OLAF**

Oficiul European de Luptă Antifraudă (OLAF) a fost creat în 1999 și are competență în protejarea intereselor financiare ale Uniunii Europene, în lupta împotriva fraudei, corupției și a altor activități ilegale, incluzând comportamentul ne-etic al instituțiilor europene. OLAF are practic trei misiuni principale: desfășurarea de investigații, coordonarea și asistența acordată autorităților naționale, inițiativă și contribuție privind elaborarea cadrului legislativ. Investigațiile administrative sunt de două categorii investigații externe referitoare la operatorii economici și investigații interne referitoare la problemele din cadrul instituțiilor comunitare.

Țările au fost încurajate de către Comisia Europeană să desemneze la nivel național, servicii de coordonare a luptei antifraudă (Antifraud Coordination Service – AFCOS), structuri administrative care au rolul de a asigura protecția intereselor financiare ale Uniunii Europene și de a facilita investigațiile efectuate de Oficiul European de Luptă Antifraudă, astfel încât să fie asigurate pârghiile politicii comunitare antifraudă. În general, activitatea de

investigare a OLAF a crescut de la an la an, mărindu-se proporțional și urmările acesteia la nivel judiciar și disciplinar, dar și recuperarea sumelor utilizate fraudulos.

Având în vedere că fraudarea intereselor financiare ale Uniunii Europene este strâns legată de fenomenul corupției, activitatea OLAF ca agenție cu competențe transnaționale este foarte importantă în descoperirea faptelor de corupție. Se poate spune că la nivel european OLAF reprezintă un model de agenție de succes în ceea ce privește rezultatele concrete obținute în domeniul combaterii fraudei și corupției.

- ***Comunicarea Comisiei Europene catre Parlamentul European, Consiliul European si Comitetul Economic si Social European privind Combaterea corupției în UE din 6 iunie 2011***

Evidențiază nevoia de stimulare a voinței politice în ceea ce privește combaterea corupției și de creștere a coerenței politicilor și acțiunilor anticorupție întreprinse de către statele membre

Comisia va elabora un nou mecanism, respectiv *Raportul anticorupție al UE*, pentru monitorizarea și evaluarea eforturilor statelor în lupta împotriva corupției și pentru încurajarea angajamentului politic al acestora.

Comisia va propune, în 2011, în special norme UE moderne privind confiscarea activelor provenite din săvârșirea de infracțiuni, în 2012, o strategie pentru îmbunătățirea investigațiilor în domeniul criminalității financiare în statele membre, iar în 2011 va adopta un Plan de acțiune privind modul de îmbunătățire a datelor statistice în materie de infracționalitate.

3. Principii identificate în activitatea de prevenire și combatere a corupției în educație la nivel european

Considerații generale

În vederea identificării principiilor aplicabile în domeniul corupției în educație vor fi luate în considerare toate normele europene existente în domeniu, dar și studiile efectuate. Nu putem trece la stabilirea principiilor care trebuie avute în vedere, fără să face referire în primul rând la Rezoluția nr. (97) din 24.11.1997 adoptată în cadrul Consiliului Europei care a convenit să adopte cele 20 de principii directe în lupta împotriva corupției, elaborate de către Grupul Multidisciplinar privind corupția, fiind recunoscută ca un punct de reper de către toate statele europene.

Pornind de la principiile adoptate în cadrul Consiliului Europei, de la reglementările adoptate de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Europeană și de la măsurile adoptate de instituțiile Uniunii Europene, precum și de la studiile efectuate de organizațiile neguvernamentale și analizele doctrinei în domeniu putem afirma că în *domeniul prevenirii și combaterii corupției în educație pot fi luate în considerare următoarele principii: promovarea unei conduite etice pentru toate categoriile de persoane implicate în activitatea educațională; creșterea gradului de educare și informare a publicului privind faptele de corupție și consecințele acestora; principiul nediscriminării; evitarea conflictului de interese; asigurarea transparenței și a accesului la informații de interes public în domeniul educațional.*

3.1.Promovarea unei conduite etice pentru toate categoriile de persoane implicate în activitatea educațională.

Invocând primul principiu recomandat statelor europene de către Consiliul Europei prin Rezoluția nr. (97) din 24.11.1997, și anume necesitatea adoptării de măsuri efective pentru prevenirea corupției care să aibă în vedere educația publică și promovarea unei bune conduite etice, nu facem decât să întărim rolul codurilor de conduită.

Promovarea unei conduite etice trebuie să aibă în vedere toate categoriile de persoane implicate în procesul educațional, în acest sens avem în vedere categoria cadrelor didactice, dar și a persoanele angajate în structurile administrative cu atribuții în domeniul educațional ale statelor.

Codurile de conduită elaborate pentru cadrele didactice au fost și sunt considerate un mijloc util pentru prevenirea corupției în educație. Având în vedere acest aspect, „*Educational International*” a elaborat în anul 2001 Declarația internațională referitoare la etica profesională prin care s-a recunoscut amploarea responsabilităților inerente în procesul de predare și responsabilitatea de a atinge și de a menține cel mai înalt grad de conduită etică față de profesie, de elevi, colegi, părinți și comunitate. Cu toate acestea, eficacitatea acestora depinde foarte mult de mecanismele adoptate de fiecare stat în parte în vederea punerii în aplicare și de controlul respectării lor.

În ceea ce privește funcționarii publici indicăm exemplificativ instrumentele adoptate în vederea stabilirii standardelor privind etica profesională:

- ❖ Codul internațional de conduită pentru funcționarii publici adoptat de Adunarea Generală ONU în anul 1996;
- ❖ Consiliul Europei: Codul model de conduită pentru funcționarii publici .

3.2. Creșterea gradului de educare și informare a publicului privind faptele de corupție și consecințele acestora

Conform articolului 13 din Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției (UNCAC), statele părți se angajează să promoveze participarea activă a persoanelor și a grupurilor din afara sectorului public în activitatea de prevenire a corupției și să informeze cu privire la existența, cauzele, gravitatea și amenințarea reprezentată de corupție.

Discutarea publică a corupției, inițierea de campanii de sensibilizare a opiniei publice, precum și elaborarea și punerea în aplicare a programelor educaționale care vizează crearea unei culturi anticorupție trebuie incluse în planurile naționale de acțiune contra corupției. Prin campaniile de informare și educare se urmărește creșterea gradului de înțelegere a mecanismelor corupției și stimularea unei atitudini civice anticorupție cetățenilor.

Educația civică este un proces continuu ce poate fi efectuat pe următoarele căi:

- ❖ prin intermediul sistemului școlar;
- ❖ prin intermediul societății civile;
- ❖ prin intermediul organelor de stat, dar și

- ❖ prin intermediul mijloacelor publice de comunicare.

Prin intermediul sistemului școlar – este dificil să te adresezi copiilor și adolescenților în problema corupției și să le prezenți necesitatea de a participa la procesul de prevenire și combatere a corupției, în cazul în care mediul educațional în care-și desfășoară activitatea este corupt. De aceea se recomandă o abordare integrată, începând cu instruirea din partea profesorilor și continuând cu implicarea autorităților educaționale și a reprezentanți părinților. Din studiile efectuate rezultă că în statele europene s-au luat măsuri în vederea introducerii atât în învățământul preuniversitar, dar și universitar de programe având ca scop principal familiarizarea elevilor cu metodele de prevenire și combatere a corupției. Având în vedere categoria de persoane la care ne adresăm, se recomandă utilizarea anumitor metode de implementare: utilizarea serviciilor de consultanță privind introducerea de module de prevenire a corupției și anticorupție în educație în domeniul de formare a cadrelor didactice; instruirea adecvată a persoanelor care se vor adresa elevilor; consultarea și cooperarea cu organizații cu experiență în domeniul prevenirii și combaterii corupției în educație; elaborarea materialelor de predare și instruire conform standardelor pedagogice; elaborarea și promovarea codurilor de conduita destinate persoanelor implicate în procesul educațional, precum și promovarea schimbului de experiență între școli și universități

(Conform, *Preventing Corruption in the Educational System. A Practical Guide*, Eschborn 2004).

Prin intermediul societății civile - Promovarea unui învățământ de calitate implică participarea părinților, a organizațiilor societății civile, a membrilor comunității considerate beneficiarii sistemului educațional. Când părinții și / sau organizațiile societății civile își asumă monitorizare funcțiilor (referitoare la numirea profesorilor, administrare de fonduri, etc), puterea lor crește și în același timp există o creștere a transparenței și a gradului de responsabilitate ceea ce ar determina identificarea sau reducerea cazurilor de corupție.

Pentru a putea realiza corespunzător implicarea părinților și societății civile în procesul de prevenire și combatere a corupției, se recomandă următorii pași: **analiza la nivel local a școlii și societății civile; analiza posibilelor forme de participare; identificarea părților interesate și evaluarea competențelor lor; coordonarea procesului, asigurarea participării și a schimbului de informații.**

Dacă sunt selectate ONG-urile ca parteneri, statele europene cu experiență în domeniul cercetat recomandă îndeplinirea de către acestea a următoarelor condiții: **să fie aproape de grupul țintă; să fie democratic structurate; să aibă structuri financiare transparente și mecanisme de control; să aibă experiență în sectorul educației și în cooperare cu organele de stat și organizații relevante, și în relațiile cu mass-media; să se verifice ca în viitor să nu determine apariția conflictelor de interese.** [*Conform, Preventing Corruption in the Educational System. A Practical Guide, Eschborn 2004*].

Prin intermediul organelor de stat - organele de stat, în special cele cu atribuții în domeniul prevenirii și combaterii corupției, au un rol major în prezentarea societății civile a nivelului și formelor corupției, arătând totodată măsurile și metodele implementate în vederea combaterii. Organizarea de dezbateri, conferințe, seminarii, grupuri de lucru sau întâlniri restrânse la care sunt invitate persoanele implicate în sistemul educațional, dar și persoane aparținând societății civile constituie metode de dialog interpersonal care pot fi utilizate pentru a genera anumite convingeri, pentru a consolida încrederea și reputația. Informarea asupra modalităților de sesizare, dar și garantarea protecției persoanelor care cooperează oferă membrilor societății civile încredere și dorință de colaborare.

Prin intermediul mijloacelor publice de comunicare - existența unei presei libere constituie baza unei societăți democratice, de aceea mass-media poate fi considerată elementul central al luptei împotriva corupției.

Statele participante OSCE (Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa) au recunoscut, prin adoptarea în 1975 a Actului Final de la Helsinki, o mass- medie

independentă, statuând astfel un principiu considerat parte integrantă a tuturor documentelor OSCE în ceea ce privește libertatea de exprimare din 1975 până în prezent.

Totodată trebuie menționat articolul 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului din 1950 prin care se consacră libertatea de exprimare.

Existența limitelor nu aduce atingere libertății de exprimare și nici caracterului de presă independentă, prin urmare jurnalismul de investigație desfășurat conform condițiilor legale poate fi considerat una din armele principale prin care publicul poate descoperii practicile corupte. Se susține că jurnalismul de investigație îndeplinit cu profesionalism trebuie încurajat, astfel jurnaliștii trebuie să respecte codurile de conduită existente în profesia lor (*A se vedea Best Practices in Combating Corruption, OSCE*).

3.3. Principiul nediscriminării

Conform Art. 26 din *Declarația Universală a Drepturilor Omului* din 1948 orice persoană are dreptul la educație. Educația trebuie să fie gratuită, cel puțin în ce privește învățământul elementar și de bază. Învățământul elementar este obligatoriu. Învățământul tehnic și profesional trebuie să fie accesibil tuturor; accesul la studii superioare trebuie să fie deschis tuturor pe baza deplinei egalități, în funcție de merit. Educația trebuie să urmărească dezvoltarea deplină a personalității umane și întărirea respectului pentru drepturile omului și pentru libertățile fundamentale. Ea trebuie să stimuleze înțelegerea, toleranța și prietenia între toate popoarele și între toate grupurile rasiale sau religioase, precum și dezvoltarea activității Organizației Națiunilor Unite pentru menținerea păcii.

Prin *Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale*, statele părți recunosc dreptul pe care îl are orice persoană la educație angajându-se să garanteze exercitarea acestuia fără nici o discriminare întemeiată pe rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau orice altă împrejurare (adoptat de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 16 decembrie 1966 și intrat în vigoare la 3 ianuarie 1976).

Principiul nediscriminării este prevăzut în Constituția UNESCO (Organizația Națiunilor Unite pentru Educație Știință și Cultură), dar și în *Convenția împotriva Discriminării în educație* adoptată în anul 1960 de către aceeași organizație.

Conform Convenției invocate prin *termenul discriminare* se are în vedere orice diferențiere, excludere, limitare sau preferință care, întemeiată pe rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, situație economică sau naștere, are drept obiect sau ca rezultat suprimarea sau alterarea egalității de tratament în ceea ce privește învățământul și mai ales: înlăturarea unei persoane sau unui grup de la accesul

la diversele tipuri sau grade de învățământ; limitarea la un nivel inferior a educației unei persoane sau a unui grup; instituirea sau menținerea unor sisteme sau instituții de învățământ separate pentru persoane sau grupuri sau plasarea unei persoane sau unui grup într-o situație incompatibilă cu demnitatea umană.

Cuvântul "învățământ" se referă la diverse tipuri și diferite grade de învățământ și cuprinde accesul la învățământ, nivelul și calitatea sa, precum și condițiile în care este predat.

Un alt instrument internațional de importanță majoră este *Convenția cu privire la drepturile copilului*, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1989, care în articolul 2 stabilește angajamentul statelor părți de a respecta și garanta drepturile stabilite în convenție tuturor copiilor din jurisdicția lor, indiferent de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau altă opinie, de naționalitate, apartenență etnică sau originea socială, de situația materială, incapacitatea fizică, de statutul la naștere sau de statutul dobândit al copilului ori al părinților sau al reprezentanților legali ai acestuia. De asemenea, statele părți vor lua toate măsurile de protejare a copilului împotriva oricărei forme de discriminare sau de sancționare pe considerente ținând de situația juridică, activitățile, opiniile declarate sau convingerile părinților, ale reprezentanților săi legali sau ale membrilor familiei sale.

Conform dispozițiilor art.14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului prin care se stabilesc următoarele : *„Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.* La acestea adăugăm prevederile *art. 2 din Protocolul nr.1 la Convenție în care se arată că : „Nimănui nu i se poate refuza dreptul la instruire. Statul, în exercitarea funcțiilor pe care și le va asuma în domeniul educației și al învățământului, va respecta dreptul părinților de a asigura această educație și acest învățământ conform convingerilor lor religioase și filosofice.*

Prin Protocolul nr.12 la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale adoptată în 1950 se interzice discriminarea în legătură cu exercitarea oricărui drept prevăzut prin lege stabilindu-se un domeniu de aplicare mai extins decât în articolul 14 care se referă numai la drepturile garantate prin Convenție (Manualului de drept european privind nediscriminarea, Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, Consiliul Europei, 2010, p.70). Discriminarea pe motive de educație în temeiul CEDO a constituit subiectul cauzei D.H. și alții/Republica Cehă (D.H. și alții/Republica Cehă [GC]

(57325/00), 13 noiembrie 2007) și al cauzei Orșuș și alții/Croația (Orșuș și alții/Croația [GC] (15766/03), 16 martie 2010).

Uneori, actele de discriminare pot fi rezultatul actelor de corupție. De multe ori, în școli, selectarea instituției de învățământ de către părinți, precum și repartizarea copiilor în clase (la începutul clasei întâi sau în clasa a-V-a sau chiar la liceu) se realizează avându-se în vedere anumite criterii care pot determina discriminarea. Astfel, cadrele didactice în urma unor intervenții sau fiind determinați de posibilitatea dobândirii unor foloase materiale pot decide sau influența formarea de clase din care să nu facă parte anumite categorii de copii. În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a decis în cauza Orșuș și alții/Croația că plasarea pentru o perioadă de timp a reclamanților în clase special create pentru copii rromi pe perioada școlarizării lor în ciclul primar de învățământ încalcă prevederile art. 14 coroborat cu art. 2 din Protocolul nr. 1 din Convenție (Alexandra LĂNCRĂNLAN, Hotărâri ale Curții Europene a Drepturilor Omului martie 2010, în THEMIS -Revista Institutului Național al Magistraturii nr.1/2010, p.121).

În literatura de specialitate, instigarea la discriminare a persoanelor este considerată o formă de discriminare. De exemplu, directorul unei școli îi sfătuiește pe părinți să amenințe cu retragerea copiilor lor dacă Inspectoratul școlar hotărăște înscrierea unor elevi rromi (Gabriel Andreescu, Combaterea Discriminării-Seminar de Formare, București, 2011, p.5).

Corupția în educație poate determina și cazuri de discriminare directă atunci când o parte din elevi sunt tratați mai puțin favorabil decât o altă parte din elevi în special pe criterii de origine socială, avere etc. De exemplu, elevii care nu au o situație socială bună pot fi tratați în mod necorespunzător.

O altă cauză a corupției poate fi determinată de un comportament indezirabil care are ca obiectiv sau ca efect lezarea demnității unei persoane și crearea unui mediu ostil sau umilitor.

În altă ordine de idei, corupția poate fi determinată de situațiile în care părinții unor elevi, care ar putea fi obiectul discriminării, iau „măsuri preventive” pentru a înlătura posibilitatea discriminării, existența unui mediu ostil sau umilitor.

Referitor la domeniul de aplicare al directivelor UE privind nediscriminarea interdicția discriminării este de sine stătătoare, dar se limitează la anumite contexte, cum ar fi încadrarea în muncă, sistemul de asistență socială, bunuri și servicii.

Protecția împotriva discriminării în domeniul încadrării în muncă cuprinde toate criteriile protejate (sexul, orientarea sexuală, handicapul, vârsta, rasa, originea etnică, naționalitatea și religia sau convingerile) prevăzute de directivele privind nediscriminarea. Așa cum corupția poate fi o cauză a discriminării, dar și o consecință a acesteia în cazul elevilor,

aceasta poate fi determinată și de modul în care se asigură încadrarea în muncă sau promovarea cadrelor didactice. Corupția în educație poate apărea în cazul în care o persoană care presupune că ar putea fi discriminată la încadrarea sau promovare apelează la anumite mijloace pentru a elimina această posibilitate. În consecință, indiferent de forma de manifestare, și anume :

- discriminare directă (atunci când o persoană este tratată mai puțin favorabil decât este, a fost sau ar fi o altă persoană, într-o situație comparabilă, pe baza rasei sau originii etnice),
- discriminare indirectă (atunci când o dispoziție, un criteriu sau o practică aparent neutră pune o persoană de o anumită rasă sau origine etnică într-o situație specială dezavantajoasă, în comparație cu alte persoane),
- hărțuire și instigare la discriminare, sau indiferent de persoanele la care facem referire, cum ar fi : elevi; cadre didactice ; persoane din structurile administrative de învățământ,

discriminarea poate constitui o cauză, dar și o consecință a corupției în educație.

3.4. Evitarea conflictului de interese

Servirea interesului public este misiunea fundamentală a unui guvern și a instituțiilor sale publice. Cetățenii au dreptul să se aștepte ca angajații organelor de stat să-și îndeplinească îndatoririle cu integritate și în mod imparțial. Funcționarii publici care urmăresc realizarea intereselor private constituie o amenințare pentru asigurarea dreptului fundamental la educație, prin urmare conflictele de interese determină lipsa încrederii cetățenilor în instituțiile statale (*A se vedea Best Practices in Combating Corruption, OSCE, 2003*).

Prezentarea principiului impune clarificarea noțiunii de „**conflict de interese**”, aspect care a constituit obiect al preocupărilor organizațiilor internaționale și regionale în momentul elaborării și adoptării reglementărilor în domeniul corupției.

Se susține că toți agenții publici pot avea un interes legitim care derivă din capacitatea lor de persoane private, dar trebuie să fie identificate clar cazurile ce pot fi incluse în categoria conflictelor de interese ce pot determina corupția. De aceea, ***conflictul de interese trebuie: definit, identificat și eliminat.***

În anul 1996, Adunarea Generală O.N.U. preocupată de la gravitatea problemelor ridicate de corupție, care pot pune în pericol stabilitatea și siguranța societăților, subminează valorile democrație și moralitate și pun în pericol dezvoltarea socială, economică și politică, a adoptat

rezoluția privind acțiunea împotriva corupției, însoțită de o anexă ce conține *Codul internațional de conduită pentru agenții publici*. În capitolul II al Codului, numit Conflictul de interese și Descalificarea se stabilesc următoarele:

- ❖ Funcționarii publici nu trebuie să-și utilizeze autoritatea în vederea avansării lor sau pentru a obține un avantaj pentru familia lor sau realizarea unor interese financiare. Aceștia nu trebuie să se angajeze în nici o tranzacție, să dețină o poziție sau să aibă vreun interes comercial, financiar sau de altă natură care să fie incompatibile cu funcțiile și îndatoririle lor oficiale;
- ❖ În vederea exercitării unei funcții publice, în acord cu dispozițiile legale, funcționarii publici trebuie să declare toate aspectele, activitățile care ulterior ar putea determina un conflict de interese. În cazul în care există posibilitatea ivirii unui conflict între interesele private și îndatoririle publice se vor lua măsurile necesare pentru eliminarea acestuia;
- ❖ Se interzice utilizarea în mod necorespunzător a banilor publici, a bunurilor aflate în proprietatea statului, precum și a serviciilor și datelor oficiale în vederea obținerii de avantaje pentru sine sau pentru alții;
- ❖ Nu este permis persoanelor care dețin o funcție publică să creeze, în timpul exercitării acesteia, condiții în vederea obținerii de foloase în momentul părăsirii funcției în cauză.

Totodată, statele părți ale *Convenției Națiunilor Unite împotriva corupției*, adoptată la New York la 31 octombrie 2003, consideră necesar să adopte, să mențină și să consolideze sisteme care să favorizeze transparența și să prevină conflictele de interese (art.7 pct.4). Prin urmare, pentru a lupta împotriva corupției, fiecare stat parte încurajează în mod special integritatea, cinstea și răspunderea agenților publici, conform principiilor fundamentale ale sistemului sau juridic, străduindu-se, dacă este cazul și conform principiilor fundamentale ale dreptului sau intern, să aplice măsuri și sisteme care să-i oblige pe agenții publici să declare autorităților competente toate activitățile exterioare, orice ocupație, plasamente, bunuri și orice dar sau avantaj substanțial din care ar putea rezulta un conflict de interese cu funcțiile lor.

Consiliul Europei indică faptul că avem conflict de interese în cazul în care un agent public are un interes privat, care este de natură să influențeze executarea imparțială și obiectivă a atribuțiilor sale.

Organizația pentru Cooperare Economică și Dezvoltare oferă o descriere similară prezentând conflictul de interese după cum urmează: „*un conflict între datoria publică și interesele private ale unui oficial, situație care ar putea influența performanța muncii sale și responsabilitățile asumate.*”

Conform Ghidului OECD privind administrarea conflictului de interese în serviciile publice, noțiunea de interese private ale unui oficial are un conținut cuprinzător incluzând:

- interese private de afaceri determinate de existența unor parteneriate, investiții sau alocarea de contracte guvernamentale;
- afilierea funcționarului la diferite organizații (de exemplu, un oficial de rang înalt are o anumită calitate în structurile unei organizații non-profit care primește finanțare de la autoritatea în care își desfășoară activitatea agentul respectiv);
- deținerea de către o persoană a unei poziții-cheie într-o agenție guvernamentală care desfășoară relații comerciale cu o societate comercială la care persoana respectivă ocupase anterior o funcție de conducere (OECD Guidelines for Managing Conflict of Interest in the Public Service, 2005).

Însă interesele private nu se pot limita doar la cele care determină obținerea unor avantaje pecuniare, fiind incluse și avantajele profesionale pentru sine sau pentru membrii de familie; facilități pentru prieteni sau avantajarea clientelei politice.

Raportându-ne la sfera corupției în educație în categoria situațiilor care ar putea genera conflicte de interese putem include:

- ❖ susținerea angajării sau promovării persoanelor care nu întrunesc standardele necesare asigurării unui învățământ de calitate;
- ❖ acordare de avantaje copiilor pe baza legăturilor de rudenie sau de prietenie –note mai bune sau promovarea unor examene mult mai ușor;
- ❖ facilitarea încheierii de contracte de către membrii de familie sau prieteni în vederea asigurării de servicii instituțiilor de învățământ în scopul obținerii de avantaje financiare.

Având în vedere situațiile prezentate și conform unui studiu elaborat de OECD, **nepotismul** este considerat un caz particular ce declanșează conflict de interese. Deși expresia tinde să fie utilizată pe scară largă, se aplică strict la o situație în care o persoană își folosește puterea publică pentru a obține o favoare- de foarte multe ori un loc de muncă - pentru un membru al familiei sale.

Relațiile de prietenie sunt considerate oarecum asemănătoare nepotismului, dar având o sferă mult mai largă de acțiune. În Marea Britanie, relațiile de prietenie sunt indicate prin expresiile „old school tie” sau „old boys club”.

Dintre statele europene, Croația poate fi dată ca exemplu de stat cu o legislație bogată în domeniul identificării și înlăturării conflictelor de interese (*A se vedea Best Practices in Combating Corruption, OSCE, 2003*).

În vederea gestionării și eliminării conflictelor de interese OECD a formulat următoarele **recomandări**:

1. **Identificarea situațiilor care pot determina conflictul de interese**-în acest sens, se va asigura o descriere clară și realistă a circumstanțelor și relațiilor ce pot duce la o situație de conflict de interese;
2. **Stabilirea procedurilor pentru identificarea, gestionarea și soluționarea conflictelor de interese** - statele trebuie să se asigure că funcționarii publici cunosc dispozițiile legale privind identificarea și declararea conflictelor de interese;
3. **Exercitarea corespunzătoare de către organele de conducere a atribuțiilor privind gestionarea conflictelor de interese**-organele de conducere trebui să-și asume responsabilitatea pentru aplicarea efectivă a politicii privind conflictele de interese prin stabilirea unui proces decizional coerent, luarea deciziilor pe baza acestui model, în cazuri individuale, monitorizarea și evaluarea eficacității politicilor și, în cazul în care este necesar, îmbunătățirea sau modificarea politicilor pentru a face mai eficiente;
4. **Crearea unui parteneriat cu angajații**-asigurarea nivelului de publicare, de sensibilizare și de înțelegere a politicii de conflict de interes, prin instruire și consiliere;
5. **Punerea în aplicare a politicii privind conflictul de interese**-identificarea faptelor ce pot constitui infracțiuni în cazul conflictului de interese, precum și a consecințele săvârșirii acestora, inclusiv a sancțiunilor disciplinare;
6. **Inițierea de parteneriate cu mediul de afaceri și organismele non-profit**-implicarea mediului de afaceri și a organismelor non-profit în elaborarea și promovarea politicii privind conflictul de interese determină anticiparea situațiilor generatoare de conflict de interese (*OECD Guidelines for Managing Conflict of Interest in the Public Service*).

3. 5 Asigurarea transparenței și a accesului la informații de interes public în domeniul educațional

În Rezoluția (97) 24 adoptată în cadrul Consiliului Europei, privind cele 20 de principii directe pentru lupta împotriva corupției, statele stabilesc că se vor asigura ca organizarea, funcționarea și procesul de luare a deciziilor în administrația publică să țină cont de necesitatea stringentă a combaterii corupției, în special prin stabilirea unei cât mai mari transparențe consistente cu nevoia de a asigura mai multă eficiență instituțională.

Principalele aspecte care trebuie avute în vedere pentru a se asigura transparența în domeniul educațional sunt: alocarea și administrarea resurselor financiare, burse școlare, conducerea școlii, comportamentul personalului școlii și achizițiile.

Corupția poate fi redusă dacă managementul resurselor materiale, umane și financiare este transparent pentru toate grupurile interesate. Cazurile de corupție apar prin încălcarea dispozițiilor legale, creându-se de fapt aparența respectării acestora. Lipsa de transparență determină necunoașterea dispozițiilor legale aplicabile de către societatea civilă, în consecință imposibilitatea de a acționa în activitatea de prevenire și combatere a corupției.

În scopul de a îmbunătăți transparența, pentru factorii de decizie este indispensabilă revizuirea diferitelor standarde aplicate în sfera financiară, umană, a resurselor materiale și de gestionare a acestora. Un nivel ridicat de transparență, automatizare, și informatizarea în tranzacțiile administrative și financiare sunt esențiale pentru reducerea corupției în învățământ. Un aspect cheie al luptei împotriva corupției se află în consolidarea capacităților instituționale și individuale în domenii, cum ar fi contabilitate, management financiar, educație de urmărire a cheltuielilor, de producție, publicare, și interpretarea de informații, mecanisme de supraveghere, de verificare și audit, proceduri de achiziții publice, și utilizarea de tehnologii noi de management (*Corruption and education, Muriel Poisson, 2010*).

Factorii de decizie trebuie să aibă în vedere: simplificarea normelor care reglementează alocarea resurselor în domenii care sunt cunoscute a fi în special expuse la corupție; completarea cadrului legislativ privitor la transparența în structurile implicate în activitățile educaționale; respectarea drepturilor cetățenești privind participarea la luarea deciziei, în special a celor care sunt implicați în domeniul specificat; asigurarea accesului la informația de interes public.

II. Bune practici europene în domeniul prevenirii corupției în educație

1. Promovarea conștientizării efectelor negative ale fenomenului corupției

S-a constatat că fenomenul corupției reduce eficiența și calitatea serviciilor, distorsionează procesul de luare a deciziilor și subminează valorile sociale.

Corupția în educație afectează mai mulți oameni decât corupția în alte sectoare. Consecințele sale sunt deosebit de dureroase pentru cei săraci, care, fără acces la educație sau la alternative la educația de calitate scăzută, au puține șanse de a scăpa de o viață de sărăcie.

O analiză empirică a FMI arată că ratele de abandon școlar în țările cu un grad înalt de corupție sunt de cinci ori mai mari decât în țările care înregistrează o rată diminuată a corupției.

Deși o evaluare cu precizie a amplitudinii corupției din domeniul educației este dificilă, numeroase rapoarte recente, efectuate atât la nivel național cât și internațional, arată că aceasta nu este nicidecum marginală.

Fenomenele de corupție în sistemul de învățământ au manifestări asemănătoare cu cele din alte sectoare, prezentând totodată și manifestări care le particularizează având în vedere specificul activității.

În literatura de specialitate sunt decelate o serie de surse ale corupției în educație (David Chapman, *Corruption and the education sector*, Management systems international, 2002, Washington, p. 3-6). Astfel, au fost reținute fenomene cum sunt:

1. Acte ilegale de luare de mită sau de fraudă

Există exemple flagrante de fraudă și luare de mită, în care oficialii de la toate nivelurile de învățământ cer o formă de câștig pentru ei înșiși, familie, sau prieteni, în schimbul ajutorului lor în încheierea unor contracte, punerea în aplicare a unor decizii implementare, funcționarea sistemelor de distribuție, etc. Aceste fapte constituie peste tot infracțiuni și sunt tratate de atare în legislațiile diferitelor state.

2. Factorii economici - surse ale corupției.

Dat fiind că salariile în sistemul de învățământ sunt insuficiente, sunt primite în mod neregulat sau cu întârzieri mari, cadrele didactice caută surse de venit suplimentare. Atunci când profesorii acordă contra cost note sau cer elevilor sau studenților să plătească pentru meditații particulare, în scopul de a trece un examen, se apreciază aceste manifestări ca forme ale corupției. Acest comportament tinde să fie tolerat, deoarece aproape toți observatorii recunosc faptul că profesorii puține căi alternative de a a-și asigura cele necesare existenței. Ca urmare, în multe țări mai puțin dezvoltate astfel de soluții sunt trecute cu vederea sau chiar acceptate.

Aceste practici sunt însă de natură să mărească inegalitățile sociale, cu deosebire atunci când profesorii nu predau decât o parte din programa obligatorie la orele de curs determinându-i pe elevi să plătească lecții particulare pentru a recupera materia nepredată.

Fenomenul “meditațiilor” este larg răspândit și în România. Pe când existența sa ca atare a fost se pare acceptată de autoritățile responsabile, efectele sale asupra calității învățământului național au fost mai puțin analizate. Singura preocupare a constat în maniera de impozitare a veniturilor cadrelor didactice obținute pe această cale.

3. *Diferențe în tradițiile culturale*

În unele culturi se obișnuiește și se aștepta să se acorde daruri în schimbul unor mici favoruri. În timp ce cadourile simbolice cu valoare monetară simbolică îndeplinesc de multe ori așteptările culturale, practica se poate transforma în extorcare de fonduri pe scară largă.

4. *Fenomene ce rezultă din incompetență*

Ceea ce apare uneori ca fiind corupție este, de fapt, numai incompetența actorilor-cheie sau a deficienței de infrastructură în care acestia lucrează. Atunci când sistemele de gestiune sunt ineficiente sau inexistente, personalul cheie acordă puțină importanță în ceea ce privește controlul cheltuielilor. În aceste condiții este de multe ori dificil de știut dacă incapacitatea oficialilor din învățământ reflectă acte înșelăciune sau practici necorespunzătoare de management.

❖ Specialiștii în materie au exemplificat **fapte de corupție** specifice domeniului educației,

precum:

- Colectarea ilegală de taxe de înscriere atunci când astfel de taxe nu sunt prevăzute.
- "Adjudecarea" de locuri școlare celui mai mare ofertant.
- Favorizarea admiterii copiilor în unele comunități în timp ce altele sunt obligați să plătească o taxă suplimentară.
- Mituirea funcționarilor publici sau a cadrelor didactice pentru obținerea note bune sau admiterea la examene.
- Publicarea rezultatelor testelor condiționate de plata unei sume de bani.
- Eșecul la examene fără consecințe, studenții fiind (re-) admiși sub un nume fals.
- Deturnarea de fonduri destinate pentru materiale didactice, clădiri școlare, etc.
- Achiziționarea de materiale pedagogice de proastă calitate din cauza mituirii de către producători.

- Monopolul anumitor școli asupra cantinelor școlare și uniformelor, de unde rezultă proasta calitate și prețurile ridicate ale serviciilor.
- Cursuri particulare plătite impuse în afara orelor decurs, ducând la o scădere a motivării a cadrelor didactice în cadrul cursurilor, în detrimentul elevilor care nu au mijloacele de a plăti astfel de cursuri.
- Utilizarea de facilităților școlare în scopuri comerciale private.
- Exploatarea sau relele tratamente (fizice, sexuale, etc) ale elevilor
- Recrutarea de cadre didactice și trimiterea în misiuni condiționate de acordarea de mita sau favoruri sexuale.
- Vanzarea în avans a subiectelor de examene.
- „Profesorii fantomă”: plăți salariale pentru foști membri ai personalului (sau care nu au fost niciodată angajați)
- Absenteism ridicat având un impact grav asupra proporției de elevi pe profesor.
- Obținerea ilicită, prin mituire, a permiselor și licențelor de predare.
- Raportarea exagerată a numărului de elevi înscriși (inclusiv elevii cu nevoi speciale), pentru a obține mai multe fonduri.
- Coruperea controlorilor de conturi pentru a-i împiedica să divulge deturnarea de fonduri.
- Deturnarea de fonduri colectate de ONG-uri locale sau de asociații de părinți.

În condițiile date, educația pare să fie afectată negativ de activitățile de corupție prin două modalități principale:

- a. pe de o parte, prin presiunea pe care o exercită asupra resurselor publice și, în consecință, asupra bugetului alocat educației la nivel central și pe unități;
- b. pe de altă parte, prin impactul asupra serviciilor de învățământ, afectând volumul acestora și mai ales calitatea lor.

Practica europeană a identificat, după cum am aratat, o diversitate de cauze ale comportamentelor corupte, printre care elemente culturale sau istorice, venituri financiare scăzute, interese personale nepatrimoniale, etc; totodată însă, au fost identificate și o serie de bune practici, născute și promovate din dorința de a stabiliza societatea națională și europeană și de a-i asigura progresul către un spațiu de libertate, securitate și justiție:

- A. Sesiuni de formare a funcționarilor în vederea unei schimbări culturale cu privire corupție și a responsabilizării acestora în prevenirea și combaterea fenomenului;
- B. Campanii de informare a cetățenilor cu privire la drepturile și obligațiile fiecăruia în prevenirea și combaterea fenomenului;

C. Constituirea unor organizații cu activitate specifică de prevenire și combatere a corupției în sistemul educațional.

A. Schimbare culturală

Alături de alte țări europene în curs de dezvoltare, România a introdus în 2001 o lege privind liberul acces la informațiile de interes public, acest pas fiind unul major înspre o societate deschisă. Deși beneficiile unei societăți deschise sunt evidente, cetățeanul de rând cu drept de acces la diferite informații apare ca o sursă de îngrijorare și amenințare pentru funcționarul obișnuit ca actele întocmite de el să fie la adăpost de ochiul iscoditor al publicului.

După 11 ani de la adoptarea legii privind accesul liber la informații și după 5 ani de la intrarea României în Uniunea Europeană, funcționarul încă mai pare deranjat atunci când i se solicită informații legate de activitatea profesională desfășurată în interes public, iar cetățeanul este încă oarecum jenat și supus unui efort suplimentar când acționează conform principiilor unei societăți deschise.

În asemenea situații, prezente și în alte țări europene în curs de dezvoltare și nu numai, s-a identificat nevoia de o schimbare culturală – începând cu cel mai nou angajat din sistemul educațional și până la ministrul de resort. Procesul de schimbare culturală are loc prin cursuri de formare și prin exemple ale celor de la conducere, prin care funcționarii să înțeleagă că politicile de acces la informațiile publice și îndeplinirea cu conștiinciozitate a atribuțiilor de serviciu cresc demonstrabil calitatea serviciilor, de care avem cu toții nevoie, inclusiv funcționarii la rândul lor.

Tradițiile administrative variază în funcție de fondul cultural al țării, dar sunt, în general, comune în ceea ce privește modul în care funcționarii trebuie să își îndeplinească atribuțiile - corect, onest și eficient. Cu toate acestea, aceste valori pot ușor intra în conflict cu alte așteptări. De exemplu, membrii de familie sau alte persoane cunoscute se pot simți îndreptățiți să facă presiuni asupra funcționarului în vederea obținerii unor beneficii precum locuri de muncă, încheierea unor contracte sau pur și simplu favoruri. Decizia corectă nu e atât de simplu de luat cum poate pare din afară; de foarte multe ori, dificultatea apare în identificarea dilemei etice și în înfrângerea concepției de genul “oricum toată lumea face”.

În acest punct devine esențial ca, prin sesiuni de formare și training-uri în cadrul instituției din care fac parte și nu numai, funcționarii să înțeleagă că majoritatea dintre ei se confruntă cu situații și dileme similare:

- *ar trebui să aplic legea întocmai în acest caz chiar dacă aceasta va costa mai mult instituția?*

- *ar trebui să mă retrag de la negocierea/renegocierea acestui contract, având în vedere legătura de rudenie cu contractorul?*
- *trebuie să fac cum îmi cere ministerul/autoritatea superioară chiar dacă legea nu îmi permite să fac ceea ce am fost rugat să fac?*
- *ar trebui să fac ceva în cazul în care am observat un caz minor/major de corupție în unitatea în care lucrez?*
- *ar trebui să mă asigur că beneficiarii serviciilor mele obțin toată asistența necesară la care au dreptul? sau trec cu vederea și încerc să economisesc resurse de timp și bani ale unității?*
- *ar trebui să favorizez o persoană apropiată doar pentru că are această calitate, pentru că “oricum toți o fac când au ocazia”?*

❖ Prin intermediul sesiunilor și seminariilor anticorupție organizate de instituția în care aceștia își desfășoară activitatea sau de către minister, funcționarii conștientizează:

- diversitatea formelor pe care le poate lua un comportament corupt, înțelegând limitele uneori sensibile ale unor fapte;
- semnalele care avertizează asupra unor situații la care trebuie să fie atenți pentru a nu fi implicați în activități corupte;
- efectele nocive ale corupției, care afectează atât instituția în care lucrează, cât și societatea din care fac parte, pe termen scurt și lung;
- pericolele și sancțiunile asociate unui comportament corupt, care pot varia de la aplicarea unei sancțiuni disciplinare și până la aplicarea unor pedepse penale;
- modalitățile de sesizare a conducerii unității sau, în cazuri mai grave, a organelor judiciare cu privire la săvârșirea unui act de corupție;
- responsabilitatea și puterea fiecăruia de a contribui la o societate mai bună pentru toți;
- că majoritatea se află sub aceeași presiune neplăcută;

❖ Funcționarii trebuie, de asemenea, informați cu precizie asupra faptului că există numeroase instrumente legale care îi protejează în cazul în care se hotărăsc să denunțe comportamente corupte din cadrul instituției în care lucrează.

- ✓ Beneficiile unor astfel de politici sunt numeroase și valoroase atât din punct de vedere al serviciilor oferite ulterior de funcționari, cât și al situației profesionale și personale a funcționarilor, întrucât acestea:
 - promovează o etică a serviciilor publice;

- responsabilizează funcționarul cu privire la importanța pentru societate în întregul ei a modului în care acesta își desfășoară activitatea
- sporesc satisfacția la locul de muncă;
- oferă o siguranță mai mare a locului de muncă, protejând împotriva tentației comiterii unor fapte sau acte circumscrise abaterii disciplinare sau a unor infracțiuni cu consecințele aferente;
- cresc sentimentul de stimă publică pentru tagma funcționarilor în societatea în care aceștia muncesc și trăiesc în viața de zi cu zi;

În orice caz, pentru rezultate eficiente în sensul prevenirii și combaterii corupției în sistemul educațional și nu numai, procesul de schimbare culturală trebuie efectuat pe două coordonate, ținând cont de principiul corelării cererii și ofertei: acolo unde se primește, este cineva care oferă.

B. Campanii de informare

Alături de formarea funcționarilor în sensul asumării valorilor fundamentale ale integrității, transparenței și răspunderii în desfășurarea activităților profesionale, o altă practică eficientă în prevenirea și combaterea corupției constă în sensibilizarea cetățenilor, a celor care oferă, mai mult sau mai puțin de bunăvoie, anumite avantaje pentru a obține un anumit rezultat.

Elementul-cheie constă în conștientizarea drepturilor și obligațiilor fiecărui cetățean cu privire îndeplinirea rolului de individ aparținând unei societăți.

Tacitus afirma cinic: *„într-un stat în care corupția abundă, legile sunt numeroase”*. Corelând citatul de acum 2000 de ani cu unul mai recent, al faimosului lider politic Woodrow Wilson care observa *„că libertatea nu vine și nu va veni niciodată de la Guvern, libertatea vine de la subiecții acestuia”*, ajungem să înțelegem că cel mai frecvent complice al corupției este propria indiferență, complacerea sau ignoranța cetățenilor.

O abordare fragmentară a reformei nu este fiabilă. Strategia de informare și formare asupra efectelor nocive ale corupției pe termen scurt și lung trebuie să cuprindă atât funcționarii din unitățile cu responsabilități în domeniul educației, cât și elevii, studenții, părinții, rudele acestora, ajungând la fiecare persoană componentă a societății.

Reforma cu privire la reducerea (eradicarea) corupției trebuie să cuprindă campanii publice de sensibilizare și programe de informare a publicului cu privire la:

❖ drepturile fiecărui cetățean:

- de a avea acces la informațiile de interes public, fără eforturi suplimentare de “îmbunare” a celui responsabil a le furniza;

- de a beneficia de servicii de calitate, în termen rezonabil;
- de a depune plângere la autoritățile judiciare în cazul furnizării unor servicii de proastă calitate sau a solicitării unor foloase necuvenite de către functionar pentru îndeplinirea unor atribuții de serviciu;
- de a participa la procesul de elaborare a actelor normative și la procesul de luare a deciziilor,
- dreptul la educație și la un sistem educațional eficient, integru, transparent și echitabil;
- dreptul la o societate democratică, la un mediu curat care să asigure progresul și egalitatea în fața autorităților publice;

❖ **obligațiile fiecărui cetățean:**

- de a respecta legea;
- de a nu oferi bani sau alte foloase functionarilor însărcinați cu o anumită activitate, pentru a-i determina să facă sau să nu facă ceva;
- de a denunța orice refuz de îndeplinire a unei sarcini legale de către un funcționar aflat în exercițiul funcției;
- de a nu contribui la perpetuarea fenomenului corupției prin nici un mijloc
- de a înțelege că autoritățile au nevoie de sprijinul fiecăruia și de a contribui la efortul acestora de identificare a faptelor de corupție;
- de a avea așteptări realiste, înțelegând că reducerea sau eradicarea corupției sistemice este un proces pe termen lung;

❖ **riscurile implicării în activități corupte:**

- sancțiuni penale: cazier, amendă, închisoare;
- afectarea negativă a propriilor șanse din punct de vedere al egalității într-o altă situație;
- pătarea imaginii personale;
- exemplu negativ pentru cei din jur;
- contribuirea la perpetuarea unui fenomen imoral și distructiv al societății.

Aceste campanii trebuie promovate atât la nivel național, cât mai ales local, la nivel de unitate. În majoritatea țărilor europene în care au fost identificate astfel de campanii, acestea au fost susținute de organizații non-profit sau instituții internaționale, dar motivația a fost cultivată în interior. În unele state (ex: Franța, Marea Britanie, Suedia) au avut loc campanii de presă în scopul informării publicului cu privire la efectele negative ale corupției, precum și a responsabilității cetățeanului în reducerea acestui fenomen.

În țări precum Lituania, Slovacia și Cehia au fost organizate seminarii anticorupție în cadrul unităților de învățământ pre-universitar și universitar, deschis tuturor, inclusiv elevilor, studenților, părinților și cadrelor didactice.

De asemenea, în Franța, Cehia, Danemarca, Germania și alte țări europene, au fost introduse ore de educație anticorupție în ciclul școlar gimnazial. În 2004, guvernul bulgar a introdus ore de educație anticorupție în planul oficial de învățământ gimnazial. Până la sfârșitul anului, anticorupția a reprezentat o materie separată în majoritatea școlilor din Bulgaria, în restul școlilor fiind predată în cadrul orelor de dirigiență.

În Italia, programele de etică se concretizează prin organizarea de seminarii în școli și universități. Prin angajarea ca formatori a unor “eroi” locali, organizațiile captează interesul elevilor prin ilustrarea unor situații cotidiene. Aceste organizații sunt susținute de către asociațiile de părinți, iar programele desfășurate sunt acreditate de Ministerul Educației. Cursurile își propun să stimuleze capacitatea de analiză a elevilor și studenților, să dezvolte o gândire independentă și să consolideze abilitatea de a lua decizii morale. Costurile sunt acoperite prin donații ale administrației publice locale și a unor sponsori din sectorul privat.

În Austria, campaniile de informare s-au concretizat prin postere afișate și broșuri împărțite în diverse locații, în timp ce în Letonia a fost organizată o campanie de sensibilizare cu privire la problema corupției cu sloganul “ corupția este prostituția puterii ”. În plus, au fost organizate diverse evenimente pentru promovarea anticorupției precum un concurs de desene realizate de elevi pe tema anticorupției (Letonia), prezentări de publicații în domeniul anticorupției (Austria), publicarea de sondaje anuale privind corupția (Slovenia).

Când vine vorba de limitarea corupției, nu există soluții rapide, ci doar posibilitatea cultivării unei educații cu privire, pe de o parte la daunele pe care aceasta le provoacă pe termen lung, iar pe de altă parte la beneficiile unei societăți deschise și caracterizată de integritate.

✓ **Factorii care vor determina succesul sistemului de învățământ** sunt următorii :

- Existența unor administrații independente din punct de vedere politic
- Reguli și proceduri de gestiune bine definite
- Standarde și norme clare de recrutare și promovare a cadrelor didactice, în baza meritelor profesionale
- Criterii de admitere a studenților și de derulare a examenelor în mod clar definite
- Redactarea de Coduri de conduită
- Sisteme de monitorizare a conformității cu normele și aplicarea de sancțiuni în cazul încălcării lor

- Adoptarea de norme privind conflictul de interese
- Structurarea unor organisme independente de analiză
- Implicarea părinților, profesorilor și a societății civile în planificarea și administrarea activității instituțiilor de învățământ
- Accesul facil la informații
- Existența unor mecanisme de reclamații disponibile pentru toate părțile interesate (precum și asigurarea unor drepturi pentru persoanele care raportează acte de corupție)
- Proceduri de control intern și extern al comisiilor de acreditare a instituțiilor de învățământ private.

C. Organizații cu activitate specifică de prevenire și combatere a corupției în sistemul educațional

Un alt exemplu din practica europeană, în vederea conștientizării și prevenirii efectelor negative ale comportamentelor corupte în sistemul educațional îl reprezintă constituirea de Asociații (organizații) având ca membri cadre didactice, inspectori școlari și angajați ai ministerului de resort, asociații în cadrul cărora să se discute în mod activ modalitățile de prevenire a corupției, precum și de îmbunătățire a calității serviciilor din domeniul educației, domeniu de bază și de maximă importanță în orice societate.

Aceste asociații creează un forum de discuții și inițiative privind lupta împotriva corupției în învățământ. Numeroase organizații pun la dispoziția membrilor o varietate de programe, integrând problema corupției și evaluând standardele profesionale și de etică profesională. Analizând activitatea acestor organizații la nivel european, s-a constatat importanța explorării diferitelor tipuri de acțiuni care pot fi eficiente în lupta împotriva corupției. În general, au fost identificate trei modalități:

- promovarea eticii profesionale prin coduri de conduită la nivel de unitate;
- organizarea și sprijinirea activităților de formare profesională;
- exercitarea unei presiuni pentru includerea educației anticorupție în curriculum.

2. Cooperarea cu țările membre ale Uniunii Europene și alte organizații internaționale

Înființarea unor puncte de contact între statele care luptă împotriva corupției la nivel european contribuie semnificativ la eforturile comune asumate de statele membre în scopul reducerii și stopării fenomenului corupției, odată cu aderarea la Uniunea Europeană.

A. Prin mecanismele de cooperare ale autorităților unor țări europene, precum **instrumentele juridice sub forma tratatelor** și întrunirilor pentru negocieri și mai apoi pentru strategii de implementare, au fost identificate modalitățile principale prin care sectorul educației poate fi sprijinit în lupta împotriva fenomenului corupției de diferite componente ale societății, atât guvernamentale cât și civile:

- ❖ Oficialii guvernamentali, decidenții politici și funcționarii publici pot contribui la lupta împotriva corupției investind și protejând fondurile pentru educație. Asigurarea că fondurile destinate educației sunt administrate într-un mod corect, echitabil și transparent, protejează cea mai valoros activ al unei țări: copiii.
- ❖ Organizațiile non-guvernamentale și societatea civilă pot sprijini lupta împotriva corupției în educație prin implicarea tinerilor în discuții și dezbateri privind elementele componente ale unui comportament etic, înțelesul fenomenului corupției, a modalităților de combatere a acestuia, precum și prin încurajarea tinerilor de a solicita respectarea dreptului la educație. Asigurarea că viitoarele generații de cetățeni sunt aduse într-un punct în care să se aștepte la o țară și uniune de țări fără corupție, reprezintă unul dintre cele mai bune instrumente de pregătire a unui viitor mai luminos.
- ❖ Presa poate promova combaterea corupției prin parteneriate cu organizațiile non-profit active în domeniul educațional prin activități de “pază” și de informare a publicului. Aceste două componente ale societății pot combina informațiile deținute și accesul la public pentru a asigura transparența proiectelor educaționale și a destinației fondurilor.
- ❖ Sectorul privat poate susține lupta împotriva corupției în sistemul educațional prin finanțarea unor programe și supravegherea administrării acestora. Sprijinirea unui sistem de învățământ solid prin donații reprezintă o investiție bună pentru viitor.
- ❖ Sindicatele pot lupta împotriva corupției prin monitorizarea integrității sistemului educațional. Profesorii și orice alt participant trebuie să protejeze integritatea și onoarea sistemului care pregătește tinerii pentru viitor.
- ❖ Oricine poate și trebuie să participe la lupta împotriva corupției în educație acționând conform principiului inacceptabilității corupției, promovând valoarea integrității și refuzând orice act sau fapt de corupție.

B. Academia Internațională Anticorupție (IACA)

În septembrie 2010 a fost înființată Academia Internațională Anticorupție, acționând ca organizație internațională din martie 2011 și având ca scop promovarea prevenirii și combaterii eficace și eficiente a corupției prin

- oferirea educației și pregătirii profesionale anticorupție;
- inițierea și facilitarea cercetării privind toate aspectele corupției;
- oferirea altor forme relevante de asistență tehnică în lupta împotriva corupției;
- încurajarea cooperării internaționale și a rețelelor în lupta împotriva corupției.

Activitățile Academiei respectă principiul libertății academice, îndeplinesc cele mai înalte standarde academice și profesionale și abordează fenomenul corupției într-o manieră comprehensivă și interdisciplinară, ținând cont în mod corespunzător de diversitatea culturală, egalitatea de gen, precum și de recente evoluții în domeniul corupției, la nivel global și regional.

România este unul dintre membrii fondatori ai organizației inițiate de către Națiunile Unite (UNDOC), Austria și Biroul European Antifraudă (OLAF). În conformitate cu abordarea holistică interdisciplinară a problemei corupției, IACA oferă programe, training-uri personalizate și oportunități de cercetare, toate orientate către o gamă largă de domenii și profesii, atât din domeniul public cât și privat, inclusiv privind prevenirea și combaterea corupției în educație.

Academia oferă sesiuni de instruire și formare adaptate specific nevoilor dintr-un anumit sector, instituție sau grup de persoane. Așadar, cei implicați în procesul educațional, începând cu funcționarii ai ministerului educației, persoane implicate în conducerea unităților de învățământ, profesori de la oricare nivel al sistemului educațional, precum și studenți interesați în prevenirea și combaterea corupției sunt încurajați să solicite participarea la programele organizate de IACA. Aceste programe sunt moderate de academicieni și practicieni recunoscuți internațional pentru activitatea profesională anticorupție.

În plus față de cunoștințele practice diseminate de către formatori, IACA oferă o platformă excelentă pentru schimburi de experiență și cooperare dincolo de frontierele politice.

C. Organizații cu activitate specifică de prevenire și combatere a corupției în sistemul educațional

Prin intermediul acestor organizații, regăsite și în cadrul subcapitolului referitor la practici de promovare a conștientizării efectelor nocive ale corupției, se pot realiza mult mai ușor întruniri la nivel european și intercontinental, la care să participe funcționari din mai multe state, pentru discuții, evaluări de rezultate și schimb de bune practici, asigurându-se astfel o cooperare extrem de valoroasă în contextul procesului de globalizare aflat în plină desfășurare.

D. Participarea la mecanisme de monitorizare anticorupție.

Preocupată de necesitatea diminuării fenomenului corupției, Comisia Uniunii Europene a propus un set de măsuri pentru combaterea cu mai multă fermitate a prejudiciilor grave cauzate de corupție în plan economic, social și politic în rândul societăților europene. Reacția Comisiei a fost determinată de o serie de statistici relevante date publicității în ultimul an. Astfel, patru din cinci cetățeni ai Uniunii Europene consideră corupția drept o problemă majoră în statul membru din care fac parte. Conform estimărilor, corupția produce economiei UE un prejudiciu anual de 120 de miliarde EUR. Această cifră reprezintă 1% din PIB-ul UE, ceea ce înseamnă o sumă doar cu puțin mai mică decât bugetul anual al Uniunii Europene.

Un prim pas l-a constituit unui nou mecanism, și anume *Raportul anticorupție al UE*, pentru a monitoriza și a evalua eforturile statelor membre de combatere a corupției și, de asemenea, pentru a încuraja un angajament politic mai susținut al statelor membre. Acest mecanism va ajuta statele membre să îmbunătățească procesul de punere în aplicare a legislației, să implementeze pe deplin angajamentele internaționale pe care și le-au asumat și să consolideze coerența politicilor și acțiunilor pe care le întreprind pentru combaterea corupției.

Raportul anticorupție al UE va identifica tendințele și punctele slabe care necesită o soluție și, în același timp, va stimula schimbul de experiență *inter partes* și schimbul de cele mai bune practici. Raportul va fi emis de Comisie la fiecare doi ani, începând din 2013, și se va întemeia pe informațiile primite din diferite surse, inclusiv prin intermediul mecanismelor actuale de monitorizare (de către Consiliul Europei, OCDE și Organizația Națiunilor Unite), de la experți independenți, părți interesate și societatea civilă. În paralel, UE ar trebui să negocieze participarea sa în cadrul Grupului de state împotriva corupției al Consiliului Europei (GRECO), pentru crearea de sinergii între ambele mecanisme.

Pentru abordarea cu mai multă eficiență a problemelor corupției, statele membre ar trebui să îmbunătățească modul de implementare a instrumentelor juridice de combatere a corupției existente la nivel european și internațional. De asemenea, în toate politicile sale relevante, atât interne, cât și externe, UE ar trebui să pună un accent mai mare pe aspectele corupției.

Prin urmare, Comisia va propune norme modernizate ale UE privind confiscarea activelor obținute din criminalitate, a unei strategii de ameliorare a investigațiilor în domeniul infracționalității financiare în statele membre în anul 2012, precum și a unui plan de acțiune pentru ameliorarea datelor statistice privind criminalitatea. Comisia, împreună cu agențiile UE, cum ar fi Europol, Eurojust, CEPOL și OLAF, va intensifica acțiunile de cooperare judiciară și polițienească și va îmbunătăți formarea funcționarilor care au răspunderea

aplicării legii. Comisia va acționa pentru modernizarea normelor UE privind achizițiile publice, a standardelor contabile și a normelor de audit pentru întreprinderile din UE. De asemenea, în 2011, Comisia va adopta o strategie pentru combaterea fraudei care afectează interesele financiare ale UE. În paralel, Comisia va pune un accent mai puternic pe aspectele luptei anticorupție în cadrul procesului de extindere a UE și, împreună cu Înaltul Reprezentant, în cadrul politicii de vecinătate.

Participarea tuturor statelor membre este încurajată, întrucât fiecare raport privind combaterea corupției în UE se va focaliza pe o serie de probleme transversale cu relevanță deosebită la nivelul UE, precum și pe anumite probleme specifice fiecărui stat membru; de asemenea, evaluarea acestora se va face conform mai multor indicatori, pe baza standardelor existente în domeniile respective, inclusiv al educației, și pe baza celor dezvoltate în decursul procesului de întocmire a raportului.

Întrebări de evaluare a cunoștințelor

1. Care sunt principalele convenții europene relevante în domeniul prevenirii și combaterii corupției?
2. Precizați câteva dintre cele 20 principii directoare privind corupția elaborate de Consiliul de Miniștri al Consiliului Europei.
3. Enumerați principiile europene de bază în funcționarea corectă a procesului educațional.
4. Care sunt factorii considerați determinanți pentru succesul sistemului de învățământ?
5. Care sunt modalitățile principale prin care sectorul educației poate fi sprijinit în lupta împotriva fenomenului corupției de diferite componente ale societății?

Sistemul de evaluare:

Eficiența instruirii va fi evaluată atât printr-o grilă de evaluare cât și printr-un chestionar de feedback.

Bibliografie

Studii, rapoarte, lucrări

- Explanatory Report to the Convention on the protection of the European Communities' financial interests, Text approved by the Council on 19 December 1997, Official Journal, no. 11 of 15 January 1998;
- **Explanatory Report on the Convention on the fight against corruption involving officials of the European Communities or officials of Member States of the European Union (text approved by the Council on 3 December 1998), Official Journal no. 391 of 15 December 1998;**
- Explanatory Report to the second Convention on the protection of the European Communities' financial interests (Text approved on the 12 March 1999), Official Journal, no. 91 of 31 March 1999;
- Consiliul Europei, Consiliul Europei și lupta împotriva corupției, Convenția penală privind corupția și raportul explicativ, Convenția civilă privind corupția și raportul explicativ, Editura Consiliului Europei, București, 2001;
- Council of Europe, Explanatory Report on the Criminal Law Convention on Corruption, 2002;
- David Chapman, *Corruption and the education sector*, Management systems international, Washington, 2002;

- Preventing Corruption in the Educational System. A Practical Guide, Eschborn 2004
- **United Nations Office on Drugs and Crime, Compendium of international legal instruments on corruption, (Second edition), New York, 2005;**
- OECD, Fighting Corruption in Eastern Europe and Central Asia, OECD Publishing, 2006;
- Best Practices in Combating Corruption OSCE;
- Managing Conflict of Interest-Frameworks, Tools and Instruments for Preventing, Detecting and Managing Conflict of interest, ADB/OECD Anti-Corruption Initiative for Asia and the Pacific, 2007)
- *Manualul de drept european privind nediscriminarea*, Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, Consiliul Europei, 2010 ;
- Alexandra Lăncrăncean, *Hotărâri ale Curții Europene a Drepturilor Omului martie 2010*, în THEMIS -Revista Institutului Național al Magistraturii nr.1/2010 ;
- Gabriel Andreescu, *Combaterea Discriminării-Seminar de Formare*, București, 2011.

Cadrul juridic internațional și regional

- The International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR) is a multilateral treaty adopted by the United Nations General Assembly on 16 December 1966, and in force from 23 March 1976.
- The International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR) is a multilateral treaty adopted by the United Nations General Assembly on 16 December 1966, and in force from 23 March 1976.
- Convention on the protection of the European Communities' financial interests, Official Journal, No. 316, 27 November 1995.
- Protocol to the Convention on the protection of the European Communities' financial interests, Official Journal, no. 313 of 23 October 1996.
- The second Protocol to the Convention on the protection of the European Communities' financial interests, Official Journal, no. 221 of 19 July 1997.
- Council of Europe, Resolution (97) 24 on The Twenty Guiding Principles for the Fight against Corruption, adopted by the Committee of Ministers on 6 November 1997.
- Council of Europe, Resolution (98) 7 authorising the partial and enlarged agreement establishing the "Group of states against corruption – GRECO, adopted by the Committee of Ministers on 5 May 1998.
- Criminal Law Convention on Corruption adopted by the Council of Europe in Strasbourg, 27 January 1999.

- Civil Law Convention adopted by the Council of Europe in Strasbourg. 4 november 1999
- Council of Europe, Resolution (99) 5 establishing The "Group of States Against Corruption - GRECO adopted by the Committee of Ministers on 1 May 1999.
- Commission Decision 1999/352/EC, of 28 April 1999 establishing the European Anti-Fraud Office (OLAF), Official Journal, no.136/1999.
- United Nations Convention against Corruption adopted by the United Nations General Assembly by resolution 58/4 of 31 October 2003.

Titlul cursului:

**Norme de cooperare între Administrația Centrală,
Autoritățile Administrației Publice Locale, Părinți și
Cadre Didactice pentru folosul comunității**

Formatori:

Gabriela Răducan

Carolina Maria Niță

Teodoara Oana Mateescu

Titlul cursului: Norme de cooperare între Administrația Centrală, Autoritățile Administrației Publice Locale, Părinți și Cadre Didactice pentru folosul comunității

Grup țintă: Directori, inspectori școlari, funcționari publici din administrația publică locală, cu rol în domeniul educației, în domeniul prevenirii și combaterii corupției.

Definiția operațională a corupției în proiect: Corupția reprezintă un ansamblu de activități imorale, ilicite, ilegale realizate de indivizi care exercită un rol public și care abuzează de puterea publică pe care o exercită pentru a-și promova anumite interese personale, interese ale altora sau pentru a obține pentru sine beneficii materiale sau financiare.

Rezumat: Cursul de față analizează, în cadrul a patru capitole centrale, aspectele relevante în materia normelor de cooperare între administrația centrală, autoritățile administrației publice locale, părinți și cadre didactice pentru folosul comunității.

Capitolul 1 este dedicat principiilor fundamentale ale învățământului preuniversitar și superior: principiul descentralizării, principiul răspunderii publice și principiul transparenței.

Dintre acestea, o analiză amănunțită s-a impus în cazul descentralizării, aceasta manifestându-se în nenumărate domenii, printre acestea numărându-se: curriculumul, resursele umane, conducerea și administrarea la nivelul unităților școlare, finanțarea educației etc. Descentralizarea veritabilă, aptă să creeze efectele dorite, implică un proces etapizat al cărui succes este garantat de îmbunătățirea capacității instituționale la toate nivelurile, pentru exercitarea corectă a funcțiilor ce decurg din noile competențe atribuite factorilor implicați în educație.

Capitolul al doilea acordă o importanță deosebită parteneriatelor în învățământ, cu analiza regimului lor juridic. Acestea se manifestă în următoarele forme: **parteneriat: unitate de învățământ - comunitate locală** (avându-si legitimitatea în tendința de extindere a câmpului educațional de la instituțiile școlare către ceilalți agenți educaționali, iar ca deziderat îmbunătățirea relațiilor în vederea creșterii calității educației oferite elevilor, cu luarea în considerare a cunoașterii profilului general al comunității locale, problemelor specifice ale comunității și, în particular, problemelor din domeniul educației, stabilirii gradului de implicare a școlii în viața comunității locale și rolul pe care școala îl are în procesul de dezvoltare comunitară, identificării formelor și domeniilor parteneriatului în acord cu specificul proiectelor școlii și cu particularitățile partenerilor din comunitate, care pot sprijini elaborarea și implementarea proiectului, stabilirii direcțiilor de acțiune prin care se poate asigura atragerea partenerilor comunitari pe fondul ameliorării relațiilor dintre școală și comunitate), **parteneriat: instituția de învățământ – familie** (acesta contribuind la creșterea factorilor de educație în familie, prin conștientizarea rolului pe care părinții îl au în educația copiilor lor și implicând de multe ori un proces educațional complex al părinților, pe parcursul căruia aceștia să conștientizeze și să își asume rolul pe care îl pot juca în procesul

educațional), **parteneriat: școala - autoritățile locale** (acestea asigurând, în condițiile legii, buna desfășurare a învățământului preuniversitar în localitățile în care acestea își exercită autoritatea, neîndeplinirea obligațiilor ce le revin în organizarea și funcționarea învățământului preuniversitar urmând a fi sancționată conform legii), **parteneriat: instituția de învățământ - poliție** (în domenii ca asigurarea integrității personale a elevilor, cadrelor didactice, a locuitorilor comunității în general; prevenirea delincvenței juvenile și a criminalității; violența în familie, stradală, în cadrul școlii; prevenirea consumului, a traficului de droguri; educația rutieră; prevenirea prostituției/proxenetism, pedofiliei; prevenirea cerșetoriei; prevenirea exploatării prin muncă a copiilor; promovarea respectului față de lege; promovarea drepturilor omului și ale copilului; promovarea unui comportament civilizată în societate; promovarea imaginii pozitive ale Poliției în comunitate și creșterea încrederii în instituție; culegerea de informații și date de interes în cazuri speciale; menținerea ordinii și liniștii publice în unitățile de învățământ, în afara acestora, în comunitate; realizarea/proiectarea unor programe/proiecte de parteneriat; stabilirea identității persoanelor și educarea copiilor pentru utilizarea actelor care atestă identitatea; recrutarea viitoarelor cadre ale instituției.)

Capitolul al treilea urmărește analiza normativă a prevenirii corupției în educație, o atenție deosebită fiind acordată definițiilor propuse în diverse acte normative, programe, planuri ori alte documente emise la nivel național ori internațional, dar și diverselor infracțiuni de corupție reglementate în legislația națională, precum: darea de mită, luarea de mită, primirea de foloase necuvenite, traficul de influență. Normele relevante în materie vizează cele două funcții ale sistemului de învățământ și ale unităților școlare: investiția în capitalul uman și creșterea productivității muncii.

În sprijinul prevenirii activităților de corupție se încadrează obligativitatea adoptării *codului etic universitar* (contract moral între studenți, profesori, personal administrativ și comunitatea universitară ca întreg, dar și un document obligatoriu care întregeste Carta universității, contribuind la coeziunea membrilor universității, la formarea unui climat universitar bazat pe cooperare și competiție după reguli corecte și la creșterea prestigiului universității), înființarea unei *comisii de etică universitară*, constituirea *consiliului de etică universitară* etc. Aceste demersuri trebuie însă susținute prin conturarea tot mai accentuată a unui sistem viabil de luptă împotriva corupției, prin obligativitatea realizării unui cod de conduită școlară, asemănător celui propus la nivel universitar, adoptarea unor criterii și proceduri clare de recrutare și promovare a cadrelor didactice, dar și a elevilor ori studenților în diferitele organisme școlare sau universitare, inclusiv în Consiliul școlii sau în alte organisme de conducere, prin elaborarea unor proceduri clare (și transparente) de luare a deciziilor relevante pentru unitățile de învățământ și actorii acestora care se bazează pe

imparțialitate și care urmăresc bunăstarea tuturor cetățenilor, prin separarea posturilor de sistemul politic, prin interzicerea ca profesorii să fie reprezentanți ai unor partide politice, prin dezvoltarea unor coduri de conduită pentru cadrele didactice și pentru elevi și studenți în completarea sistemului legal, prin suplimentarea legislației cu definiții clare ale actelor de corupție, prin elaborarea de norme suplimentare care să explice toate aceste aspecte și care să sancționeze corespunzător faptele ilicite, prin autorizarea deciziilor adoptate de autoritățile în domeniu la nivel central și local și stabilirea cerinței ca deciziile foarte importante să se ia prin aprobare comună.

În susținerea aceluiași eforturi de combaterea a fenomenului corupției, capitolul 4 este dedicat analizei rolului administrației publice locale în procesul de educație - *redistribuirea responsabilităților, a autorității decizionale și a răspunderii publice* pentru funcții educaționale specifice, de la nivel central către nivelul local; *participarea* factorilor non-administrativi, a reprezentanților societății civile, la procesul de luare a deciziilor (părinți, ONG, mediul de afaceri, asociații profesionale, parteneri sociali etc); *transferul competențelor decizionale* de la nivelurile centrale către cele locale și/sau organizaționale, pentru a putea aproia decizia de beneficiarii serviciului public de educație, toate acestea cu implicarea primarului, viceprimarului, secretarului unității administrativ-teritoriale și aparatului de specialitate al primarului, familiei, dar și profesorilor (acești ultimi doi participanți putând fi antrenați în combaterea acestui fenomen al corupției prin organizarea de prezentări, de studii de caz, de jocuri de roluri, formarea de opinii și ajutorarea la luarea deciziilor potrivite în situațiile de corupție, campanii publice, conferințe ale elevilor și alte evenimente)

Sub un ultim aspect, cursul de față analizează sarcinile educației împotriva corupției : introducerea fenomenului corupției: esența, cauzele și consecințele; promovarea intoleranței față de corupție; demonstrarea posibilităților de combatere a corupției; contribuția la atingerea standardelor deja incluse în curriculumul național.

Cuvinte cheie: descentralizare, transparență, răspundere publică, parteneriat, prevenirea corupției, abuz de putere, fraudă, favoritism, exercitarea puterii în domeniul privatizării sau al achizițiilor publice, dare de mită, luare de mită, foloase necuvenite, cod de etică universitară, familie, educație, unitate de învățământ, redistribuire responsabilități, transfer de competențe decizionale, colaborare și dialog.

Obiective generale: Într-o abordare sintetică și integrată, cursul își propune să evidențieze câteva din aspectele normative ce constituie actualmente o bază juridică stabilă în reglementarea cooperării între autoritățile administrației publice centrale și locale, cadre didactice și părinții, pentru asigurarea și dezvoltarea intereselor comune la nivel de comunitate.

Din această perspectivă, cursul trebuie privit ca o platformă ce poate fi permanent revizuită și perfecționată, adresându-se în egală măsură tuturor factorilor implicați în deciziile privind activitatea educațională la nivel local dar și o sursă utilă de informare pentru cei care doresc să afle mai multe informații despre pârgھیile legislative prin care se pot realiza parteneriatele în colaborare cu unitățile de învățământ dar și rolul pe care acestea urmează să și le asume.

Obiective specifice: În rândul obiectivelor specifice ale cursului se înscriu următoarele:

-înțelegerea principiilor fundamentale ale învățământului preuniversitar, dar și universitar (principiul descentralizării, principiul răspunderii publice și principiul transparenței);

-însușirea domeniilor în care principiile fundamentale se manifestă;

-posibilitatea exemplificării tipurilor de parteneriate în învățământ și însușirea regimului lor juridic;

-însușirea aspectelor normative existente în legislația națională și înțelegerea principalelor infracțiuni de corupție reglementate în sistemul de drept românesc;

-asimilarea de diferite exemple în privința strategiilor de combatere a corupției;

-posibilitatea formulării de propuneri de lege ferenda în materia prevenirii fenomenului de corupție;

-înțelegerea rolului administrației centrale și locale și a posibilităților de cooperare dintre acestea și ceilalți participanți ai sistemului de educație;

-posibilitatea de exemplificare a sarcinilor educației cu analiza acestora.

CUPRINS

Capitolul I - Scurtă introducere în principiile fundamentale ale învățământului preuniversitar și superior	8
1. <i>Principiul descentralizării</i>	
2. <i>Principiul răspunderii publice</i>	
3. <i>Principiul transparenței</i>	
Capitolul II – Parteneriatele în învățământ și regimul lor juridic.....	23
A. <i>Parteneriat: Unitate de învățământ – Comunitate locală</i>	
B. <i>Parteneriatul instituție de învățământ – Familie</i>	
C. <i>Parteneriat Școală – Autoritățile locale</i>	
D. <i>Parteneriat Instituție de învățământ – Poliție</i>	
Capitolul III - Activitatea normativă de prevenire a corupției în educație.....	35
A. <i>Norme relevante privind explicitarea faptelor de corupție</i>	
B. <i>Norme relevante și propuneri privind prevenirea și combaterea corupției în educație</i>	
C. <i>Propuneri de lege ferenda în scopul prevenirii corupției în educație</i>	
Capitolul IV - Rolul administrației publice locale în procesul de educație. administrația centrală – garantul unui sistem de învățământ de calitate. implicarea autorităților locale și a școlii în rezolvarea problemelor copiilor	74
A. <i>Rolul familiei în educația privind prevenirea corupției în educație – cooperare cu unitatea de învățământ și cu administrația publică locală</i>	
B. <i>Rolul administrației publice locale în prevenirea și combaterea corupției în educație</i>	

Capitolul I - SCURTĂ INTRODUCERE ÎN PRINCIPIILE FUNDAMENTALE ALE INVATAMANTULUI PREUNIVERSITAR SI SUPERIOR

1. Principiul descentralizării

Notiune: Conform “Strategiei de descentralizare a învățământului preuniversitar”, elaborata de MECS, “*Descentralizarea învățământului preuniversitar reprezintă transferul de autoritate, responsabilitate și resurse în privința luării deciziilor și a managementului general și financiar către unitățile de învățământ și comunitatea locală.*”

Descentralizarea instituită ca principiu conform art. 3 lit. c) din Legea nr. 1/2011 presupune:

- redistribuirea responsabilităților, a autorității decizionale și a răspunderii publice pentru funcții educaționale specifice, de la nivel central către nivelul local.
- participarea factorilor non-administrativi, a reprezentanților societății civile, la procesul de luare a deciziilor (părinți, ONG, mediul de afaceri, asociații profesionale, parteneri sociali, etc.).
- transferul competențelor decizionale de la nivelurile centrale către cele locale și/sau organizaționale.

Procesul de descentralizare este fundamentat pe ideea că autoritățile locale, în special cele din administrație, dar și comunitățile locale sunt mai bine poziționate în procesul de guvernare a școlilor iar urmărirea intereselor directe ale părinților și ale altor decidenți locali pot conduce la o mai bună administrare a acestora.

Scopul descentralizării: Este acela de a crea un sistem de învățământ organizat, administrat și finanțat în conformitate cu cerințele Uniunii Europene în domeniul asigurării calității procesului instructiv-educativ, sistem de învățământ care să fie apt a asigura accesul liber, egal și deplin al tuturor copiilor și tinerilor la actul educațional și care să aibă capacitatea de a adecva oferta educațională la interesele și nevoile beneficiarilor direcți și indirecți ai acesteia. Potrivit art. 79 din (1) din Legea nr.1/2011, *beneficiarii primari* ai învățământului preuniversitar sunt antepreșcolarii, preșcolarii și elevii, *beneficiarii secundari* sunt familiile antepreșcolarilor, ale preșcolarilor și ale elevilor, iar comunitatea locală și societatea, în general, sunt *beneficiari terțiari* ai învățământului preuniversitar. **Învățământul preuniversitar este centrat pe beneficiari**, toate deciziile majore urmând a fi luate prin consultarea reprezentanților beneficiarilor primari, respectiv a Consiliului Național al Elevilor sau a altor asociații reprezentative ale elevilor, și prin consultarea obligatorie a reprezentanților beneficiarilor secundari și terțiari, respectiv a structurilor asociative reprezentative ale părinților, a reprezentanților mediului de afaceri, a autorităților administrației publice locale și a societății civile. În acest scop, Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, împreună cu Consiliul Național al Elevilor și organizațiile guvernamentale și nonguvernamentale reprezentative, urmează a elabora un statut în care sunt prevăzute drepturile și îndatoririle elevilor, care se aprobă

prin ordin al ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului. **În baza acestui statut, fiecare unitate de învățământ își va elabora regulamentul școlar propriu.**

Realizarea procesului de descentralizare acoperă toate domeniile sistemului de învățământ: curriculum, resurse umane, conducere și administrare, finanțare etc și are ca obiective:

i Eficientizarea activității și creșterea performanțelor instituțiilor educaționale

a) *la nivel central*, prin degrevarea Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului de sarcinile administrației curente. Rolul ministerului este conform art. 94 alin. 2 lit. a) din Legea nr.1/2011 acela de a elabora, aplica, monitoriza și evalua politicile educaționale naționale;

b) *la nivel local* prin creșterea gradului de responsabilizare a comunității locale și a școlii;

c) *la nivelul unității de învățământ*, prin consolidarea autonomiei și a capacității de a gestiona resursele financiare și umane.

ii Asigurarea transparenței în luarea deciziilor și în gestionarea fondurilor publice destinate educației;

iii Democratizarea sistemului educațional prin consultarea și implicarea comunității și a celorlalți beneficiari ai actului educativ în luarea deciziilor și în asigurarea calității bazată pe autoevaluare, evaluare externă și responsabilitate publică;

iv Asigurarea accesului și a echității în educație pe de o parte prin alocarea fondurilor pe baza costurilor pe elev, iar pe de altă parte, prin finanțarea programelor orientate către acoperirea nevoilor educaționale diferite ale elevilor;

v Creșterea relevanței ofertei de servicii educaționale pentru toate categoriile de copii și elevi, prin asigurarea unei mai bune corelări cu nevoile locale, cu diversele situații și probleme ale comunităților, cu nevoile și interesele individuale ale elevilor;

vi Stimularea inovației, a responsabilității profesionale și a răspunderii publice la nivelul cadrelor didactice, al managerilor școlari și al elevilor prin transferul la nivel de școală a puterii de decizie cu privire la execuția bugetară și politicile de personal, dar și prin creșterea ponderii curriculumului la decizia școlii.

Exemple: Modalități de realizare a procesului de descentralizare

1. În domeniul curriculum-ului

Curriculum național este elaborat în conformitate cu nevoile specifice dezvoltării personale și cu nevoile pieței forței de muncă și ale fiecărei comunități, în baza principiului subsidiarității și are două componente: trunchiul comun din planurile de învățământ și curriculum la decizia școlii (ce cuprinde disciplinele/domeniile de studiu/modulele de pregătire opționale). Descentralizarea în privința curriculumului, potrivit noii legi a învățământului se realizează astfel: în cadrul planurilor cadru disciplinele obligatorii au o pondere de 80% la nivelul învățământului obligatoriu și de 70% la

nivelul liceului, iar cele opționale reprezintă 20% la nivelul învățământului obligatoriu și 30% la nivelul liceului. **Disciplinele opționale** astfel repartizate în cadrul planului cadru vor fi decise la nivelul fiecărei școli de către **Consiliul de administrație al unității de învățământ, în urma consultării elevilor, părinților și pe baza resurselor disponibile** și se vor constitui ca și **curriculum la decizia școlii**. Curriculum la decizia școlii se constituie atât din pachete disciplinare opționale oferite la nivel național, regional și local, cât și din pachete disciplinare opționale oferite la nivelul unității de învățământ.

De asemenea, descentralizarea vizează și fiecare disciplină și domeniu de studiu. În acest caz, programa școlară acoperă doar 75% din numărul orelor de predare și evaluare, lăsând la dispoziția cadrului didactic 25% din numărul orelor alocate disciplinei respective. Acest procent de 25% din timpul alocat disciplinei va fi folosit de către profesorul disciplinei în funcție de caracteristicile elevilor și de strategia școlii din care face parte, fie pentru învățare remedială în cazul copiilor cu probleme speciale, fie pentru consolidarea cunoștințelor sau pentru stimularea elevilor capabili de performanțe superioare, conform planurilor individuale de învățare elaborate pentru fiecare elev.

Programele școlare pentru disciplinele/domeniile de studiu, respectiv modulele de pregătire opționale se elaborează la nivelul unităților de învățământ, cu consultarea consiliului profesoral, consiliului consultativ al elevilor, structurii asociative a părinților, precum și reprezentanților comunității locale și, după caz, a operatorilor economici cu care unitatea de învățământ are relații pentru pregătirea practică a elevilor. Programele școlare sunt aprobate de consiliul de administrație al unității de învățământ.

Factorii locali au mai multă libertate în structurarea ofertei curriculare, ținând seama de: nevoia locală de calificare a forței de muncă, potențialul de dezvoltare a zonei și a școlii, resursele materiale și umane existente la dispoziția școlii, nevoile și interesele elevilor, realizarea de parteneriate educaționale (școală/mediul de afaceri/comunitate) pentru asigurarea instruirii practice a elevilor în condiții reale, diversitatea culturală a comunității locale.

2. În domeniul resurselor umane

Efectele procesului de învățământ sunt date, în măsură covârșitoare, de calitățile profesionale ale personalului didactic, de gradul de angajare al acestora în îndeplinirea responsabilităților privind educarea elevilor. Comunitatea locală și conducerea școlii sunt primele interesate de calitatea și efectele procesului educativ din școală. Este așadar prioritară o abordare coerentă a resursei umane în educație, bazată pe necesitatea existenței unui cadru didactic cu un înalt nivel de pregătire profesională și psihopedagogică egal pentru toate tipurile și formele de învățământ preuniversitar, atât pentru învățământul primar, cât și pentru cel gimnazial și liceal. Titulatura pe care o vor avea toate cadrele didactice este aceea de profesor.

Conform noilor reglementări, următoarele funcții se vor exercita descentralizat la nivelul unităților de învățământ:

a) asigurarea resurselor umane: personalul din învățământul preuniversitar este format din personal didactic, personal didactic auxiliar și personal administrativ sau nedidactic. De asemenea, în învățământul preuniversitar poate funcționa personal didactic asociat.

Planificarea resurselor umane la nivelul școlii se realizează prin intermediul planului de încadrare personal didactic și didactic auxiliar, precum și a schemei de personal nedidactic și a statutului de funcții. Planul de încadrare și schema de personal nedidactic sunt elaborate de către directorul școlii, cu sprijinul șefilor de catedre și se aprobă de consiliul de administrație.

Posturile didactice (atât cele vacante cât și cele rezervate) se ocupă prin *concurs organizat la nivelul unității de învățământ cu personalitate juridică*, conform unei metodologii-cadru elaborate de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului.

Concursurile pentru ocuparea posturilor didactice au caracter deschis, putându-se prezenta orice persoană care îndeplinește condițiile prevăzute de legislația în vigoare.

Angajarea personalului didactic în unitățile de învățământ cu personalitate juridică se realizează prin încheierea contractului individual de muncă de către directorul unității, cu aprobarea consiliului de administrație.

Organizarea și desfășurarea concursului de ocupare a posturilor didactice auxiliare și administrative se realizează de asemenea direct la nivelul unității de învățământ sub coordonarea directorului. Consiliul de administrație al unității de învățământ aprobă comisiile de concurs și validează rezultatele concursului. Angajarea prin încheierea contractului individual de muncă a personalului didactic auxiliar și administrativ în unitățile de învățământ cu personalitate juridică se face de către directorul unității, cu aprobarea consiliului de administrație

Hotărârile privind *răspunderea disciplinară și disponibilizarea personalului didactic* se iau la nivelul unității de învățământ de către consiliul de administrație. Încetarea relațiilor de muncă stabilite între personalul didactic și școli se realizează, în condițiile legii, prin decizie a directorului, aprobată de consiliul de administrație.

Directorul școlii este cel care răspunde de selecția, angajarea, evaluarea periodică, formarea, motivarea și încetarea raporturilor de muncă ale personalului din unitatea de învățământ;

b) motivarea, acordarea de stimulente financiare, sancționarea, îndrumarea, monitorizarea și evaluarea internă a performanțelor profesionale.

La nivelul unității de învățământ se realizează anual *evaluarea activității personalului didactic și didactic auxiliar* în baza unei metodologii de evaluare stabilită prin ordin al ministrului educației,

cercetării, tineretului și sportului. Rezultatele evaluării stau la baza deciziei consiliului de administrație privind acordarea calificativului anual și a gradației de merit.

c) formarea și dezvoltarea resurselor umane: formarea continuă, dezvoltarea profesională, administrarea carierei, promovarea

Formarea inițială a cadrelor didactice se realizează prin studii de specialitate realizată prin universități, în cadrul unor programe acreditate potrivit legii, prin parcurgerea unui master didactic cu durata de 2 ani precum și prin efectuarea unui stagiu practic cu durata de un an școlar, realizat într-o unitate de învățământ, sub coordonarea unui profesor mentor. Prin excepție, formarea personalului din educația antepreșcolară se realizează prin liceele pedagogice.

Formarea continuă cuprinde dezvoltarea profesională și evoluția în carieră și se realizează conform unei metodologii stabilite la nivel național, care va avea în vedere acumularea recunoașterea și echivalarea de credite profesionale transferabile, ca urmare a parcurgerii programelor de formare continuă acreditate de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, prin direcțiile de specialitate. Formarea continuă (inclusiv perfecționarea la 5 ani) are *două componente*: una națională (centralizată) care vizează susținerea strategiilor și politicilor de reformă ale Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, prin programe de formare adecvate și îmbunătățirea continuă a competențelor profesionale ale personalului didactic, specificate în standardele naționale. Structura și conținutul acestor programe sunt reglementate la nivel central. O a doua componentă este cea care se bazează pe nevoile de formare și dezvoltare profesională, inclusiv conversie profesională, identificate la nivelul școlii și pe baza cărora școala va dezvolta propriul program de formare/conversie a resurselor umane, utilizând în principal programele de formare acreditate. Acreditarea și evaluarea periodică a furnizorilor de formare continuă și a programelor de formare oferite de aceștia, metodologia-cadru de organizare și desfășurare a formării continue sunt realizate de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, prin direcțiile de specialitate. Casele corpului didactic sunt centre de resurse și asistență educațională și managerială pentru cadrele didactice și didactice auxiliare și se pot acredita ca furnizori de formare continuă.

La nivel național, Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului înființează **corpul național de experți în management educațional**, constituit în urma selecției, prin concurs specific, a cadrelor didactice care fac dovada absolvirii unui program acreditat de formare în domeniul managementului educațional, cu minimum 60 de credite transferabile. Procedura și criteriile de selecție se stabilesc prin metodologie aprobată prin ordin al ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului. Pot ocupa funcții de conducere, de îndrumare și de control în unitățile de învățământ și inspectoratele școlare numai cadrele didactice membre ale corpului național de experți în management educațional.

d) menținerea resurselor umane în sistem: disciplina, securitatea și sănătatea, consilierea sunt funcții exercitate exclusiv de unitățile de învățământ.

3. În domeniul conducere și administrării

Descentralizarea în sistemul de învățământ presupune în ceea ce privește conducerea și administrarea, în primul rând o bună pregătire managerială a factorilor cu putere de decizie, dar și un cumul de alte elemente esențiale: eficiența cooperare și coordonare între organele de conducere a școlilor și ceilalți factori decidenți de la nivel local (consilii locale, primari, etc), buna cunoaștere a fenomenului descentralizării, compatibilitatea între măsurile propuse și resursele disponibile, înlăturarea mentalităților conservatoare, a subiectivismul și intereselor particulare, inclusiv a potențialilor factori de corupție.

Conducerea și administrarea la nivelul unităților școlare presupune o creștere a gradului de participare și implicare în viața școlii a părinților, elevilor, autorităților locale și a mediului economic.

Elevii în calitate de beneficiari direcți sunt implicați în decizia privind curriculum-ul la dispoziția școlii și în alegerea traseului educațional personalizat.

Părinții sunt prezenți în viața școlii, fiind reprezentați în consiliile de administrație ale acestora, putând influența astfel decizia comunității educaționale, în favoarea intereselor elevului.

Conform art. 96 din Legea nr.1/2011, organul de conducere al unității de învățământ este **consiliu de administrație** care are în componență, cadre didactice, inclusiv directorul, reprezentanți ai administrației locale (reprezentanți ai consiliului local și primarului) și reprezentanți ai părinților. La ședințele consiliului de administrație participă, de regulă, și un reprezentant al elevilor, cu statut de observator. După constituire, membrii consiliului de administrație prin vot secret aleg cu majoritate, un președinte de ședință din rândul cadrelor didactice, ales pentru o perioadă de cel mult un an. Președinte de ședință, conduce ședințele consiliului de administrație și semnează hotărârile adoptate în această perioadă. Consiliul de administrație are următoarele atribuții principale: *adoptă proiectul de buget și avizează execuția bugetară la nivelul unității de învățământ; aprobă planul de dezvoltare instituțională elaborat de directorul unității de învățământ; aprobă curriculumul la decizia școlii, la propunerea consiliului profesoral; stabilește poziția școlii în relațiile cu terți; organizează concursul de ocupare a funcțiilor de director și de director adjunct; aprobă planul de încadrare cu personal didactic și didactic auxiliar, precum și schema de personal nedidactic; aprobă programe de dezvoltare profesională a cadrelor didactice, la propunerea consiliului profesoral; sancționează abaterile disciplinare, etice sau profesionale ale cadrelor didactice, conform legii; aprobă comisiile de concurs și validează rezultatul concursurilor; aprobă orarul unității de învățământ; își asumă răspunderea publică pentru performanțele unității de învățământ, alături de director; îndeplinește orice alte atribuții stabilite prin ordine și metodologii ale ministrului educației,*

cercetării, tineretului și sportului, respectiv ale Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului.

Administrația publică locală este implicată în activitatea de gestionare și dezvoltare a patrimoniului unităților de învățământ. Terenurile și clădirile unităților de învățământ înființate de stat, fac parte din domeniul public local și sunt administrate de către consiliile locale.

Celelalte componente ale bazei materiale se află în mod direct în proprietatea unităților de învățământ și sunt administrate de către consiliile de administrație, conform legislației în vigoare.

Terenurile și clădirile în care își desfășoară activitatea unitățile de învățământ special de stat și centrele județene de resurse și asistență educațională fac parte din domeniul public județean, respectiv al municipiului București, și sunt în administrarea consiliului județean, respectiv a consiliilor locale ale sectoarelor municipiului București, în a căror rază teritorială își desfășoară activitatea, prin consiliile de administrație ale unităților de învățământ respective.

Celelalte componente ale bazei materiale a unităților de învățământ special de stat, ale cluburilor sportive școlare, ale palatelor și cluburilor copiilor și elevilor, precum și ale centrelor județene de resurse și asistență educațională sunt de drept proprietatea acestora și sunt administrate de către consiliile de administrație ale acestora.

Schimbarea destinației bazei materiale a instituțiilor și unităților de învățământ preuniversitar de stat se poate face de către autoritățile administrației publice locale, numai cu avizul conform al ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului. În caz contrar, actele de schimbare a destinației bazei materiale sunt nule de drept, iar fapta constituie infracțiune și se pedepsește conform legii penale.

4. În domeniul finanțării educației:

Finanțarea este concepută în scopul eficientizării cheltuirii banului public și a stimulării performanței individuale (elev – profesor), cât și instituționale (școală – liceu – programe de studii). *Legea precizează în art. 101 alin.(2) că finanțarea învățământului preuniversitar se realizează în baza și în limitele costului standard per elev sau preșcolar și impune principiul “finanțarea urmează elevul”.* Se mai precizează faptul că Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului are drept de inițiativă în domeniile politicii financiare și resurselor umane din domeniul educației și colaborează cu alte ministere, cu autorități locale, structuri asociative reprezentative ale autorităților administrației publice locale, cu asociații reprezentative ale părinților, asociații reprezentative profesionale ale cadrelor didactice, precum și cu sindicatele reprezentative iar consiliile locale și consiliul județean, respectiv consiliile locale ale sectoarelor municipiului București pot contribui din bugetele proprii la finanțarea de bază și complementară a unităților de învățământ preuniversitar de stat.

Finanțarea învățământului se realizează, în principal, din trei surse:

- **bugetul de stat** – care asigură în totalitate fonduri pentru finanțarea de bază: cheltuielile cu salariile, sporurile, indemnizațiile și alte drepturi salariale în bani, stabilite prin lege, precum și contribuțiile aferente acestora, cheltuielile cu formarea continuă și evaluarea personalului, cheltuielile cu evaluarea periodică internă a elevilor, cheltuielile materiale și pentru servicii, cheltuielile cu întreținerea curentă. De asemenea, bugetul de stat susține finanțarea unor programe anuale și multianuale de investiții în învățământ, precum și a unor programe de sprijin social al elevilor.

- **bugetele locale ale unităților administrativ – teritoriale** de care aparțin unitățile de învățământ preuniversitar, ce susține finanțarea complementară ce asigură *cheltuielile de capital, cheltuielile sociale și alte cheltuieli asociate procesului de învățământ preuniversitar de stat*. Finanțarea complementară se aprobă anual prin legea bugetului de stat și se repartizează pe comune, orașe, municipii și sectoare ale municipiului București de către direcțiile generale ale finanțelor publice județene, respectiv a municipiului București și cu asistența tehnică a inspectoratelor școlare județene, respectiv al municipiului București.

Finanțarea complementară include următoarele categorii de cheltuieli: *investiții, reparații capitale, consolidări, subvenții pentru internate și cantine, cheltuieli pentru evaluarea periodică națională a elevilor, cheltuieli cu bursele elevilor, cheltuieli pentru transportul elevilor, conform prevederilor legale [art. 84 alin. (1) din legea 1/2011], cheltuieli pentru naveta cadrelor didactice, conform legii, cheltuieli pentru examinarea medicală obligatorie periodică a salariaților din învățământul preuniversitar, cu excepția celor care, potrivit legii, se efectuează gratuit, cheltuieli pentru concursuri școlare și activități educative extrașcolare organizate în cadrul sistemului de învățământ, cheltuieli pentru asigurarea securității și sănătății în muncă, pentru personalul angajat, preșcolari și elevi, gestionarea situațiilor de urgență, cheltuieli pentru participarea în proiecte europene de cooperare în domeniul educației și formării profesionale.*

Suplimentar, autoritățile administrației publice locale pot finanța cluburile sportive școlare, precum și palatele și cluburile copiilor.

De asemenea, consiliile locale, respectiv consiliile locale ale sectoarelor municipiului București și consiliile județene, respectiv Consiliul General al Municipiului București, contribuie și la *finanțarea suplimentară*, acordând granturi unităților de învățământ, în baza unei metodologii proprii. Finanțarea suplimentară se acordă ca sumă globală fixă din bugetul Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului pentru premierea unităților de învățământ preuniversitar de stat cu rezultate deosebite în domeniul incluziunii sau în domeniul performanțelor școlare și se realizează pe bază unui contract încheiat între unitatea școlară și finanțator.

Atât finanțarea de bază cât și finanțarea complementară se realizează pe baza **contractului de management** încheiat între *directorul unității de învățământ preuniversitar și primarul localității/primarul de sector în a cărei rază teritorială se află unitatea de învățământ*, respectiv cu *președintele consiliului județean/primarul de sector*, în cazul școlilor speciale.

La nivelul consiliilor locale, *descentralizarea în domeniul finanțării educației* va avea impact asupra implicării reale și efective în funcționarea și dezvoltarea serviciului educațional; asumarea de către autoritățile locale a responsabilității privind furnizarea de servicii educaționale; dezvoltarea comunității prin transformarea școlii în centru de informare și dezvoltare pentru comunitate. Descentralizarea vizează dreptul de decizie al consiliului local cu privire la: *aprobarea proiectului de buget propus de școală; alocarea către școli a fondurilor necesare, ca sumă globală, care să asigure acoperirea costului/elev pentru cheltuielile de bază, asigurarea fondurilor și executarea bugetului pentru finanțarea complementară și realizarea activităților de investiții, reparații și modernizări*.

▪ **bugetul unității de învățământ preuniversitar de stat** constituit din venituri proprii obținute prin din activități specifice, conform legii, din donații, sponsorizări sau din alte surse legal constituite. Veniturile proprii nu diminuează finanțarea de bază, complementară sau suplimentară și *sunt utilizate conform deciziilor consiliului de administrație*. La sfârșitul anului bugetar, sumele necheltuite rămân în contul unității de învățământ care le-a realizat și se reportează pentru bugetul anual următor.

Descentralizarea la nivelul unităților de învățământ vizează acordarea capacității depline de decizie a conducerii școlii cu privire la: *întocmirea bugetului, execuția bugetului*, cu excepția investițiilor, *dezvoltarea surselor de venituri proprii ale școlii și utilizarea independentă a acestora*. Procesul de descentralizare este orientat la acest nivel spre democratizarea vieții școlii, inovație și diversificare a ofertei școlare, asumarea responsabilă a deciziilor privind calitatea procesului instructiv-educativ și a condițiilor de realizare a acestuia.

La nivelul comunității locale descentralizarea în domeniul finanțării educației asigură o corelare mai bună dintre oferta și cererea pe piața muncii, integrarea socială prin diferențiere a absolvenților, în funcție de competențe și opțiuni precum și promovarea valorilor autentice și a tradițiilor specifice.

Concluzie: O descentralizare autentică, care să aibă efectele estimate, implică un proces etapizat al cărui succes este garantat de îmbunătățirea capacității instituționale la toate nivelurile, pentru exercitarea corectă a funcțiilor ce decurg din noile competențe atribuite factorilor implicați în educație. Este un proces care nu poate fi decretat din exterior (în mod autoritar), care nu poate fi atins de toate școlile în același timp și în același fel și care necesită stabilitate, coerență, reguli clare, respect pentru individualitate, interes pentru dezvoltare, sprijin și cooperare.

2. Principiul răspunderii publice

Notiune: Persoanele sau organele sistemului de învățământ preuniversitar care participă la realizarea serviciilor educaționale, indiferent de statutul lor juridic, sunt răspunzătoare, *în mod public*, pentru calitatea serviciilor educaționale oferite, în raport cu funcțiile și responsabilitățile care le revin.

Răspunderea publică este instituită la nivel de principiu prin art. 3 lit. f) din Legea 1/2011 unde se arată că unitățile și instituțiile de învățământ răspund public de performanțele lor, iar potrivit art. 96 lit. k) și art. 97 lit. c) în sistemul de învățământ preuniversitar, directorul alături de consiliul de administrație își asumă răspunderea publică pentru performanțele școlii.

Conținutul răspunderii publice înglobează atât o răspundere de natură civică cât și răspunderea civilă patrimonială ori după caz, chiar penală atunci când în joc sunt fapte de corupție.

3. Principiul transparenței

Principiul transparenței se concretizează în asigurarea vizibilității totale a deciziei și a rezultatelor, prin comunicarea periodică și adecvată a acestora.

Una dintre cauzele cele mai importante ale apariției și întreținerii fenomenului de corupție inclusiv în sistemul educațional îl constituie lipsa de transparență în adoptarea deciziilor, măsurilor și rezultatelor din sistem.

În ultimii ani, în domeniul educației, au fost identificați o serie de factori de risc precum: *instabilitate legislativă, ineficiența unora dintre structurile de cooperare locale și naționale; absența canalelor de informare continuă și eficientă, un nivel scăzut al competiției intra și interinstituțional; salarizarea inadecvată; sistem deficitar de selecție, evaluare și promovare a personalului; insuficiența controalelor interne (audit, corp de control); preocupare redusă a conducătorilor unităților de învățământ în legătură cu procesul de achiziții publice privind materialele didactice; insuficiența campaniilor de prevenție, informare și conștientizare; lipsa unor proceduri obiective și transparente pentru evaluarea activității elevilor și studenților (testele naționale).*

Probleme constatate au fost:

- administrarea deficitară a școlilor cu referire la procesul decizional;
- comunicare ineficientă atât la nivelul unităților de învățământ, cu beneficiarii serviciilor educaționale precum și între structurile reprezentative ale elevilor, profesorilor și părinților și autoritățile locale;
- un proces de selecție, evaluare și promovare viciat (evaluarea diferențiată a resurselor umane în învățământul preuniversitar – accentul pe decalajul rural-urban);
- proceduri și formalități administrative greoaie (procesele de achiziție publică);
- insuficiența fundamentare a deciziilor;
- necunoașterea sau interpretarea eronată a prevederilor legale;

- insuficiența datelor/informațiilor deținute de către cadrele didactice precum și de beneficiarii serviciilor educaționale;
- instruire deficitară pe problematicile specifice anticorupției.

Capitolul II – Parteneriatele în învățământ și regimul lor juridic

A. Parteneriat: Unitate de învățământ - Comunitate locală

Parteneriatul instituție de învățământ - comunitate

Școala este una dintre instituțiile ce ocupă un loc esențial în comunitate, funcțiile sale manifestându-se integral în contextul specific al comunității în care ea funcționează. Privind din perspectiva rolului socio - educativ al școlii, urmează a identifica punctele comune în valorile pe care școala și comunitatea le transmit, precum și punctele comune de dezvoltare, în vederea creșterii gradului de educație al actorilor comunității (elevi, părinți, diverse categorii sociale etc.).

Parteneriatul școală - comunitate locală își găsește legitimitatea în tendința de *extindere câmpului educațional de la instituțiile școlare către ceilalți agenți educaționali*. Școala funcționează într-o comunitate alcătuită din mai mulți factori cu rol în educație: familie, autorități, organizații guvernamentale și neguvernamentale, agenți economici etc. Fiecare dintre aceștia au la rândul lor o ofertă educațională explicită și/sau implicită. În acest context, școala este inerent supusă presiunii unor factori multipli (grupuri ideologice locale, sisteme politice, condițiile economice și diversele tendințe manifestate în societate) ce exercită influențe de ordin economic, politic, cultural și ideologic. Școlile depind de mediul în care funcționează în ceea ce privește obținerea resurselor materiale, umane, financiare, informaționale etc.

Prin parteneriat se înțelege modalitatea, formală sau informală, prin care două sau mai multe părți decid să acționeze împreună pentru atingerea unui scop comun.

Din punct de vedere juridic, conceptul de **parteneriat** exprimă o *modalitate de cooperare între două părți, pentru realizarea unui proiect care produce efecte pozitive în dezvoltarea unor servicii economice sau sociale*. Din punct de vedere al beneficiilor pe care le aduce, parteneriatul poate fi definit ca o *modalitate eficientă în realizarea reformei managementului* fie prin schimbarea practicilor manageriale, fie prin schimbarea modului în care sunt abordate problemele publice, astfel încât soluționarea lor să devină fezabilă prin parteneriat. Parteneriatul poate fi o soluție pentru alocarea și folosirea resurselor locale la nivel comunitar, pentru atragerea altor resurse externe pentru rezolvarea problemelor comunitare.

Ideea de parteneriat între școală și comunitate trebuie să se bazeze pe principiul complementarității serviciilor sociale oferite de către diversele organizații care activează în

comunitate. Construirea parteneriatului este un proces deliberat ce implică aptitudini specifice, strategii și cunoștințe pe care părțile implicate trebuie să le cunoscă și să le folosească. Succesul parteneriatului școală – comunitate locală este bazat pe legătura permanentă, constantă între agenții comunitari și reprezentanții școlii. Se realizează astfel un echilibru între schimbare și continuitate, între specific și global, între împlinirea individuală și exigențele de ordin social.

Școala ca și organizație, pentru a-și atinge obiectivele, are nevoie de un sistem managerial adecvat definit prin funcții specifice: proiectare, decizie, organizare, coordonare, evaluare etc. Managementul școlii trebuie să asigure funcționarea și dezvoltarea școlii ca sistem deschis, aflat în relație permanentă cu mediul său exterior, cu comunitatea în care funcționează și nu numai. Pentru a-și realiza obiectivele propuse școala este nevoită să atragă, aloce, folosească o gamă diversă de resurse: materiale, financiare, umane, informaționale și de timp.

Parteneriatul dintre școală și comunitate are ca deziderat îmbunătățirea relațiilor în vederea creșterii calității educației oferite elevilor. Politicile și proiectele de dezvoltare comunitară (dezvoltarea comunitară fiind un proces în care membrii ai comunităților locale, mediul de afaceri, structuri/instituții guvernamentale, organizații nonguvernamentale etc acționează împreună pentru bunăstarea/întărirea unei comunități locale) implementate în ultimii ani au demonstrat importanța dezvoltării capacității comunităților de a-și rezolva propriile probleme sociale, economice, educaționale și de mediu, prin acțiunea comună, partenerială a tuturor factorilor comunitari interesați.

Elaborarea și implementarea proiectelor în condiții de succes poate avea loc numai dacă fiecare școală își atrage parteneri din comunitatea în care este amplasată. Parteneriatul produce efecte benefice atât pentru școală, copii, familii dar și pentru comunitate. Școlile care au acces la mai multe resurse ale comunității (umane, materiale, informaționale, tehnologice) pot dezvolta forme de manifestare ale parteneriatului școală – comunitate diverse și centrate pe nevoile comunității. Pe de altă parte, gestionarea optimă a problemelor educaționale și sociale identificate de către școală este dependentă de gradul în care școala este responsabilă de propriul management. Prin descentralizarea unităților de învățământ se încearcă sporirea ariei de responsabilitate a școlii în privința propriului management. Cu cât școala are responsabilități mai mari în ceea ce privește propriul management, cu atât parteneriatul este mai posibil.

Realizarea unui parteneriat viabil cu comunitatea impune însă cunoașterea profilului general al comunității locale, cunoașterea problemelor specifice ale comunității și, în particular, problemele din domeniul educației, stabilirea gradului de implicare a școlii în viața comunității locale și rolul pe care școala îl are în procesul de dezvoltare comunitară, identificarea formelor și domeniilor parteneriatului în acord cu specificul proiectelor școlii și cu particularitățile partenerilor din

comunitate, care pot sprijini elaborarea și implementarea proiectului; stabilirea direcțiilor de acțiune prin care se poate asigura atragerea partenerilor comunitari pe fondul ameliorării relațiilor dintre școală și comunitate.

Pentru realizarea unui parteneriat școală – comunitate, este în primul rând necesar să existe o deschidere reală a școlii către comunitate, concretizată în:

- identificarea persoanelor sau instituțiilor din comunitate interesate în dezvoltarea educației;
- câștigarea interesului unui număr cât mai mare de membri ai comunității;
- comunicarea între membrii comunității școlare (profesori și elevi) și membrii comunității locale;
- dezvoltarea unui demers de învățare prin servicii în sprijinul comunității în cadrul unor proiecte de acțiune civică legate de ecologie, tradiții, cunoașterea comunității, caritate (învățarea prin servicii în sprijinul comunității = o metodă de învățare prin intermediul căreia elevii își dezvoltă abilități și atitudini participând activ la organizarea și desfășurarea unor activități în beneficiul comunității din care fac parte);
- dezvoltarea unui curriculum la decizia școlii care să corespundă nevoilor comunității și să folosească resurse ale acesteia;
- folosirea resurselor și facilităților comunității pentru parcurgerea curriculumului obligatoriu; identificarea problemelor din comunitate care s-ar putea rezolva prin activități ale școlii;
- organizarea unor activități pentru membrii comunității; dezvoltarea școlii ca ofertant de servicii către comunitate și inițiator de proiecte în parteneriat;

Esențial în dezvoltarea unui parteneriat școală – comunitate este faptul că pentru adaptarea la o lume în permanentă schimbare, instituțiile din comunitățile locale trebuie să coopereze și să inițieze procese de planificare participativă (planificarea participativă fiind un proces de identificare a problemelor, soluțiilor și strategiilor prin participarea directă și activă a celor interesați/afecțați și presupunând implicarea mai largă a comunității pentru a fi consultată sau atrasă în luarea deciziilor). Rolurile ambelor instituții comunitare sunt interdependente. În cadrul procesului educațional, școala funcționează ca un centru de legătură și sprijin pentru alte instituții de la nivel local sau central, ei revenindu-i rolul de «organizator social» al comunității și nu numai. Tot școala este cea care are rolul de a susține o cultură locală a dezvoltării și de a oferi un suport pentru rezolvarea unor probleme cu care comunitatea se confruntă.

Școala este o componentă de bază a comunității, aptă să acționeze ca un agent al inovației, schimbării și dezvoltării locale pentru că: este o instituție cheie în comunitate prin rolul esențial pe care îl are în pregătirea unor generații de viitori cetățeni; dispune de spații și resurse materiale care fac posibil demersul educațional; are resursele umane ce dețin competențe specifice și sunt extrem de

valoroase; intră în contact, prin natura activității sale, cu numeroși membri ai comunității pe care îi poate antrena în identificarea de probleme, resurse și soluții.

Parteneriatul școală - comunitate se poate concretiza printr-o serie de măsuri concrete precum:

- creșterea ofertei de materii opționale și alternative educaționale (ex: servicii educaționale dezvoltate în școală) și diversificarea acestora în scopul de a sprijini manifestarea talentelor și aptitudinilor elevilor;
- oferirea de șanse reale pentru fiecare unitate de învățământ în a-și determina propriul curriculum (prin curriculum la decizia școlii);
- descongestionarea programelor de învățământ și a materiei de studiu;
- introducerea unor discipline sau capitole care să vizeze viața comunității în care școala își desfășoară activitatea și care să abordeze aspecte ce țin de dezvoltarea comunității, istoricul acestei, valorizarea aspectelor pozitive ale comunității etc.;
- utilizarea în mod flexibil a programei care nu este obligatorie, în funcție de nevoile locale de educație și formare.

Relația școală comunitate locală este influențată de o multitudine de factori printre care pot fi enumerați mediul social al comunității (rural, urban, etc.), gradul de cultură, nivelul studiilor populației care își trăiește viața în comunitate – influențează și viața școlii, modelul social al profesiilor de succes și modelele oferite de către cei apropiați copiilor care le influențează gradul acestora de aspirații; dezvoltarea economică și tehnologică a comunității; reprezentările sociale, mentalitățile și atitudinile privind educația copiilor, nivelul aspirațiilor familiilor față de educația copiilor; valoarea acordată studiilor și profesiilor; percepția privind misiunea școlii în comunitate; componența demografică a comunității: ritmul creșterii demografice, structura pe vârste a populației, tipul de familie, structura ocupațională a locuitorilor etc.

Comunitățile se dezvoltă diferit, au caracteristici care le diferențiază, școala, ca instituție centrală a comunității locale, dezvoltându-se și ea conform unor direcții locale.

Programele educative ce pot fi abordate în parteneriatul dintre instituția de învățământ și comunitate au o arie destul de vastă. Astfel, școala și comunitatea locală pot coopera în scopul *școlarizării copiilor de etnie rromă*. În generale, familiile acestor copii nu acordă o importanță deosebită educației, fapt pentru care abandonul școlar în rândul acestor copii este foarte mare. În acest caz, parteneriatul școală – comunitate are ca rol de a identifica soluții viabile pentru motivarea populației rrome să își școlarizeze copii.

Desfășurarea unor activități extrașcolare și extracuriculare, prin organizarea de manifestări de cultură organizațională cum ar fi: spectacole folclorice sau de alt gen, expoziții cu lucrări, urări de sărbători etc.

În ceea ce privește cadrele didactice, pentru personalul navetist, parteneriatul se poate concretiza accesul facil în localitate, prezența mijloacelor de transport în comun, a căilor de acces adecvate, apropierea de oraș a localității (la 14 km. de orașul Râmnicu Sărat) fac însă ca naveta cadrelor didactice să fie ușoară, școala să fie atractivă pentru cadrele didactice din afara școlii.

În contextul în care mulți părinți sunt plecați la muncă în străinătate parteneriatul școală – comunitate se poate materializa în programe care să aibă ca scop urmărirea mai îndeaproape copiilor celor plecați la muncă în străinătate, sesizarea situațiilor problematice ce pot apărea, către unitățile de asistență socială precum și consilierea și informarea părinților cu privire la drepturile și obligațiile pe care le au față de copii.

Organizarea unor clase specifice, de artă și meserii, în programul extracurricular, în care elevii să fie pregătiți cu sprijinul unor reprezentanți ai comunității, în meserii cerute pe piața locală de forță de muncă: zidar, tâmplar, fierar, croitor etc.

Pentru întărirea imaginii școlii și marcarea specificului acesteia în comunitate și regiune școala poate să adopte un nume care să o diferențieze de alte școli, precum și o zi a școlii în care să fie organizate acțiuni comune împreună cu membrii comunității.

B. Parteneriatul instituția de învățământ - familie

Termenul de familie are origini latine, provenind de la „famulus - sclav de casă”. Din perspectivă sociologică, familia este instituția fundamentală în toate societățile cunoscută ca fiind un "grup social relativ permanent de indivizi legați între ei prin origine, căsătorie sau adopțiune".

Funcțiile sociale elementare ale familiei sunt: *funcția de socializare și educare*, ce contribuie la formarea capacității de adaptare și motivare în conviețuirea socială, *funcția economică*, prin care se realizează asigurarea materială și protejarea copiilor față de lipsuri și boli și funcția politică, care asigură copiilor o poziție legitimă în societatea existentă.

Familia este matricea de viață fundamentală pentru existența și formarea personalității elevului, ca mediu educativ determinant, ca sursă de adaptare școlară și de comportament. Familia exercită poate cea mai importantă influență asupra copiilor având un rol formator și educativ fundamental pentru copii, dezvoltarea fizică, morală, educațională, estetică, emoțională, etc fiind asigurată în mai mare parte în mediul familial.

Parteneriatul școală – familie contribuie la creșterea factorilor de educație în familie, prin conștientizarea rolului pe care părinții o au în educația copiilor lor. Implicarea familiei în parteneriatul școlii este determinat însă de interesul pe care familia îl manifestă față de școală. Cu cât școala reprezintă o valoare mai mare pentru familie, cu atât și gradul ei de implicare crește exponențial. Familia are o influență directă asupra interesului copiilor față de școală. Copii care sunt sprijiniți și încurajați de părinți în activitatea școlară, obțin performanțe școlare ridicate și au un grad

de aspirație ridicat față de nivelul de școlarizare pe care doresc să-l atingă. Atitudinea familiei față de școală se transferă și copiilor și se manifestă în gradul de interes față de activitățile școlii, față de teme, față de rezultatele evaluării, față de aprecierile cadrelor didactice etc.

Pentru realizarea parteneriatului cu părinții este esențial ca:

- părinții să fie priviți ca și participanți activi, care pot aduce o contribuție reală și valoroasă la educarea copiilor lor;
- părinții să fie parte la adoptarea deciziilor privitoare la copii;
- să se recunoască și să se aprecieze informațiile date de părinți referitoare la copiii lor;
- să se valorifice aceste informații și să se utilizeze în completarea informațiilor profesionale;
- responsabilitatea să fie împărțită între părinți și profesori.

Relația dintre părinți și profesori implică ieșirea din frontierele școlii și determină o altă abordare a profesiei didactice. În pedagogia tradițională această temă era tratată sub denumirea de „colaborarea dintre școală și familie”. Actualmente, dimensiunile acestei relații sunt mult mai cuprinzătoare datorită lărgirii conceptului de colaborare spre cel de comunicare prin cooperare și, mai nou, prin conceptul de parteneriat care le cuprinde pe toate și, în plus, exprimă și o anumită abordare pozitivă și democratică a relațiilor educative.

Familia joacă un rol important în fundamentarea și aplicarea strategiilor naționale în domeniul educației. Astfel spre exemplu, asociațiile de părinți cu personalitate juridică pot participa în mod activ la procesul educațional și la luarea deciziilor ce privesc învățământul românesc preuniversitar. Asociațiile se pot implica în diferitele proiecte educaționale, pot deveni organe consultative în analiza și dezbaterile proiectelor de legi, a regulamentelor, a reglementărilor care privesc decizia în actul de învățământ, au capacitatea de a coaliza interesele părinților, cadrelor didactice și elevilor în a concepe și promova inițiative legislative, care pot contribui în mod eficient la creșterea nivelului calitativ și la modernizarea învățământului preuniversitar, în concordanță cu standardele Uniunii Europene.

Scopurile pe care organizațiile de părinți le pot urmări în legătură strategiile naționale în domeniul educației sunt: modernizarea învățământului și a managementului acestuia (inclusiv prin introducerea tehnologiei didactice asistate de calculator și multimedia) în scopul creșterii calității actului educațional; asigurarea unui mediu educațional necesar pentru un învățământ performant prin legătura permanentă cu administrațiile centrale și locale; susținerea și promovarea intereselor lor, a părinților și copiilor în relațiile cu ministerele de resort, inspectoratele județene, administrațiile centrale și locale, unitățile de învățământ, sindicate, alte organizații naționale și internaționale și societatea civilă; susținerea proiectelor de legi și a altor reglementări în domeniul educației; realizarea

unei mai mari interconectivități între școală și mediul economic, comunitatea locală, societatea civilă, organizațiile nonguvernamentale și guvernamentale și mass-media, în vederea creșterii calității educației civice a părinților și copiilor; sprijinirea inițiativelor și proiectelor părinților și copiilor, inclusiv cele care privesc imprimarea caracterului practic aplicativ și valorificarea pregătirii și inteligenței lor; protejarea tinerelor valori; conlucrarea cu organisme nonguvernamentale și guvernamentale, inclusiv cu comisiile de ocrotire și autoritate tutelara în vederea respectării drepturilor părinților și copiilor și integrării lor în școală și societate; realizarea unor parteneriate cu ministerele de resort și reprezentanții lor, la nivel central și în teritoriu, în scopul modernizării, eficientizării, creșterii eficacității și calității precum și îmbunătățirii continue a procesului educațional, în concordanță cu standardele Uniunii Europene etc.

Cooperarea familie - școală este fundamentată pe dispoziții legale care legitimează aceste forme de parteneriat și le reglementează forma de organizare și funcțiile.

Cea mai importantă reglementare ce legitimează parteneriatul dintre instituțiile de învățământ și familie o constituie **Legea nr. 1/2011 a educației naționale**, care în art. 96 *prevede participarea în cadrul consiliului de administrație al școlii a unui număr de 2 respectiv 3 reprezentanți ai părinților*. Actuala reglementare conferă părinților un rol deliberativ, alături de profesorii, consilieri locali și reprezentantul primarului. Ei capătă astfel puterea de a hotărî, în egală măsură despre chestiuni privitoare la gestionarea bugetului și execuția bugetară, până la evaluarea performanțelor profesionale ale cadrelor didactice, organizarea concursurilor de ocupare a posturilor și sancționarea abaterilor disciplinare ale profesorilor, directorilor și ale personalului didactic și auxiliar.

Părinții se pot organiza în *asociații cu personalitate juridică*, în temeiul dreptului de asociere prevăzut de **Constituția României, Ordonanța Guvernului nr.26/2000** (modificată) cu privire la asociații și fundații, precum și a dispozițiilor noului **Cod civil**, în baza unui Statut propriu de organizare și funcționare. Scopurile unor astfel de asociații pot fi: implicarea în procesul de învățământ, sprijinind material unitatea școlară în adoptarea unor noi discipline care să se studieze prin curriculumul la decizia școlii; sprijinirea financiară a unor activități extrașcolare; identificarea de surse de finanțare extrabugetare și implicarea directă în îmbunătățirea, modernizarea și întreținerea bazei materiale a școlii; sprijinirea parteneriatelor educaționale dintre unitățile de învățământ și instituțiile cu rol educativ pe plan intern și internațional; acordarea de burse școlare și extrașcolare elevilor; susținerea unor activități ale elevilor cu caracter social, cultural, profesional, economic și sportiv; gestionarea fondurilor provenite din cotizații și alte surse; acordarea de sprijin financiar sau material copiilor care provin din familii cu situație materială precară; prevenirea abandonului școlar prin derularea unor programe cu acest scop împreună cu profesorii școlii; derularea unor programe

educative pe diverse teme: drogurile și consumul lor în rândul copiilor, violența în familie, ocrotirea minorilor prin intermediul școlii; etc.

Crearea unor parteneriate viabile între părinți și școli implică de multe ori un proces educațional complex al părinților, pe parcursul căruia aceștia să conștientizeze și să își asume rolul pe care îl pot juca în procesul educațional. Părinții trebuie să informați asupra importanței implicării lor în procesul de școlarizare a copiilor, care presupune, cel puțin, cunoașterea obligațiilor legale privind educația copilului, drepturile de care dispune în acest sens, importanța atitudinii lui pentru reușita școlară a copilului precum și metodele de colaborare cu școala.

C. Parteneriat Școala - autoritățile locale

Rolul autorităților locale în sistemul educației naționale.

Reprezentanții autorităților locale, respectiv primarul și consiliul local sunt cei care asigură funcționarea serviciilor specializate destinate cetățenilor, gestionează fondurile la nivel local, sunt răspunzători de patrimoniu local, etc.

Analiza legislației în vigoare indică direcțiile de acțiune ale colaborării dintre autoritățile centrale, județene și locale cu atribuții în domeniul educației astfel:

- în realizarea demersurilor pentru participarea copiilor la învățământul preșcolar și învățământul obligatoriu;
- dezvoltarea unor programe de educație pentru părinții tineri, organizarea unor cursuri de pregătire pentru copiii ce nu pot răspunde cerințelor programei naționale și celor care au abandonat școala, în vederea reintegrării lor școlare;
- organizarea și dezvoltarea unor posibilități adecvate de petrecere a timpului liber și odihnă;
- realizarea sau inițierea demersurilor necesare pentru prevenirea abandonului școlar din motive economice.

Conform noii legi a educației, autoritățile administrației publice locale asigură, în condițiile legii, buna desfășurare a învățământului preuniversitar în localitățile în care acestea își exercită autoritatea, neîndeplinirea obligațiilor ce le revin în organizarea și funcționarea învățământului preuniversitar urmând a fi sancționată conform legii.

D. Parteneriat instituția de învățământ - Poliție

În comunitate, Poliția reprezintă o instituție de referință pentru locuitorii săi. Rolurile Poliției în domeniul educațional pot fi împărțite în două mari categorii: preventive și de intervenție în situații speciale.

Parteneriatul dintre școală și poliție are la bază îndeplinirea obiectivelor comune. În comunități, întâlnim practici ale parteneriatului diferite de la o școală la alta. În esență, *domeniile* în care întâlnim parteneriatul școală – poliție sunt următoarele: asigurarea integrității personale a elevilor, cadrelor

didactice, a locuitorilor comunității în general; prevenirea delincvenței juvenile și a criminalității; violența în familie, stradală, în cadrul școlii; prevenirea consumului, a traficului de droguri; educația rutieră; prevenirea prostituției/proxenetism, pedofiliei; prevenirea cerșetoriei; prevenirea exploatării prin muncă a copiilor; promovarea respectului față de lege; promovarea drepturilor omului și ale copilului; promovarea unui comportament civilizată în societate; promovarea imaginii pozitive ale Poliției în comunitate și creșterea încrederii în instituție; culegerea de informații și date de interes în cazuri speciale; menținerea ordinii și liniștii publice în unitățile de învățământ, în afara acestora (perimetrul școlii, traseul de la școală – acasă al elevilor), în comunitate; realizarea/proiectarea unor programe/proiecte de parteneriat; stabilirea identității persoanelor și educarea copiilor pentru utilizarea actelor care atestă identitatea; recrutarea viitoarelor cadre ale instituției.

Școala, prin reprezentanții săi, cadre didactice, elevi, personal administrativ trebuie să identifice problemele de comportament ale elevilor, să colaboreze cu poliția în cazul copiilor infractori sau potențial infractori. Desigur, nu numai școala și poliția trebuie să se implice în aceste situații, se impune o colaborare cu reprezentanții serviciilor sociale, cu asistenții sociali, cu familia elevilor.

Pregătirea elevilor trebuie să îmbrace forme diferite, în funcție de nivelul de vârstă, de înțelegere al acestora, de potențialele riscuri ale grupelor de vârstă. Formele de parteneriat sunt multiple și implică nu numai școala și poliția, ci și alți actori comunitari cu rol educațional: părinții, organizațiile neguvernamentale, autoritățile etc.

Capitolul III : ACTIVITATEA NORMATIVĂ DE PREVENIRE A CORUPȚIEI ÎN EDUCAȚIE

A. NORME relevante privind explicitarea faptelor de corupție

Corupția este privită ca o problemă de importanță majoră în țările fost comuniste comparativ cu statele occidentale. Sistemele comuniste au fost, în plan fundamental, *bazate pe corupție*, fenomen care acționa ca o forță de consolidare într-un stat clientelar și autoritarist, dând posibilitatea anumitor persoane să își impună dominanța prin metode vădit nelegale, dar și lipsite de etică.

Și în prezent, unul din cele mai mari obstacole în implementarea reformelor politice, economice și sociale și în crearea unui progres palpabil în România îl reprezintă răspândirea corupției la nivelul tuturor sferelor de activitate. **Corupția este acțiunea de obținere a unor avantaje, beneficii nemeritate prin desfășurarea de acțiuni ilicite**. Aceasta favorizează interesele individuale, personale și le afectează, în consecință, pe cele colective, prin ignorarea normelor legale, dar și morale, folosirea, însușirea și sustragerea de foloase necuvenite, ocuparea de funcții publice prin relații preferențiale, apelul la cunoștințe sus-poziționate în soluționarea cererilor proprii, obținerea de

avantaje prin utilizarea unor forme de constrângere ca șantajul, înșelăciunea, darea și luarea de mită, intimidarea, cumpărarea de influență etc.

Compararea diverselor concepte despre corupție ne arată că acțiunile care se califică drept corupție includ următoarea structură, elementele sale fiind întâlnite în situații din cele mai diferite care trădează intenția coruperii:

- 1. o persoană cu autoritatea (puterea) de a adopta decizii cu relevanță pentru societate în general sau pentru un grup mai restrâns de persoane;**
- 2. existența unor prevederi legale care reglementează luarea de decizii (legislație de orice tip, principii, criterii, proceduri);**
- 3. o persoană sau mai multe persoane care doresc obținerea unei decizii favorabile lor;**
- 4. existența unui schimb reciproc avantajos între persoana care ia decizia și persoana sau persoanele care doresc decizia;**
- 5. norme și proceduri de luare a deciziilor încălcate în mod vădit, cu prejudicii aduse societății.**

Putem considera o acțiune a unui funcționar public/agent al statului ca fiind coruptă în situația în care acesta *abuzează de puterea publică pe care o exercită* pentru a-și promova anumite interese personale, interese ale altora sau pentru a obține pentru sine beneficii materiale sau financiare.

Orice act al unei instituții sau autorități care are drept consecință provocarea unei daune interesului public, în scopul de a promova un interes/profit personal sau de grup poate fi calificat drept „corupt”. Nu este însă obligatoriu să existe un prejudiciu (concret sau material) al interesului public pentru a putea identifica o faptă de corupție.

Cauzele principale ale apariției fenomenului corupției, așa cum au fost relevate în urma unui studiu condus de Compania de Cercetare Sociologică și Branding în aprilie 2010, sunt **natura umană și fragilitatea sistemului instituțional**. Corupția însă poate fi încurajată și menținută de o serie de factori sociali și economici, precum **economia slabă, șomajul, slaba administrare a bugetului de stat, lipsa abilităților de conducere și de administrare a unor persoane, intervenția unor state și a unor corporații puternice**. De exemplu, funcționarii publici pot fi demoralizați de salariile scăzute, de maniera în care sunt portretizați în mass-media, dar și la nivelul relațiilor interumane, de modelele de promovare care nu presupun ca rațiune calitatea muncii prestate, ci relațiile de influență și consens ilegal și imoral, de scopurile neclare ale organizației și de clientelismul stabilit între persoanele din poziții de conducere și subordonații lor.

În mod normal prin corupție înțelegem orice abatere de la moralitate, de la cinste și de la datorie, care aduce atingere interesului unei persoane sau interesului public, în favoarea interesului unei alte entități bine determinate, de regulă privată.

La nivel internațional, tema corupției a rămas multă vreme *tabu*, însă acesta a fost spulberat când liderii Americii de Nord și de Sud s-au întâlnit la *Summit*-ul celor două Americi din decembrie 1994. Grupul Multidisciplinar privind Corupția, înființat de Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei în anul 1994, a adoptat provizoriu următoarea definiție: „Corupția cu care are legătură activitatea GMC al Consiliului Europei cuprinde comisiunile oculte și toate celelalte demersuri care implică persoane investite cu funcții publice sau private, care și-au încălcat obligațiile care decurg din calitatea lor de funcționar public, de angajat privat, de agent independent sau dintr-o altă relație de acest gen, în vederea obținerii de avantaje ilicite, indiferent de ce natură, pentru ele însele sau pentru alții.”

Convenția penală a Consiliului Europei privind corupția, semnată de România la data de 27 ianuarie 1999, definește corupția în cele două modalități de săvârșire, *activă și pasivă*.

Corupția activă: „*promisiunea, oferirea sau darea, cu intenție, de către orice persoană, direct sau indirect, a oricărui folos necuvenit, către un funcționar public, pentru sine ori pentru altul, în vederea îndeplinirii ori abținerii de la a îndeplini un act în exercițiul funcțiilor sale*”.

Corupția pasivă: „*solicitarea ori primirea, cu intenție, de către un funcționar public, direct sau indirect, a unui folos necuvenit, pentru sine ori pentru altul, sau acceptarea unei oferte sau promisiuni a unui astfel de folos, în vederea îndeplinirii ori abținerii de la a îndeplini un act în exercițiul funcțiilor sale*”.

Potrivit convenției, aceste fapte constituie corupție dacă sunt săvârșite de funcționari publici naționali, funcționari publici străini, parlamentari naționali, străini și ai adunărilor parlamentare internaționale, funcționari internaționali, precum și de persoane care reprezintă organizații internaționale. De asemenea, corupția privește atât sectorul public, cât și cel privat.

La nivelul Uniunii Europene, **Comisia**, prin **Comunicarea (2003) 317 final către Consiliu, Parlamentul European și Comitetul Economic și Social**, a adoptat definiția corupției folosită de *Programul Global împotriva Corupției, al Organizației Națiunilor Unite*, potrivit căreia corupția reprezintă **abuzul de putere pentru obținerea unor beneficii private**. Definiția corupției adoptată la nivel comunitar este reflectată în legislația românească într-un sens mai restrâns, fiind incluse sub titulatura de fapte de corupție infracțiunile clasice de **dare și luare de mită, trafic de influență, primire de foloase necuvenite, abuzul în serviciu**, dacă este cauza obținerii unor beneficii pentru sine sau pentru altul și infracțiunile asimilare.

În accepțiunea *Programului național de prevenire a corupției și a Planului național de acțiune împotriva corupției 3 din 2001*, corupția implică utilizarea abuzivă a puterii publice în scopul obținerii, pentru sine ori pentru altul, a unui câștig necuvenit:

- **abuzul de putere în exercitarea atribuțiilor de serviciu;**

- **frauda (înșelăciunea și prejudicierea unei alte persoane sau entități);**
- **utilizarea fondurilor ilicite în finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale;**
- **favoritismul;**
- **instituirea unui mecanism arbitrar de exercitare a puterii în domeniul privatizării sau al achizițiilor publice;**
- **conflictul de interese (prin angajarea în tranzacții sau dobândirea unei poziții ori a unui interes comercial care nu este compatibil cu rolul și îndatoririle oficiale).**

Corupția a fost definită în expunerea de motive a Legii nr. 161/2003, ca fiind expresia unor manifestări de descompunere morală, de degradare spirituală sau, ca fenomen juridic, fiind cel mai mare dușman al statului de drept, al democrației.

Principalele infracțiuni prevăzute în legislația română:

DAREA DE MITĂ

Potrivit art. 255 Cod penal, darea de mită constă în promisiunea, oferirea sau darea de bani ori alte foloase unui funcționar public, direct sau indirect, în scopul determinării acestuia să îndeplinească ori să nu îndeplinească un act privitor la îndatoririle sale de serviciu sau în scopul de a face un act contrar acestor îndatoriri sau de a întârzia îndeplinirea unui act privitor la îndatoririle de serviciu. Sancțiunea prevăzută de lege este închisoarea de la 6 luni la 5 ani.

Obiectul juridic constă în relațiile sociale referitoare la activitatea de serviciu, activitate a cărei bună desfășurare este incompatibilă cu săvârșirea unor fapte de corupere asupra funcționarilor. Darea de mită este o infracțiune în legătură cu serviciul și are caracter autonom, existând și fără o luare de mită, atunci când funcționarul respinge oferta care i se face. Infracțiunea este lipsită, de regulă, de un obiect material. Totuși, dacă acțiunea făptuitorului se referă la un anumit bun, infracțiunea are și un astfel de obiect, constând în acel bun.

Cel ce da mită - mituitorul - este autorul unei infracțiuni de sine stătătoare - dare de mită - și nu participant la infracțiunea de luare de mită. Darea de mită, spre deosebire de luarea de mită, nu constituie o infracțiune de serviciu, ci o infracțiune în legătură cu serviciul; ea se caracterizează printr-o acțiune de corupere exercitată de un particular asupra unui funcționar. În cazul dării de mită, subiectul activ nemijlocit este nedeterminat. Prin urmare el poate fi orice persoană fizică, chiar un funcționar care corupe pe un alt funcționar. De asemenea, fapta poate fi săvârșită de mai mulți autori, dacă fiecare a contribuit nemijlocit - în mod simultan sau succesiv - la consumarea activității infracționale. Totodată, la săvârșirea acestei infracțiuni pot exista și alți participanți în calitate de instigatori sau complici.

Pentru întregirea laturii obiective a infracțiunii de dare de mită este necesară îndeplinirea unor condiții concomitente :

- promisiunea, oferirea sau darea să aibă obiect bani sau alte foloase;
- banii sau foloasele promise, oferite sau date să fie necuvenite, să nu fie datorate potrivit legii, deci să aiba caracter de retribuție, adică să constituie plată sau răsplată în vederea efectuării unui act determinat, arătat în mod explicit. Foloasele sunt necuvenite și atunci când se promite, se oferă sau se dă peste ceea ce este datorat în mod legal; cu alte cuvinte, banii sau foloasele nu trebuie să aibă o justificare legală;

- a treia condiție constă în anterioritatea promiterii, obținerii sau dării de bani ori alte foloase raportat la îndeplinirea de către funcționar a actului în vederea căruia mituitorul a acționat; cel târziu se acceptă ca moment concomitența cu timpul îndeplinirii îndatoririlor de serviciu. În cazul promisiunii - ca modalitate de realizare a elementului material al infracțiunii - darea efectivă a mitei poate avea loc și după îndeplinirea actului de serviciu solicitat, deoarece infracțiunea s-a consumat odată cu formularea promisiunii;

- ultima cerință este aceea ca actul pentru a cărui îndeplinire sau neîndeplinire subiectul activ - mituitorul - promite, oferă sau dă bani ori alte foloase să fie un act privitor la îndatoririle de serviciu ale funcționarului ori un act contrar acestor îndatoriri.

Promisiunea se referă la avantajul pe care îl va avea funcționarul dacă va acționa în sensul dorit de către mituitor. În această modalitate, fapta constituie infracțiune chiar dacă funcționarul nu acceptă promisiunea făcută.

Oferirea presupune prezentarea folosului pe care funcționarul urmează să-l primească. Și în această modalitate, fapta constituie infracțiune, chiar dacă funcționarul nu acceptă oferta făcută.

Darea de bani sau alte foloase presupune actul corelativ al primirii.

Fapta trebuie să fie anterioară, concomitentă sau imediat după îndeplinirea, neîndeplinirea etc. actului avut în vedere de mituitor, în caz contrar nefiind întrunite elementele constitutive ale infracțiunii de dare de mită [C.A. București, Secția a II-a penală, decizia nr. 129/1994, R.D.P. nr. 2/1995, p. 143]. Dacă există însă oferta de mituire, nu are relevanță că banii sau foloasele au fost date după îndeplinirea actului [Trib. Suprem, Secția penală, decizia nr. 5258/1971, R.R.D. nr. 3/1972, p. 165].

În toate cazurile, este necesar ca actul pentru a cărui îndeplinire, neîndeplinire etc. mituitorul promite, oferă sau dă funcționarului banii sau foloasele să fie un act privitor la îndatoririle de serviciu ale acestuia din urmă. În acest sens, în practica judiciară s-a reținut ca dare de mită fapta celui care, având asupra sa bunuri sustrase dintr-o întreprindere, îi oferă o sumă de bani paznicului acesteia pentru a nu-l preda organelor de poliție, deoarece și paznicul are ca îndatorire de serviciu descoperirea faptelor de sustragere și denunțarea lor celor în drept [Trib. Suprem, Secția penală, decizia nr. 1710/1970, C.D., 1970, p. 408].

Evident, pentru existența laturii obiective este necesar ca acțiunea ce formează elementul material al infracțiunii - promisiunea, oferirea, darea de bani sau alte foloase - să producă o urmare imediată, respectiv crearea stării de pericol pentru buna desfășurare a activității unităților publice și private, prin lezarea valorilor sociale privind probitatea de care trebuie să dea dovadă funcționarii în exercitarea atribuțiilor de serviciu. Legătura de cauzalitate - care întrește latura obiectiva - rezultă din însăși materialitatea acțiunilor întreprinse de făptuitor.

Cat privește latura subiectivă, investigarea trebuie să dovedească faptul că acțiunea făptuitorului a fost săvârșită cu vinovăție - intenție directă. Stabilirea intenției de a da mită este absolut obligatorie, atât pentru dovedirea existenței infracțiunii, cât - mai ales - pentru a stabili dacă în cauză mituirea s-a făcut în condiții de constrângere a mituitorului - caz ce exclude existența faptei - ori făptuitorul se bucură de cauza de impunitate prevăzută de lege, dacă a denunțat autorității fapta mai înainte ca organele de urmarire penala să fi fost sesizate despre această acțiune.

Confiscarea specială- potrivit alin. (4), banii, valorile sau orice alte bunuri care au făcut obiectul dării de mită se confiscă, iar dacă acestea nu se găsesc, condamnatul este obligat la plata echivalentului lor în bani. Confiscarea specială are loc chiar dacă oferta nu a fost urmată de acceptare. Confiscarea are loc în temeiul art. 255 alin. (4) raportat la art. 254 alin. (3) C. pen., și nu în temeiul art. 118 lit. b) C. pen., deoarece dispozițiile art. 255 alin. (4) raportat la art. 255 C. pen. au un caracter special, derogatoriu, iar aplicarea lor este obligatorie.

Exemplu. Un cetățean din Buzău a oferit suma de **4.000** Euro unui polițist din cadrul IPJ Buzău cu scopul de a da o soluție favorabilă într-un dosar în care era cercetat tatăl său. Persoana era învinuită de săvârșirea infracțiunii de înșelăciune, prejudiciul cauzat în urma activităților ilegale întreprinse de acesta fiind stabilit la suma de 10.000. Cetățeanul a săvârșit infracțiunea de dare de mită.

Fapta prevăzută în alineatul precedent nu constituie infracțiune atunci când mituitorul a fost constrâns prin orice mijloace de către cel care a luat mită. Legiuitorul a consacrat o cauză specială de înlăturare a caracterului penal al faptei, care se întemeiază pe lipsa de vinovăție a făptuitorului.

Dispozițiile art. 255 alin. (2) C. pen. nu sunt aplicabile în situația în care inițiativa dării de mită a aparținut mituitorului, chiar dacă ulterior, funcționarul care a primit mita a stăruit pe lângă cel dintâi să-i aducă bunurile oferite. Nu există, de asemenea, constrângere și dispozițiile art. 255 alin. (2) C. pen. nu sunt aplicabile dacă mita a fost dată din dorința mituitorului de a fi încadrat în muncă cu prioritate. Mai mult, mituitorul nu se pedepsește dacă denunță autorității fapta mai înainte ca organul de urmărire să fi fost sesizat pentru acea infracțiune. Cauza specială de nepedepsire este aplicabilă dacă sunt îndeplinite, în mod cumulativ, următoarele trei condiții:

– mituitorul trebuie să denunțe fapta. Fapta se consideră denunțată, de exemplu, și în cazul în care mituitorul, fiind urmărit pentru o altă infracțiune, face o declarație prin care aduce la cunoștință organului de urmărire penală fapta sa de dare de mită, precum și fapta funcționarului care a primit mita [Trib. jud. Mureș, Secția penală, decizia nr. 169/1968, R.R.D. nr. 2/1969, p. 174]. Nu constituie însă o denunțare, în sensul dispozițiilor art. 255 alin. (3) C. pen., recunoașterea făcută de făptuitor în fața organului de urmărire penală care a constatat săvârșirea infracțiunii [Trib. Suprem, Secția penală, decizia nr. 417/1970, R.R.D. nr. 4/1971, p. 138].

– denunțarea trebuie făcută unei autorități. În lipsa unei precizări a legii, denunțarea poate fi făcută și unei autorități necompetente a efectua urmărirea penală în această materie. Desigur, într-un asemenea caz, autoritatea care a primit denunțul va sesiza de îndată organul de urmărire competent.

LUAREA DE MITĂ

Luarea de mită este fapta funcționarului care, direct sau indirect, pretinde ori primește bani sau alte foloase care nu i se cuvin, ori acceptă promisiunea unor astfel de foloase sau nu o respinge, în scopul de a îndeplini, a nu îndeplini ori a întârzia îndeplinirea unui act privitor la îndatoririle sale de serviciu sau în scopul de a face un act contrar acestor îndatoriri- art 254 Cod penal.

În prezent, sediul materiei infracțiunii de luare de mită se afla în Codul Penal art. 254 și art. 6-8 din Legea nr. 78/2000, astfel cum a fost modificată de Legea nr. 161/2003. Potrivit articolului 254 alin. (I) Codul Penal, fapta funcționarului care, direct sau indirect, pretinde ori primește bani sau alte foloase care nu i se cuvin ori acceptă promisiunea unor astfel de foloase sau nu o respinge, în scopul de a îndeplini, a nu îndeplini ori a întârzia îndeplinirea unui act privitor la îndatoririle sale de serviciu sau în scopul de a face un act contrar acestor îndatoriri, se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 12 ani și interzicerea unor drepturi. Fapta se pedepsește cu închisoare de la 3 la 12 ani și interzicerea unor drepturi .

Obiectul juridic constă în relațiile sociale referitoare la buna desfășurare a activității de serviciu, relații care sunt incompatibile cu faptele funcționarilor de a condiționa îndeplinirea atribuțiilor de serviciu de primirea unor sume de bani, bunuri etc. Luarea de mită este lipsită, de regulă, de un obiect material. Totuși, dacă acțiunea făptuitorului privește în mod direct un bun, infracțiunea are și un asemenea obiect, constând în bunul respectiv. Potrivit unei opinii, obiectul material al luării de mită este constituit din prestațiunea mituitorului. Dacă prin obiectul material al unei infracțiuni se înțelege bunul asupra căruia se exercită acțiunea incriminată, atunci nu prestațiunea mituitorului, ci numai bunul la care se referă acțiunea celui care ia mită poate constitui obiect material al luării de mită. Potrivit altei opinii, atunci când făptuitorul efectuează actul pentru a cărui

îndeplinire a primit mită, dacă acel act privește un bun material, acesta va fi în același timp și obiect material al infracțiunii.

Elementul material al laturii obiective se poate realiza fie printr-o acțiune, fie printr-o inacțiune.

Acțiunea se realizează prin una dintre următoarele trei modalități alternative:

- pretinderea;
- primirea de bani sau alte foloase ce nu i se cuvin făptuitorului ori
- acceptarea promisiunii unor astfel de foloase.

A pretinde ceva, înseamnă a cere ceva, a formula o pretenție. În această modalitate de săvârșire a infracțiunii, inițiativa aparține făptuitorului. Nu este necesar ca pretenția formulată de acesta să fie satisfăcută. În practica judiciară s-a considerat că infracțiunea se realizează prin: fapta administratorului unei societăți comerciale având ca obiect de activitate și desfășurarea de jocuri de întrajutorare de a pretinde ori primi sume de bani pentru a asigura premierea anticipată a unor persoane [C.S.J., decizia nr. 1117/1998, Dreptul nr.10/1999, p. 160] fapta unui funcționar de a solicita o sumă de bani cu titlu de împrumut, în scopul de a face un act contrar îndatoririlor sale de serviciu, deoarece întrebuințarea banilor pentru o perioadă de timp este de natură să asigure un beneficiu împrumutatului [C.S.J., Secția penală, decizia nr. 1431/1998, Dreptul nr. 12/1999, p. 171] iar împrumutul constituie un folos în sensul dispozițiilor art. 254 C. pen. [Trib. Suprem, Secția penală, decizia nr. 2596/1971, R.R.D. nr. 6/1972, p. 169]; etc.

A primi ceva, înseamnă a prelua, a lua ceva în posesie. În acest caz, inițiativa îi aparține mituitorului, iar primirea are ca situație premisă remiterea bunului.

A accepta o promisiune, înseamnă a-și exprima acordul cu privire la promisiunea făcută de cineva.

Inacțiunea presupune nerespingerea promisiunii unor astfel de foloase. Nerespingerea unei promisiuni nu poate fi nici ea concepută fără o promisiune făcută de o altă persoană.

Sfera noțiunii de foloase este largă, incluzând orice avantaj de natură patrimonială. Banii, valorile sau orice alte bunuri care au făcut obiectul luării de mită se confiscă, iar dacă acestea nu se găsesc, condamnatul este obligat la plata echivalentului lor în bani.

Acțiunea sau inacțiunea făptuitorului trebuie să fie anterioară îndeplinirii, neîndeplinirii etc. actului pentru a cărui îndeplinire, neîndeplinire etc. făptuitorul pretinde sau primește banii sau foloasele. Dacă făptuitorul primește bani sau alte foloase după îndeplinirea unui act privitor la îndatoririle sale de serviciu și la care era obligat în temeiul acestora, fapta nu constituie luare de mită, ci infracțiunea de primire de foloase necuvenite, art. 256 C. pen.. Fapta constituie luare de mită atunci când făptuitorul primește banii sau foloasele în timpul îndeplinirii actului [Trib. Suprem, Secția penală, decizia nr. 191/1971, C.D. 1971, p. 357], dar și atunci când funcționarul primește banii sau

foloasele după îndeplinirea actului, dar pe baza unei înțelegeri anterioare [Trib. Suprem, Secția penală, decizia nr. 5258/1972, R.R.D. nr. 3/1972, p. 165]. De asemenea, sunt întrunite elementele infracțiunii de luare de mită când funcționarul pretinde și primește un folos necuvenit, după îndeplinirea în parte a unei îndatoriri de serviciu, dar înainte de finalizarea ei [CSJ, Secția penală, decizia nr. 473/1996, R.D.P. 4/1996, p. 151-152]. Luarea de mită se săvârșește și prin fapta inculpatului care, în calitate de medic primar, șef de secție în cadrul spitalului de obstetrică-ginecologie, primește de la mai multe persoane bani și bunuri pentru a acorda o îngrijire deosebită unor copii născuți premature [C.S.J., Secția penală, decizia nr. 983/1996, Dreptul 8/1997, p. 123-124]; în calitate de medic la dispensarul comunal, a condiționat actul medical de primirea de bani și bunuri [C.S.J., Secția penală, decizia nr. 4055/2000, Dreptul nr. 3/2002, p. 164-165]; în calitate de medic ginecolog, a pretins de la o pacientă o sumă de bani pentru a o asista la naștere, care era iminentă, iar după naștere a insistat ca pacienta să-i plătească suma pretinsă [C.S.J., Secția penală, decizia nr. 2343/2000, Dreptul nr. 3/2002, p. 165]. Acesta deoarece medicii încadrați în unitățile medico-sanitare din rețeaua publică sunt funcționari în sensul legii penale și își exercită sarcinile de serviciu în cadrul unei instituții de stat.

Actul pentru a cărui îndeplinire, neîndeplinire etc. funcționarul pretinde, primește etc. bani sau foloase trebuie să facă parte din sfera atribuțiilor de serviciu ale acestuia, adică să fie un act privitor la îndatoririle sale de serviciu. În acest sens, în practica judiciară s-a considerat că infracțiunea se săvârșește prin fapta polițistului de a primi foloase pentru a nu întocmi acte de cercetare penală privind o infracțiune rutieră și de a nu consemna în raportul de activitate că l-a oprit pe conducătorul autovehiculului pentru control [C.S.J., Secția penală, decizia nr. 3952/2001, Dreptul nr. 2/2003, p. 262]. În caz contrar, dacă actul pentru care se pretind foloasele nu face parte din sfera atribuțiilor de serviciu ale funcționarului, fapta constituie, eventual, o altă infracțiune. De exemplu, fapta constituie infracțiunea de înșelăciune dacă funcționarul, deși nu are competența îndeplinirii actului, l-a făcut să creadă pe cel care i-a dat banii sau foloasele că îndeplinirea acestui act intră în atribuțiile sale de serviciu [Trib. Suprem, Secția penală, decizia nr. 5846/1970, C.D., 1970, p. 401]. În sarcina funcționarului se va reține infracțiunea de trafic de influență prevăzută de art. 257 C. pen., dacă acesta, prevalându-se de o trecere reală sau imaginară la funcționarul competent să îndeplinească actul, primește banii sau foloasele pentru intervenția pe care o va face la acest funcționar.

Urmarea imediată constă într-o încălcare a atribuțiilor de serviciu, iar raportul de cauzalitate trebuie să existe.

Latura subiectivă presupune vinovăția făptuitorului sub forma intenției directe. Făptuitorul săvârșește fapta incriminată (constând în pretinderea ori primirea de bani sau alte foloase, acceptarea unor astfel de promisiuni sau nerespingerea acestora), angajându-se ca în schimbul lor să

îndeplinească, să nu îndeplinească, să întârzie îndeplinirea unui act privitor la îndatoririle sale de serviciu sau să efectueze un act contrar acestor îndatoriri. Existența dubiului cu privire la titlul ilicit cu care inculpatul ar fi primit sumele de bani ori foloasele de la anumite persoane, are drept consecință lipsa unuia dintre elementele constitutive ale infracțiunii de luare de mită

Potrivit alin. (2), infracțiunea este mai gravă *dacă fapta prevăzută în alin. (1) a fost săvârșită de un funcționar cu atribuții de control*. Agravanta ia în considerare calitatea specială a făptuitorului, care este un funcționar cu atribuții de control. Legiuitorul nu arată ce trebuie să se înțeleagă printr-o funcție cu atribuții de control, deși expresia este folosită și în cazul altor infracțiuni, cum ar fi de exemplu la omisiunea sesizării organelor judiciare, art. 263 alin. (2) C. pen.

Fapta de luare de mită este considerată de către legiuitor mai gravă dacă funcționarul sau persoana publică ce o comite are atribuții de control ori are atribuții de constatare sau de sancționare a contravențiilor, urmărire sau judecare a infracțiunilor și se pedepsește cu închisoare de 3 la 15 ani și interzicerea unor drepturi.

Funcționar cu atribuții de control este orice funcționar care are printre atribuțiile sale și pe aceea de a efectua controale sau verificări, prevăzute de lege sau stabilite în contractul de angajare [Curtea Supremă de Justiție, secția penală, decizia nr.566/1999, www.scj.ro]. Prin „*funcționar cu atribuții de control*” în accepțiunea art. 254 alin. (2) Codul penal, se înțelege, în primul rând, dar nu numai, salariatul căruia îi revine îndatorirea de a realiza o activitate complexă de verificare și analiză a unor situații, în vederea urmăririi evoluției acestora și propunerii sau luării de măsuri pentru remediere.

Exemplu: Directorul general al unei societăți comerciale are calitatea de funcționar cu atribuții de control în sensul art. 254 alin. (2) Codul penal și, prin urmare, poate fi subiect activ al infracțiunii de luare de mită în variantă agravată.

În schimb, gardianul public nu poate fi considerat „*funcționar cu atribuții de control*”, deoarece prin expresia „*atribuții de control*”, al cărui conținut nu este explicat în Codul penal, trebuie înțeleasă, potrivit sensului acceptat al unor cuvinte uzuale, ca o activitate complexă de verificare și analiză a unei situații, în vederea urmăririi evoluției acesteia și propunerii sau luării de eventuale măsuri de remediere, iar nu doar surprinderea, constatarea ori împiedicarea unor acte de nerespectare a regulilor impuse de bunul mers al serviciului într-o unitate, în raport cu atribuțiile ce reveneau făptuitorului.

Potrivit art. 7 din Legea nr. 78/2000, fapta de luare de mită, prevăzută la art. 254 din Codul penal, dacă a fost săvârșită de o persoană care, potrivit legii, are atribuții de constatare sau de sancționare a contravențiilor, urmărire sau judecare a infracțiunilor, se sancționează cu pedeapsa prevăzută la art. 254 alin. (2) din Codul penal privind săvârșirea infracțiunii de către un funcționar cu

atribuții de control. De asemenea, conform art. 8 din legea nr.78/2000, constituie infracțiunea prevăzută la art. 254 din Codul penal și faptele incriminate în acest text săvârșite de manageri, directori, administratori, cenzori sau alte persoane cu atribuții de control la societățile comerciale, companiile și societățile naționale, regiile autonome și la orice alți agenți economici.

Potrivit art. 6 alin (2) din Legea 78/2000, făptuitorul nu se pedepsește dacă denunță autorității fapta înainte ca organul de urmărire penală să fi fost sesizat pentru acea fapta [Legea 78/2000 privind prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție].

Exemplu: Un profesor care este membru al comisiei de bacalaureat, primește sume de bani pentru a asigura succesul unui tânăr la un anumit examen. Acesta a săvârșit infracțiunea de luare de mită.

PRIMIREA DE FOLOASE NECUVENITE

La fel ca infracțiunea de luare de mită, primirea de foloase necuvenite este o infracțiune de corupție. Potrivit art. 256 alin. (1) Codul penal, primirea de către un funcționar, direct sau indirect, de bani ori de alte foloase, după ce a îndeplinit un act în virtutea funcției sale și la care era obligat în temeiul acesteia constituie infracțiunea de „primire de foloase necuvenite”. Pedepsa este închisoarea de la 6 luni la 5 ani, iar art. 256 alin. (2) Codul penal prevede ca banii, valorile sau orice alte bunuri primite se confiscă, iar dacă acestea nu se găsesc, făptuitorul este obligat la plata echivalentului lor în bani.

În urma analizelor textelor legale care incriminează primirea de foloase necuvenite, s-a constatat faptul că acest tip de infracțiune nu este altceva decât o variantă de specie a infracțiunii de luare de mită.

Obiectul juridic constă în relațiile sociale referitoare la activitatea de serviciu, la corectitudinea funcționarilor în îndeplinirea îndatoririlor de serviciu. Deși, de regulă, lipsită de un obiect material, infracțiunea poate avea, în unele cazuri, și un astfel de obiect. Se observă că banii și foloasele primite, pretinse, oferite sau date constituie obiectul foloaselor (mitei), și nu obiectul material al infracțiunii de primire de foloase necuvenite, deoarece prin incriminarea faptei de luare de mită, legea penală nu ocrotește bunurile ce constituie obiect al primirii sau drepturile cu privire la acestea, ci relațiile sociale referitoare la activitatea de serviciu, la corectitudinea funcționarilor în îndeplinirea îndatoririlor de serviciu. Dacă primirea de foloase necuvenite este făcută prin intermediar, la rândul său funcționar, acesta va fi, după caz, autor sau complice, răspunzând penal corespunzător.

Elementul material al laturii obiective constă în acțiunea făptuitorului de a primi bani sau alte foloase. Această acțiune trebuie să aibă loc după îndeplinirea de către făptuitor a unui act. Dacă făptuitorul primește banii sau foloasele înainte de îndeplinirea actului, fapta constituie infracțiunea de luare de mită, și nu infracțiunea de primire de foloase necuvenite. De asemenea, fapta constituie luare

de mită, și nu infracțiunea de primire de foloase necuvenite, dacă banii sau foloasele se primesc după îndeplinirea actului, dar pe baza unei înțelegeri prealabile [Trib. Suprem, Secția penală, decizia nr. 1505/1979, R.R.D. nr. 3/1980, p. 72].

Actul după a cărui îndeplinire făptuitorul primește banii sau foloasele trebuie să fie un act îndeplinit în virtutea funcției și, în același timp, un act la care făptuitorul era obligat în temeiul acesteia. Actul nu poate fi decât un act licit, spre deosebire de luarea de mită, în cazul căreia actul poate fi și ilicit [Trib. Suprem, Secția penală, decizia nr. 427/1974, *V. Papadopol, M. Popovici*, p. 334.]. Dacă făptuitorul a îndeplinit actul cu încălcarea îndatoririlor sale de serviciu, fapta nu constituie infracțiunea de primire de foloase necuvenite, ci, după caz, infracțiunea de neglijență sau abuz în serviciu, art. 249 C. pen., ori infracțiunea de luare de mită, art. 254 C. pen., dacă pentru îndeplinirea actului incorect, făptuitorul a primit bani sau alte foloase.

Funcționarul poate primi banii sau foloasele fie direct fie indirect, prin intermediar.

Intermediarul va răspunde, după caz, pentru instigare sau complicitate.

Ca și celelalte infracțiuni de serviciu, primirea de foloase necuvenite nu poate fi săvârșită decât de un funcționar, manager, director, administrator, cenzor sau alte persoane cu atribuții de control, atât în companiile și societățile naționale, cât și în societățile comerciale.

Cel care dă sau promite înainte de a se efectua actul o face din nevoie, pentru ca actul funcționarului să fie așa cum și-l dorește. Cel care dă după ce actul a fost efectuat, o face din mulțumire, de buna voie. Înainte de efectuarea actului exista un fel de constrangere, după efectuare, o totală libertate.

În cazul infracțiunii de primire de foloase necuvenite, de altfel, ca și în cazul infracțiunii de luare de mită, obiectul protecției penale este lezat de fapte comise de persoane care activează în interiorul instituțiilor/structurilor publice, în timp ce la faptele de trafic de influență, cumpărare de influență și dare de mită, obiectul infracțiunii este săvârșit de către persoane din afara instituțiilor/structurilor în cauză. De aceea, luarea de mită și primirea de foloase necuvenite fac parte din categoria corupției pasive.

Considerăm că în cazul infracțiunii de primire de foloase necuvenite sumele de bani sau celelalte foloase, când constau în bunuri (bani, titluri de valoare etc.), constituie practic bunuri dobândite prin săvârșirea infracțiunii.

Conform art. 8 din Legea 78/2000, prevederile art. 256 din Codul penal se aplică în mod corespunzător și următoarelor persoane:

- funcționarilor sau persoanelor care își desfășoară activitatea pe baza unui contract de muncă ori altor persoane care exercită atribuții similare în cadrul unei organizații publice internaționale la care România face parte;

- membrilor adunării parlamentare ale organizațiilor internaționale la care România este parte;
- funcționarilor sau persoanelor care își desfășoară activitatea în baza unui contract de muncă ori altor persoane care exercită atribuții similare în cadrul Comunităților Europene;
- persoanelor care exercită funcții judiciare în cadrul instanțelor internaționale a căror competență este acceptată de România, precum și funcționarilor de la grefele acestor instanțe;
- funcționarilor unui stat străin;
- membrilor adunărilor parlamentare sau administrative ale unui stat străin.
-

Pentru delimitarea infracțiunii de primire de foloase necuvenite de infracțiunea de luare de mită trebuie luate în considerare două criterii: momentul primirii folosului și existența unei activități anterioare primirii folosului. Fapta va fi considerată infracțiune de primire de foloase necuvenite dacă: folosul a fost primit după executarea unui act privitor la îndeplinirea îndatoririlor de serviciu ale funcționarului; folosul să nu fi fost pretins anterior executării actului; obținerea folosului să nu fie consecința unei înțelegeri sau constrângeri anterioare [CA, Oradea, decizia penală nr. 192/2002, RDP nr. 2/2005, p. 148].

TRAFICUL DE INFLUENȚĂ

Primirea ori pretinderea de bani sau alte foloase ori acceptarea de promisiuni, de daruri, direct sau indirect, pentru sine ori pentru altul, săvârșită de către o persoană care are influență sau lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar pentru a-l determina să facă ori să nu facă un act ce intra în atribuțiile sale de serviciu- art. 267 Cod penal. Pedepsa prevăzută este închisoarea de la 2 la 10 ani.

Obiectul juridic special constă în relațiile sociale referitoare la activitatea de serviciu, relații care sunt incompatibile cu orice intervenție, reală sau imaginară, de natură a-i știrbi prestigiul și a-i perturba normala desfășurare.

De regulă, infracțiunea este lipsită de obiect material. Dacă făptuitorul primește un bun, va exista și un obiect material, constând în bunul respectiv.

Autor al faptei poate fi însă orice persoană fizică, chiar și un funcționar, legea necondiționând existența infracțiunii de vreo calitate anume pe care trebuie să o aibă subiectul activ nemijlocit.

Dar, pentru a putea fi autor al traficului de influență, trebuie îndeplinită o cerință esențială și anume ca aceasta să aibă influență ori să lase să se creadă că are influență asupra unui funcționar.

Elementul material din cuprinsul laturii obiective constă într-o acțiune de traficare a influenței - de către o persoană ce are sau lasă să se creadă că are influență - asupra unui funcționar, acțiune ce se poate materializa prin mai multe modalități alternative, de genul:

- primirea sau pretinderea de bani sau alte foloase;
- acceptarea promisiunii unor sume de bani ori foloase;
- acceptarea de daruri.

Elementul material al laturii obiective poate fi realizat prin oricare dintre următoarele trei modalități alternative:

- primirea;
- pretinderea de bani sau alte foloase, ori
- acceptarea de promisiuni de daruri.

Primirea de bani sau alte foloase presupune preluarea de către făptuitor a unei sume de bani, a unui bun sau altor foloase.

Pretinderea de bani sau alte foloase înseamnă formularea de către făptuitor, în mod expres sau tacit, a cererii ca să i se dea o sumă de bani, un bun etc. În practica judiciară s-a considerat că există trafic de influență și atunci când făptuitorul a pretins o sumă de bani cu împrumut, pentru a interveni pe lângă un funcționar ca să se rezolve cererea solicitantului.

Acceptarea de promisiuni de daruri presupune manifestarea acordului cu privire la promisiunile făcute sau darurile oferite. În situația în care traficul de influență s-a săvârșit atât prin pretinderea unei sume de bani, cât și prin primirea ulterioară a sumei pretinse, nu sunt aplicabile dispozițiile art. 41 C. pen., referitoare la infracțiunea continuată.

Este necesar ca făptuitorul să aibă influență sau să lase să se creadă că are influență asupra unui funcționar. Cerința legii este îndeplinită și atunci când făptuitorul nu dezmente afirmațiile făcute de o altă persoană că ar avea influență asupra funcționarului. Nu interesează dacă făptuitorul a precizat sau nu numele funcționarului asupra căruia are sau a lăsat să se creadă că are influență, fiind suficient să-l fi determinat numai prin calitatea acesteia [Trib. Suprem, Secția penală, decizia nr. 19/1973, C.D., 1973, p. 428]. Ceea ce interesează este ca influența reală sau presupusă a făptuitorului să fi constituit pentru persoana interesată motivul determinant al tranzacției.

Făptuitorul trebuie să promită că va interveni la acel funcționar pentru a-l determina să facă ori să nu facă un act ce intră în atribuțiile sale de serviciu. Dacă actul pentru care se promite intervenția nu face parte din atribuțiile de serviciu ale funcționarului, fapta constituie infracțiunea de înșelăciune, art. 215 C. pen.

Infracțiunea există indiferent dacă intervenția promisă a avut sau nu loc și indiferent dacă s-a urmărit efectuarea unui act legal sau ilegal. Dacă făptuitorul face în mod efectiv intervenția pe care a promis-o pentru a-l determina pe funcționar la o acțiune sau inacțiune ilicită, răspunderea sa penală se stabilește atât pentru infracțiunea de trafic de influență, cât și pentru instigare la abuz în serviciu, iar

dacă făptuitorul cumpără favoarea funcționarului, răspunderea sa penală se stabilește pentru infracțiunea de trafic de influență și pentru infracțiunea de dare de mită.

Primirea, pretinderea de bani sau alte foloase ori acceptarea de promisiuni, de daruri trebuie să aibă loc mai înainte ca funcționarul asupra căruia are sau a lăsat să se creadă că are influență să fi îndeplinit respectivul act. Dacă făptuitorul pretinde sau primește banii sau foloasele după ce funcționarul a îndeplinit actul, fapta nu constituie infracțiunea de trafic de influență, ci, eventual, infracțiunea de înșelăciune. Dacă autorul primește foloasele pentru funcționar, nu are loc o vânzare de influență deoarece, plătind suma de bani sau remițând folosul, persoana interesată nu cumpără influența autorului, ci serviciul solicitat de la funcționar. Există infracțiunea de trafic de influență – de exemplu – dacă făptuitorul a pretins și a primit o sumă de bani pentru a interveni în vederea angajării unei persoane [Trib. jud. Prahova, Secția penală, decizia nr. 162/1969, R.R.D. nr. 12/1969, p. 166].

Urmarea imediată constă într-o atingere adusa prestigiului funcției și funcționarului public, iar raportul de cauzalitate trebuie să existe.

Fiind o infracțiune comisivă și instantanee, traficul de influență se consumă în momentul în care persoană care are influență ori lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar primește, pretinde ori acceptă promisiunea de bani sau alte foloase. În mod similar, când făptuitorul acceptă daruri, direct sau indirect, pentru sine sau pentru altul, pentru a determina pe un funcționar să facă sau să nu facă un act ce intra în atribuțiile sale de serviciu.

În accepțiunea legii penale, prin expresia "*lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar*" se înțelege - în general - că o persoană se laudă că are trecere pe lângă un funcționar și în virtutea încrederii etc., de care se bucură, a gradului de rudenie ori a relațiilor personale și poate determina pe acesta la o anumită atitudine sau poate obține o anumită rezolvare a unei probleme. Tot astfel, sunt îndeplinite condițiile legale și în situația în care făptuitorul - fără a se lăuda - nu dezmințe afirmațiile făcute de alte persoane referitoare la influența pe care el ar avea-o pe lângă funcționarul respectiv. Prin analogie, expresia "*are influență*" trebuie înțeleasă în sensul că persoana în cauză se bucură în mod real de încrederea funcționarului ori că bunele relații personale cu acesta corespund realității. Implicit rezultă că, stabilind modalitățile concrete de săvârșire, organul de cercetare penală trebuie să lămurească și problema naturii relațiilor - de ordin profesional, de rudenie, de prietenie - existente între funcționarul respectiv și cel care a afirmat ori a lăsat să se înțeleagă că are influență asupra sa. După cum nu este lipsit de interes, pentru conturarea infracțiunii, să se stabilească modalitățile în care făptuitorul a făcut afirmațiile legate de influența sau pretinsa lui influență pe lângă funcționarul în cauză.

În același sens, față de redactarea textului incriminator, rezulta ca și un împrumut de bani, atunci când a fost cerut și primit în scopul determinării funcționarului să facă ori să nu facă un act ce intra în atribuțiile sale de serviciu, poate constitui "*folios*" în sensul legii.

De asemenea, dacă inculpatul a pretins sau a primit o sumă de bani - pentru a determina un funcționar să facă sau să nu facă un act ce intra în atribuțiile sale - el a comis infracțiunea de trafic de influență atunci când a pretins banii, cât și în momentul în care i-a primit, într-un asemenea caz, infracțiunea este unică, nefiind aplicabile dispozițiile legale privind infracțiunea continuată.

Pretinderea unei sume de bani de la o persoană și alte sume de bani de la altă persoană, în scopul intervenției pe lângă un funcționar, constituie fapte distincte, și nu o faptă unică, din moment ce atât într-un caz, cât și în celalalt inculpatul a desfășurat activități materiale specifice infracțiunii de trafic de influență ale cărei trăsături caracteristice sunt întrunite în fiecare faptă în parte.

Pentru a exista infracțiunea pe care o analizăm este necesar ca influența de care a făcut uz o persoană să se refere la "*un act ce intră în atribuțiile de serviciu ale funcționarului*", iar persoana căreia i se promite intervenția să aibă un interes real - legitim sau nelegitim - în legătură cu actul ce intra în atribuțiile de serviciu ale funcționarului. În consecință, dacă acest interes nu există - sau este imaginar - lipsește obiectul intervenției implicate în săvârșirea traficului de influență, fapta constituind fie infracțiunea de înșelăciune, fie aceea de șantaj, în funcție de metodele folosite de autor în scopul folosului de material injust.

În altă ordine de idei, lămurirea acestei probleme este imperios necesară, fie pentru delimitarea infracțiunii de trafic de influență de infracțiunea de înșelăciune, fie pentru stabilirea existenței concursului de infracțiuni. Legat de acest aspect, literatura de specialitate specifică faptul că infracțiunea de trafic de influență servește uneori ca mijloc pentru comiterea altei infracțiuni și anume ca mijloc de amăgire pentru săvârșirea înșelăciunii. În această situație amăgirea constituie prin ea însăși o infracțiune de înșelăciune, iar traficul de influență a servit ca mijloc fraudulos pentru realizarea amăgirii existând deci, concurs de infracțiuni. De asemenea, dându-se drept intermediar al unei alte persoane - real sau presupus - primește bani sau daruri pentru aceasta în vederea intervenției pe care o va face, în final constatându-se că pretinsul intermediar era un simplu escroc.

În raport cu împrejurările concrete în care s-a săvârșit fapta, pot apărea situații în care nu este necesară nominalizarea funcționarului. Astfel, fapta persoanei de a pretinde că are influență pe lângă comisia de examinare a unei școli, asigurând părinților unor tineri că aceștia vor promova examenul de admitere și cerându-le în acest scop sume de bani, sub pretextul că le da președintelui și unor membrii din comisie, constituie infracțiunea de trafic de influență.

Împrejurarea că nu a precizat pe lângă care funcționar își va exercita influența, nearătând numele acestuia, nu poate înlătura incidența textului care incriminează traficul de influență, întrucât

pentru existența acestei infracțiuni nu sunt necesare astfel de precizări, în speță fiind suficientă numai referirea la persoana președintelui și a unor membri din comisie. Totodată, pentru existența infracțiunii de trafic de influență nu interesează nici dacă făptuitorul a atribuit sau nu vreun nume funcționarului pe lângă care s-a prevalat că are trecere sau influență reală sau presupusă și nici dacă numele atribuit este real sau fictiv.

Potrivit alin. (2), dispozițiile art. 256 alin. (2) se aplică în mod corespunzător. Banii, valorile sau orice alte bunuri primite se confiscă, iar dacă acestea nu se găsesc, condamnatul este obligat la plata echivalentului lor în bani. Foloasele se confiscă de la orice persoană la care s-ar găsi, inclusiv de la cel care le-a dat, dacă i-au fost restituite de făptuitor [Trib. București, Secția a II-a, decizia nr. 723/1977, *V.Papadopol, M.Popovici*, p. 382.]. Această sancțiune se răsfrânge indirect și asupra celor care au dat valorile pentru a profita de traficul de influență, acestea nerestituindu-i-se, deoarece legea nu prevede o asemenea restituire [C.S.J., Secția penală, decizia nr. 576/1997, R.D.P. 2/1998, p. 139-140].

Dacă cumpărătorul de influență a denunțat fapta organului de urmărire penală mai înainte ca acesta să fi fost sesizat, foloasele i se restituie, nemaifiind aplicabile dispozițiile referitoare la confiscare [Trib. Suprem, decizia de îndrumare nr. 3/1973, R.R.D. nr. 6/1973, p. 97]. Tot astfel, suma de bani pretinsă de inculpat nu este supusă confiscării dacă a fost folosită pentru prinderea în flagrant delict a inculpatului și, ulterior, este restituită denunțatorului, fapta fiind denunțată organului de urmărire penală înainte de sesizarea acestuia cu privire la săvârșirea infracțiunii de trafic de influență [I.C.C.J., Secția penală, decizia nr. 2083/2005, *Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 2005*, Editura C.H. Beck, București, 2006, p. 923 – 924]. Dispozițiile art. 257 alin. (2) C. pen., constituind reglementarea specială, au prioritate față de cele prevăzute în art. 118 lit. d) C. pen. [Trib. Suprem, decizia de îndrumare nr. 3/1973, R.R.D. nr. 6/1973, p. 97].

Legea nr. 78/2000 privind prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, publicată în Monitorul Oficial nr. 219 din 18 mai 2000 instituie măsuri de prevenire, descoperire și sancționare a faptelor de [corupție](#) și se aplică, potrivit art. 1 din lege, persoanelor:

a) care exercită o funcție publică, indiferent de modul în care au fost investite, în cadrul autorităților publice sau instituțiilor publice;

b) care îndeplinesc, permanent sau temporar, potrivit legii, o funcție sau o însărcinare, în măsura în care participă la luarea deciziilor sau le pot influența, în cadrul serviciilor publice, regiilor autonome, societăților comerciale, companiilor naționale, societăților naționale, unităților cooperatiste sau al altor agenți economici;

c) care exercită atribuții de control, potrivit legii;

d) care acordă asistență specializată unităților prevăzute la lit. a) și b), în măsura în care participă la luarea deciziilor sau le pot influența;

e) care, indiferent de calitatea lor, realizează, controlează sau acordă asistență specializată, în măsura în care participă la luarea deciziilor sau le pot influența, cu privire la: operațiuni care antrenează circulația de capital, operațiuni de bancă, de schimb valutar sau de credit, operațiuni de plasament, în burse, în asigurări, în plasament mutual ori privitor la conturile bancare și cele asimilate acestora, tranzacții comerciale interne și internaționale;

f) care dețin o funcție de conducere într-un partid sau într-o formațiune politică, într-un sindicat, într-o organizație patronală ori într-o asociație fără scop lucrativ sau fundație;

g) alte persoane fizice decât cele prevăzute la lit. a)-f), în condițiile prevăzute de lege.

Articolul 2 din lege instituie normele de comportament legal pentru persoanele prevăzute mai sus, stipulând că persoanele prevăzute la art. 1 sunt obligate să îndeplinească îndatoririle ce le revin din exercitarea funcțiilor, atribuțiilor sau însărcinărilor încredințate, **cu respectarea strictă a legilor și a normelor de conduită profesională**, și să asigure ocrotirea și realizarea drepturilor și intereselor legitime ale cetățenilor, **fără să se folosească de funcțiile, atribuțiile ori însărcinările primite, pentru dobândirea pentru ele sau pentru alte persoane de bani, bunuri sau alte foloase necuvenite.**

Articolul 5 reglementează categoriile de infracțiuni de corupție, prin numirea lor expresă. Astfel, sunt infracțiuni de [corupție](#) infracțiunile prevăzute la art. **254-257 din Codul penal, la art. 61 și 82 din prezenta lege**, precum și infracțiunile prevăzute în legi speciale, ca modalități specifice ale infracțiunilor prevăzute la art. 254-257 din Codul penal, și la art. 61 și 82 din prezenta lege.

(2) În înțelesul prezentei legi, sunt infracțiuni asimilate infracțiunilor de corupție infracțiunile prevăzute la **art. 10-13** (stabilirea, cu intenție, a unei valori diminuate, față de valoarea comercială reală, a bunurilor aparținând operatorilor economici la care statul sau o autoritate a administrației publice locale este acționar, comisă în cadrul acțiunii de privatizare ori de [executare](#) silită, de reorganizare sau lichidare judiciară ori cu ocazia unei operațiuni comerciale, ori a bunurilor aparținând autorității publice sau instituțiilor publice, în cadrul unei acțiuni de vânzare a acestora sau de executare silită, săvârșită de cei care au atribuții de conducere, de administrare, de gestionare, de executare silită, de reorganizare ori lichidare judiciară; îndeplinirea pentru un agent economic privat a vreunei însărcinări, intermedierea sau înlesnirea efectuării unor operațiuni comerciale sau financiare de către agentul economic privat ori participarea cu capital la un asemenea agent economic, dacă fapta este de natură a-i aduce direct sau indirect foloase necuvenite, săvârșită de persoana care, în virtutea funcției, a atribuției ori a însărcinării primite, are sarcina de a supraveghea, de a controla sau de a lichida un agent economic privat; efectuarea de operațiuni financiare, ca acte de comerț,

incompatibile cu funcția, atribuția sau însărcinarea pe care o îndeplinește o persoană ori încheierea de tranzacții financiare, utilizând informațiile obținute în virtutea funcției, atribuției sau însărcinării sale ori folosirea, în orice mod, direct sau indirect, de informații ce nu sunt destinate publicității ori permiterea accesului unor persoane neautorizate la aceste informații dacă sunt săvârșite în scopul obținerii pentru sine sau pentru altul de bani, bunuri ori alte foloase necuvenite; folosirea de influență ori autoritate în scopul obținerii pentru sine ori pentru altul de bani, bunuri sau alte foloase necuvenite, dacă fapta este săvârșită de o persoană care îndeplinește o funcție de conducere într-un partid, într-un sindicat sau patronat ori în cadrul unei persoane juridice fără scop patrimonial)

b) acordarea de subvenții cu încălcarea legii, neurmărirea, conform legii, a destinațiilor subvențiilor;

c) utilizarea subvențiilor în alte scopuri decât cele pentru care au fost acordate, precum și utilizarea în alte scopuri a creditelor garantate din fonduri publice sau care urmează să fie rambursate din fonduri publice.

(3) Prevederile prezentei legi sunt aplicabile și infracțiunilor menționate la **art. 17 (a) tăinuirea bunurilor** provenite din săvârșirea unei infracțiuni prevăzute în secțiunile a 2-a și a 3-a, precum și favorizarea persoanelor care au comis o astfel de infracțiune; b) **asocierea în vederea săvârșirii unei infracțiuni** prevăzute în secțiunile a 2-a și a 3-a sau la lit. a) din prezentul articol; c) **falsul și uzul de fals** săvârșite în scopul de a ascunde comiterea uneia dintre infracțiunile prevăzute în secțiunile a 2-a și a 3-a sau săvârșite în realizarea scopului urmărit printr-o asemenea infracțiune; d) **abuzul în serviciu** contra intereselor publice, abuzul în serviciu contra intereselor persoanelor și abuzul în serviciu prin îngrădirea unor drepturi, săvârșite în realizarea scopului urmărit, printr-o infracțiune prevăzută în secțiunile a 2-a și a 3-a; d¹) **șantajul**, săvârșit în legătură cu infracțiunile prevăzute în secțiunile a 2-a și a 3-a; e) **infracțiunile de spălare a banilor**, prevăzute în Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, atunci când banii, bunurile sau alte valori provin din săvârșirea unei infracțiuni prevăzute în secțiunile a 2-a și a 3-a; f) **contrabanda cu bunuri** provenite din săvârșirea unei infracțiuni prevăzute în secțiunile a 2-a și a 3-a sau săvârșită în realizarea scopului urmărit printr-o asemenea infracțiune; g) **infracțiunile prevăzute în Legea nr. 87/1994** pentru combaterea evaziunii fiscale, cu modificările ulterioare, săvârșite în legătură cu infracțiunile prevăzute în secțiunile a 2-a și a 3-a; h) **infracțiunea de bancrută frauduloasă** și celelalte infracțiuni prevăzute în Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale, republicată, cu modificările și completările ulterioare, săvârșite în legătură cu infracțiunile prevăzute în secțiunile a 2-a și a 3-a; i) **traficul de droguri, traficul de substanțe toxice și nerespectarea regimului armelor de foc și al munițiilor**, săvârșite în legătură cu o infracțiune prevăzută în secțiunile a 2-a și a 3-a; j) **infracțiunile de trafic de persoane**, prevăzute în Legea nr. 678/2001 privind prevenirea și

combaterea traficului de persoane, săvârșite în legătură cu o infracțiune prevăzută în secțiunile a 2-a și a 3-a; k) **infracțiunea prevăzută în Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 159/2001** pentru prevenirea și combaterea utilizării sistemului financiar-bancar în scopul finanțării de acte de terorism, aprobată prin Legea nr. 466/2002, săvârșită în legătură cu o infracțiune prevăzută în secțiunile a 2-a și a 3-a), care sunt în legătură directă cu infracțiunile de corupție sau cu cele asimilate acestora.

(4) Dispozițiile prezentei legi sunt aplicabile și infracțiunilor împotriva intereselor financiare ale Comunităților Europene prevăzute la **art. 18¹-18⁵** (**folosirea sau prezentarea de documente ori declarații false, inexacte sau incomplete**, care are ca rezultat obținerea pe nedrept de fonduri din bugetul general al Comunităților Europene sau din bugetele administrate de acestea ori în numele lor; **omisiunea de a furniza, cu știință, datele cerute potrivit legii** pentru obținerea de fonduri din bugetul general al Comunităților Europene sau din bugetele administrate de acestea ori în numele lor, dacă fapta are ca rezultat obținerea pe nedrept a acestor fonduri; **schimbarea, fără respectarea prevederilor legale, a destinației fondurilor obținute** din bugetul general al Comunităților Europene sau din bugetele administrate de acestea ori în numele lor; **schimbarea, fără respectarea prevederilor legale, a destinației unui folos legal obținut**, dacă fapta are ca rezultat diminuarea ilegală a resurselor din bugetul general al Comunităților Europene sau din bugetele administrate de acestea ori în numele lor; **folosirea sau prezentarea de documente ori declarații false, inexacte sau incomplete**, care are ca rezultat diminuarea ilegală a resurselor din bugetul general al Comunităților Europene sau din bugetele administrate de acestea ori în numele lor; **omisiunea de a furniza, cu știință, datele cerute potrivit legii**, dacă fapta are ca rezultat diminuarea ilegală a resurselor din bugetul general al Comunităților Europene sau din bugetele administrate de acestea ori în numele lor) prin sancționarea cărora se asigură protecția fondurilor și a resurselor Comunităților Europene.

B. Norme relevante și propuneri privind prevenirea și combaterea corupției în educație

Corupția în sistemul de învățământ nu poate fi privită izolat, fiind considerată o parte dintr-un întreg. Corupția a debutat în alte domenii și a atins, chiar dacă într-o mai mică măsură, și sistemul de învățământ.

Educația reprezintă unul dintre domeniile prioritate ale societății, dar, în același timp, și una din sferele cele mai costisitoare de activitate ale statului, de aceea, prezenta corupției în sistemul educației are consecințe deosebit de grave, care se răsfrâng negativ asupra bunăstării statului în general. În afară de formele de corupție constatate în mod frecvent la nivelul învățământului (mită sau favoruri la concursuri, lucrări, teze, examene de promovare și de absolvire, vânzare/procurare impusă a manualelor, copiat și plagiat etc.), fenomenul corupției în învățământ este prezent și prin forme mai puțin evidente, cum ar fi: utilizarea bunurilor instituției de învățământ în scopuri

comerciale private, munca neremunerată a studenților/elevilor în folosul profesorilor, ore particulare contra plată cu studenții/elevii (fapt care duce nemijlocit la scăderea motivației profesorului pentru orele obișnuite în detrimentul studenților/elevilor care nu merg la astfel de ore adiționale sau nu doresc să plătească) etc

Fenomenul de corupție în educație este îmbrățișat de două categorii de persoane: cele care, din comoditate, necunoscând efectele, acceptă fenomenul corupției, în scopul rezolvării facile a problemelor și cele care, inconștient, îmbrățișează corupția, pentru că aceasta este regula în societate și, consecință a efectului de turmă, și ele acceptă să se integreze într-un tipar prestabilit. De cele mai multe ori, aceste persoane primesc indicații de la persoanele cu autoritate să încalce anumite norme și să mascheze hotărul dintre corectitudine și corupție (de exemplu, profesorii supravegheatori primesc indicații la examene să sugereze copiilor răspunsurile sau să îi lase să vorbească etc).

Orice propunere de lege ferenda în domeniul prevenirii și sancționării corupției în educație trebuie să pornească de la relațiile dintre diferiți participanți între care pot apărea manifestări ale corupției, cu oferirea de exemple practice.

Astfel, **relația dintre profesori și elevi** la nivelul învățământului preuniversitar este guvernată de tipurile de comportament care caracterizează relația profesor-elev, tipuri ce influențează negative percepția elevului despre corupție și determină perpetuarea unor activități nelegale. Astfel, influențat de anturaj, elevul acceptă să mituiască profesorul (de la oferire de cadouri simbolice până la oferirea de sume considerabile), acesta din urmă se complăce în această poziție dat fiind nivelul extreme de scăzut al remunerațiilor salariale și al veniturilor profesorilor. Profesorul deci alterează comportamentul tinerilor prin acceptarea mitei în scopul rezolvării problemelor. Profesorii, dat fiind statusul lor inferior în societate, simt nevoia sprijinului unor persoane influente astfel că acceptă beneficiile unor părinți și elevi influenți pentru evaluarea preferențială a copiilor.

O altă formă de manifestare a corupției și de afectare negativă a caracterelor elevilor este condiționarea notelor primite de efectuare de meditații cu profesorul respectiv. Profesorii dau note mici elevilor pentru ca aceștia să fie motivați să urmeze pregătirile particulare și să poată obține note de trecere.

Pe de altă parte, relația profesor-elev este influențată și de mediul de viață al elevului, de cercul de prieteni care urmează deja calea corupției și îi determină și pe ceilalți să facă la fel.

Și **relația dintre profesori și părinți** afectează percepția asupra corupției. Părinții sunt cei care vin personal pentru a ruga profesorul să le accepte copiii la meditații dacă au impresia ca aceștia sunt tratați nefavorabil sau au note mici și nu par a se descurca. Tot din dorința de a asigura un viitor copiilor lor, părinții deseori aleg să cumpere notele la examenul importante și chiar eventualele locuri de muncă.

În **relația dintre cadrele didactice și conducerea unităților de învățământ**, corupția se manifestă prin accesul la posturi pe baza apartenenței politice, dar și pe baza cumpărării notelor la examenele de titularizare sau de promovare. În relația cu inspectoratele școlare, corupția apare prin condiționarea promovării, obșinerii de grade și de salarii de merit sau de gradație de rata de success a elevilor, cu analiza notelor obținute de aceștia în școală și la diferite concursuri și olimpiade. Profesorii sunt tentați să modifice rezultatele elevilor tocmai pentru a-și asigura accesul la o poziție superioară.

Fenomenul corupției poate fi analizat și în **relația dintre școală și administrația locală**, prin distribuirea inegală a bugetului între unitățile școlare din același județ, în funcție de interesul pentru o școală sau de activitatea cadrelor de acolo de susținere a unuia sau unora dintre membrii inspectoratului.

Și în mediul universitar, manifestarea fenomenului corupției poate fi analizată în **relația dintre profesori și studenți** (obligarea studenților de a se prezenta la reexaminări după plata în prealabil a taxei către facultate și posibil a taxei către profesor, cumpărarea lucrărilor de licență, profesorii redactând lucrările contra unor sume de bani, obligativitatea cumpărării cursurilor tipărite ale profesorilor de curs și respingerea altor cărți etc). Corupția se manifestă și în **relațiile dintre studenți și sistemul administrative- secretariatul facultăților**, unde regula este prezentarea cu diverse cadouri pentru obținerea de informații, acte sau orice altceva.

Alte exemple de fapte de corupție în educație:

1. Un profesor pretinde o sumă de bani sau alte foloase pentru a-i da note mai mari unuia dintre elevi.

2. Profesorul obligă elevii să cumpere revista editată de dânsul sau cartea al cărei autor este pentru a avea puncte în plus la notă. Mai evident, acesta îi obligă să cumpere revista sau cartea la un preț mai mare decât cel înscris pe copertă pentru a nu fi sancționați la note.

3. Profesorul sugerează părintelui unui elev mai slab la învățătură că pentru a nu rămâne corigent la materia respectivă ar fi bine să facă pregătire suplimentară cu dânsul, contra cost.

4. Secretara primește un cadou pentru a elibera adeverința echivalentă diplomei de bacalaureat mai repede sau în mai multe exemplare.

5. Directorul unui liceu acceptă promisiunea unei sume de bani pentru a aproba transferul unui elev în acel liceu, deși acesta nu îndeplinea condițiile necesare de medie sau clasele aveau deja numărul maxim de elevi admis de lege și, în mod normal, nu se mai puteau admite noi elevi în clasă.

Corupția apare și se manifestă distinct la trei niveluri: politic, administrativ (central și local) și la nivel (pre)universitar.

La nivel de politici:

a) corupția afectează alocarea resurselor pentru sectorul educațional, lăsându-l subfinanțat ; cu fiecare an, bugetul pentru educație este tot mai mic ;

b) persoanele cu funcții înalte de răspundere preferă alocări de ordinul achizițiilor și construcțiilor, în locul sumelor ce ar fi destinate cheltuielilor pentru salarii sau întreținere a universităților, din considerentul că primele sunt mai ușor de corupt. Sunt cunoscute licitațiile nelegale care se organizează în sistemul românesc și afectează negativ cheltuielile destinate.

La nivel ministerial/administrativ:

a) corupția se manifestă în procesul de acreditare a universităților, facultăților – ce are impact negativ asupra calității învățământului.

La nivel (pre) universitar :

- a) corupție la recrutarea cadrelor didactice;
- b) mită pentru obținerea unor note mai bune și favoruri la nivel administrativ (cameră în căminele studențești, admitere);
- c) plagiat și copiat
- d) admiterea în diferite școli a unor copii pe criterii financiare și pe baza donațiilor făcute de părinți în interesul școlii etc.

Una dintre cele mai răspândite forme ale corupției, inclusiv în instituțiile de învățământ superior, este mita. Exista diferite metode/căi prin care poate fi oferită/obținută mita în cadrul sistemului de învățământ. În cazul achizițiilor și acreditării „cumpărătorul” este instituția de învățământ, iar „vânzătorul” este de obicei guvernul, adică Ministerul Educației și comisiile de acreditare. În cazul înmatriculării ilegale a studentului sau al taxelor ilegale pentru servicii educaționale (cazare, proceduri administrative) „cumpărătorul” este studentul, iar „vânzătorul” este fie un cadru didactic, fie un membru al administrației. Agenții, într-o clasă mai generală, pot fi : profesorii, rectorii, funcționari din administrație sau din Ministerul Educației.

Sistemul de învățământ, prin unitățile sale, realizează două funcții. În primul rând – investiția în capitalul uman și creșterea productivității muncii. În această ordine de idei, este de așteptat ca persoana să-și poată mări veniturile cu fiecare an absolvit în școală, din considerentul că el acumulează noi cunoștințe și abilități necesare pieții muncii, este pregătit mai bine și poate face față provocărilor crescute în mod mai eficient. A doua funcție majoră a universității este să-și ajusteze programul educațional la necesitățile pieței, să asigure o calitate înaltă și o evaluare obiectivă a produsului final. Dacă școlile și universitățile reușesc să dea dovadă de flexibilitate în raport cu cerințele pieței forței de muncă, atunci și investitorii pot vedea avantaje în alocarea de investiții în sectorul educațional. Corupția afectează ambele funcții ale universității în raport cu piața muncii.

Dacă o persoană își poate cumpăra notele, atunci scade direct dorința și motivația acestuia de a studia. Dacă este să continuăm lanțul, atunci dezvoltarea persoanei are din ce în ce mai mare legătură cu creșterea veniturilor pentru a putea cumpăra notele decât cu acumularea de cunoștințe și abilități profesionale. Cu cât este mai coruptă administrația și comunitatea universitară, cu atât scade motivația de ajustare a programelor universitare la necesitățile pieței.

Inevitabil, credibilitatea școlilor și în special a universităților scade, cu cât acestea sunt mai corupte. Angajatorul nu are cum să știe dacă reușita unui student a fost determinată de eforturile sale, în mod obiectiv și imparțial sau dacă acesta și-a obținut notele prin recurgerea la subterfugii ilegale și imorale, prin cumpărarea notelor. Chiar și în cazul când un tânăr a obținut notele binemeritat, prin eforturi proprii și deține un bagaj considerabil de cunoștințe și abilități practice, dar și de experiență formată în practica școlară, dar este licențiat al unei instituții cu o reputație aflată sub însemnul corupției, probabilitatea ca acesta să obțină un post de lucru bine plătit descrește. Un angajator, pentru a se proteja de lucrători slab calificați, neavând de unde să știe în primă fază care sunt adevăratele lor calități, poate exclude din concurs absolvenții universităților cu reputație pătată, angajând doar studenți din instituțiile prestigioase. Chiar dacă un student dintr-o instituție coruptă sau ipotetic coruptă este angajat, acesta va fi nevoit să accepte un salariu considerabil mai mic, să facă față lipsei de respect din partea celorlalți și să demonstreze angajatorului valoarea sa adevărată pe parcursul unei perioade de încercare.

Studenții care sunt predispuși să plătească par să fie cei care nu au rezultate de succes la învățatură și care au o sursă de venit, personală sau a părinților – factori ce le coboară studiile în universitate în lista priorităților. De cealaltă parte, profesorii care acceptă mita sunt, de regulă, cei care au fost admiși pe post după criterii obscure, deloc corecte sau care primesc un salariu mult mai mic decât în cazul când ar lucra în afara școlii ori universității sau care nu corespund cerințelor de cadru preuniversitar sau universitar. Dacă un profesor reușește să pregătească specialiști de calitate pentru piața muncii, aceasta înseamnă că prin nivelul său de pregătire profesională, cadrul didactic respectiv este competitiv și pentru sectorul privat, și prin urmare poate obține venituri suplimentare din contracte sau granturi. Un profesor ce nu deține astfel de cunoștințe și abilități nu prezintă interes pentru piața muncii din afara universității și cere mită pentru a-și compensa veniturile pe care altfel le-ar fi obținut datorită abilităților. Această ecuație reușește lesne să ne demonstreze legătura directă dintre calitatea învățământului și corupție. Mai mult decât atât, prezența fenomenului corupției într-o anumită universitate arată, în ultimă instanță, că aceasta nu poate avea un produs competitiv pe piața muncii.

Prin Ordinul nr. 4492/2005 privind promovarea eticii profesionale în universități, Ministerul Educației și Cercetării a prevăzut obligația că toate instituțiile de învățământ superior acreditate sau

autorizate să funcționeze provizoriu au obligația de a elabora, dezbate și adopta până la data de 20 decembrie 2005 propriul COD DE ETICĂ UNIVERSITARĂ.

Codul de etică universitară prevede explicit idealurile, principiile și normele morale pe care consimt să le respecte și să le urmeze membrii comunității academice în activitatea lor profesională. Acesta stabilește standardele de etică profesională pe care o comunitate universitară trebuie să le urmeze, în mod nuanțat în funcție de universitate și penalizările care se pot aplica în cazul încălcării acestora.

Natura juridică a acestui cod poate fi interpretată drept un contract moral între studenți, profesori, personal administrative și comunitatea universitară ca întreg, fiind și un document obligatoriu care întregește Carta universității, contribuind la coeziunea membrilor universității, la formarea unui climat universitar bazat pe cooperare și competiție după reguli corecte și la creșterea prestigiului universității.

Prin același ordin, înființarea unei COMISII DE ETICĂ UNIVERSITARĂ a devenit obligatorie, aceasta fiind subordonată senatului universitar.

Comisia de etică universitară are ca principale atribuții:

- . elaborarea Codului de etică universitară;
- . analiza și soluționarea reclamațiilor și sesizărilor referitoare la abaterile de la etica universitară;
- . prezentarea unui raport anual în fața senatului universitar.
- . Comisia de etică universitară este formată din 5-9 membri cu prestigiu profesional și autoritate morală, reprezentând, în părți relativ egale, cadrele didactice, studenții și personalul nedidactic.

Reprezentantul Compartimentului juridic al instituției de învățământ superior face parte de drept din Comisia de etică universitară.

Comisia de etică universitară este propusă și aprobată de senatul universitar. Nu pot fi membri în Comisia de etică universitară persoanele care ocupă funcții de conducere în instituția de învățământ superior, la nivel de universitate sau facultate.

La nivelul Ministerului Educației și Cercetării se constituie CONSILIUL DE ETICĂ UNIVERSITARĂ, format din 9-11 membri cu prestigiu profesional și autoritate morală, cuprinzând reprezentanți, în părți relativ egale, ai cadrelor didactice și studenților. Reprezentantul Oficiului juridic al Ministerului Educației și Cercetării, precum și reprezentantul sindicatului universitar fac parte de drept din Consiliul de etică universitară.

Consiliul de etică universitară are ca principale atribuții:

*oferirea de consultanță și monitorizarea modului de aplicare a codurilor de etică universitară din instituțiile de învățământ superior acreditate și autorizate să funcționeze provizoriu;

*diseminarea bunelor practici de elaborare și aplicare a codurilor de etică universitară;

*instanță de recurs pentru cazurile nesoluționate adecvat la nivel de universitate;

*sesizarea din oficiu în legătură cu cazurile de încălcare a eticii universitare în situația în care instituțiile de învățământ superior nu se sesizează din proprie inițiativă;

* prezentarea unui raport anual privind etica universitară, adresat Ministerului Educației și Cercetării și Conferinței Naționale a Rectorilor, cu caracter public.

De lege ferenda, codurile universitare ar trebui să propună:

- promovarea schimbului liber de idei între personalul didactic și studenți;

-protejarea caracterului confidențial al unor informații; tratarea corespunzătoare a membrilor universitari, fără discriminare sau lipsă de echitate;

-promovarea egalității de șanse și de tratament;

-luarea de poziții ferme în cazul sesizării faptelor de nesubordonare, indisciplină ori corupție;

-considerarea binelui științific mai presus de interese individuale sau de grup; sancționarea conflictelor de interese;

-eliminarea relațiilor de natură financiară între profesori, studenți și alte persoane cu excepția celor strict utile interesului universității la nivel general;

-sancționarea clară a faptelor de corupție, cu exemplificare lor:

*fraudarea examenelor,

*solicitarea de bani și cadouri;

*adunarea de fonduri din partea studenților pentru suportarea meselor și protocolului în timpul examenelor,

* evaluarea parțială a unor studenți,

*solicitarea de favoruri,

*folosirea resurselor universității în scopuri personale etc

Un alt element esențial al analizei de față îl constituie și sublinierea importanței conceptului de integritate, a personalului care lucrează în învățământ, dar și a restului de actori pe scena acestuia, condiție esențială a unei activități corecte a educației românești. Integritatea presupune conformarea față de dispozițiile legale cu caracter imperativ, atât față de cele prohibitive (ce impun abținerea de la săvârșirea unei acțiuni de către anumite persoane), cât și față de cele cu caracter onerativ (ce obligă anumite persoane să realizeze o acțiune determinată).

Reglementări în această materie sunt prevăzute în Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, completate de dispozițiile Legii nr. 144/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Integritate, cu modificările ulterioare, însă acestea nu trebuie să rămână singulare. Este de datoria noastră promovarea integrității la toate nivelurile posibile și în toate formele ei de manifestare. Existența clară a integrității determină reducerea și chiar eradicarea fenomenului corupției prin schimbarea viziunii generale și impunerea unei alte scări de valori.

C. Propuneri de lege ferenda în scopul prevenirii corupției în educație

Deși este dificil de a estima gradul de răspândire a corupției în sistemul de învățământ național, un lucru este cert – situația din acest domeniu este deosebit de gravă și pare să se înrăutățească chiar cu fiecare lună în parte. În același timp, este esențial ca societatea să fie informată și lămurită în privința răului pe care îl poate cauza corupția.

În cazul țării noastre, unde sistemul educațional este vădit corupt și posibilitatea de corupere a acestuia este deosebit de mare, unde nu sunt stipulate standardele și criteriile de promovare atât a elevilor și studenților, cât și a cadrelor didactice, unde nu există mecanisme clare de acreditare a instituțiilor de învățământ și de stabilire a curriculei nu se poate vorbi nici despre calitatea învățământului și nici despre credibilitatea de care s-ar putea bucura acestea din partea societății. Mai mult ca atât, costurile pe care le suportăm din cauza fenomenului corupției în învățământ sunt tot mai evidente, iar odată cu timpul acestea se vor manifesta din ce în ce mai complex și mai dureros.

Un cod de conduită școlară, urmând exemplul codurilor de etică universitară, are menirea nu numai de a interzice actele de corupție, dar și de a prevedea și aplica sancțiuni de competență unității de învățământ. Legislația trebuie să prevadă mecanismele și instrumentele care să asigure punerea în aplicare corespunzătoare a normelor legale menite să lupte împotriva fenomenului corupției. Instituțiile de învățământ, pe lângă faptul că reprezintă un bun public, mai au și o misiune publică de a pregăti o societate corectă, tolerantă și pe principii de egalitate, iar prezența corupției diminuează acest rol al educației, afectând coeziunea socială [S.P. Heyneman, *Defining the influence of education on social cohesion*, „International Journal of Educational Policy, Research and Practice”, Vol. 3, p. 73-97, 2002]. Din considerentul că învățământul servește drept instrument de modelare a unui comportament corect al elevilor, studenților, tinerilor, fenomenul corupției din acest sistem poate avea consecințe mult mai costisitoare decât cel din serviciile vamale sau poliție, or, unul din scopurile fundamentale ale unei instituții de învățământ este de a educa tinerii cum să se comporte în viitor, iar

dacă acest sistem este corupt, ne putem aștepta ca viitorii cetățeni să fie și ei, la rândul lor, coruptibili sau corupți și susceptibili să corupă.

Strategiile de combatere a corupției pot include o serie de măsuri, cum ar fi:

- adoptarea unor criterii și proceduri clare de recrutare și promovare a cadrelor didactice, dar și a elevilor ori studenților în diferitele organisme școlare sau universitare, inclusiv în Consiliul școlii sau în alte organisme de conducere;
- elaborarea unor proceduri clare (și transparente) de luare a deciziilor relevante pentru unitățile de învățământ și actorii acestora care se bazează pe imparțialitate și care urmăresc bunăstarea tuturor cetățenilor;
- separarea posturilor de sistemul politic; interzicerea ca profesorii să fie reprezentanți ai unor partide politice;
- dezvoltarea unor coduri de conduită pentru cadrele didactice și pentru elevi și studenți în completarea sistemului legal;
- suplimentarea legislației cu definiții clare ale actelor de corupție; elaborarea de norme suplimentare care să explice toate aceste aspecte și care să sancționeze corespunzător faptele ilicite ;
- autorizarea deciziilor adoptate de autoritățile în domeniu la nivel central și local și stabilirea cerinței ca deciziile foarte importante să se ia prin aprobare comună.

Capitolul IV : ROLUL ADMINISTRATIEI PUBLICE LOCALE IN PROCESUL DE EDUCATIE. ADMINISTRATIA CENTRALA – GARANTUL UNUI SISTEM DE INVATAMANT DE CALITATE. IMPLICAREA AUTORITATILOR LOCALE SI A SCOLII IN REZOLVAREA PROBLEMELOR COPIILOR

A. Rolul familiei în educația privind prevenirea corupției în educație- cooperare cu unitatea de învățământ și cu administrația publică locală

Orice încercare de a stopa evoluția fenomenului corupției trebuie să pornească în familie, ca prim cerc de manifestare a societății și de influență a persoanelor. Noile generații trebuie ferite de impactul cu corupția prin încercările părinților de a renunța la atitudinea de până acum de promovare a propriilor copii prin orice mijloace. Puterea exemplului este esențială. Părinții, profesorii, continuatori ai primilor și cei alți membri ai societății trebuie să fie primii care să susțină lupta împotriva corupției-. Mai mult, întreaga scară a valorilor trebuie schimbată, prin promovarea altor tipuri de persoane și a altor valori în societate, toate fundamentate pe transparență.

Profesorii trebuie susținuți în tratarea subiectului, în special în cadrul orelor de dirigenție: organizarea de prezentări, de studii de caz, de jocuri de roluri, formarea de opinii și ajutarea la luarea deciziilor potrivite în situațiile de corupție.

Educația împotriva corupției la școală poate fi formală și informală. La nivel formal, elementele educației împotriva corupției pot fi incluse, de exemplu, în curriculum, prin studierea lor în clasă sau la cursuri. Predarea ar trebui să fie una aplicativă și interactivă pentru a trezi interesul participanților și pentru a atrage atenția în mod vizibil și cu efecte prelungite. Având în vedere că ținta cheie a educației împotriva corupției este modelarea conștiinței civice, mediul corespunzător de prezentare a aspectelor corupției este reprezentat de disciplinele socio-umane, incluzând educația civică, istoria, științele politice și etica. Legătura cu aceste discipline este inevitabilă deoarece problema corupției este discutată în termeni legali, politici, istorici și economici. Pe calea curriculumului, pot fi transmise concepte și valori importante, în timp ce elevii sau studenții parcurg programa obligatorie

O altă modalitate de prezentare este aceea de a aborda problema în cadrul altor teme, prezentând-o ca o ilustrare sau specificare a unui anumit caz, cu invitația elevilor sau studenților să se pună în diferite situații, să ofere soluții, să critice observațiile celorlalți și să analizeze modul în care au acționat alte persoane.

La nivel informal, pot fi promovate activități extracurriculare: campanii publice, conferințe ale elevilor și alte evenimente.

Scopul educației împotriva corupției este să construiască valori și să dezvolte capacități necesare pentru a forma poziția civică a elevilor împotriva corupției. Aceste lucruri nu se vor petrece în timp scurt, ci prin dezvoltarea de planuri și idei ASTĂZI și punerea lor în aplicare pentru schimbarea atitudinilor de la bază, singurul lucru care poate să devină un inamic redutabil al fenomenului corupției.

Sarcinile educației împotriva corupției:

1. Introducerea fenomenului corupției: esența, cauzele și consecințele;
2. Promovarea intoleranței față de corupție;
3. Demonstrarea posibilităților de combatere a corupției
4. Contribuția la atingerea standardelor deja incluse în curriculumul național, adică:
 - a. Valori (respect pentru valori democratice; interesul față de ceea ce se petrece în jurul nostru; onestitate, responsabilitatea pentru acțiunile și comportamentul propriu; autoperfecționarea continuă precum și îmbunătățirea competențelor sociale și culturale și a cunoștințelor etc.)

b. îmbunătățirea capacităților (de a comunica, a identifica, a procesa și a transmite informații; de a gândi critic și de a rezolva probleme; de a planifica rațional și de a organiza activități; de a gestiona resursele de timp, financiare

și alte tipuri de resurse; de a acționa creativ, cu sens; de a lua inițiativă; de a fi independent, de a ne asuma responsabilitatea față de acțiunile proprii; de a coopera, de a rezolva dezacorduri și conflicte în mod constructiv; de a lua parte la viața socială a școlii, a comunității locale, a societății; dacă e necesar, de a exersa spirit de conducere în implementarea planurilor etc.)

Rezultatul final este formarea personalității care este conștientă de amenințările inerente corupției la adresa bunăstării publice și a securității statului, o personalitate care este intolerantă față de manifestările corupte, capabilă și dornică să le elimine.

- Să învețe elevii cum să recunoască corupția (și să distingă între corupție și alte infracțiuni);
- Să argumenteze de ce corupția e rea;
- Să demonstreze mijloace de reducere a corupției.

B. Rolul administrației publice locale în prevenirea și combaterea corupției în educație

Ministerul Educației, Cercetării, Sportului și Tineretului este autoritatea centrală a sistemului național de educație, instituția care coordonează strategiile, politicile și măsurile la nivel național, inclusiv în privința procesului de descentralizare a învățământului pre-universitar. Atribuțiile sale de coordonare și control la nivelul municipiului București și la nivelul județelor sunt îndeplinite de către Inspectoratul Școlar General al Municipiului București și de Inspectoratele Școlare Județene.

Ambele instituții urmăresc transpunerea și armonizarea directivelor europene în cadrul sistemului de educație națională, iar una dintre principalele politici a fost legată de **descentralizarea sistemului**, nu ca scop în sine, ci pentru crearea unui sistem de învățământ organizat, administrat și finanțat în conformitate cu regulile europene.

Descentralizarea în educație presupune:

- **Redistribuirea responsabilităților, a autorității decizionale și a răspunderii publice** pentru funcții educaționale specifice, de la nivel central către nivelul local;

- **Participarea** factorilor non-administrativi, a reprezentanților societății civile, la procesul de luare a deciziilor (părinți, ONG, mediul de afaceri, asociații profesionale, parteneri sociali etc);

- **Transferul competențelor decizionale** de la nivelurile centrale către cele locale și/sau organizaționale, pentru a putea apropia decizia de beneficiarii serviciului public de educație [<http://www.edu.ro/index.php/articles/12125>].

Școala este **inițiatorul cooperării** cu serviciile publice deconcentrate ale Ministerului, cu serviciile de asistență socială, de sănătate, cu alte organizații non-guvernamentale și asociații ale

societății civile prin care poate să-și asigure suportul extern pentru asigurarea transparenței școlare și crearea unui climat optim de învățare, de progres și de dezvoltare în interiorul școlii.

Rolul inspectoratelor școlare este cel de a coordona, disemina și sprijini implementarea strategiilor, politicilor și măsurilor dispuse în conformitate cu Legea Educației și cu ordinele Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, de controla și monitoriza la nivel teritorial activitățile depuse în școli, de a se asigura că au fost respectate toate prevederile legale și că școlile își îndeplinesc într-o manieră satisfăcătoare îndatoririle ce le revin. ele trebuie să intervină, dacă este necesar, în urma controalelor efectuate, sau în cazul unor evenimente semnalate fie de conducerea școlii, fie de părinți ori elevi pentru a identifica cauzele care au condus la respectivele evenimente și pentru a contribui la măsurile necesare pentru redresarea situației.

Primarul asigură respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, a prevederilor Constituției, precum și punerea în aplicare a legilor, a decretelor Președintelui României, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, a hotărârilor consiliului local; dispune măsurile necesare și acordă sprijin pentru aplicarea ordinelor și instrucțiunilor cu caracter normativ ale miniștrilor, ale celorlalți conducători ai autorităților administrației publice centrale, ale prefectului, precum și a hotărârilor consiliului județean, în condițiile legii.

Pentru punerea în aplicare a activităților date în competența sa prin actele normative, primarul beneficiază de un aparat de specialitate, pe care îl conduce și care este structurat pe compartimente funcționale, în condițiile legii. Compartimentele funcționale ale acestuia sunt încadrate cu funcționari publici și personal contractual.

Primarul reprezintă unitatea administrativ-teritorială în relațiile cu alte autorități publice, cu persoanele fizice sau juridice române ori străine, precum și în justiție.

Pentru exercitarea corespunzătoare a atribuțiilor sale, primarul colaborează cu serviciile publice deconcentrate ale ministerelor și ale celorlalte organe de specialitate ale administrației publice centrale din unitățile administrativ-teritoriale, precum și cu consiliul județean.

În exercitarea atribuțiilor ce le revin, consiliile locale asigură, potrivit competențelor sale și în condițiile legii, cadrul necesar pentru furnizarea serviciilor publice de interes local privind:

- condițiile necesare bunei funcționări a instituțiilor și serviciilor publice de educație, sănătate, cultură, tineret și sport, apărarea ordinii publice, de interes local; urmăresc și controlează activitatea acestora;
- asigurarea ordinii publice, analizează activitatea Poliției Locale și propune măsuri de îmbunătățire a acesteia;

➤ contribuie la realizarea măsurilor de protecție și asistență socială, asigură protecția drepturilor copilului, potrivit legislației în vigoare; aprobă criteriile pentru repartizarea locuințelor sociale; înființează și asigură funcționarea unor instituții de binefacere de interes local.

Primarul, viceprimarul, secretarul unității administrativ-teritoriale și aparatul de specialitate al primarului constituie o structură funcțională cu activitate permanentă, denumită primăria comunei, orașului sau municipiului, care duce la îndeplinire hotărârile consiliului local și dispozițiile primarului, soluționând **problemele curente ale colectivității locale**.

Deci:

➤ coordonează modul de abordare al siguranței în școli, monitorizează respectarea angajamentelor și oferă suport pentru facilitarea îndeplinirii acestor angajamente.

➤ organizează sesiunile de evaluare.

➤ avizează și susține în virtutea atribuțiilor sale de Punct de coordonare și informare regional pentru învățământul obligatoriu sarcinile ce revin școlilor în privința abordării preventive și administrative în cazul absențelor școlare și al abandonului școlar timpuriu, în conformitate cu cele prevăzute în Protocolul de Acțiune.

➤ adaptează angajamentele ce decurg din acorduri în conformitate cu activitățile inspectorilor școlari.

➤ adaptează angajamentele ce decurg din acordurile încheiate la serviciile prestate în domeniul asistenței și ajutorului pentru tineri.

➤ Și, în măsura în care este posibil, conform legislației și altor posibile limitări, va adopta prevederi în privința spațiilor publice.

Alături de instituțiile sus-menționate, alți parteneri care trebuie să-și aducă contribuția punctuală la asigurarea siguranței școlare și a unui climat optim de învățare/predare sunt: sistemul de sănătate prin rețeaua de medici școlari, sistemul de justiție care să contribuie la asigurarea unui cadru legal care să ofere soluții pentru problemele cu care se confruntă profesori, elevi și părinți, organizații non-guvernamentale preocupate de drepturile copilului etc

Cooperarea între autoritățile centrale/locale, poliție, școli și chiar societăți comerciale și organizații non-guvernamentale constituie principalul pilon pentru îmbunătățirea climatului social, ceea ce va contribui în mod hotărâtor și la creșterea nivelului de transparență în școli.

Cooperarea inter-instituțională în prevenire și intervenție presupune realizarea unor acorduri și convenții, dar și stabilirea unei comunicări susținute între principalii parteneri instituționali, precum și între acești parteneri și organizații și instituții ale societății civile. Nu în cele din urmă, cooperarea inter-instituțională înseamnă **instaurarea unei culturi a colaborării și dialogului** între instituții cu strategii, viziuni și politici diverse, ale căror obiective sunt diferite dar care, la o analiză

mai atentă, constată că există obiective și acțiuni complementare, care deseori vizează fațete diferite ale aceluiași subiect. Cultura cooperării inter-instituționale din România se află încă la început, de aceea ne mărginim să-i subliniem efectele benefice în ceea ce privește siguranța școlară și asigurarea unui climat școlar optim:

- Mai buna concertare a eforturilor tuturor instituțiilor publice implicate: astfel, la nivelul comunității siguranța școlară va fi inclusă drept componentă stabilă în planul de siguranță publică locală, asigurând bazele unei bune colaborări cu autoritățile locale și instituțiile subordonate acestora pe linia siguranței și ordinii publice;

- Posibilitatea Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, precum și a inspectoratelor școlare și a școlilor de a fi mai bine conectate la propunerile legislative de la nivelul central și local care au impact asupra vieții școlii, precum și de a atrage suporteri pentru interesele școlii din mediul de afaceri, din partea organizațiilor non-guvernamentale și, în general, a societății civile, inclusiv pentru promovarea unor propuneri legislative pornite de la nivelul școlii.

- Posibilitatea Ministerului Administrației și Internelor, precum și a inspectoratelor generale ale poliției, a structurilor acestora din teritoriu să-și gestioneze cu mai multă eficacitate resursele materiale și umane, prin încheierea de acorduri și convenții specifice, așa încât eforturile și intervențiile să fie eficiente, de impact și numai atunci când sunt necesare, conform înțelegerilor încheiate cu Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului iar, pe partea administrativă, oportunitatea de a lansa împreună cu acest minister propuneri legislative care să vină simultan în sprijinul ambelor instituții.

- Obținerea prin legislație a unor prevederi legislative integrate, coerente care să susțină și să protejeze interesele minorului prin susținerea propunerii legislative de către instituțiile interesate (Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale, Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, Ministerul Administrației și Internelor, Ministerul Justiției etc.), împreună cu alte organizații și instituții interesate în problemele școlii, copiilor și adolescenților care sunt reprezentante ale societății civile;

- Oportunitatea de a transmite un mesaj univoc întregii societăți, conform căruia există o strategie unitară, o viziune comună, politici și instrumente comune în domeniul protejării și apărării intereselor copiilor, adolescenților și tineretului, precum și în cel al creării unui suport intern și extern amplu pentru susținerea demersurilor școlii și asigurarea dezvoltării sănătoase a tinerei generații și în prevenirea și combaterea cauzelor și efectelor delincvenței juvenile.

Întrebări de evaluare a cunoștințelor

1. Care sunt principiile fundamentale ale învățământului preuniversitar și universitar? Analizați modul de manifestare a acestora.

2. Enumerați trei tipuri de parteneriate în învățământ și analizați regimul lor juridic.
3. Exemplificați diferitele definiții ale noțiunii/fenomenului de corupție propuse în documentele juridice adoptate la nivel național și internațional.
4. Care sunt principalele infracțiuni de corupție reglementate în legislația românească și cum sunt ele sancționate?
5. Oferiți două exemple de măsuri posibil a fi luate în cadrul strategiilor de combatere a corupției. Analizați modul în care ar putea influența acestea fenomenul prevenirii și combaterii corupției.
6. Care este rolul autorităților locale în activitățile de prevenire, combatere ori sancționare a corupției? Ar putea fi acesta îmbunătățit? Oferiți două exemple în acest sens.

Sistemul de evaluare:

Eficiența instruirii va fi evaluată atât printr-o grilă de evaluare, cât și printr-un chestionar de feedback.

Bibliografie

Legislație:

- Constituția României;
- Codul penal al României;
- Codul civil al României, intrat în vigoare la 1 octombrie 2011;
- Legea educației naționale nr. 1/2011, publicată în [Monitorul Oficial, Partea I nr. 18 din 10 ianuarie 2011](#);
- Legea 78/2000 privind prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție publicată în Monitorul Oficial nr. 219 din 18 mai 2000;
- Ordonanța Guvernului nr.26/2000 cu privire la asociații și fundații, publicată în Monitorul Oficial nr. 39 din 31 ianuarie 2000;
- Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, publicată în Monitorul Oficial nr. 279 din 21 aprilie 2003;
- Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 159/2001 pentru prevenirea și combaterea utilizării sistemului financiar-bancar în scopul finanțării de acte de terorism, aprobată prin Legea nr. 466/2002;
- Ordinul nr. 4492/2005 privind promovarea eticii profesionale în universități al Ministerului Educației și Cercetării, publicat în [Monitorul Oficial 595 din 11 iulie 2005](#);
- *Convenția penală a Consiliului Europei privind corupția*, semnată de România la data de 27 ianuarie 1999;

- *Comunicarea (2003) 317 final către Consiliu, Parlamentul European și Comitetul Economic și Social - Programul național de prevenire a corupției și a Planului național de acțiune împotriva corupției 3 din 2001.*

Tratate, cursuri, monografii:

- **Ion Neagu: Drept procesual penal : Tratat; Partea special, Ed. Global Lex, București, 2004;**
- **Matei Basarab, Viorel Pasca, Radu Bodea, ș.a.: Codul penal comentat. Vol II. Partea specială, Ed. Hamangiu, București, 2008;**
 - Vasile Dobrinoiu, Traian Dima: *Drept penal. Curs selectiv pentru licență. Partea generală și partea specială*, Ed. Hamangiu, București, 2007;
 - Vasile Papadopol, Mihai Popovici: *Repertoriu alfabetic de practică judiciară în materie penală pe anii 1969-1975*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1977;
 - Vasile Păvăleanu: *Drept penal special*, Ed. Universul Juridic, București, 2010.

Reviste de specialitate:

R.D.P. nr. 2/1995

R.D.P. nr. 4/1996

R.D.P. nr.2/1998

R.D.P. nr. 2/2005

R.R.D. nr. 2/1969

R.R.D. nr. 12/1969

R.R.D. nr. 4/1971

R.R.D. nr. 3/1972

R.R.D. nr. 6/1972

R.R.D. nr. 3/1972

R.R.D. nr. 6/1973

R.R.D. nr. 3/1980

C.D., 1970

C.D., 1971

C.D., 1973

Dreptul nr.8/1997

Dreptul nr. 10/1999

Dreptul nr. 12/1999

Dreptul nr. 3/2002

Dreptul nr. 2/2003

Buletinul jurisprudenței. Culegere de decizii pe anul 2005, Editura C.H. Beck, București, 2006

Altele:

S.P. Heyneman, *Defining the influence of education on social cohesion*, „International Journal of Educational Policy, Research and Practice”, Vol. 3, 2002.

www.scj.ro

www.edu.ro

Titlul cursului:

Etică, lege și prevenție în procesul educațional

Formatori :

Silvia Popescu

Carmen Pălăcean

Nicolae Culic

Titlul cursului: Etică, lege și prevenție în procesul educațional

Grup țintă: Cadre didactice din învățământul preuniversitar și universitar , directori de unități școlare, consilieri de etică, consilieri psihopedagogi, funcționari publici din MECS, inspectorate școlare ,instituții publice cu competență și atribuții în promovarea și apărarea drepturilor cetățenești în general și în domeniul prevenirii și combaterii corupției în special ,ONG-uri

Corupția este orice comportament al unui funcționar public sau al unui individ cu statut echivalent care nu este în concordanță cu puterea atribuită lui sau cu standardele etice sau promovarea unui astfel de comportament, încercând să obțină beneficii pentru sine sau pentru alte persoane și astfel subminând interesele persoanelor sau ale statului.

Compararea diverselor concepte despre corupție ne arată că acțiunile care se califică drept corupție în general includ următoarele elemente:

1. o persoană cu autoritatea (puterea) de a adopta decizii cu relevanță pentru societate;

2. prevederi legale care reglementează luarea de decizii (legislație, principii, criterii, proceduri);
3. o persoană sau persoane care doresc o decizie favorabilă lor;
4. schimb reciproc avantajos între persoana care ia decizia și persoana sau persoanele care doresc decizia;
5. norme violate de luare a deciziilor, daune cauzate societății

În mod concis corupția înseamnă cumpărarea sau vânzarea de decizii care violează justiția. Justiția poate lua o formă legală (în cazurile în care se violează o normă scrisă) sau una morală (în cazurile în care nu există standarde de comportament însă bunul simț sugerează că actul este nejust).

Rezumat: Cursul este necesar și oportun deoarece se adresează unui fenomen care ia amploare vizibilă în societatea românească contemporană, este extrem de periculos și complex, cu trimiteri în toate domeniile vieții sociale, economice, juridice. Prin urmare cursul se va adresa unei mari plaje de cetățeni adulți, tineri în formare și unor persoane și instituții fundamentale cu atribuții în menținerea și crearea unui mediu de existență curat moral și legislativ, dezirabil pentru o societate democratică. Zona de interes și aplicabilitate din perspectivă demografică a cursului este extrem de extinsă, dar în cazul de față atenția se focusează pe categorii sociale sensibile la fenomenul corupției: actori direcți și indirecti preocupați de instrucția, educația, formarea și dezvoltarea personală și profesională atât a tineretului cât și adulților din perspective educației civice (etice, legislative, decizionale) atât la nivel formal cât și informal. Prin cursul de față se intenționează să se contribuie la prevenirea reală, efectivă a corupției și la diminuarea vizibilă a acestui flagel acolo unde este deja instalat la nivel macro și mediu în general și la nivel educațional în mod special. Cursul își propune să realizeze acest deziderat apelând la strategii educaționale, informaționale cum ar fi:

- Instrumentarea conceptuală și metodologică a populației țintă cu sistemul de concepte, noțiuni, legi, norme care definesc și explicitează cauzele, premisele, modul de concretizare efectivă (la nivelul societății în general și al sistemului educațional în special) acauzelor dar mai ales a efectelor și consecințelor fenomenului corupție;
- informarea adecvată și selectivă din perspectivă legislativă și etică a efectelor negative ale corupției;
- creșterea gradului de conștientizare a riscurilor și consecințelor flagelului numit corupție;

- instrumentarea actorilor din sistemul educațional cu competențe și mijloace de prevenire și combatere a corupției;
- schimbarea atitudinii și comportamentului proactiv al publicului român în general și a celui din sistemul educațional în special în ceea ce privește fenomenul corupției.

Cuvinte/concepte cheie: etică, morală, lege, deontologie profesională , cod etic, integritate, corupție, anticorupție, plagiat, conflict de interese, activități ilicite, prevenire, conștientizare, responsabilizare, reforma morală.

Obiective generale:

- Extinderea orizontului informațional , științific și acțional al grupului țintă din perspectiva luptei anticorupție ;
- Intensificarea campaniilor și acțiunilor de informare și educare a populației țintă în procesul anticorupție ;
- Clarificarea conceptelor, conotațiilor , termenilor utilizați în explicarea fenomenului corupției;
- Diagnosticarea adecvată a fenomenului și nivelului corupției în sistemul educațional românesc: factori de risc, probleme legate de corupție, cazuistică (analiza , interpretare de chestionare, interviuri, studii de caz) ;
- Identificarea și interpretarea din perspectivă etică și legislativă a tipurilor de fenomene sociale , economice , legislative ce se află sub incidența flagelului corupției în sistemul educațional românesc.

Obiective specifice:

- Informarea și crearea de comportamente proactive necesare prevenirii și diminuării corupției;
- Creșterea transparenței și integrității în sistemul educațional de la nivel central până la nivel local;
- Formarea convingerilor personale și de grup privind necesitatea și utilitatea realizării și aplicării Codurilor de etică profesională și deontologie la toate nivelurile sistemului educațional;
- Creșterea gradului de înțelegere a mecanismelor corupției;

**Capitolul V. MĂSURI SOCIAL-JURIDICE PENTRU PREVENIREA ȘI
COMBATEREA**

CORUPȚIEI.....	62
a.Plan	
practic.....	63
b.Plan	
democratic.....	67
c.Plan	
etic.....	70
d.Plan	
legislativ.....	71

CAPITOLUL I. PRECIZĂRI CONCEPTUALE ȘI METODOLOGICE

Conștientizare

Este capacitatea specifică exclusiv ființei umane:

- de a-și da seama de realitatea înconjurătoare
- de a avea conștiință
- de a-și da seama de posibilitățile sale
- de a-și da seama de rolul care-I revine în societate
- de a acționa cu știință, conștient
- de a realiza scopuri dinainte stabilite
- de a acționa pe baza cunoașterii legilor obiective ale societății
- de a-și da seama de consecințele sociale ale acțiunilor și faptelor sale

Convingeri morale

Convingerile morale sunt certitudinile dobândite despre universalitatea și indispensabilitatea moralei pentru comportamentul uman, despre necesitatea cultivării și promovării altruismului, solidarității, corectitudinii, rectitudinii, cinstei în relațiile cu ceilalți. Formarea convingerilor morale constituie o componentă a edificării morale a personalității. Acestea sunt rezultatul fuziunii componentelor cognitivă, afectivă și volitivă. Prin cunoștere normele, principiile și conceptele morale, valorile și atitudinile umane sunt conștientizate și interiorizate. Un obiectiv important al cunoașterii morale îl constituie valorile. Convingerile morale asigură agentului moral stabilitate și certitudine, siguranță individuală și comunitară.

Deontologia profesională

Deontologia reprezintă acea parte a eticii care studiază normele și obligațiile specifice unei activități profesionale. **Deontologia** este un cuvânt constituit prin compunere din două segmente cu identitate distinct: primul (*deontos, deont-, deonto-, deon-*) orientând gândirea spre ideea de *necesitate, nevoie, obligație, ceea ce se cade*, iar cel de-al doilea (*logos, logia*) spre ideea de *studiu, știință, discurs*. Dicționarele contemporane, atât cele românești, cât și cele engleze, franceze, italiene identifică **deontologia** ca fiind *știința (studiul, discursul) despre obligații (datorii)*. **Deontologia profesională** este un set de reguli etice care se referă la o profesie anume și descrie normele obligatorii pentru practicarea unei profesii. Astfel, există deontologia cadrului didactic, deontologia profesiei medicale, deontologia meseriei de jurnalist etc.

Educația morală

În perspectivă pedagogică, educația morală reprezintă activitatea de formare-dezvoltare a conștiinței morale a personalității umane, proiectată și realizată la nivel teoretic și nivel practic. Formarea-dezvoltarea conștiinței morale la nivel "ideologic", angajează "teoria morală", bazată pe norme proiectate și realizate în toate ciclurile vieții. În mod special în plan cognitiv dar și în plan afectiv și volitiv. Formarea-dezvoltarea conștiinței morale la nivel "psihosocial", angajează "practica morală", bazată pe acțiuni proiectate și realizate în toate ciclurile vieții, integra-te, în mod special, în plan atitudinal. Educația morală constă în activarea pedagogică a normelor, principiilor, valorilor morale în vederea formării de atitudini, sentimente, convingeri, comportamente, deprinderi și obișnuințe morale, a trăsăturilor morale de personalitate. Educația morală urmărește să formeze și să dezvolte calități și însușiri pentru ca, pe baza lor, individul să se poată integra în grupul social și să poată duce o viață socială normală. În general, prin educația morală se urmărește formarea individului pentru a face bine și a-l promova, realizarea echilibrului său interior, generat și consolidat de respectarea cotidiană a normelor și principiilor morale.

Etica

Cuvântul "etica" provine din grecescul ETHOS care înseamnă loc natal, patrie, locuință, caracter. Din acest cuvânt a derivat ETHICOS care era legat de morală, fiind folosit în a defini o activitate cu un pronunțat caracter moral. Aristotel introduce noțiunea de ETHIKE care înseamnă știința cunoașterii și a binelui.

"Dicționarul explicativ al limbii române", ediția 1975 definește **etica** ca fiind:

"stiinta care se ocupa cu studiul principiilor morale, cu legile lor de dezvoltare istorica, cu continutul lor de clasa si cu rolul lor in viata sociala; totalitatea normelor de conduita morala corespunzatoare unei anumite clase sau societati"

Unii specialiști definesc etica astfel:

„set de reguli, principii sau moduri de gândire care încearcă să ghideze activitatea unui anumit grup” sau este „încercarea sistematică și rațională despre cum trebuie să acționăm” (Singer, 1994, pag. 3-4).

Studierea eticii ca disciplina practica -numita si "**etica aplicată**"-, ca ultim curent în abordarea acestei stiinte, a avut o contributie foarte importantă atât în domeniul dreptului, al medicinei, al educației, etc.

Etica profesională reprezintă o diviziune a eticii contemporane a cărei ființare (în ultimul secol) s-a produs ca efect al instituirii și multiplicării profesiilor în planul vieții sociale și examinează problemele de ordin moral legate de exercitarea acestora.

Lege

Cuvântul **lege** provine din limba latină *lex, legis*. Sunt cunoscute mai multe accepțiuni/semnificații:

- Este o categorie filosofică ce exprimă raporturi esențiale, necesare, generale, relativ stabile și repetabile între laturile interne ale aceluiași obiect sau fenomen, între obiecte sau fenomene diferite sau între stadiile succesive ale unui anumit proces.
- Reprezintă o modificare cu caracter regulat care intervine într-un fenomen, într-un proces etc., exprimând esența lui.
- Este o normă cu caracter obligatoriu, stabilită și apărută de puterea de stat.

Reglementările din viața socială, au în comun, indiferent de specificul lor (reguli, legi, ordonanțe, decizii oficiale), caracterul *normativ* sau *prescriptive*: ele nu prezintă ceea ce are loc, ci *prescriu* ceea ce trebuie să se întâmple; norma exprimă totdeauna un *trebuie*, ea impune ceva drept obligatoriu.

Norma juridică (legea) are trei componente:

- ipoteza, descrie situația concretă în care norma juridică are aplicare sau trebuie aplicată,
- dispoziția, care definește obligativitatea aplicării normei în această situație,

- sancțiunea, care stabilește corelația dintre vinovăție și pedeapsă.

Norma juridică se numește lege din cauza tăriei ei, iar functorul deontic *trebuie* este înlocuit cu un functor existențial.

Morală

Cuvântul ***morală*** provine din limba latină (*mos, moris*, care se traduce prin obicei, morală). "Dicționarul explicativ al limbii române"(1975), definește morală ca fiind:

"ansamblul normelor de conviețuire, de comportare a oamenilor unii față de alții și față de colectivitate, și a căror încălcare nu este sancționată de lege, ci de opinia publică".

Dicționarul limbii franceze definește morală ca fiind:

"știința binelui și răului; teoria acțiunii umane în calitate de a fi supusă datoriei și au ca scop binele; ansamblul de reguli de conduită considerate de o manieră absolută; ansamblul de reguli de conduită care decurg dintr-o anumită concepție despre morală".

Morală este definită în general ca fiind un ansamblu de norme de reglementare a comportamentului, fondate pe valorile de bine/rău, moral/imoral, cinste, corectitudine, sinceritate, responsabilitate, norme caracterizate printr-un grad ridicat de interiorizare și impuse atât de către propria conștiință (conștiința morală), cât și de presiunea atitudinilor celorlalți (opinia publică).

Prevenirea corupției

Activitatea de prevenire a corupției este o totalitate de acțiuni îndreptate spre identificarea, analiza, limitarea sau excluderea fenomenelor generatoare de corupție, precum și a celor care o favorizează. Activitatea de prevenire a corupției, prin finalitățile sale, este un mijloc de reglementare a raporturilor sociale în scopul identificării cauzelor corupției, precum și în scopul diminuării efectelor fenomenului, atât prin interacțiunea unor măsuri economico-sociale, educațional pedagogice, organizațional-instituționale și de drept, cât și prin îmbinarea diferitor nivele preventive.

Obiectivele și nivelele activității de prevenire a corupției

Obiectivul strategic al activității de prevenire a corupției este *diminuarea nivelului corupției prin trasarea, implementarea și monitorizarea unor acțiuni preventive.*

Obiectivele tactice ale activității de prevenire a corupției sunt:

- influențarea profilactică asupra dinamicii, structurii, cauzelor corupției la nivel general, precum și nivelului de percepere socială a corupției (prevenire generală);
- prevenirea corupției în domenii concrete ale vieții sociale sau în anumite segmente sociale (prevenire specială);
- prevenirea comiterii infracțiunilor de corupție de către persoane concrete (prevenire individuală).

Activitatea de prevenire a corupției constă în următoarele *acțiuni generale*:

- identificarea și neutralizarea cauzelor și condițiilor care generează și/sau favorizează corupția;
- identificarea și neutralizarea fenomenelor și proceselor care determină comiterea, creșterea și răspândirea infracțiunilor de corupție, cum ar fi factorii ce determină formarea unei mentalități asociale corupte;
- identificarea și excluderea condițiilor concrete care determină comiterea infracțiunilor de corupție de către persoane aparte;
- definirea formelor și metodelor controlului asupra corupției.

Reforma morală

Este tipul de reformă realizat prin promovarea unui sistem de valori sănătos cu un standard etic și moral înalt, iar apărarea acestor valori este necesar să se realizeze prin aplicarea unor sancțiuni imediate și severe de natură legislativă și morală.

Responsabilitatea

Este “*obligația de a face, de a răspunde, de a da socoteală, de a accepta și suporta consecințele*” (Conform DEX -1975) ; Responsabilitatea este sinonimă cu *răspunderea*.

Responsabilitatea este primul pas către schimbare.

CAPITOLUL II

REFORMA EDUCAȚIEI, PARTE INTEGRANTĂ A REFORMEI MORALE ÎN ROMÂNIA

2.1. Despre morală și reformarea ei

În domeniul reformei morale, România are încă un drum lung de parcurs până la comprehensiunea și însușirea în practică a fenomenului. Este restructurarea profundă nu de formă ci de fond ce poate fi realizată prin promovarea unui sistem de valori sănătos cu un standard etic și moral înalt; protejarea și securizarea acestor valori trebuie să se realizeze prin aplicarea unor sancțiuni imediate și severe de natură legislativă și morală. Este foarte puternic relaționată cu conștiința morală. Dar, conștiința morală este condiționată la rândul ei de existența socială pe care o reflectă. Ea este modelată de celelalte forme ale structurii sociale, cultura materială și cultura spirituală. Principiile și normele moralei nu sunt impuse prin forța legilor (ca în justiție), ci respectarea lor se bazează pe conștiința și opinia publică. Așadar, raportarea moralei se face la niște repere marcate de o ridicată nota subiectivă și de o semnificativă relativitate, încât devin inevitabile întrebările:

1. Până în ce moment un comportament poate rămâne moral?
2. De unde începe imoralitatea acestuia?
3. De ce o atitudine considerată într-un anumit context este morală, iar în altul imorală?
4. Se poate vorbi de un caracter reversibil al moralității – imoralității?

Așadar, funcția esențială a moralei este una socială și constă în utilizarea aprobării sau a dezaprobării morale pentru păstrarea și întărirea relațiilor sociale fundamentale existente la un moment dat sau, dimpotrivă, pentru schimbarea lor. Pentru ca schimbarea să se producă normal, trebuie să se sprijine pe forțe din interiorul societății, chiar dacă e stimulată, influențată de factori și idei din exterior – important este că evoluția structurii sociale să fie integrată unui proces interior firesc sau, cel puțin, să fie considerată ca atare de către societatea în cauză. Rolul educării în domeniul moralei este cel de a induce o identitate umană solidă și un confort optim de existență, este cel de a crea o unitate între conștiință și comportament.

Aplicație :

Realizați în grupe de câte 4 persoane analizele și interpretările următoarelor texte cu scopul de:

1. a identifica și prezenta semnificația și accepțiunile cumulative și complementare ale conceptului de morală;
2. a demonstra, argumenta, necesitatea reformei morale în societatea românească

3. relaționa reforma educației cu reforma morală

“Morala unui om, scara lui de valori, nu are sens decât prin cantitatea și varietatea experiențelor care îi sunt date să le acumuleze.” (A.Camus)

“Dezideratele morale sunt mai întotdeauna relative față de noi înșine și absolute față de ceilalți.”

“Numai dacă ne situăm în mod ideal în aceleași condiții în care s-a aflat cel ce a luat o anumită hotărâre, putem să judecăm dacă aceasta a fost morală sau imorală.” (B.Croce)

“Societatea... este scopul și izvorul moralei... Sistemele de morală practicate de către popoare sunt în funcție de organizarea socială a acestor popoare. în linii mari, fiecare societate are morala care îi trebuie.” (E.Durkheim)

“Imperativul moral al vremurilor noastre ar trebui să sune astfel: deveniți o personalitate, pentru a o desfășura în toată plinătatea ei. Desfășurați-va personalitatea pentru a crea, prin ea, valorile de cultură ale umanității.” (D.Gusti)

“Evoluția morală a omenirii...în linii mari, a trecut de la egoismul colectiv al micilor comunități și egoismul individual, existent și la animale, la obligația morală de a privi în fiecare om, fără nicio discriminare, umanitatea întreaga și de a face din fiecare om, în numele aceleiași umanități, un scop în sine, valoare supremă.” (T.Herseni)

2.2.Educația morală și învățământul românesc

Educația morală constă în activarea pedagogică a normelor, principiilor, valorilor morale în vederea formării de atitudini, sentimente, convingeri, comportamente, deprinderi și obișnuințe morale, a trăsăturilor morale de personalitate. Prin procesul educației morale se urmărește încorporarea și punerea în act a valorilor morale a societății.

Obiectivele educației morale se situează pe următoarele linii:

- *formarea conștiinței morale și*
- *formarea conduitei morale.*

Formarea conștiinței și conduitei morale presupun încurajarea atitudinilor pozitive și reducerea sau preîntâmpinarea celor negative. Educația pentru valori morale este facilitată de prezența unui cadru afectiv pozitiv, stimulat, generat de comportamentul profesorului. Respectul pentru personalitatea elevilor, stabilirea unor relații permissive cu copiii,

promovarea unui discurs echilibrat, fără stridențe sau sentimentalisme argumentative, sinceritate și credință sunt pârgii pentru formarea conștiinței și conduitei morale.

Formarea conduitei morale înseamnă acțiunea corelată asupra următoarelor structuri comportamentale:

- deprinderile morale,
- obișnuințele morale,
- voința morală,
- caracterul.

Conduita morală este obiectivarea conștiinței morale în fapte și acțiuni. Din perspectivă psihopedagogică formarea conduitei vizează atât deprinderi și obișnuințe de comportare morală, cât și trăsături pozitive de caracter.

Educația morală se va realiza pe următoarele *direcții*:

- cunoașterea valorilor;
- justificarea teoretică a valorilor;
- sădirea sentimentului obligației;
- cultivarea voinței de conformare a conduitei la valorile prevăzute;
- crearea obișnuinței de acțiune în conformitate cu valorile alese.

În general, moralitatea are nevoie de o serie de precondiții:

- sentimentul identității proprii și a conștiinței de sine
(*“Cine sunt eu?”*);
- acceptarea de sine
(*“Ce îmi place sau doresc cu adevărat?”*);
- conștiința necesității unor modele morale
(*“Cum trebuie să mă comport?”*, *“După ce să mă ghidez?”*);
- activarea la subiect a unei conștiințe mature
(*“Care este cel mai bun lucru pentru mine?”*);
- valorizarea conduitelor și succesului
(*“Cum am acționat?”*).

Obiective generale ale educației morale:

a) la nivelul "teoriei" morale:

- formarea percepțiilor, reprezentărilor, noțiunilor, judecăților, raționamentelor morale;
- însușirea și aprofundarea normelor morale la nivel teoretic superior, prin valorificarea noțiunilor, judecăților și raționamentelor morale dobândite anterior;

- formarea sentimentelor morale și a trăsăturilor volitive morale;
- integrarea normelor morale, a noțiunilor, judecăților, raționamentelor morale-sentimentelor morale-trăsăturilor volitive morale, la nivelul convingerilor morale (care reprezintă sinteza dimensiunii cognitive-afective-volitive a "teoriei" morale);

b) la nivelul "practicii" morale;

- formarea deprinderilor morale - componente automatizate ca răspuns la "cerințe care se repetă în condiții relativ identice" [Nicola,1992, p. 111-114];
- formarea obișnuințelor morale - componente automatizate perfecționate prin intensificarea motivului intern al acțiunii, cu efecte stabilizatoare în timp;
- formarea atitudinilor morale, afective și motivaționale, care susțin energizarea acțiunii morale;
- formarea atitudinilor morale caracteriale care asigură integrarea "obișnuințelor morale" în structura personalității, ceea ce determină consecvența și coerența acțiunii și a conduitei morale.

2.3.Reforma educației

Reforma educației reprezintă o schimbare fundamentală proiectată și realizată la nivelul sistemului de educație în orientarea acestuia (schimbarea finalităților), în structura acestuia (de bază, materială, de relație, de conducere) și în conținutul procesului de instruire (schimbarea planului de învățământ, a programelor și a manualelor/cursurilor școlar/universitare, a altor materiale destinate învățării).

Conceptul de reformă a educației înregistrează un anumit consens teoretic și metodologic, operabil chiar în condițiile unor practici de politică a educației foarte diversificate, extinse și intensificate.

Definițiile reformei, avansate în ultimele decenii vizează un tip superior de schimbare a educației concepută ca:

- *"o refacere generală a sistemului în optica educației permanente" care redistribuie nivelurile învățământului în timp și spațiu, prelungindu-le "după nevoile și spre folosul fiecăruia" [Faure et. al, 1974, p.242];*
- *"o schimbare profundă îndreptată spre obiectivele și structurile sistemului și spre conținuturile și metodele educației" (Les reformes de l'education: experiences et perspectives, 1980, pag. 103);*
- *"o restructurare care are ca "punct de plecare reconsiderarea substanțială a finalităților proprii învățământului și educației" (Curs de pedagogie, coordonatori: [Cerghit & Vlăsceanu,1988. p.51];*

- *"o experiență care urmărește modificarea fundamentelor sistemului educativ- - opțiunile politico-ideologice și tehnico-pedagogice, nivelul de organizare pe cicluri și de concretizare a conținutului - nu numai îmbunătățirea acestuia"* [Aguerrondo, 1992, p.356, 357];
- *"o transformare globală și relevantă a sistemului educativ proiectată și aplicată în funcție de exigențele societății de azi și de mâine, dar și de aspirațiile celor ce învață" pe baza unui "proiect filosofico-pedagogic", elaborat de specialiști și asumat la nivel de politică a educației* [Văideanu, 1996, p71];

Analiza conceptului evidențiază complexitatea proceselor de schimbare pedagogică, structurală și sistemică, declanșate la scară socială, care solicită respectarea unei ordini ierarhice de maximă rigurozitate în proiectarea și realizarea reformelor educației.

Reformele educației, necesare în țările în curs de dezvoltare solicită, în și mai mare măsură, proiectarea și aplicarea unor *soluții structurale*, care vizează în mod special:

- remedierea dezechilibrelor la nivel de sistem - cauza principală a disfuncțiilor pedagogice care generează risipa resurselor materiale, umane, financiare, persistentă structural;
- reducerea inegalităților existente în politica școlară în ceea ce privește accesul la instrucția de calitate, la toate nivelurile sistemului;
- lărgirea câmpului social de acțiune al educației, concepută ca factor care operează (auto)reglator din interiorul activității culturale, politice, economice;
- alfabetizarea funcțională realizată/realizabilă la scară universală, pe criterii de eficiență socială validate social;
- ameliorarea calitativă a activității prin creșterea a eficacității generale de utilizare a resurselor pedagogice existente .

Învățământul românesc reflectă tendințele înregistrate în evoluția reformelor educației care pot fi sesizate prin analiza legislației școlare și prin evidențierea unor idei inovatoare consacrate în planul gândirii pedagogice.

Valoarea Reformei Educației depinde de capacitatea acesteia de a susține o linie generală de politică a educației, relevantă pe termen mediu și lung, la nivelul unor conexiuni de maximă generalitate care vizează:

- a) principiile și finalitățile sistemului de învățământ;
- b) structura de funcționare a sistemului de învățământ,

- c) obiectivele procesului de învățământ (obiectivele generale/criteriile de elaborare a planului de învățământ; obiectivele specifice definite pe niveluri, trepte, cicluri de învățământ; forme de instruire; dimensiuni ale educației),
- d) conducerea managerială a sistemului de învățământ.

2.4. Corupția –obiect al reformei în educație și al reformei morale

Între reforma educației și reforma morală există multe locuri comune dar cel mai vizibil și îngrijorător totodată este fenomenul corupției , ambele conținând și promovând lupta anticorupție ca obiectiv major de realizare conținutului reformelor.

Corupția din educație nu este specifică unui anumit stat sau regiuni. Ea este o îngrijorare la nivel mondial. Dar efectele ei sunt mai accentuate în statele în curs de dezvoltare și în cele aflate în tranziție.

În România corupția nu este o practică sistematică la nivelul sistemului de educație. Totuși, cazurile punctuale de corupție în educație ar trebui să îngrijoreze autoritățile. Deocamdată însă nu există o strategie de luptă împotriva corupției din sistemul educației. Personalul este reticent să accepte nu doar programe, ci chiar simple dezbateri pe această temă, deseori negând existența fenomenului chiar și la nivelul general al societății. Nu există nici programe private în acest domeniu.

Lupta împotriva corupției din sistemul de educație nu trebuie considerată un scop în sine, ci este chiar unul din mijloacele de reformare a sistemului.

O strategie anticorupție în educație ar trebui să includă:

- campanii regulate și de impact,
- sondarea opiniei publice,
- organizarea de conferințe și grupuri de lucru,
- încurajarea apariției publicațiilor pe această temă,
- reglementarea unor mecanisme adecvate de monitorizare a conduitei personalului din sistem,
- regândirea sistemului de recrutare și de pregătire pentru a scădea vulnerabilitatea la corupție,
- programe de formare în domeniul eticii și deontologiei în educație,
- creșterea transparenței în activitatea educațională.
- *Toleranța la corupție trebuie să fie zero.*

Corupția existentă în cadrul sistemului de educație este inacceptabilă indiferent de întinderea sa. Prin modalitățile de conștientizare a importanței tratării corupției cu toată seriozitatea, se poate impune respectul față de lege și respectul față de cetățean.

*Etica trebuie sădită, consolidată și permanent actualizată. Considerăm că nu este suficientă o constrângere exterioară a cadrului didactic pentru a-l determina să adopte un comportament corect. Dezideratul luptei anticorupție poate fi atins doar atunci când acesta izvorăște dintr-o nevoie imperioasă internă a cadrului didactic care a înțeles *rolul fundamental pe care el însuși îl joacă în viața cetății: acela de a forma, educa corectitudinea și respectarea regulilor de către toți cetățenii, devenind chiar el un pilon moral al societății democratice.**

Vorbim deja de conștientizare, de pasiune, de vocație – de standarde cu adevărat importante de performanță.

Vorbim de dezvoltarea adevărului și de recunoașterea greșelilor – de autenticitate.

Vorbim de realitate asumată și schimbare – deci de **reforma morală**.

Așadar, corupția trebuie să facă obiectul reformei educației care, în final, trebuie să ducă la consolidarea și îmbunătățirea performanțelor acesteia și în cele din urmă atingerea țintei strategice și anume reforma morală.

2.5. Educația împotriva corupției - instrument de realizare a reformei morale în România

2.5.1. Perspective mai înguste și mai largi (contextuale)

Educația împotriva corupției la școală poate lua cel puțin trei forme.

- *Prima formă* este suplimentarea curriculumului și a activităților extracurriculare cu teme legate de combaterea corupției. Această formă nu ar prezenta dificultăți de organizare, nu ar ocupa mult timp, dar ar fi ca o „inserare” în curriculum și probabil s-ar consuma într-un eveniment singular.
- *A doua formă* este integrarea analizei valorilor și conceptelor fundamentale legate de fenomenul corupției în cadrul disciplinelor care se predau, acordând atenție deosebită aspectelor care nu au beneficiat de suficientă atenție în prealabil.
- *A treia formă* este implicarea elevilor în mișcări publice de combatere a corupției și în campanii de conștientizare

2.5.2. Teme cheie ale educației împotriva corupției

- *Conceptul de corupție.* O varietate de definiții.
- *Tipologia;* criteriile pe baza cărora se poate distinge între corupție și alte tipuri de infracțiuni.

- *Consecințele corupției.* Consecințele economice, sociale, politice și morale ale corupției; daune evidente și ascunse ; victime ale corupției.
- *Originile corupției.* Extinderea corupției in diferite perioade, societăți și regimuri. Cauze psihologice, culturale, sociale, economice și politice ale corupției. Posibilități de corupție in organele democratice (partide politice, alegeri, parlament, guvern, curți de justiție și autorități locale). Interesele publice și personale.
- *Posibilități de combatere a corupției.* Rolul societății civile (auto-determinarea, intoleranța, conștientizarea). Rolul mass mediei (deschidere). Întărirea cadrului legal: legislație, coduri etice, reguli. Căi de eliminare a cauzelor și condițiilor corupției furnizate prin strategii și programe.

2.6. Aplicație

*Analizați și interpretați în echipe alcătuite din patru persoane conținutul următoarelor texte astfel încât să demonstrați și să argumentați relația dintre **reforma educației, istoria mentalităților și moralitatea publică.***

- Români au moștenit din comunism reflexul autoamăgirii: dubla contabilitate și raportările false dinspre periferie către centru erau la ordinea zilei. Nevoia de-a drege pe hârtie rezultatele dezastruoase de pe teren a clădit o veritabilă cultură a duplicității.
- *Morala utilitară* („lasă că merge și așa“) a înlocuit *etica integrității* („fiecareuia după merit“).
 - În școli, după 1989, frecvența chiulului sau a copiatului a explodat. Într-un singur semestru al anului școlar 2010-2011, elevii (majoritar liceeni) au acumulat peste 30 de milioane de absențe, adică un total de 3.457 de ani.
 - Rezultatele proaste la testele internaționale n-au întârziat să apară.
 - Sindicatele au vorbit mereu despre subfinanțare, dar niciodată despre penalizarea abaterilor de la deontologie.
 - În școala românească, de la ultimele examene de absolvire a liceului și până la redactarea lucrărilor de licență, master sau doctorat, furtul intelectual a devenit o banalitate. Sentimentul impunității – faptul că nimeni nu plătește pentru un plagiat și faptul că nimeni nu e pedepsit pentru revendicarea unui fals titlu academic – s-a vărsat în retorica indignării față de orice măsură disciplinară.
- *Copiatul trebuie privit ca fraudă și pedepsit foarte dur.* Elevul nu trebuie să se teamă dacă nu a învățat lecția – pentru asta poate primi nota 3 de exemplu și atât. Spaima lui trebuie să fie consecințele fraudei care îl tentează! Iar spaima profesorilor adesea

părtași la copiere (vezi bacalaureatul) trebuie să fie spectrul neîntârziat al plecării pentru totdeauna din învățământ. Cine trebuie pus la colț pentru acest tip de fraudă ?

- *Profesorul în primul rând!* Fiindcă are în mână toate pârghiile, legale pentru a impune respectarea regulilor jocului (regulamente, coduri, norme, reglementări) *Dar atâta timp cât profesorii nu sunt un exemplu de moralitate și profesionalism ce pretenții mai avem?*

30% dintre profesori sunt depășiti de elevi la cultura generala!

Alti 30% dintre ei se ocupa de afaceri!

Și câți au mai rămas cei care-și fac meseria cu adevărat?

Reforma morală din școală trebuie realizată de toți factorii educaționali implicați direct și indirect în educație : teoreticieni –pedagogi ,specialiști ,profesori ,părinți și elevi.

CAPITOLUL III

PERSPECTIVĂ ETICĂ ȘI PERSPECTIVĂ JURIDICĂ ASUPRA FENOMENULUI CORUPȚIEI

3.1. Raportul dintre normele morale și normele juridice

Între morală și drept există și asemănări și deosebiri. Astfel, în ceea ce privește deosebirile, se poate aminti în primul rând că, în timp ce morala provine din comandamente religioase sau din comandamente impuse de comunitatea socială sau autoimpuse de conștiința individuală, norma juridică provine din prescripțiile autorităților publice, împuternicite cu atribuții normative. Dreptul și morala se deosebesc și prin scopurile pe care le urmăresc. În timp ce morala vizează perfecțiunea omului, dreptul nu tinde decât la o bună organizare a vieții în societate. În timp ce morala privește îndatoririle omului față de sine însuși, față de ideile sale, față de religia sa, interesându-se de forul său interior, dreptul nu se preocupă decât de comportamentele oamenilor în cadrul vieții sociale [Popescu,2000, p. 125].Și din punctul de vedere al sancțiunilor, există de asemenea deosebiri. Atât normele juridice, cât și cele morale sunt obligatorii, dar obligativitatea lor este impusă prin modalități diferite. Respectarea dreptului este garantată prin prevederea unor sancțiuni, prin presiunea materială, organizată din punct de vedere social. Dreptul dispune și folosește sancțiunea, constrângerea, execuția silită, pentru a fi adus la îndeplinire comandamentul juridic. Sancțiunea morală se situează la nivelul conștiinței individuale sau se materializează în reprobarea din partea altora, în blamul

public. Morala se mulțumește cu dezaprobarea etică, cel mult va recurge la blam moral, la protest principial, la „atmosferă”, la „presă proastă”. Oricum dezaprobarea morală rămâne difuză, necristalizată, neinstituționalizată, necontondentă [Georgescu,2001, p. 37].În categoria deosebiriilor dintre morală și drept se include, ca esențială, următoarea: în timp ce morala are ca obiect faptele interne, intențiile, dreptul are ca obiect reglementarea faptelor materiale exterioare. Deci, nu pot fi controlate și sancționate juridic visele și visarea, purele intenții rămase fără urmare, proiectele necomunicate, etc. Mai mult, când este vorba de acțiuni concretizate, dreptul se mulțumește ca ele să fie conforme cu legalitatea, pe când morala cere ca ele să izvorască dinlăuntru, din *moralitate*.În ceea ce privește asemănările, se poate reține faptul că normele juridice, cât și normele morale se referă la raporturile dintre individ și colectivitate, dintre grupurile sociale, la modul de conviețuire socială. Așa cum s-a arătat în literatura de specialitate, atât regulile de drept, cât și regulile de morală sunt reguli normative, logice, cu caracter rațional care se aplică unei realități de fapt. Atât regulile moralei, cât și cele ale dreptului au la bază ideea de libertate, egalitate și perfecțiune morală. Nici dreptul și nici morala nu pot fi concepute fără libertate. Și normele juridice și normele morale stabilesc un model de comportament care poate fi sau nu urmat. Ambele se deosebesc de legile naturii, prin aceea că, în timp ce legile naturii sunt inviolabile, un singur fapt contrar fiind suficient pentru a le anula, normele juridice, ca și normele morale pot fi încălcate. Deși constituie sisteme normative distincte, morala și dreptul sunt strâns legate. Dreptul încorporează majoritatea preceptelor morale. Între drept și morală nu poate să existe sciziune. Morala stă la baza dreptului. Dacă la baza dreptului nu ar sta morala, atunci el s-ar confunda cu forța. Legea nu poate fi imorală. Între morală și drept nu trebuie să existe sciziune. Îm plus, cu cât dreptul se dezvoltă mai mult, cu atât elementul moral joacă un rol mai important în drept. Ceea ce este contrar moralei nu trebuie să fie ocrotit de lege.Există valori care sunt promovate și de drept și de morală. O astfel de valoare este justița. Dreptul promovează și protejează valori morale ca dreptatea, libertatea, adevărul. Valorile morale constituie suportul valorilor juridice. Dreptul trebuie să stimuleze adeziunea membrilor societății la valorile morale, prelunând preceptele fundamentale ale moralei și înscriindu-le în lege. Dreptul și morala constituie *o unitate de gândire și acțiune* care privește condiția și fenomenologia umană ca pe un tot unitar, dar din puncte de vedere diferite: morala dinspre sinele insului, sub raportul perfecțiunii, dreptul dinspre conviețuirea socială, interesat fiind de corectitudinea în coordonarea acțiunilor, în armonizarea libertăților tuturor.

3.2.Perspectivă etică asupra fenomenului corupției

Pentru moralişti, corupţia reprezintă o degradare morală, slăbirea caracterului, absenţa virtuţii. Corupţia înseamnă egoism, prevalenţa valorilor materiale, transformarea oamenilor în mercenari [Radu,2010, p. 67]. Conform lui Dobel (1978), corupţia apare atunci când această parte a naturii umane interacţionează cu „inegalitatea sistematică şi de durată în avere, putere şi statut” (p. 961). După Dobel, există inegalitate justă şi inegalitate coruptă. Inegalitatea justă este cea care contribuie la bunăstarea comună durabilă. Inegalitatea în avere este injustă şi are un impact direct asupra vieţii morale a individului. A-ţi devota timpul şi energia pentru a acumula avere determină o anumită perspectivă morală. Viaţa morală devine privatizată şi interesul personal devine motivul firesc al majorităţii acţiunilor. Competiţia pentru resursele materiale face ca relaţiile sociale normale să se reducă la căutarea propriului interes în dauna celorlalţi. Astfel, de indivizi acţionează din inclinaţie, şi nu din datorie, dacă utilizăm distincţia kantiană. Aceştia îşi sacrifică loialitatea şi virtutea civică şi generează mai multă inegalitate, subminând loialitatea şi bunăstarea celorlalţi cetăţeni [Radu,2010, p. 32]. Schimbarea morală şi inegalitatea nasc facţiuni care încearcă sistematic să captureze statul şi legile: „în realitate, guvernul devine un instrument al facţiunilor folosit de fiecare facţiune pentru a-şi proteja şi consolida propria autoritate, dar şi pentru a slăbi puterea celorlalte facţiuni[Dobel, 1978, p. 965]. Într-un asemenea mediu, violenţa degenează şi instituţiile voluntare care susţin loialitatea şi valorile comune, precum educaţia, familia, religia şi armata, se descompun.

3.6.Perspectivă juridică asupra fenomenului corupţiei

După 1990, ca reacţie compensatorie la rigiditatea organizării sociale anterioare, dar şi a relaxării instanţelor de control social, s-a petrecut o difuzie rapidă a sferei private chiar în interiorul instituţiilor publice, prin modificările de mentalitate ale funcţionarilor sub presiunea noilor idealuri şi valori, găsiindu-se formule alternative care să dea posibilitatea surmontării distanţei dintre "a vrea" şi "a avea". Corupţia a fost una dintre ele şi a reprezentat un mijloc nepermis de adaptare socială, fie că a fost vorba de corupător sau de funcţionarul corupt. Corupţia este în esenţă un abuz de putere, de funcţie, din partea celor investiţi cu exerciţiul acestora, săvârşit în scopul obţinerii de avantaje materiale ori de alte foloase.

Nici Codul penal în vigoare, nici prevederile penale din legi speciale, nu au dat o definiţie a conceptului penal de „corupţie” ori a aceluia de „infraacţiuni de corupţie”, dar reglementările internaţionale adoptate de România conţin definiţii ale acestuia.

Pentru prima dată în legislaţia română, prin prevederile Legii nr. 78/2000, conceptul penal de corupţie a fost limitat la doar patru infraacţiuni: luarea de mită (art. 254 Cod pen.), darea de mită (art. 255 Cod pen.), primirea de foloase necuvenite (art. 256 Cod pen.) şi traficul de influenţă (art. 257 Cod pen.).

CAPITOLUL IV

ROLUL ETICII ȘI DEONTOLOGIEI PROFESIONALE ÎN SISTEMUL EDUCAȚIONAL

4.1. Distingția dintre etică și deontologie

Orice demers teoretic în sfera moralității are consistență în măsura în care parcurge traseul *realitate-valoare-norma-comportament moral*.

În ceea ce privește realitatea căreia i se atașează valorile morale specifice deontologiei, aceasta a fost, definită până în prezent; sintetizăm, doar, pentru a pune bazele înțelegerii celorlalte componente ale traseului, principalele sale *caracteristici*:

- este o realitate a practicii sociale;
- privește în exclusivitate relațiile dintre oameni;
- se identifică prin punerea în evidență a unei sfere ocupaționale distincte, la care se atașează, prin consecință, o anumită profesiune;
- se referă la un tip distinct al relațiilor inter-umane, acela al relațiilor de autoritate;
- privește domeniul autorității Legii morale, ca univers al valorilor morale specifice, în raport cu purtătorul autorității profesionale.

Etica profesională reprezintă o diviziune a eticii contemporane a cărei ființare (în ultimul secol) s-a produs ca efect al instituirii și multiplicării profesiilor în planul vieții sociale și examinează problemele de ordin moral legate de exercitarea acestora. Oamenii au avut dintotdeauna diverse ocupații care, însă, s-au transformat în profesii odată cu îndeplinirea de către acestea a unor exigențe speciale.

Conceptul de *conduită profesională* desemnează totalitatea modalităților de acțiune utilizate de un funcționar în activitate. Ne referim astfel la modul în care se desfășoară raporturile sociale și profesionale corespunzătoare creării și menținerii la nivel înalt a prestigiului instituției și al funcționarilor, informarea publicului și crearea unui climat de încredere și respect reciproc între cetățeni și funcționari, pe de o parte, și între cetățeni și autorități, pe de altă parte.

De aceea, *deontologia profesională* apare ca *etică aplicată* unui domeniu de exercitare profesionalizată pentru profesioniștii activităților umane.

4.2.Principii ale unei conduite profesionale corecte

Pentru a stabili liniile directoare ale ***conduitei profesionale corecte*** au fost stabilite o serie de ***principii*** care se regăsesc în cadrul actelor normative ce reglementează acest domeniu.

Conduita profesională corectă se bazează pe următoarele principii:

- legalitatea;
- egalitatea,
- imparțialitatea și nediscriminarea;
- transparența;
- capacitatea și datoria de exprimare;
- disponibilitatea;
- prioritatea interesului public;
- profesionalismul;
- confidențialitatea;
- respectul;
- integritatea morală;
- independenta operationala;
- loialitatea.

Rolul hotărâtor în formarea și aprecierea conduitei profesionale revine mai multor ***factori***, între care:

- dezvoltarea capacităților intelectuale, lărgirea sferei de cunoaștere a diferitelor ipostaze ale activității proprii
- formarea unor deprinderi generale și speciale de muncă implicate în îndeplinirea diverselor atribuții ;
- formarea și cultivarea unor calități de voință și trăsături de caracter menite să ducă la deprinderi de muncă perseverentă și continuă;
- deprinderea cu un regim zilnic de activitate ordonat, cu scopuri parțiale și generale bine precizate, care să fie îndeplinite cu regularitate;

- dirijarea activităților colaterale pe direcții convergente cu activitățile ce se desfășoară pentru formarea conduitei de muncă;
- înțelegerea corectă a raporturilor dintre drepturi și obligații.

4.3. Deontologia profesională ca dimensiune a competenței cadrului didactic

" Să nu privim niciodată omul ca mijloc, ci întotdeauna, numai ca scop"

IMMANUEL KANT

Fundamentele deontologice ale pedagogiei moderne derivă dintr-o privire a finalităților acesteia pe doua coordonate fundamentale: *una umanistă, cealaltă pragmatică.*

Din perspectiva *umanistă*, deontologia vine să normeze comportamentul profesorului sub exigența majoră a unui tip de acțiune umana aflat pe tarâmul formării personalității și împlinirii celor mai înalte aspirații ale tinerilor aflați în pragul asumării unor responsabilități sociale de rang înalt.

Din perspectivă *pragmatică*, deontologia se situează în linia unei raționalități teleologice, în viziunea căreia își plasează normele de conduită și comportament în ansamblul condițiilor necesare și suficiente ale unei înalte eficiente a procesului de învățământ.

Indiferent de unghiul sub care plasăm normele deontologiei, există un factor unificator care le dă identitatea, unitatea și necesitatea. Ele se degajă din universul valorilor morale care guvernează munca și viața profesorului și statuează condițiile morale ale exercitării autorității acestuia, fie ca autoritate deontică (instituționalizată), fie epistemică (generată de pregătirea profesională și științifică în calitate de cadru didactic)

Deontologia profesorului se supune pe deplin acestor exigențe, cu atât mai mult cu cât acțiunea reglementată se derulează într-un domeniu în care omul este deopotrivă scop și subiect al acțiunii. Tot ceea ce se proiectează și se derulează sub sintagma "învățământ" stă sub semnul moralității și exigențelor deontologiei, fie că este vorba de domeniul didacticii, fie că este vorba de domeniul activităților conexe.

În primul caz, deontologia privește cu precădere autoritatea personalului didactic, în cel de-al doilea, pe aceea a personalului de conducere; în primul caz este vizată îndeosebi exercitarea autorității epistemice, în cel de-al doilea, cea a autorității deontice. În ambele cazuri, cuvântul de ordine al deontologiei este asemănător celui "Li" confucianist sau

"oikeiopraxie" platonice, definind preocuparea ca lucrurile să fie ele însele cu rostul și finalitatea lor neîngrădite, este dreapta cumpănire a autorității.

Pentru a înțelege modul în care se nasc normele morale specifice deontologiei cadrelor didactice va trebui, fie și succint să definim, în ultima instanță, esența morală a unei relații de autoritate în acest domeniu. Referindu-ne la competențele semnificative ale profesiei de cadru didactic, considerate variabile independente, se impune specificarea dimensiunilor și a variabilelor comportamentale implicate. Analizând principalele competente cerute de profesia de cadru didactic, oglindite în legislația școlară actuală, descoperim ca alături de competențele în specialitate, de competențele practic-acționale, constructiv-creative și psiho-relaționale, un loc important îl ocupă competențele moral-etice, pe care cadrul didactic trebuie să le adevăzeze la profesie.

4.4. Cod deontologic – cod etic

Rareori se face distincția corectă între codul etic și cel deontologic. Există o distincție, atât etimologică, cât și de conținut, *între etica și deontologie*:

Deontologia reprezintă acea parte a eticii care studiază normele și obligațiile specifice unei activități profesionale, pe când noțiunea de *etica* are o sferă mai largă, înglobând atât studiul normelor și obligațiilor, cât și pe cel al noțiunilor primare care justifică instituirea acestor norme și obligații.

Etica presupune, în plus, o asumare de către corpul juridic a standardelor și normelor înscrise, și nu o edictare a lor de către un organism statal ca în cazul celor deontologice. Tot astfel, încălcarea normelor etice atrage o răspundere morală, pe când încălcarea celor deontologice atrage o răspundere juridică, și anume disciplinară.

Reglementarea normelor de conduită profesională sub forma unor Coduri de conduită a apărut din necesitatea înlăturării oricăror fapte generatoare de lipsă de integritate publică, înamicul nr. 1 în derularea procesului de evoluție instituțională, prevederile acestor acte normative având rolul de a contribui la îmbunătățirea calității serviciului public și de a determina creșterea eficienței instituțiilor și autorităților publice.

Codul deontologic este editat de autorități pentru a reglementa principiile și regulile generale care caracterizează o profesie, așadar standardele minime necesare și obligatorii pentru exercitarea ei. Încălcarea regulilor deontologice poate și trebuie să fie sancționată disciplinar,

de regulă chiar de aceste autorități. Așadar, un cod de conduită deontologică este un mijloc de corecție impus de ”sus în jos”, care ”prescrie” comportamentele inacceptabile, iar sancțiunile sunt negative, disciplinare. Codurile deontologice contemporane sintetizate pentru diferitele profesii recunoscute și formalizate constituie, de fapt, rezultatul final al unui amplu proces reflexiv care utilizează atât achizițiile domeniului științific pe care îl materializează profesia în cauză, cât și valențele discursului filosofic.

Codul etic furnizează destinatarilor reguli cu privire la conduita în anumite situații concrete, care să-i ajute la îndeplinirea funcțiilor în instituție, dar și în afara exercitării funcției, pentru a contribui astfel la menținerea încrederii populației în sistem. Aceste reguli suplimentează obligațiile legale ale profesioniștilor și sunt menite să mărească responsabilitatea lor în exercitarea funcției. Este recomandabil ca aceste coduri să fie redactate de însuși corpul de persoane (de regulă, prin asociațiile profesionale) care vor fi și destinatarii, căci astfel de reguli se asumă, nu se impun. Întrucât un cod etic are rolul de a stimula comportamentul dorit chiar de corpul profesional, ar trebui ca ”sancțiunile” să fie pozitive (cum ar fi premii, decoratii, avansari) pentru atingerea sau depășirea obiectivelor. Singura sancțiune reală trebuie să fie blamul, deteriorarea reputației în sânul corpului profesional, eventual excluderea din asociația profesională. Cu toate acestea, în funcție de gravitatea faptei, repetarea abaterilor și efectul faptei asupra instituției sau sistemului, încălcarea regulilor de conduită poate atrage o sancțiune disciplinară. Așadar, cele mai grave încălcări ale codului etic pot fi considerate de însuși legiuitorul chiar abateri disciplinare și să le sancționeze ca atare. Este, însă, necesar ca legea să prevadă în mod expres și într-o modalitate neechivocă care sunt abaterile disciplinare. Exprimările generale fac ca legea să fie imprevizibilă și să dea loc la posibile abuzuri din partea organismelor disciplinare.

4.5. Codul deontologic al cadrului didactic

”Dacă nu poți măsura ceva, nu-l poți înțelege; Dacă nu-l poți înțelege, nu-l poți controla; Dacă nu-l poți controla, nu-l poți îmbunătăți.”

H. J. Harrington

Model pentru cod de etică și deontologie profesională în învățământ

Codul de etică și deontologie profesională

Codul de etică și deontologie profesională are valoare de cadru normativ și este obligatoriu pentru toate cadrele didactice, precum și pentru personalul contractual. El reglementează respectarea principiilor și a normelor morale.

Articolul 1. Libertatea profesională

- (1) În spațiul școlar sunt interzise orice fel de presiuni și constrângeri politice, religioase și economice, exceptând constrângerile de natură științifică, legală și etică.
- (2) Instituția școlară înțelege să-si protejeze membrii de orice fel de manifestări străine eticii și moralei creștine, precum acte de cenzură, manipulare, persecuție, calomnie etc.
- (3) Orice membru al corpului profesoral trebuie să evite lezarea libertății celorlalți, pe baza respectului reciproc.
- (4) În spațiul școlar nu pot fi inițiate manifestări vizând prozelitismul religios, atașamentul politic sau oricare alte categorii de activități în afara celor de educație sau a celor culturale.
- (5) Tot personalul Instituției școlare are obligația să respecte, în condițiile legii, confidențialitatea în problemele ce țin de viața privată, inclusiv, dar nu limitat, la datele cu caracter personal, convingerile și apartenența politică sau religioasă, dizabilități fizice sau psihice ascunse.
- (6) Datele cuprinse în dosarele personale ale angajaților sau ale elevilor au caracter confidențial, neputând fi transmise parțial sau integral în alte condiții decât cele stabilite prin lege.

Articolul 2. Autonomia personală

- (1) Nici un membru al corpului profesoral nu poate fi împiedicat sau întrerupt în exercitarea atribuțiilor sale profesionale, fără acordul explicit al acestuia. Instituția școlară promovează un mediu propice exercitării autonomiei personale, prin asigurarea condițiilor pentru ca fiecare cadru didactic sau nedidactic să poată lua și aplica decizii în cunoștință de cauză în privința propriei cariere profesionale.
- (2) Toate informațiile relevante pentru cadrele didactice sau nedidactice sau pentru public în ansamblul său, referitoare la standardele de educație, programele educaționale, evaluarea, accesul și promovarea, precum și orice alte informații de interes, sunt oferite în mod egal și liber prin site-ul școlii, precum și prin alte mijloace de informare.

Articolul 3. Dreptatea și echitatea

- (1) *Nediscriminarea și egalitatea de șanse*

Discriminarea, în mediul școlar, reprezintă tratamentul inegal al unei persoane, tratament care urmărește sau conduce la încălcarea sau limitarea drepturilor persoanei respective pe baza genului biologic, rasei, vârstei, dizabilității, naționalității, etniei, religiei, categoriei sociale, stării materiale sau mediului de proveniență.

- a) Cadrele didactice sau nedidactice au dreptul de a-și desfășura activitatea și de a interacționa într-un mediu liber de orice formă de discriminare, fără a împieta drepturile și convingerile celorlalți;
- b) Școala nu poate exclude nicio persoană din programele ei din considerente arbitrare enumerate în definiția discriminării;
- c) Regulamentele Instituției școlare se vor aplica tuturor membrilor săi, fără discriminare;
- d) Orarul cadrelor didactice se va realiza astfel încât să permită eficientizarea procesului didactic, ținând cont de capacitatea de efort a elevilor;
- e) Regulile de susținere a examenelor sunt aceleași pentru toți elevii, dar ele vor fi adaptate astfel încât să nu dezavantajeze persoanele cu dizabilități.

(2) *Eliminarea conflictelor de interes*

Conflictele de interes decurg din intersectarea mai multor tipuri de relații sau poziții, de natură să afecteze judecățile și evaluările corecte și acțiunile membrilor comunității școlare. Ele pot duce la unele practici ca favoritismul, ori la acte de persecuție sau răzbunare.

- a) Școala respinge orice act ce intervine în calea aplicării corecte și echitabile a regulamentelor interne ale instituției și a respectării drepturilor membrilor ei;
- b) Este interzisă participarea în comisiile de evaluare, angajare și promovare, evaluare a performanței didactice și manageriale, audit etc. a persoanelor care se află într-o relație de soți, afini și rude până la gradul III cu candidații sau persoanele ce urmează să fie evaluate;
- c) Soții, afinii și rudele până la gradul III nu pot ocupa concomitent funcții de conducere, funcții de control sau de autoritate astfel încât să fie în relație de subordonare directă unul față de celălalt;
- d) Nicio persoană nu poate deține mai multe funcții de conducere la nivel de unitate școlară, cumularea acestora fiind interzisă;
- e) Este interzisă participarea la negocieri a persoanelor care au relații de rudenie cu angajați ai furnizorilor de servicii sau ai societăților comerciale, cu care instituția are relații de colaborare;

f) Colaborările externe sau alte obligații profesionale externe ale membrilor comunității școlare și ale personalului administrativ vor fi astfel organizate încât să nu afecteze îndeplinirea integrală a sarcinilor profesionale ale acestora;

g) Instituția școlară respinge orice formă de corupție în mediul școlar;

h) Instituția școlară respinge favoritismul în situații de evaluare, angajare sau promovare sau de distribuire a sarcinilor didactice sau administrative.

(3) Egalitatea de șanse

a) Instituția școlară garantează egalitatea de șanse pentru membrii comunității sale;

b) Promovarea se face pe bază de concurs organizat, transparent și obiectiv, pe criterii profesionale, pedagogice, științifice și morale, nediscriminativ;

c) Toți membrii comunității școlare beneficiază de șanse egale la studii, acces la cercetare științifică și formare profesională.

Articolul 4. Meritul

(1) Singura ierarhizare calitativă, acceptată de Instituția școlară este aceea în funcție de performanța profesională.

(2) Aceasta ierarhizare se stabilește după calitatea cursurilor și a activităților practice, a îndrumării și consilierii elevilor și a recunoașterii științifice, după prestigiul adus instituției și implicarea în procesele de educație, de cercetare științifică și de management.

(3) Responsabilitatea față de standardele de evaluare a performanțelor profesionale și de aplicare a acestora revine conducerii școlii.

Articolul 5. Profesionalismul

Profesionalismul reprezintă ansamblul de elemente ce vizează competența în exercitarea profesiei, credința în autonomia deciziilor profesionale și a exercitării profesiei, identificarea cu specialitatea și cu cei din același domeniu, dedicarea față de cariera didactică și obligația morală de a lucra în serviciul educației, solidaritatea colegială și competiția loială cu cei din aceeași instituție și domeniu, evitând implicarea emoțională excesivă și tratamentul preferențial nejustificat.

(1) Cadrele didactice au obligația profesională de a cunoaște cercetarea și evoluția domeniului disciplinei proprii, conform specializării.

(2) Membrii instituției implicați în procesul instructiv-educativ au obligația morală de a transmite elevilor informații de actualitate din domeniu.

(3) Membrii comunității școlare implicați în cercetare, activități practice sau extracurriculare au obligația de a respecta consimțământul informat al participanților, precum și siguranța acestora.

(4) Recunoașterea publică a contribuției altor persoane sau instituții la rezultatele obținute este o îndatorire etică a colectivului profesoral participant la asemenea activități.

(5) Fiecare membru al comunității școlare trebuie să-si pună toate cunoștințele și abilitățile profesionale în slujba școlii și să promoveze interesele acesteia.

Articolul 6. Onestitatea și corectitudinea intelectuală

(1) *Onestitatea profesională* se referă la toate tipurile de activități care sunt în folosul educației, dezvoltării cunoașterii, evaluării corecte a performanței elevilor, cadrelor didactice și a altor categorii de angajați.

Proprietatea intelectuală include invențiile și drepturile de autor pentru diferite categorii de lucrări. Membriilor comunității școlare le este interzisă orice formă de fraudă intelectuală, cum ar fi plagiatul total sau parțial, copiatul la examene și concursuri, însușirea lucrărilor altor personae (inclusiv de pe internet), tentativele de corupere și fraudă, substituirea lucrărilor și a persoanelor examinate, însușirea rezultatelor cercetărilor altor persoane. La orice examen sau concurs candidații își asumă în scris răspunderea privind originalitatea lucrărilor care fac obiectul examenului sau concursului.

Vor fi sancționate atât fraudele intelectuale, cât și tentativele sau facilitarea acestora.

Frauda intelectuală include:

a) înșelăciunea (folosirea unui sprijin neautorizat din partea unor persoane, folosirea unor materiale sau mijloace de documentare interzise în timpul evaluării etc.);

b) fabricarea datelor (utilizarea unor date improvizate într-o cercetare sau experiment, modificarea intenționată a datelor unui experiment sau a unei cercetări, citarea unor articole inexistente etc.);

c) plagiatul (preluarea integrală sau parțială, fără citarea sursei, a unui material realizat de un alt autor și prezentarea acestuia ca aparținând propriei persoane - fie într-o lucrare scrisă, de tipul referatelor, articolelor, tezelor de licență, experimentelor, fie într-o prezentare orală). Instituția școlară apără dreptul la proprietate intelectuală și stabilește mecanismele prin care beneficiile rezultate se vor reîntoarce echitabil către membrii comunității școlare aflați la originea sa.

- Se consideră plagiat compilația de fragmente din mai multe surse/autori, fără referințe clare la textele sursă.
- Se considera plagiat omiterea marcajelor de citare în text și a menționării lucrării sursă în bibliografia finală.
- Este considerată plagiat prezentarea unui citat (text bloc dintr-un material străin) fără utilizarea indicilor care semnalează în mod convențional prezența unei citari (ghilimele, litere cursive, paragrafe distincte indentate etc.).
- Nu constituie plagiat folosirea unor sintagme sau definiții, considerate de către comunitatea disciplinară ca făcând parte din fondul de noțiuni de bază, comune, al disciplinei respective.
- Pentru ca o acuzație de plagiat să fie validă, trebuie să fie însoțită de o dovadă clară, prin indicarea textului sau a textelor din care s-a plagiat.
- Comiterea fraudei intelectuale de către un cadru didactic va fi probată conform definițiilor date anterior, de către Comisia de etică de la nivelul școlii sau inspectoratului școlar.

Articolul 7. Transparența

Transparența presupune accesul la informații (asigurat prin publicarea pe pagina web a școlii), atât în ceea ce privește admiterea, evaluarea, angajarea și promovarea, cât și în privința surselor de finanțare.

(1) Elevii au dreptul la acces în privința informațiilor despre criteriile de evaluare la teste, examene, colocvii etc., încă de la începutul fiecărui curs sau activitate practică, precum și la explicații privind nota obținută.

(2) Școala definește și pune la dispoziție, în timp util și în mod echitabil pentru toți cei interesați, criteriile de selecție pentru angajare și promovare, oferind particularități ale postului scos la concurs, programul special necesar exercitării postului etc.

(3) Școala tratează în mod corect și egal candidații pentru admitere, respectiv, angajare, promovare etc.

(4) Școala asigură deplina transparență în utilizarea fondurilor repartizate pentru instruire și perfecționare, administrate în strictă conformitate cu scopurile și regulile în funcție de care au fost acordate.

Articolul 8. Responsabilitatea

- (1) Școala asigură climatul necesar asumării responsabilității impuse de poziția profesională și publică a fiecărui membru al comunității sale.
- (2) Membrii personalului didactic și nedidactic sunt obligați să respecte standardele etice și profesionale și în situațiile în care reprezintă public instituția.
- (3) Nu sunt permise dezinformarea, calomnierea, denigrarea publică a programelor și a persoanelor din instituție de către membrii propriei comunități școlare.
- (4) Susținerea prestigiului instituției constituie o obligație etică elementară în comportamentul cotidian al tuturor membrilor școlii.

Articolul 9. Respectul și toleranța

- (1) Se va păstra un mediu școlar adecvat studiului și educației, deschis, în egală măsură, tuturor membrilor comunităților școlare.
- (2) Respectul față de ceilalți presupune rezolvarea disputelor prin argumente raționale și este interzisă utilizarea unor tipuri de limbaj (cuvinte, etichetări, stil sau ton) sau acțiuni care reprezintă atacuri la persoană.
- (3) Amenințarea, violența și agresivitatea fizică sau verbală sunt interzise atât în spațiul școlar, cât și în afara acestuia.
- (4) *Hărțuirea* reprezintă comportamentul degradant, intimidant sau umilitor care urmărește sau conduce la afectarea gravă a capacității unei persoane de a-și desfășura în mod firesc activitățile profesionale și de studiu sau de a-și exercita drepturile. Ea constă, de regulă, într-un comportament repetat (amenințări fizice și verbale, critici umilitoare, avansuri sexuale etc.), dar poate consta și în acte singulare, atunci când acestea au o natură agresivă (de obicei, de natura fizică).
- (5) Instituția școlară nu admite nicio formă de hărțuire în mediul școlar, cum ar fi: misoginismul, rasismul, șovinismul, xenofobia, hărțuirea în privința convingerilor religioase sau politice etc.
- (6) În condițiile în care este exercitată de către persoane cu funcții ierarhic superioare victimei sau este exercitată de profesori asupra elevilor, de evaluatori asupra persoanelor evaluate, hărțuirea presupune abuzul de putere, care constituie o circumstanță agravantă.

Articolul 10. Sancțiuni

- (1) Pentru abaterile constatate, Comisia de etică de la nivelul școlii stabilește, în funcție de gravitate, aplicarea sancțiunilor stipulate de legislația în vigoare.
- (2) Sancțiunile aplicate elevilor sunt, în funcție de gravitatea abaterii:
 1. mustrarea verbală în fața clasei;

2. avertismentul scris;
3. preavizul de exmatriculare;
4. eliminarea pentru o perioadă de timp;
5. anularea examenului fraudat pentru persoana în cauză;
6. exmatricularea.

(3) În cazul abaterilor grave, de natură penală, vor fi sesizate organele în drept.

Articolul 11. Dispoziții finale

(1) Codul etic al instituției școlare se completează cu regulamentele în vigoare ale ministerului și nu contravine acestora.

(2) Orice modificare a prezentului Cod se aproba în ședința C. A al instituției Școlare.

(3) Codul etic, precum și orice modificare a acestuia, se aduce la cunoștința membrilor comunității școlare prin publicarea pe site-ul școlii și la avizierul unității de învățământ.

4.6. Domenii în care poate să apară corupția în învățământ

Pentru a introduce o ordine în analiză, vom realiza o listă a tuturor segmentelor sistemului de învățământ care pot fi afectate de corupție, ordinea listării neînsemnând nicidecum intensitate sau frecvență de apariție ori severitate a impactului.

1. Sume ilegal percepute la admiterea sau înscrierea copiilor în școală sau grădiniță, sau la înscrierea în anumite clase, procedură care, legal, este gratuită și nu necesită examene sau alte tipuri de evaluări. Studiile de marketing educațional arată că există școli și grădinițe preferate de părinți pentru care există concurență. Știm că funcția de director în acest tip de școli este dorită, chiar dacă indiferent de faptul că persoana respectivă a contribuit cu ceva sau nu la creșterea instituțională și la succesul școlii. Este “o jucărie frumoasă”, care, în contextul numirii cu delegație a directorilor de școală, este dată ca recompensă, pe criterii netransparente – este necesară doar numirea din partea inspectorului școlar general. De multe ori, acest tip de favoruri capătă aspecte rafinate, banii sau bunurile neintervenind explicit – serviciul se plătește prin alt serviciu, sau prin teaurizarea, de regulă pe termen scurt, a “bunăvoinței” câștigate – de fapt, a utilizării potențiale a altei rețele sociale sau decizionale, posibil sediu sau sursă a corupției, sau, în cel mai bun caz, generatoare de servicii acceptabile, la care directorul, profesorul sau decidentul nu ar fi avut altminteri acces. Un exemplu banal poate fi generarea unor relații foarte bune cu o instituție, partid sau organizație, care, în afara deciziei favorabile solicitate, ar fi fost indiferente sau ostile. Filosofia “do ut des” poate funcționa și în afara solicitării exprese – dau, decid, fac, pentru a putea beneficia pe viitor de

servicii. Este filosofia “te servesc, mă servești”, sau, cum circulă în folclorul urban ”legea lui Ohm”: ești om cu mine, sunt om cu tine.

2. Cazul extrem este “scoaterea la licitație” a locurilor din școli și grădinițe, și oferite celui care dă mai mult. Aceste fenomene există, lumea știe de ele, produc venituri de multe ori semnificative, dar nu sunt recunoscute și nici sancționate. De regulă, cei care practică aceste metode au “spatele asigurat” la instanțe superioare – inspectoratul școlar, minister, primărie, partide politice etc. Misiunea de protecție poate fi reală sau doar propagată, fiind uneori “culoare de camuflaj mimetic” – un individ fără “pile” acreditează ideea că le-ar avea.

3. Favorizarea copiilor din unele comunități la admitere, în timp ce alții sunt supuși unor taxe suplimentare. Autorul nu are cunoștință de existența unui astfel de fenomen, deși cazuri de discriminare au existat și există.

4. Note bune sau examene trecute prin dare de mită profesorilor, examinatorilor, directorilor sau altor oficiali ierarhici sau din sisteme de influență a deciziei financiare – consiliul local, primărie. Cazul extrem este atunci când prețul este deja cunoscut, iar candidații sau elevii cunosc aceasta și se conformează, fără a li se cere să plătească; de multe ori, și acest aspect este mult mai rafinat, existând o serie de interpuși – “lanțul slăbiciunilor”.

5. Comunicarea rezultatelor examinării, a notelor, de regulă, numai după achitarea plății solicitate.

6. Falsificarea documentelor școlare, ștergerea din cataloage și foile matricole, eliberarea de acte de studii fără temei legal sau false – fie prin eludarea unor ani de repetenție, fie prin menționarea altor note.

7. Delapidarea, însușirea necuvenită a fondurilor sau bunurilor care au fost destinate pentru sau drept material didactic, clădiri sau bunuri ale școlii.

8. Materiale achiziționate care sunt sub standard – fie acestea manuale, material didactic, software; cauzele pot fi în mituirea din partea producătorilor, editorilor, a furnizorilor de licențe etc.

9. Monopolizarea sau atribuirea incorectă a achizițiilor pentru mesele școlare, uniforme, alte servicii destinate instituțiilor de învățământ.

10. Meditațiile, consultațiile private în afara școlii cu elevii proprii, sau meditațiile în general. Din păcate, deși este posibil, teoretic, ca un profesor să nu își piardă motivația pentru a desfășura orele la catedră, aceștia nu pot refuza o sursă de venituri suplimentare, declarate sau nu, deoarece au nevoie de acești bani – mulți se sacrifică, prestând supramuncă și distrugându-și sănătatea, dar alții fac “industrie” din aceasta. Mai grav, industria aceasta și trecerea de care se bucură unii profesori se bazează pe supoziția sau afirmația că aceștia ar fi

mai bine informați, orientați ori ar avea acces la subiectele de examen. Foarte puțini profesori, de regulă pensionari, preferă să trăiască doar din meditații particulare.

11. Utilizarea bunurilor sau proprietăților școlii pentru activități lucrative în afara scopurilor instituționale. Uneori, aceste activități se desfășoară la cererea unor autorități – ierarhice, dar mai adesea, din administrația locală, care este și posesoarea clădirilor și terenurilor. Uneori, elevii și profesorii prestează muncă sau servicii neplătite sau neînregistrate în folosul unor persoane aparținând administrației locale sau autorităților ierarhice. Alteori, solicitanții serviciilor sau muncii sunt profesorii, iar prestatorii sunt elevii sau părinții acestora.

12. Exploatarea sau abuzul asupra copiilor din partea personalului școlii, în diferite moduri (fizic, sexual etc.).

13. Vicierea recrutării personalului didactic în varii modalități, în urma influenței produse de mită, favoruri sexuale etc.

14. Subiecte de examen divulgate, parțial sau total, și vândute înainte de examen.

15. Salarii plătite ilegal, pentru profesori care nu au prestat muncă sau care nu sunt angajați ai unităților de învățământ.

16. Absenteism nedeclarat la cote înalte. Aceasta influențează raportul nr.elevi/nr.profesori, sporind în mod nejustificat cheltuielile. Acest fenomen apare în mod curent în comunitățile cu copii romi sau în zonele defavorizate, în care copiii prestează activități în cadrul gospodăriei familiei.

17. Declararea unui număr mai mare de copii înscriși pentru a spori alocațiile cuvenite școlii sau ariei de răspundere administrativă a autorității locale. Există și cazul declarării unui număr mai mare de copii cu dizabilități pentru a obține finanțare suplimentară.

18. Mituirea auditorilor sau organelor de control pentru a ascunde sau îmbunătăți rapoartele sau rezultatele controlului.

19. Însușirea necuvenită sau gestiunea ilegală a fondurilor obținute de la ONG, organisme de asistență sau de la părinți.

20. Alocarea de resurse sau distribuirea de facilități elevilor, profesorilor sau școlilor de către politicieni, în special în perioada campaniei electorale pentru a obține voturile profesorilor sau părinților.

4.7.Studii de caz

Abuzuri și practici lipsite de integritate în școală

Contribuții financiare suplimentare ale părinților

În toate școlile există și funcționează cunoscutele „fonduri”: cel al școlii și cel al clasei. În ce măsură acestea pot fi considerate o impunere din partea școlii este un subiect discutabil. Toți părinții consideră normal să contribuie la fondul școlii și la fondul clasei cu sume modice. Contribuția anuală la fondul școlii variază între 50.000 și 1.000.000 de lei vechi; suma este mai mare în orașe mai mari și în școli considerate mai bune. Se poate vorbi de o obligativitate în ceea ce privește plata fondului școlii, dar aceasta are limite flexibile și nu există mijloace disciplinare împotriva elevilor care nu îl achită. Toți părinții au afirmat că sunt de acord să plătească o sumă de bani pentru că este în beneficiul propriilor copii („*Contribuția este benevolă, dar am înțeles-o, pentru că este pentru binele copiilor noștri.*”). Profesorii insist pe caracteristica facultativă a contribuției și pe faptul că decizia în ceea ce privește cuantumul și termenul de achitare ale fondului școlii aparține în toate cazurile Comitetului de Părinți. De asemenea, cheltuirea banilor se face întotdeauna cu acordul Comitetului (părinte: „*Banii nu pot fi cheltuiți decât cu semnătura președintelui comitetului de părinți*”). De obicei este vorba de alegerea dintre câteva propuneri ale conducerii școlii (părinte: „*Noi nu știm așa bine care sunt prioritățile, directorul ne spune cam ce s-ar putea face*”). Mai ales în zonele în care nivelul de trai este mai scăzut a fost subliniat

faptul că familiile fără posibilități materiale nu trebuie să contribuie la fondul școlii. Elevii sunt mai critici cu privire la aceste contribuții. Sunt de acord cu faptul că este un lucru bun ca familiile care au posibilitatea să doneze bani școlii, dar o parte din ei consideră că sistemul actual include o obligație, chiar dacă nu este formulată explicit („*Fondul școlii este obligatoriu într-o formă sau alta*”; „*Mulți copii nu sunt de acord, dar s-a hotărât prin comitetul de părinți să contribuie toți*”), șică mecanismul prin care este impusă obligația este o presiune asupra elevului („*Dacă nu ai adus te strigă o dată, de două ori, și se spune hai că trebuie, până la urmă dai*”).

În toate școlile sunt create mecanisme care să apere școala de eventualele acuzații de natură fiscal cum ar fi :

- contracte individuale de donație semnate de părinți
- strângerea banilor în conturi care nu aparțin școlii, ci sunt deschise pe numele Președintelui Comitetului de Părinți (un astfel de mecanism este descris mai jos)
- înființarea unei asociații a părinților cu conturi proprii

Mecanism de colectare și utilizare a fondului școlii:

„*Banii sunt strânși la nivelul clasei de către președintele comitetului de părinți și sunt apoi depuși într-un cont al părinților – titular este un părinte. Se fac tabele și este o foaie de*

vărsământ în cont. Decizia ce se face cu banii este luată de Comitetul de Părinți pe școală, la propunerea directorului.”

Contribuțiile la fondul clasei sunt mai mici .Banii strânși sunt folosiți pentru îmbunătățirea sălii de clasă (curățenie, diverse consumabile, zugrăvit etc.) sau în unele cazuri pentru materiale didactice. În unele școli și în unele clase comitetul de părinți al clasei se autoorganizează

în vacanța de vară pentru a zugrăvi sau a curăța mobilierul. La nivelul școlii nu se organizează astfel de acțiuni. De asemenea ,se strâng bani de cadouri pentru profesori cu diverse ocazii (Crăciun, 1 martie, zile onomastice etc.), dar afirmă că în general nu simt nici o obligație sau presiune să facă acest lucru. Cadourile sunt considerate firești, „*așa se face, așa e frumos*”.

Dintre efectele nedorite ale perpetuării tradiției fondului școlii, se menționează faptul că sunt destul de mulți părinți care consideră că responsabilitatea lor se rezumă la a aduce copilul la școală și a plăti o sumă oarecare de bani. De asemenea, există părinți a căror percepție este că singura cerință a școlii de la ei este una financiară („*Viața e așa cum este, traiul e foarte greu, sunt părinți cu mai mulți copii la școală, problema banilor e o problemă. Vedeți dumneavoastră, când se cere ajutorul, se ceretot banul.*”).

Meditații impuse și alte favoruri cerute de profesori

Meditațiile reprezintă un lucru normal și acceptat ca atare în sistemul de educație, indiferent dacă întrebăm elevi, părinți sau profesori. În general, la meditații apelează elevul sau familia sa, din dorința de a primi o pregătire suplimentară, cu diferite obiective (examene, note mai mari, nevoia de rigoare în învățare). Se semnalează însă cazuri în care meditațiile sunt impuse de profesori. Principala metodă prin care profesorul face acest lucru este depunctarea repetată a elevilor, până când aceștia apelează din proprie inițiativă la meditații.

Mecanism de impunere a meditațiilor descris de elevi

„Te ascultă o dată, îți dă un doi, un trei. Pe urmă iar te ascultă, iar notă mică. După care te întrebi de ce te ascultă numai pe tine, și mergi și o întrebi și pe ea, și techeamă la meditații și altfel nu rezolvi problema”

O a doua formă de impunere a meditațiilor este printr-o sugestie directă, de obicei adresată părinților

„La ședință m-a luat deoparte și mi-a spus că băiatul nu prea se descurcă așa cum ar trebui și ca să evit problemele mai bine îl aduc la meditații”).

Elevii și părinții vorbesc deschis despre aceste practici. Ei afirmă că sunt puține cazuri, și că majoritatea profesorilor nu fac astfel de lucruri, dar în fiecare școală sunt cel puțin câteva exemple. La rândul lor, profesorii recunosc existența unor meditații impuse, dar afirmă că

sunt excepții, cazuri foarte rare; ei au tendința de a plasa aceste cazuri în alte școli, dar au fost și opinii mai radicale („*E mult mai grav decât vrem noi să recunoaștem. Sub protecția anonimatului ar fi bine să faceți un sondaj prin școli printre elevi*”).

Meditațiile impuse sunt recunoscute ca o problemă curentă. Mai mult, profesorii și elevii spun că între „legendele școlii” intră și cazurile de profesori care practică acest tip de constrângere.

Reacția elevilor și a părinților referitoare la această practică poate urma două căi:

- *Acceptarea situației.*

Este reacția cea mai frecventă, în care părinții și elevii se resemnează cu situația, consideră că nu o pot schimba, și încearcă să se acomodeze cu ea (elev: „*o colegă se duce săptămânal la meditații, chiar dacă n-are nevoie, doar să nu îi facă probleme*”; părinte: „*mai avem un an și termină copilul, asta e, ce să facem, l-am dat la meditații*”). Motivația pasivității este dată de dorința de a nu avea probleme, mai ales în cazul elevilor din anii terminali, dar și de credința că lucrurile nu se pot schimba (părinte: „*dacă de ani de zile se știe și nu s-a făcut nimic, eu ce pot să fac?*”).

- *Încercarea de a schimba ceva.*

Este în general inițiativa părinților care nu acceptă situația și încearcă să discute cu dirigintele clasei sau directorul școlii. În majoritatea cazurilor, urmarea a fost o încercare discretă de mediere din partea celor avertizați, fără discuții deschise sau alertarea altor organisme. În majoritatea cazurilor, nu s-a ajuns la o rezolvare completă a problemei, în sensul că de cele mai multe ori profesorul în cauză și-a temperat atitudinea în relație cu un elev, dar nu și-a schimbat obiceiurile. Există cazuri în care părinții decid să își transfere elevii în alte clase sau chiar în alte școli pentru a ocoli un anume profesor.

Consiliul Profesorial nu este de regulă implicat în rezolvarea cazurilor de acest gen semnalate conducerii școlilor.

De altfel, profesorii sunt foarte reticenți în a discuta acest subiect. Ei afirmă că sunt doar cazuri izolate, care nu necesită atenția Consiliului de Administrație al școlii..

Rareori se întâlnesc situații în care elevii afirmă că au fost cazuri de abuz încheiate prin măsuri administrative: „*am făcut o listă cu semnături, am mers la doamna directoare și am vorbit și profesorul în cauză a fost schimbat de la clasă.*”

Impunerea meditațiilor este forma cea mai frecventă de solicitare a unor favoruri de către profesori. Există însă și situații în care profesorii solicită bani, obiecte, servicii pentru o

evaluare mai bună a elevilor. Mecanismele prin care se întâmplă acest lucru sunt similare cu cele descrise în cazul meditațiilor impuse. De asemenea, profesorii care fac acest lucru sunt cunoscuți fie din anii anteriori, fie din maniera cu care abordează unele probleme la clasă (elev: „*mai sunt profesori care te întreabă ce e tata, ce e mama, unde lucrează și tu înțelegi ce trebuie să faci*”). Un astfel de caz este descris de un părinte astfel: „*Este o doamnă profesoară care cere; cere bani, cere produse din diferite domenii, cere. Efectiv un elev nu poate să contrazică un profesor, dacă vrea să îl încuie, îl încuie. Dau pentru o oră 500.000 la așa zise meditații particulare, la o materie care nu mă interesează, și oricum vorbește despre reviste sau modă. Sunt alții care doar plătesc, nici nu se duce copilul chipurile la meditații. Nu pot să zic nimic, că decât să mi-o lase corigentă... așa se pune problema, ori, ori. M-am interesat, am aflat că au fost cazuri când s-au transferat de la liceul respectiv. Eu am vorbit și cu doamna directoare, și știe, și mi-a zis să aduc dovadă, dar eu chiar n-am timp și mi-ar părea rău și de copil*”

Presiuni asupra profesorilor pentru influențarea evaluării

Din perspective părinților și elevilor se culpabilizează și se reclamă problema favorurilor cerute de profesori, iar din perspective profesorilor se reclamă presiunile părinților sau presiunile administrative.

Profesorii reclamă că există un număr îngrijorător de mare de părinți care sunt preocupați în primul rând de notele obținute de copiii lor și nu de ceea ce învață sau nu. Dintre aceștia, sunt destui cei care insistă în diverse moduri pentru a influența evaluarea. Acest lucru poate să însemne obținerea unei note mai mari, evitarea corigențelor, „rezolvarea” unei situații de indisciplină.

O astfel de situație (presiuni din partea părinților) este descrisă astfel:

- *„Părinții au foarte puțin timp și se implică foarte puțin în educarea copiilor. Părinții se simt vinovați când școala sesizează problemele copiilor și sunt chemați la școală. Simțindu-se vinovați recunosc acest lucru și spun că sunt gata să facă ceva, dar tot nu au timp. Atunci părintele găsește calea mai păcătoasă, tot calea ilegală: eu fac orice, sunt om cu bani, fac orice ca să îmi salvez copilul de la situația aceasta, deci nu se găsește calea educativă corectă, ci tot corupție, tot influență, presiune dacă se poate, și acum este presiunea omului cu bani, patronul.”*
 - *„Bun, nu-i merge băiatul, nu-i nimic, îmbunătățim laboratoare și învăța ălalți mai bine, care vor să învețe mai bine”*
 - *„Dacă sunt aspru, sever și nu trece copilul respectiv, am rezolvat-o, nu-i nici o problemă, dar în schimb școala nu are bani. Dacă însă nu mă uit într-o*

anume parte suficient de bine și trec pe lângă va câștiga școala. Care-i soluția optimă, că eu n-o știu?”

- *-, „Aceasta este situația reală: este soluția practică, dar imorală prostul dacă nu muncește, măcar plătește, și beneficiază ăilalți mulți”*

În general cazurile de presiuni ale părinților care sponsorizează școala există, sunt acceptate tacit și nu se discută despre ele. Profesorii le privesc ca pe un compromis care trebuie făcut pentru ca școala să aibă resurse. Tot ei sugerează că astfel de presiuni se fac și prin intermediul conducerii școlii:

- *„Nu plec de la premisa că directorul ar lua, că nu pot să știu, dar el trebuie să vadă ce face, ia o sumă importantă pentru școală, din care poți renova trei clase și să beneficieze nouăzeci de elevi sau...”*

Nu întotdeauna profesorii știu despre ce este vorba. Există cazuri în care notele unui elev au fost schimbate în catalog fără cunoștința și, implicit, fără consimțământul profesorilor. În aceste situații lucrurile se explică prin intervenții de la nivelul inspectoratului, care au pus atât conducerea școlii cât și pe profesorul în cauză în imposibilitate de a reacționa.

Exemplu de intervenție administrativă care influențează evaluarea:

- *„Era o fată despre care știam că rămăsese repetentă și a venit la ore. Am întrebat-o: tu ce cauți aici, că ai rămas repetentă? Și mi-a spus că nu e adevărat, că a trecut. Am verificat din nou și într-adevăr, trecuse. Pentru că a venit cu o intervenție, și a trecut.” Întrebare: ați discutat cazul în Consiliul Profesorial sau în alt organism?*

„Ce să discute în Consiliul Profesorial, că un inspector general sau un inspector oarecare a avut o intervenție și a făcut chestia asta? Ce să-i fac eu ăluia, vă dați seama că inspectorul general află și mă dă afară de nu mă văd”

Profesorii reclamă că aceste intervenții sunt greu de contracarat din cauza poziției de forță pe care o are inspectorul general sau chiar un inspector de specialitate în raport cu școala, atât în ceea ce privește managementul resurselor umane (funcția directorului și chiar slujbele profesorilor pot fi decise la inspectorat), cât și managementul financiar (sunt proiecte care trebuie aprobate formal de MECTS reprezentat în teritoriu de inspectori). Se adaugă întreg mecanismul politic descris anterior, rezultând un sistem de educație extrem de vulnerabil la astfel de practici. Din păcate astfel de intervenții devin tot mai frecvente și au un efect devastator pentru întregul sistem, subminând exact valorile pe care acesta ar trebui să se clădească.

De aceea tot mai frecvent profesorii spun:

- „e suficient că elevii cunosc situația; eu pot să le vorbesc oricât despre corectitudine, cinste, învățatură și așa mai departe, ei știu că au un coleg lăsat de profesor și trecut de bani”.

Achiziții preferențiale de materiale didactice

Sunt cunoscute cazuri în care există presiuni pentru achiziționarea preferențială a unor manuale sau alte materiale didactice. Sunt *mai multe mecanisme de acest gen*:

- profesorii insistă la clasă pentru ca elevii să cumpere anumite culegeri, caiete etc. Această problemă poate fi întâlnită în situația în care profesorul în cauză este și autorul sau co-autorul volumelor respective. Un elev spune: „a publicat nu știu ce culegere și a venit la clasă și a întrebat cine vrea să o cumpere, nu a așteptat răspunsul și a zis «bine, deci toată lumea, aduceți banii săptămâna viitoare»”. Evident, este vorba de un număr limitat de profesori în această situație și, dintre ei, nu toți au o atitudine similară.
- a doua situație, mai răspândită, este cea în care un profesor este distribuitor pentru produsele unei edituri (elev: „întotdeauna când apare o culegere sau ceva nou la editura pentru care vinde ea, vine la clasă și ne întreabă cine vrea să cumpere, și dacă nu prea vrea nimeni începe și ne dă teme numai din culegerea respectivă”).
- directorul sau un inspector insistă ca profesorii să cumpere anumite volume. Este vorba de exact același mecanism de mai sus, dar la un alt nivel. În acest caz, un director sau un inspector sunt fie autor, fie distribuitor al unei edituri, și își folosesc poziția administrativă pentru a face presiuni asupra profesorilor să cumpere materialele respective (profesor: „mai e și câte un inspector care distribuie materiale pentru editură, când vine în școală sau mergem la întâlniri, știm că trebuie să cumpărăm și ultimele apariții”).
- anumite edituri au acces preferențial în școală. Sunt școli în interiorul cărora sunt deschise standuri pentru vânzare de carte școlară. În unele cazuri, anumite edituri, care au o relație bună cu conducerea școlii, au acces preferențial, în sensul că doar produsele lor sunt prezentate și vândute.

Evaluare subiectivă

Există cazuri de profesori care, fără scopul de a obține favoruri sau alte foloase necuvenite, practică un sistem de evaluare subiectiv. Problema în sine este delicată, pentru că la rândul lor elevii și părinții se află în situația de a judeca subiectiv gesturile profesorilor. Este vorba de două categorii mari:

- profesori care au elevi „preferați”

Un astfel de profesor are întotdeauna tendința să acorde o notă mai mare unui elev despre care are o părere mai bună, și una mai mică unui alt elev, care răspunde la fel de bine, dar despre care consideră că în general este mai slab pregătit. De cele mai multe ori sunt profesori care în primul an sau chiar primul semestru își formează o anumită impresie despre un elev sau altul, și până la sfârșitul ciclului liceal păstrează această prejudecată (elev: „*dacă te-a văzut într-o nouă că înveți și răspunzi bine, pe urmă te ține minte așa și chiar dacă nu prea înveți tot iei notă mare*”). Această problemă este confirmată și de profesorii, aici a oferindu-se și o posibilă explicație: Subiectivismul profesorului impus de condițiile de lucru „*Am ore la 10 clase diferite, în fiecare sunt minim 30 de elevi. În total înseamnă 300 de elevi pe care îi văd săptămânal maxim o oră sau două. Fizic vorbind, îmi este imposibil să îi cunosc pe toți; îmi este foarte greu și să rețin numele tuturor, ce să mai vorbim de chipuri. Atunci cum să fac eu evaluare continuă? Încerc să fac fișe, dar încercați să cuprindeți în astfel de fișe scrise 300 de elevi, să vedeți ce volum de muncă este. Se poate întâmpla foarte bine ca în unele cazuri să fiu influențată de rezultatele anterioare și să nu îmi dau seama dacă un elev începe să nu mai învețe, sau altul să se pregătească ceva mai bine, mai ales dacă schimbările nu sunt bruște. Mi-ar place să lucrez mai mult cu fiecare în parte, dar în condițiile actuale nu pot să fac asta*”

- *profesori exagerat de exigenți*

În general este vorba de profesori cu vechime, care aduc argumentul degradării sistemului de învățământ pentru a impune standarde nerealiste. Un astfel de exemplu este dat de un părinte:

Exemplu de evaluare nerealistă

„*Chiar aici în școală este o doamnă profesoară de care, credeți-mă, din suflet vă spun, copiii din clasa în care este fetița mea sunt terorizați. Nu este normal ca din trei clase să fie 50 de copii corigenți la aceeași materie, în primul semestru. Nu se poate discuta cu ea. S-a discutat cu domnul director, dar degeaba. Nu poți să vorbești cu ea, pentru că prinde ură pe copilul respectiv și îl lasă repetent.*”

4.7.2. Aplicație:

Interpretați următoarele texte

Cine de la cine învață

Rugămintea unui elev către profesorii săi

”Respectă-mi drepturile de copil și demnitatea. Nu mă umili și nici nu folosi violența verbală sau fizică cu mine. Din asta voi învăța numai să mă ascund de tine, să mint și să îmi fie frică. La un comportament pozitiv întotdeauna voi răspunde pozitiv, deci încearcă să fi blând, iubitor și înțelegător. Păstrează-mi sufletul curat! ”

”Nu mă lăsa să văd și să învăț lucruri rele. Tu ești modelul meu. Nu mă minți, căci o să cred că minciuna este singura cale în viață; nu folosi forța, căci o să cred că forța este ceva normal în relațiile cu ceilalți; nu mă critica, căci astfel voi învăța să condamn; nu mă respinge, căci voi crede că nu mă dorești și aș putea începe să te urăsc pentru asta. Ajută-mă să învăț valorile morale: adevărul, cinstea, încrederea, bunătatea, iubirea. ”

CAPITOLUL V

MĂSURI SOCIAL-JURIDICE PENTRU PREVENIREA ȘI COMBATerea CORUPȚIEI

Domeniul de acțiune I

Analize, studii, cercetări privind fenomenul corupției

(Plan practic)

Sprijinirea administrației publice în vederea evaluării dimensiunii fenomenului de corupție.

- Realizarea de studii, analize și auditări independente de către organisme cu experiență în domeniu pentru identificarea cauzelor, factorilor și riscurilor asociate corupției la nivelul administrației publice (independent pentru fiecare domeniu de vizat) pe baza unor indicatori relevanți. (Se recomandă utilizarea instrumentelor sociologice prezentate în *anexe*);
- Diseminarea concluziilor și recomandărilor studiilor, analizelor și auditărilor independente ;
- Adaptarea politicilor publice, acolo unde este cazul, conform recomandărilor rezultatelor studiilor, analizelor și auditărilor independente.

Domeniu de acțiune II

Cooperare, transparență, integritate, simplificarea procedurilor administrative

(Plan democratic)

2.1 Promovarea dialogului cu societatea civilă prin intensificarea implicării ei în proiecte și programe de conștientizare a riscurilor asociate faptelor de corupție

- Dezvoltarea de parteneriate cu societatea civilă în vederea promovării inițiativelor anti-corupție
- Încheierea de protocoale/convenții între instituțiile publice și sindicate/patronate/asociații profesionale din sectoarele vulnerabile pentru includerea de standarde și măsuri anticorupție.

2.2. Îmbunătățirea fluxului de informații către mass-media și public asupra activităților de prevenire și combatere a corupției

- Colaborarea cu asociațiile profesionale din domeniul mass-media prin:
 - încheierea de protocoale/convenții de parteneriat între instituțiile publice și media pentru dezvoltarea unei informări avizate a publicului ;

- organizarea de mese rotunde/seminarii în vederea identificării celor mai potrivite metode/mijloace de informare a publicului;
 - organizarea trimestrială de dezbateri publice pe teme legate de corupție.
- Promovarea acțiunilor anticorupție și diseminarea exemplurilor de bune practici prin:
 - prezentarea în mod sistematic prin intermediul mass-media a unor statistici privind număr de cazuri semnalate, număr de cazuri în curs de cercetare, număr cazuri soluționate, măsuri dispuse ;
 - publicarea/actualizarea pe site-ul instituției a unor statistici privind nr. de cazuri semnalate, nr. cazuri în curs de cercetare, nr. cazuri soluționate, măsuri dispuse .

2.3. Continuarea campaniilor de informare a publicului cu privire la drepturile și obligațiile ce îi revin în relația cu autoritățile și instituțiile publice în vederea stimulării unei atitudini civice anticorupție

- Continuarea campaniilor de informare în privința mijloacelor pe care cetățeanul le are la dispoziție pentru a sesiza și a obține recunoașterea drepturilor sale (petiții, sesizări, tel-verde, reclamații, acțiuni în justiție)
- extinderea sistemului tel-verde privind sesizarea faptelor de corupție și la alte instituții decât cele existente
- Campanii de presă cu tema “Funcționarul public este la dispoziția dumneavoastră”
- Elaborare și diseminare broșuri privind definirea faptelor de corupție și a modalităților de sesizare;

2.4. Creșterea transparenței în serviciile publice.

Dezvoltarea de instrumente și mecanisme specifice pentru asigurarea transparenței activității instituțiilor publice

- Implementarea de instrumente și mecanisme pentru a asigura eficiența și transparența activităților
- Dezvoltarea și adaptarea instrumentelor și mecanismelor (managementul calității, managementul riscului, Cadrul Comun de Auto-evaluare al modului de funcționare a instituțiilor publice) la specificul activității lor

- Elaborarea/actualizarea manualului de proceduri interne privind gestionarea riscurilor asociate actelor și faptelor de corupție;

Eficientizarea activităților de control intern prin:

- Efectuarea de controale tematice și inopinate pentru prevenirea actelor de corupție;
- Efectuarea de controale în vederea identificării posibilelor incompatibilități sau conflicte de interese în care s-ar putea afla angajații;

Eficientizarea activităților de control extern prin:

- Monitorizarea efectuată de către autoritățile de reglementare asupra compartimentelor/comisiilor de specialitate ale consiliilor locale/primăriilor
- Implementarea și diseminarea standardelor referitoare la calitatea, condițiile și termenele prestării serviciilor publice
- Implementarea noilor standardelor referitoare la calitatea, condițiile și termenele prestării serviciilor publice
 - Diseminarea acestor standarde la nivelul fiecărei instituții
 - Crearea unor sisteme de benchmarking în vederea creșterii calitatii serviciilor publice, prin măsuri de simplificare administrativă

Îmbunătățirea gradului de comunicare cu publicul precum și a colaborării inter și intra-instituționale

- Elaborare carta/convenție/ angajament care să cuprindă un set de angajamente privind calitatea serviciilor pe care instituția și le asuma în relația cu cetățeanul prin :
 - facilitarea accesului la servicii
 - primire atentă și amabilă (contactul direct, telefonic, electronic și poștal)
 - răspuns la cerere într-un termen prestabilit
 - introducerea practicii de organizare a audiențelor
- Elaborare sondaje de opinie pentru măsurarea gradului de satisfacție a cetățenilor cu privire la calitatea serviciilor publice;
- Punerea la dispoziția publicului, în mod gratuit, a unor formulare de plângere cu privire la conduita funcționarului public din instituție;

- Editarea broșuri cu proceduri și documente necesare pentru personal și cetățeni;
- Încheierea de protocoale de colaborare în vederea realizării de schimburi de date
între diverse instituții ale administrației publice, pentru a elimina redundanța informațiilor solicitate cetățenilor;
- Încheierea de protocoale de colaborare între instituții cu atribuții în domeniul combaterii criminalității economico- financiare și spălării banilor pentru organizarea de acțiuni comune
- Elaborarea unei noi strategii integrate de funcționare a liniilor telefonice gratuite de tip „TelVerde”;

Utilizarea noilor tehnologii ale informației în vederea creșterii transparenței serviciilor publice

- Creșterea numărului de servicii oferite cetățenilor în sistem de ghișeu unic.
- Extinderea prezentării în format electronic a formularelor și procedurilor în vederea
completării și transmiterii acestora on-line
- Actualizarea informațiilor de interes general oferite în format electronic
- Introducerea sistemului electronic de management al documentelor repartizare și monitorizare electronică a documentelor.

2.5.Prevenirea corupției în instituțiile publice prin:

- *Eficiențizarea sistemului instituțional*
- *Asigurarea transparenței și responsabilității în activitatea politică*
- *Intensificarea cooperării instituțiilor publice cu societatea civilă*
- *Rolul organizațiilor neguvernamentale*
- *Rolul mass-media*
- *Educația civică*
- *Extinderea colaborării internaționale*

Domeniu de acțiune III

Dezvoltarea sistemului de management al resurselor umane în vederea diminuării riscurilor asociate fenomenului de corupție (Plan etic)

Creșterea transparenței privind posturile vacante, publicitatea organizării concursurilor, condițiile de recrutare și selecție a personalului din sectoarele vizate de prezenta Strategie, referitor la recrutarea din sursă externă

- Extinderea modalităților de informare cu privire la posturile vacante, organizarea concursurilor, condițiilor de recrutare și selecție a personalului;
- Revizuirea condițiilor de recrutare și selecție a personalului prin evaluarea și valorizarea criteriilor specifice de competență profesională, în vederea eliminării/ diminuării riscurilor cooptării de personal slab pregătit profesional/incompatibil și deci vulnerabil la săvârșirea actelor/faptelor de corupție (testări specifice, teste de

Creșterea transparenței posturilor vacante, a condițiilor generale și specifice utilizate în vederea ocupării posturilor prin publicitatea organizării concursurilor de promovare

- Afișarea condițiilor generale și specifice utilizate în vederea promovării la avizierul instituției și la direcția de resurse umane;
- Afișarea posturilor vacante în vederea promovării la avizierul instituției și la direcția de resurse umane;

Dezvoltarea sistemelor de carieră în sectoarele vulnerabile la corupție prin dezvoltarea și implementarea ghidurilor de carieră

- Elaborarea și actualizarea strategiilor de dezvoltare a resurselor umane
- Monitorizare implementării strategiei de dezvoltare a resurselor umane
- Elaborare de planuri de carieră individuale
- Elaborare ghiduri de carieră specifice pentru fiecare instituție
- Rotația/redistribuirea personalului

Adaptarea programelor de formare profesională a personalului, în funcție de vulnerabilitatea la fapte de corupție specifice fiecărui domeniu și completarea modulelor de formare în mod corespunzător.

- Actualizarea curriculei privind cursurile de formare profesională a personalului din sectoarele vulnerabile prin includerea de Programe de instruire distincte care au incidență cu dezvoltarea competenței profesionale și/sau cu conduita și deontologia profesională (achiziții publice, debutul în funcția publică, egalitatea de șanse și tratament, deontologie profesională etc.
- includerea în programele deja existente a unor module/ teme dedicate analizei domeniilor, cauzelor apariției factorilor de risc specifice care pot genera/favoriza acte și fapte de corupție
- program de instruire axat pe conduită, etică și deontologie profesională;

- Adaptarea sesiunilor de instruire anticorupție în funcție de specificul fiecărei structuri, precum și de indicele de predispoziție în implicarea în fapte de corupție ai angajaților acestora

Continuarea și dezvoltarea tematicilor specifice anticorupție dezbătute în școlile de formare și perfecționare

Testarea integrității personalului

Testul de verificare a integrității profesionale reprezintă o metodă de identificare, evaluare și înlăturare a vulnerabilităților și riscurilor care determină personalul MECTS să comită fapte de corupție. Scopul testului de verificare a integrității profesionale îl reprezintă prevenirea faptelor de corupție în care ar putea fi implicați funcționari ai ministerului.

Obiectivele testării integrității constau în:

- Verificarea comportamentului profesional;
- Prevenirea faptelor de corupție;
- Prevenirea apariției și extinderii vulnerabilităților și factorilor de risc;
 - Respectarea dispozițiilor legale;
 - Modul de îndeplinire a atribuțiilor de serviciu.

Personalul de conducere trebuie să-și dovedească eficiența astfel:

- să comunice cu personalul;
- să contribuie la dezvoltarea personalului și să ofere protecție;
- să stabilească și să mențină standarde;
- să aibă o perspectivă strategică;
- să iasă în evidență și să fie responsabil;
- să stabilească priorități;
- să încurajeze creativitatea.

Domeniu de acțiune IV

Perfecționarea cadrului legislativ și asigurarea aplicării legislației

Simplificarea procedurilor administrative în vederea îmbunătățirii serviciilor publice (plan legislativ)

In domeniul legislativ:

- se vor elabora acte normative cu reglementări anticorupție eficiente, conform normelor, recomandărilor și standardelor internaționale;
- se impune modificarea legislației anticorupție în conformitate cu prevederile actelor internaționale;

- ameliorarea sistemului legislativ;
- înlăturarea contradicțiilor și ambiguităților care au ca efect interpretarea dublă a legislației.
- se impune consolidarea capacităților instituțiilor responsabile de asigurarea respectării legislației penale,

Analiza și eliminarea factorilor legislativi, organizatorici și tehnologici care limitează calitatea prestării serviciilor

- Evaluarea cadrului normativ general, axat pe prevenirea și combaterea corupției, în special a legislației privind prestarea serviciilor publice;
- Implementarea propunerilor de îmbunătățire a legislației, de eliminare a suprapunerilor și care să abroge în același timp procedurile speciale care nu mai sunt necesare, sunt depășite sau pot favoriza corupția
- Dezvoltarea de proceduri de lucru alternative pentru instituțiile selectate, inclusiv soluții informatice unde este cazul

Măsuri de prevenire și combatere a corupției în rândul personalului din MECTS, inspectoratele școlare și instituțiile de învățământ (plan aplicativ pe toate planurile)

Principiile pe care se bazează implementarea acestui program de măsuri sunt:

- întregul personal al instituțiilor de învățământ (MECTS, inspectorate școlare, instituții de învățământ)are datorita de a semnală și schimba comportamentele ilegale și care nu respectă etica profesională;
- responsabilizarea concretă a tuturor inspectorilor și directorilor privind monitorizarea integrității personalului propriu;
- supraveghere și intervenție activă în prevenirea și combaterea corupției;
- transparență în activitate;
- prezumția de nevinovăție;
- echidistanța;
- prioritatea măsurilor preventive;
- premisa de bună credință;
- dreptul de a avea sprijin și protecție împotriva victimizării;
- trimiterea în judecată a persoanelor corupte și vizarea celor care încearcă să corupă personalul instituției;
- activitatea operațională și informațională are, în mare parte, un caracter proactiv;
- control preventiv; asigurarea unui nivel decent de salarizare.

Obiective generale:

- a. Detectarea și gestionarea riscurilor;
- b. Supervizare și conducere
- c. Recrutarea, verificarea și securitatea personalului;
- d. Educare, instruire și comunicare.
- e. Deschidere și transparență

a. Detectarea și gestionarea riscurilor

Obiective specifice:

- Crearea și aplicarea unor instrumente de lucru capabile să identifice riscurile de corupție în rândul personalului instituției (inspectorat, instituție școlară)
- Sporirea rezistenței la corupție a structurilor instituției.

Măsuri propuse

- Crearea colectivului pentru analiza factorilor de risc ce generează sau favorizează corupția personalului din aparatul propriu,
- Întocmirea programului de prevenire și a planului de acțiuni pentru implementare a programului;
- Identificarea structurilor din cadrul instituției, cu grad ridicat de risc de corupție, a vulnerabilităților acestora;

b. Supervizare și conducere

Obiectiv specific:

- Îmbunătățirea activităților de monitorizare a factorilor de risc ce generează sau favorizează corupția în rândul personalului.

Măsuri propuse

- Stabilirea unor indicatori specifici de atenție și alarmă pentru monitorizarea factorilor de risc
- Realizarea unei diagnoze periodice a culturii organizaționale proprii structurilor instituției și stabilirea unor măsuri de optimizare a acesteia

c. Recrutarea, verificarea și securitatea personalului

Obiectiv specific:

- Asigurarea recrutării și selecționării personalului exclusiv după criteriile competenței, și al egalității șanselor, dar și în conformitate cu normele de comportament stabilite pentru domeniul propriu de activitate.

Măsuri propuse

- Publicarea tuturor posturilor vacante pe site-ul instituției;
- Implicarea consilierilor etici în susținerea, periodică, a unor ședințe de informare asupra Codului de conduită a funcționarilor;
- Verificarea suplimentară a personalului ce va fi încadrat în posturi cu risc ridicat de corupție;
- Împlementarea sistemului „cazierului de afaceri interne” pentru monitorizarea personalului predispus la fapte de corupție.

d. Educare, instruire și comunicare

Obiective specifice:

- Creșterea nivelului de informare a personalului instituției în domeniul anticorupție;
- Dezvoltarea unui plan de comunicare internă a mesajelor anticorupție adoptate de MECS

Măsuri propuse :

- Participarea membrilor colectivului pentru analiza factorilor de risc cegenerează sau favorizează corupția personalului ;
- Organizarea unor informări, ședințe/seminarii periodice, în cadrul cărora personalul instituției va fi prelucrat și informat asupra prevederilor legale în domeniul luptei împotriva corupției;
- Realizarea unui sistem de comunicare internă pentru promovarea standardelor etice înalte.

e. Deschidere și transparență

Obiectiv specific:

- Sporirea transparenței activităților în scopul prevenirii și combaterii corupției în rândul personalului propriu.

Măsuri propuse

- Publicarea pe site-ul instituției a programului de măsuri anticorupție
- Publicarea pe site-ul instituției a declarațiilor de avere și de interese al conducătorilor instituției.

Beneficii aduse de măsurile de prevenire și combatere a actelor de corupție în rândul personalului din instituțiile de învățământ

- îmbunătățirea imaginii și prestigiului Instituției
- reducerea riscului de intrare și reținere în sistem a personalului corupt sau predispus la corupție;

- o o mai bună corelare a măsurilor și acțiunilor de prevenire și combatere a corupției realizate la nivelul MECTS cu cele întreprinse la nivelul

Inspectoratelor

Școlare județene și a ISMB

- o creșterea gradului de transparență a activităților

Mesaje cheie :

- *Integritatea nu se negociază;*
- *Corupția ne privește pe toți;*
- *Zero toleranță față de corupție;*
- *Nimeni nu este mai presus de lege;*
- *Avem nevoie de implicarea activă a șefilor în prevenirea corupției;*
- *Întregul personal are datoria de a raporta faptele de corupție;*
- *Persoanele care raportează nereguli vor fi sprijinite și susținute;*
- *Transparența previne corupția;*
- *Avem nevoie de ajutorul societății civile pentru a stopa corupția ;*
- *Cu toții avem responsabilitatea de a preveni și combate corupția;*
- *Evaluarea performanței individuale este influențată pozitiv de nivelul implicării fiecăruia în prevenirea și combaterea corupției;*
- *Ești responsabil dacă ai știut dar nu ai făcut nimic pentru a preveni implicarea colegului în acte de corupție;*
- *Consecințele indiferenței noastre sunt deseori ireparabile;*
- *Împreună vom reuși*

Aplicație

1. *Realizați patru grupuri de lucru ,completați chestionarele din anexa nr. 1 și interpretați răspunsurile din perspectiva identificării nivelului de :*
 - i. *informare*
 - ii. *înțelegere*
 - iii. *conștientizare*
 - iv. *responsabilizare a fenomenului de corupție .*

Completați individual fișele de interviu din anexa nr.2 , schimbați-le între dvs, și realizați astfel autoevaluarea propriilor opinii prin comparație cu ale colegului dvs. din perspectiva analizei percepțiilor în privința respectării principiilor și normelor de conduită în profesia de cadru didactic.

Sistem de evaluare (vezi fișele din anexe)

ANEXE

Anexa nr. 1.

Chestionar PRIVIND RESPECTAREA CODULUI DE CONDUITĂ

1. În ce măsură credeți că personalul de conducere , personalul didactic de predare și personalul auxiliary din Instituția (MECTS, Inspectorat, instituție școlară) respectă obligațiile de mai jos?

	Respectă în totalitate această obligativitate/	Este respectată din când în când	Este respectată rar	Nu o respectă	Nu știu
Au o atitudine conciliantă și evită generarea conflictelor					
Au un comportament bazat pe respect, bună-credință, corectitudine și amabilitate.					
Au o atitudine imparțială și justificată pentru rezolvarea clară și eficientă a problemelor elevilor, părinților , cadrelor didactice					

2. În opinia dvs., câți din personalul de conducere, didactic de predare din [denumirea instituției] sunt corupți?

Aproape toți

O mare parte

O mică parte

Aproape niciunul

4. În general, credeți că personalul de conducere, didactic de predare din [denumirea instituției] au un comportament profesionist la locul de muncă?

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Profesionist.....*Neprofesionist*

5. Cum apreciați calitatea serviciilor publice de care ați beneficiat la [*denumirea instituției*]?

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Calitate..... *Lipsă de calitate*

6. Personalul de conducere, didactic de predare, respectă legile în exercitarea atribuțiilor de serviciu?

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Respectă legile..... *Nu respectă nicio lege*

7. În general, credeți că personalul de conducere, didactic de predare din [*denumirea instituției*] fac propagandă pentru partidele politice ?

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Nu fac propagandă..... *Fac propagandă*

8. În general, din [*denumirea instituției*] sunt imparțiali în exercitarea atribuțiilor de serviciu?

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Sunt imparțiali..... *Nu sunt imparțiali*

9. În general, credeți că personalul de conducere, didactic de predare din [*denumirea instituției*], în exercitarea atribuțiilor de serviciu, solicită ori acceptă cadouri, servicii, favoruri, invitații sau orice alt avantaj?

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Nu solicită și nu acceptă cadouri *Solicită și acceptă cadouri*

10. Pe care dintre practicile de mai jos le considerați etice și pe care nu le considerați etice?

Nr. crt.	Practica	Este etic (moral, corect)	Nu este etic (moral, corect)	Depinde de situație	Nu știu
1	Un inspector, director , cadru didactic, funcționar				

	public din învățământ, manipulează rapoartele și cifrele pentru a ieși bine la evaluare.				
2	Un inspector, director , cadru didactic, funcționar public din învățământ, rezolvă cu prioritate o solicitare din partea unui prieten deși sunt multe cereri care așteaptă la rând.				
3	Un inspector, director , cadru didactic, funcționar public din învățământ rezolvă mai întâi cererea persoanei de la care a primit un pachet cafea și apoi se ocupă și de celelalte cereri, chiar dacă celelalte au fost depuse înaintea acesteia.				
4	Un inspector, director , funcționar public din învățământ îl promovează într-o funcție superioară pe fiul prietenului său pentru că are atribuții de promovare a personalului.				
5	Un inspector, director , funcționar public din învățământ are de ales între a angaja două persoane cu aceeași pregătire profesională și experiență în muncă și decide să îl angajeze pe un bărbat în postul de referent în locul candidatei de etnie roma pentru că nu poți avea încredere în romi.				
6	Un inspector, director , cadru didactic, funcționar public din învățământ, le povestește prietenilor ilegalitățile care se fac în instituția în care lucrează.				
7	Un inspector, director , cadru didactic, funcționar public din învățământ, când pleacă într-o delegație, le cere celor de la hotel să îi treacă și				

	cheltuielile de masă în factura pentru camera dar să nu menționeze în factură acest lucru pentru a-și însuși banii de diurnă				
8	Un inspector, director , cadru didactic, funcționar public din învățământ, contrasemnează un document la insistențele superiorului său ierarhic deși știe că documentul nu este corect întocmit.				
9	Un inspector, director , cadru didactic, funcționar public din învățământ, știe că o persoană din conducere (ce îi este superior ierarhic) este în conflict de interese dar nu spune nimic pentru că nu e treaba lui.				
10	Un inspector, director , cadru didactic, funcționar public din învățământ, știe că un coleg al său este în conflict de interese dar nu spune nimic pentru că nu e treaba lui.				
11	Un inspector, director , cadru didactic, funcționar public din învățământ, știe că un subordonat este în conflict de interese dar nu spune nimic pentru că nu e treaba lui.				
12	Un inspector, director , cadru didactic, funcționar public din învățământ, știe că o persoană din conducere (ce îi este superior ierarhic) este în conflict de interese și transmite toate informațiile unui amic jurnalist.				
13	Un inspector, director , cadru didactic, funcționar public din învățământ, știe că o persoana din conducere (ce îi este superior ierarhic) este în conflict de interese și difuzează aceste informații				

	pe un blog/site, sub anonim				
14	Un inspector, director , cadru didactic, funcționar public din învățământ, știe că un coleg de-al său este în conflict de interese și îi transmite voalat că are informații despre aceste lucruri pentru a-i cere un favor.				

Anexa nr. 2.

***Fișa de interviu de profunzime pentru analiza percepțiilor în privința respectării
principiilor și normelor de conduită***

Ghid de interviu – [denumirea instituției]

Data interviului [.....]

Nume persoana interviuată

[.....]

Funcția persoanei interviuate [.....]

.....]

Nume interviuator [.....]

Întrebări orientative

3. Care sunt motivele pentru care v-ați ales această meserie? Ce vă atrage/ place sau vă nemulțumește/ displace? dacă vă gândiți în perspectivă, unde vă vedeți peste 2-3 ani? /ocupați aceeași funcție etc.

4. Ce părere aveți despre normele din codul de conduită a cadrelor didactice?

Sunt suficiente, sunt clare, sunt coerente între ele? Credeți că aceste norme ajută sau împiedică

Cadrelor didactice în îndeplinirea sarcinilor?

5. Credeți că aceste norme sunt cunoscute în instituția dvs.? De ce?

6. Credeți că aceste norme sunt respectate în instituția dvs.? De ce?

7. Credeți că se întâmplă ca personalul didactic de predare , auxiliar și de conducere din instituția în care lucrați să aibă dileme etice în anumite situații? Să aibă îndoieli despre cum ar trebuie să acționeze într-o situație concretă? Îmi puteți da exemple.

8. Cum apreciați calitatea muncii în instituție? Credeți că există persoane din instituția dvs.care nu au integrat în activitatea proprie o etică a muncii și a responsabilității față de elevi, părinți, colegi ?

9. Credeți că există în instituția dvs. cadre didactice de predare și de conducere care utilizează funcția în beneficiu personal? Îmi puteți da exemple generice în care un inspector, director se folosește de poziția sa în interes personal? Credeți că astfel de situații se pot regăsi și la dvs. în instituție?

10. Credeți că unele cadre didactice , directori, inspectori desfășoară activități politice sau sprijină partidele politice, folosindu-se de funcția publică pe care o ocupă? De ce credeți că fac acest lucru?

11. Cum credeți că se organizează promovarea în instituția dvs.? Credeți că procesul se desfășoară corect?
12. Ce părere aveți despre micile atenții? Credeți că directorii, inspectorii, cadrele didactice primesc atenții?
13. Din experiența dvs., din tot ce ați auzit, considerați că anumite departamente sunt mai vulnerabile la încălcarea normelor de conduită? Care sunt acestea? Cum vă explicați acest lucru?
14. Credeți că există cazuri în care s-a intervenit / s-au făcut presiuni pe linie politică sau de partid asupra instituției dvs.? Ce credeți că trebuie făcut pentru ca astfel de presiuni să se diminueze?
15. Credeți că, în cazul achizițiilor publice, de exemplu, există anumite relații sau afinități între firmele câștigătoare și persoane aflate în funcții de decizie? Ați auzit că ar exista anumite firme care câștiga de obicei? În ce manieră se întrețin aceste afinități? / cum se întrețin aceste relații? / credeți că există anumite „proceduri” prin care se întrețin aceste relații?
16. Credeți că un cadru didactic, director, inspector poate fi imparțial în decizii? De ce?
17. Cum interpretați datele privind aplicarea normelor de conduită la nivelul instituției dvs.?
18. Puteți enumera 5 probleme de conduită care se regăsesc la nivelul instituției dvs.? Puteți da exemple generice cu situații de acest tip?
19. Alte întrebări pe care le considerați relevante pentru instituția dvs.?

Anexa nr. 3

Fișa de evaluare a competențelor cursanților la finalul formării

1. În opinia dumneavoastră, ce înțelegeți prin fenomenul de corupție?
2. Este influențată corupția în învățământ de corupția la nivel general? Cum? Enumerați cel puțin trei factori- cauză
3. Precizați cel puțin cinci forme de corupție din învățământ.
4. Care considerați că ar fi principalele soluții de combatere a corupției din sistemul de învățământ? Enumerați cel puțin cinci astfel de soluții.
5. Considerați utilă funcția consilierului de etică din instituția școlară? Dacă da, precizați cel puțin trei motive
6. Identificați asemănările/deosebirile dintre normele morale și normele juridice.

Anexa nr. 4

1. Fișa de evaluare a competențelor cursanților la finalul formării

7. În opinia dumneavoastră, ce înțelegeți prin fenomenul de corupție?
8. Este influențată corupția în învățământ de corupția la nivel general? Cum? Enumerați cel puțin trei factori- cauză
9. Precizați cel puțin cinci forme de corupție din învățământ.
10. Care considerați că ar fi principalele soluții de combatere a corupției din sistemul de învățământ? Enumerați cel puțin cinci astfel de soluții.
11. Considerați utilă funcția consilierului de etică din instituția școlară? Dacă da, precizați cel puțin trei motive
12. Identificați asemănările/deosebiriile dintre normele morale și normele juridice.

2. Fișa de evaluare a calității programului și a stagiului de formare

Vă invităm să ne ajutați la îmbunătățirea calității prezentului curs de formare exprimându-vă opinia asupra formulărilor de mai jos , conform următoarei grile de evaluare :

1. nu sunt deloc de acord
 2. nu sunt de acord
 3. nu am nici o opinie
 4. de acord
 5. sunt întru totul de acord
1. *Cursurile au fost organizate bine*
 2. *Logistica a fost bună*
 3. *Cunoștințele dobândite au fost utile*
 4. *Calitatea prezentărilor a fost bună*
 5. *Formatorul a rezervat timp suficient întrebărilor și discuțiilor*
 6. *Formatorul ilustrat teoria cu aplicații concrete*
 7. *Consider că acest curs îmi va fi util în activitatea mea viitoare*
 8. *Sugestii pentru activități viitoare-----*
 9. *Alte observații-----*

Bibliografie

- Abraham , Pavel, *Corupția*, Editura Detectiv, București, 2005;
- Airaksinen, Timo, *Ethics of coercion and authority: A philosophical study of social life*. University of Pittsburgh Press, 1988;
- Aguerondo, Inés: “*Es posible impartir educación de calidad con menores costos?*”, en *Perspectivas, Revista trimestral de Educación Comparada*, Vol XXVII, nr.2, junio 1997.
- Andrei, T., Matei, A. și Roșca, I.G., *The Corruption. An Economic and Social Analysis*, București: Editura Economică, 2009;
- Banciu, Dan, Dorinică , Ioan, Rădulescu, Sorin M., *Corupția in România. Realitate și percepție socială*, Editura Lumina Lex, București, 2005;
- Bauman, Zygmunt - *Etica postmodernă*, Amarcord, Timișoara, 2000;
- Bergovich, B., *Corruption: Concepts, Types, Causes and Consequences*, Center for the Opening and Development of Latin America, 2005;
- Brehier, Emile, *Mari teme ale Filosofiei*, Editura Humanitas, București, 1993;
- Campos ,J. Edgardo, Sanjay Pradhan, *The Many Faces of Corruption: tracking vulnerabilities at the sector level*, World Bank, 2007;
- Cășuneanu, Costel, Dobrinioiu, Vasile, Hotca, Mihai-Adrian, Murea, Marius, Neagu, Norel, *Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție*, Editura Wolters Kluwer, București, 2009;
- Cerghit, Ioan, Vlăsceanu, Lazăr (coord), *Curs de pedagogie*, Universitatea București, 1988;
- Cherciu, Elena, *Corupția. Caracteristici și particularități în România*, Editura Lumina Lex, 2004;
- Coman, Ramona, *Media, Justice and Politic or how the Independence of the Judiciary became an issue on the Romanian policial agenda*, în *Judicial Reforms in Central and Eastern European Countries*, Vanden Broele Publishers, Brugge, 2007 ;
- Copoeru, Ion, *Coordonate ale profilului moral al magistratului. Studiu de caz cu privire la implementarea Codului deontologic al judecătorilor și procurorilor din România*, în Copoeru, Ion, Szabo, Nicoleta (coord.), „*Dileme morale și autonomie în contextul democratizării și al integrării europene*”, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2007 ;
- Costiniu, Florin (coord.), *Codul deontologic al magistraților. Ghid de aplicare*, Editura Hamangiu, București, 2007;

Crăciun, Dan, Morar, Vasile, Vasile Macoviciuc – *Etica afacerilor*, ed. Paidea, București, 2005;

Danileț, Cristi, *Mecanisme de corupție și politici anticorupție în sistemul juridic*, în Ion Copoeru, Nicoleta Szabo (coord.), „Etica și cultura profesională”, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2008, pp. 218-255;

Denhardt, R.B., *Public Administration. An Action Orientation*, Belmont: Wadsworth, 1999;

Diaconescu, Horia, *Infrațiunile de corupție și cele asimilate sau în legătură cu corupția*, Editura All Beck, București, 2004;

Dicționarul explicativ al limbii române, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, Editura Academiei Române, 1975;

Dictionnaire de la philosophie, Larousse, Paris, 1995;

Faure, Edgar (și colabor.), *A învăța să fii*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1974;

Dicționar de pedagogie, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1979;

Dobel, Patrick J. , *The Corruption of a State*, în *The American Political Science Review*, vol. 72, nr. 3, sep., 1978;

Friedman, M. și Friedman, R., *Libertatea de a alege. O declarație personală*, București: Editura Publica, 2009;

Frunză, Mihaela (coord.)- *Fețele toleranței*, ed. Fundației Axis, Iași, 2003;

Fundația Parteneri pentru Dezvoltare Locală, *Sănătatea organizației. Un ghid practic de tratament și prevenire a corupției în administrațiile și comunitățile locale. Concepte și strategii*, vol. I, București, 2006.

Hubert, René, *Traité de pédagogie générale*, PUF, Paris, 1965;

Johnston, M., *Corupția și formele sale*, Iași: Polirom, 2007

Kessler, G.M., *Law and Law Enforcement Issues*, New York: Nova Science Publishers, 2007;

Georgescu, Paul Alexandru, *Filozofia dreptului în contextul actualității*, Editura Universității Titu Maiorescu, București, 2001;

Klitgaard, R., MacLean-Abaroa, R. și Parris, H.L., *Orașe corupte. Ghid practic de tratament și prevenire*, București: Humanitas, 2006;

Kotkin, S. și Sajo, A., *Political Corruption in Transition. A Skeptic's Handbook*, Budapest: Central European University Press, 2002;

Lewis, C.W. și Gilman, S.C., *The Ethics Challenge in Public Service*, New Jersey: Jossey Bass, 2005;

Luca, Cătălin(coord.), Pivniceru, Mona, *Deontologia profesiei de magistrat. Repere contemporane*, Editura Hamangiu, București, 2008;

Machiavelli, N., *Principele*, București: Editura Antet, 2000;

MacIntyre, A., *After Virtue. A Study in Moral Theory*, Notre Dame, Indiana: University of Notre Dame Press, 2007;

MacIntyre, A., *Ethics and Politics*, Cambridge: Cambridge University Press, 2006;

Miller, S., Roberts, P. și Spence, E., *Corruption and Anti-Corruption. An Applied Philosophical Approach*, Essex: Pearson Prentice Hall, 2005;

Miller, W.L., Grodeland, A.B. și Koshechkina, T.Y., *A Culture of Corruption. Coping with Government in Post-Communist Europe*, Budapest: Central European University Press, 2001;

Mungiu-Pippidi, A., „*Corruption: Diagnosis and Treatment*”, , *Journal of Democracy*, vol. 17, nr. 3, National Endowment for Democracy and John Hopkins University Press, 2006; ;

Nicola, Ioan, *Pedagogie*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1992 ;

Peters, B.G. și Pierre, J. (editori), *Handbook of Public Administration*, London: Sage Publications, 2004;

Popescu, Silvia, *Etica în afaceri*, Editura Universității Titu Maiorescu, București, 2008;

Popescu ,Sofia, *Teoria generală a dreptului*, Editura Lumina Lex, București, 2000; Radu Radu,Nicolae , *Corupția și politicile anticorupție*, Editura Polirom, Iași, 2010;

Singer, Peter (ed.)- *Tratat de Etică*, Iași, Polirom, 2006;

Thiroux, J.P. și Krasermann, K.W., *Ethics. Theory and Practice*, Essex: Prentice Hall, 2009;

Van Duyne P., „*Will ‘Caligula’ go transparent?*”, *Forum on crime and society*, 2001, Vol.1;

Vattimo, Gianni , *Etica interpretării*, ed. Pontica, Constanța, 2000;

Văideanu, George, *Educația la frontiera dintre milenii*, Ed.Politica 1982;

Vedinaș ,Virginia, *Deontologia vieții publice*, Editura Universul Juridic, București, 2007 ;

Vlăsceanu, Lazăr, *Decizie și inovație în învățământ*, Editura Didactică și Pedagogică, R.A..București, 1996;

Walzer, Michael - *Despre tolerare*, ed. Institutului European, Iași, 2002 .

**„Prevenirea corupției în educație
prin informare, formare și responsabilizare”**

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European, prin
Programul Operațional ”Dezvoltarea Capacității
Administrative” – Cod SMIS 30342**

Material editat de **Universitatea Titu Maiorescu** București

Data publicării: iunie 2012

*„Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a
Uniunii Europene sau a Guvernului României”*